

St.prp. nr. 1

(1999-2000)

FOR BUDSJETTERMINEN 2000

Kommunal- og regionaldepartementet

Utgiftskapitler: 500-587, 2412 og 2425-2426

Inntektskapitler: 3500-3587, 5312, 5316, 5326-5327, 5613 og 5615-5616

Særskilte vedlegg:

Rundskriv H-28/99 Beregningsteknisk dokumentasjon til St.prp. nr. 1 (1999-2000) (Grønt hefte)

Rundskriv H-29/99 Bevilgninger til samiske formål i statsbudsjettet 2000

Kommunal- og regionaldepartementet

Kap. 500-587, 2412, 2425-2426, 3500-3587,
5312, 5316, 5326-5327, 5613, 5615-5616

St.prp. nr. 1 **(1999-2000)**

FOR BUDSJETTERMINEN 2000

Kommunal- og regionaldepartementet

*Tilråding fra Kommunal- og regionaldepartementet av 17. september 1999,
godkjent i statsråd samme dag.*

St.prp. nr. 1 **(1999-2000)**

FOR BUDSJETTERMINEN 2000

Kommunal- og regionaldepartementet

Utgiftskapitler: 500-587, 2412 og 2425-2426

Inntektskapitler: 3500-3587, 5312, 5316, 5326-5327, 5613 og 5615-5616

Særskilte vedlegg:

Rundskriv H-28/99 Beregningsteknisk dokumentasjon til St.prp. nr. 1 (1999-2000) (Grønt hefte)

Rundskriv H-29/99 Bevilgninger til samiske formål i statsbudsjettet 2000

INNHold

1	Innledning og sammendrag.....	7
1.1	Innledning.....	7
1.2	Oversikt over budsjettforslaget for 2000	8
1.3	Hovedtrekk i budsjettforslaget under de enkelte programkategorier	12
1.4	Miljøprofilen i budsjettforslaget for 2000	15
1.5	Et enklere Norge.....	16
1.6	Enkelte orienteringssaker.....	16
2	Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2000	18
2.1	Innledning.....	18
2.2	Kommunesektorens inntekter i 1999	18
2.3	Kommunesektorens inntekter i 2000	19
2.4	Kommunesektorens frie inntekter	20
2.5	Samlede inntekter og de enkelte inntektsanslagene	21
2.6	Om aktivitetskravene knyttet til handlingsplanen for eldreomsorgen	22
2.7	Oppgaveendringer, regelendringer og engangsbevilgninger.....	22
3	Nærmere om budsjettforslaget for 1999.....	24
	<i>Programområde 13 Administrasjon, innvandring, nasjonale minoriteter, arbeidsmiljø og sikkerhet, samiske formål, regional- og distriktspolitikk og overføringer gjennom inntektssystemet til kommuner og fylkeskommuner</i>	<i>24</i>
<i>Kap.</i>	<i>Programkategori 13.10 Administrasjon m.m.</i>	<i>24</i>
500	Kommunal- og regionaldepartementet	25
3500	Kommunal- og regionaldepartementet.....	27
502	Valgavgifter.....	28
5316	Kommunalbanken AS.....	29
5616	Renter og utbytte fra Kommunalbanken AS	29
5330	Norges kommunalbank	30
2427	Kommunalbanken.....	30
<i>Kap.</i>	<i>Programkategori 13.20 Innvandring.....</i>	<i>31</i>
520	Utlendingsdirektoratet	40
3520	Utlendingsdirektoratet	42
521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	43
3521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	51
522	Senter mot etnisk diskriminering	51
523	Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene	51
<i>Kap.</i>	<i>Programkategori 13.21 Nasjonale minoriteter</i>	<i>53</i>
526	Nasjonale minoriteter	54
<i>Kap.</i>	<i>Programkategori 13.30 Arbeidsmiljø og sikkerhet</i>	<i>56</i>
530	Arbeidstilsynet.....	62
3530	Arbeidstilsynet.....	65
531	Statens arbeidsmiljøinstitutt.....	65
3531	Statens arbeidsmiljøinstitutt.....	68
532	Produktregisteret.....	69
3532	Produktregisteret.....	70
533	Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern	70
3533	Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern	73
534	Arbeidsretten, meklingsinstitusjonen m.m.....	74
535	Arbeidsforskningsinstituttet	75
3535	Arbeidsforskningsinstituttet	77
536	Arbeidsmiljøtiltak.....	78

537	Produkt- og Elektrisitetstilsynet.....	80
3537	Produkt- og Elektrisitetstilsynet.....	83
538	Tilskudd til Norsk Elektroteknisk Komite.....	83
<i>Kap.</i>	<i>Programkategori 13.40 Samiske formål.....</i>	<i>84</i>
540	Sametinget	88
3540	Sametinget	91
541	Tilskudd til samiske formål	91
<i>Kap.</i>	<i>Prográmmakategoria 13.40 Sámi áigumuóat.....</i>	<i>93</i>
540	Sámediggi	97
3540	Sámediggi	100
541	Doarjja sámi áigumuóaide	101
<i>Kap.</i>	<i>Programkategori 13.50 Regional- og distriktspolitikk.....</i>	<i>102</i>
550	Lokal næringsutvikling	111
551	Regional næringsutvikling i fylker og kommuner.....	115
552	Nasjonale program og tiltak for regional utvikling	123
553	Forsøk	130
2425	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) og fylkeskommunene	131
2426	SIVA.....	137
5326	SIVA.....	137
5327	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond og fylkeskommunen mv.	137
5613	Renter fra selskapet for industrivekst (SIVA).....	138
<i>Kap.</i>	<i>Programkategori 13.70 Overføringer gjennom inntektssystemet til kommuner og fylkeskommuner</i>	<i>139</i>
571	Rammetilskudd til kommunene	145
3571	Tilbakeføring av forskudd	145
572	Rammetilskudd til fylkeskommunene	146
	<i>Programområde 14 Bolig, bomiljø og bygningssaker.....</i>	<i>149</i>
<i>Kap.</i>	<i>Programkategori 14.10 Bolig og bomiljø.....</i>	<i>150</i>
2412	Den Norske Stats Husbank	152
5312	Den Norske Stats Husbank	156
5615	Renter fra Den Norske Stats Husbank	156
580	Bostøtte.....	157
581	Bolig- og bomiljøtiltak	161
3585	SIFBO.....	170
586	Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser.....	170
<i>Kap.</i>	<i>Programkategori 14.20 Bygningssaker</i>	<i>173</i>
587	Statens bygningstekniske etat	174
3587	Statens bygningstekniske etat	175
	Tilråding.....	177
	Forslag til vedtak	178
	Vedlegg I: Inntektssystemet - tilskudd til fylkeskommunene.....	187
	Vedlegg II: Inntektssystemet - tilskudd til kommunene	188
	Vedlegg III: Omtale av tiltak innenfor den brede distriktspolitikken.....	205
	Vedlegg IV: Miljøprofilen i budsjettforslaget	213

FORORD

Kommunal- og regionaldepartementet har ansvaret for programområdene 13 og 14 i statsbudsjettet, samt en del av programområde 33 Arbeidsliv (programkategori 33.20 Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv. som er presentert i Folketrygdproposisjonen). Programområdene 13 og 14 er delt inn i følgende programkategorier:

- 13.10 Administrasjon m.m.
- 13.20 Innvandring
- 13.21 Nasjonale minoriteter
- 13.30 Arbeidsmiljø og sikkerhet
- 13.40 Samiske formål
- 13.50 Regional- og distriktpolitikk
- 13.70 Overføringer gjennom inntektssystemet til kommuner og fylkeskommuner
- 14.10 Bolig og bomiljø
- 14.20 Bygningssaker

Kommunal- og regionaldepartementet med underliggende etater har om lag 1 860 ansatte. De totale utgifter i departementets budsjettforslag under programområdene 13 og 14 for 2000 beløper seg til 72,464 mrd. kr.

I tillegg til det direkte ansvaret for ovennevnte programkategorier som er omtalt i denne proposisjonen, har departementet samordningsansvar på flere områder:

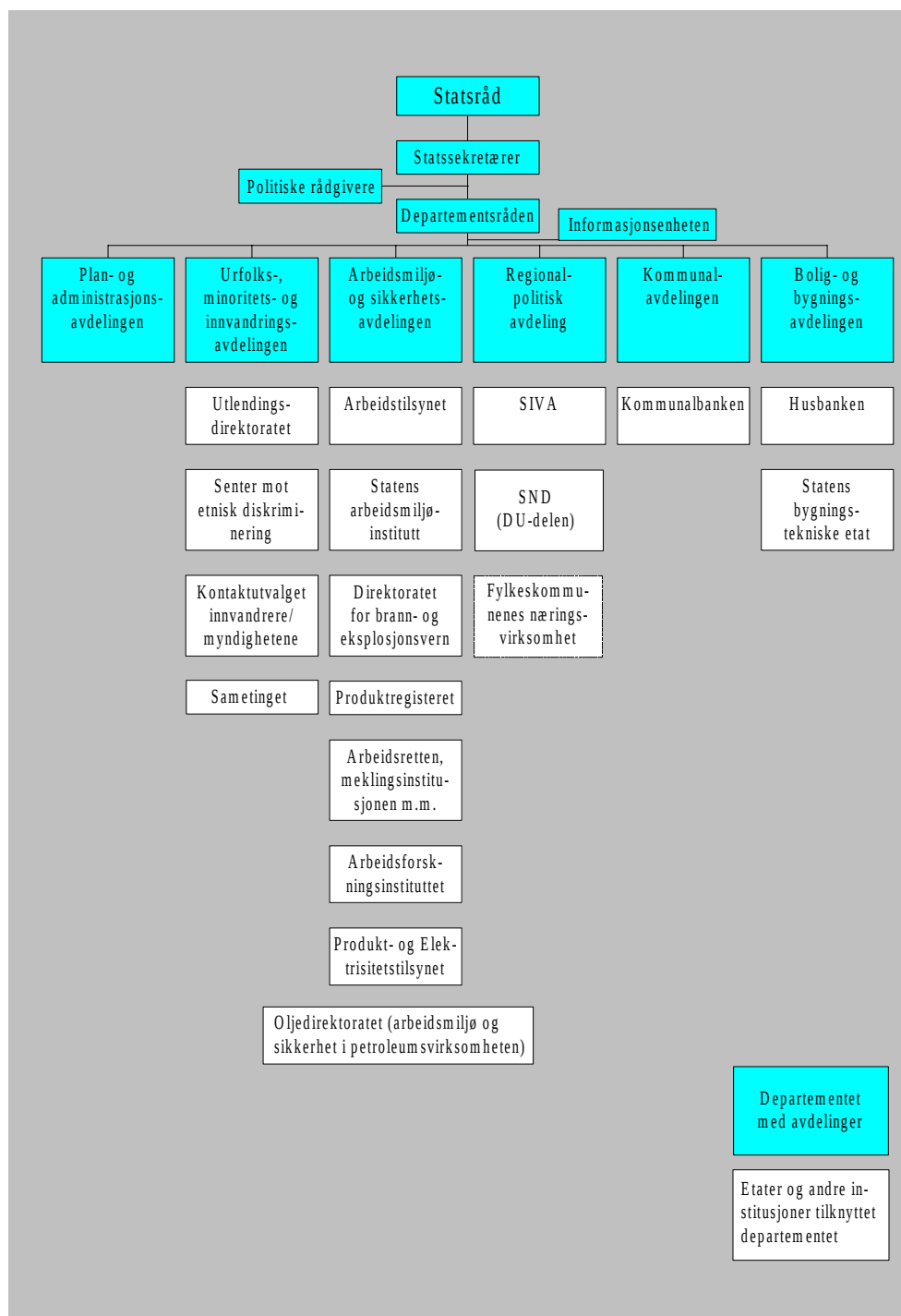
Kommunal- og regionaldepartementet har ansvaret for å samordne den statlige styringen av virksomheten i kommunene og fylkeskommunene. Det er kommunene/fylkeskommunene som har ansvar for blant annet grunnskoler, barnehager, eldreomsorg, sosiale tjenester, allmennhelsetjenester, tekniske tjenester, videregående skoler og sykehus. Det overordnede ansvaret for disse oppgavene er tillagt de forskjellige fagdepartementene. Det er derfor nødvendig å se departementenes tiltak overfor kommuner/fylkeskommuner i sammenheng. Kommunal- og regionaldepartementet har et spesielt ansvar for dette. Departementet har ansvar for samordning av lover og regelverk som berører kommunesektoren, og for å sikre samsvar mellom krav til tjenesteproduksjon og de økonomiske ressursene som er tilgjengelige for kommuner og fylkeskommuner.

Kommunal- og regionaldepartementet har videre samordningsansvaret på det distrikts- og regionalpolitiske området. Den samlede innsatsen fra mange nasjonale aktører er avgjørende for utviklingen i distriktene. Et helhetlig og samordnende hovedgrep om denne innsatsen, eller den brede distriktpolitikken som den ofte er blitt kalt, er derfor viktig.

Videre skal departementet medvirke til en samordnet politikk i forhold til innvandring, flyktningsspørsmål og integrering, samt overfor nasjonale minoriteter. Prinsippet om sektoransvar gjelder fortsatt på alle områder, som for eksempel kultur, utdanning og helse.

Departementet samordner også Regjeringens samepolitikk.

I tillegg til de virksomhetene som er omtalt under programkategori 13.30 Arbeidsmiljø og sikkerhet, er Oljedirektoratet underlagt Kommunal- og regionaldepartementet i spørsmål om arbeidsmiljø og sikkerhet på kontinentalsokkelen. Oljedirektoratet omtales i Olje- og energidepartementets budsjettproposisjon.

Organisasjonskart for Kommunal- og regionaldepartementet med etater og andre tilknyttede institusjoner og virkemiddelaktører.

1. Innledning og sammendrag

1.1 Innledning

Kommunal- og regionaldepartementets budsjettforslag for 2000 er utformet med bakgrunn i Regjeringens politiske erklæring «Voksenåsen erklæringen».

Regjeringen vil føre en politikk som er fast forankret i vår nasjonale og kristne kulturarv. Et solidarisk og humant samfunn bygger på mennesker som viser medmenneskelighet, har omsorg for de svakeste og tar ansvar for andre, for miljøet og for kommende generasjoner.

Regjeringen vil slå ring om et levende folkestyre som gir lik mulighet til politisk innflytelse i stedet for maktkonsentrasjon. Personlig frihet og sosial rettferdighet må sikres fordi dette er blant forutsetningene for et reelt demokrati.

Regjeringens økonomiske politikk skal legge til rette for arbeid til alle og en forvaltning av naturressurser og miljø som er forsvarlig i et langsiktig perspektiv. Oljeformuen må forvaltes slik at også framtidige generasjoner får nytte godt av den, og slik at det ikke skapes for sterkt press i norsk økonomi. Regjeringen legger vekt på å opprettholde en spredt bosetting og vil gjennom den økonomiske politikken søke å bremse den sentraliseringen som har funnet sted de siste årene.

Velferdssamfunnet skal utvikles videre og bidra til trygghet for familier og enkeltmennesker, og til muligheter for utfoldelse i de ulike fasene av livet. Det skal blant annet sikre gode utdanningstilbud, behandling og pleie ved sykdom og økonomisk trygghet ved alderdom, uførhet og arbeidsledighet. Dette forutsetter en omfattende offentlig sektor der tjenestetilbudet videreutvikles og effektiviseres.

En sterk økonomi er en nødvendig forutsetning for velferdssamfunnet. Den økonomiske politikken må derfor bidra til en stabil økonomisk utvikling med høy sysselsetting og lav arbeidsledighet.

Hovedutfordringen i den økonomiske politikken nå er å få pris- og kostnadsveksten ned på samme nivå som hos våre handelspartnere. Statsbudsjettet for 2000 må derfor bidra til at veksten i samlet etterspørsel etter varer og tjenester ikke blir for sterk. Dette er nødvendig for å opprettholde høy sysselsetting og lav arbeidsledighet, samt unngå en særnorsk høy rente i årene framover.

Innenfor denne rammen har Kommunal- og regionaldepartementet utarbeidet sitt budsjettforslag for 2000. I tabellen nedenfor er forslaget for 2000 for de enkelte programkategoriene under programområdene 13 og 14 vist i forhold til vedtatt budsjett 1999.

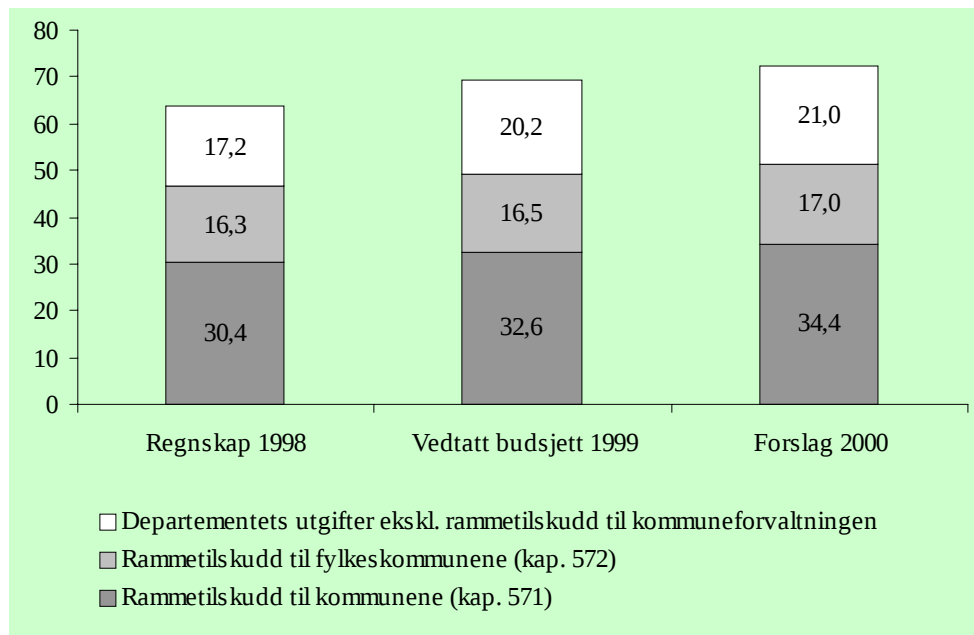
Tabell 1.0: Forslag 2000 i forhold til vedtatt budsjett 1999. (1 000 kr).

	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endring.
<i>Programområde 13:</i>			
13.10 Administrasjon m.m.	264 969	183 135	-30,9
13.20 Innvandring	2 041 529	2 813 050	37,8
13.21 Nasjonale minoriteter	0	2 500	
13.30 Arbeidsmiljø og sikkerhet	466 075	474 950	1,9
13.40 Samiske formål	99 797	102 620	2,8
13.50 Regional- og distriktpolitikk	1 899 500	1 932 540	1,7
13.70 Overføringer gjennom inntektssystemet til kommuner og fylkeskommuner	49 145 218	51 415 000	4,6
Sum før lånetransaksjoner	53 917 088	56 923 796	5,6
Lånetransaksjoner	3 208 000	350 000	-89,1
Sum programområde 13	57 125 088	57 273 796	0,3
<i>Programområde 14:</i>			
14.10 Bolig og bomiljø	3 451 800	4 592 000	33,0
14.20 Forvaltning av bygningstiltak	22 200	25 725	15,9
Sum før lånetransaksjoner	3 474 000	4 617 725	32,9
Lånetransaksjoner	8 597 000	10 573 000	23,0
Sum programområde 14	12 071 000	15 190 725	25,8
Sum programområde 13 og 14	69 196 088	72 464 520	4,7

1.2 Oversikt over budsjettforslaget for 2000

Figur 1.1 viser størrelsen på Kommunal- og regionaldepartementets totale utgifter under programrådene 13 og 14 i budsjettforslaget for 2000 sammenlignet med regnskap 1998 og vedtatt budsjett 1999.

Figur 1.1: Totale utgifter under programområdene 13 og 14 (mrd. kr) ¹⁾

1) Vedtatt budsjett 1999 omfatter kun vedtak for budsjettåret 1999 gjort av Stortinget høsten 1998.

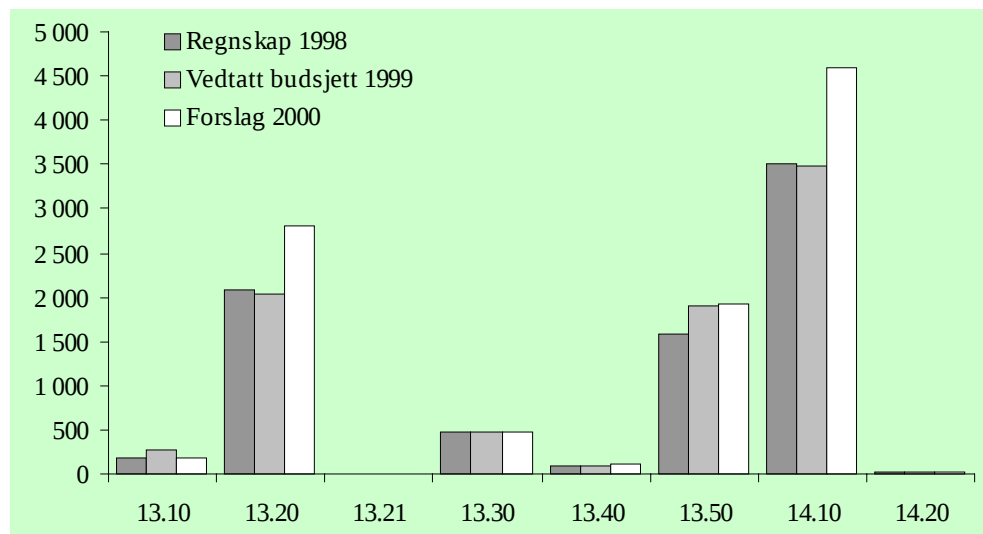
Departementets utgifter utenom rammetilskuddene til kommuneforvaltningen økte fra 17,2 mrd. kr i "Regnskap 1998" til 20,2 mrd. kr i "Vedtatt budsjett 1999". Den store økningen skyldes transaksjoner vedrørende Kommunalbanken i 1999, der aksjekapital og tilbakekjøp av grunnfond utgjorde i alt 3 mrd. kr. Ellers var det en økning på vel 300 mill. kr pga. satsingen på regional- og distriktpolitikken. Utgiftsposter vedrørende Husbankens utlånsvirksomhet virket i motsatt retning på departementets samlede utgifter. Når bevilgningsforslaget for 2000 er om lag på høyde med "Vedtatt budsjett 1999" til tross for at nevnte transaksjoner vedrørende Kommunalbanken var engangsutgifter, så skyldes dette særlig den kraftige opptrappingen i Husbankens utlånsramme, en sterk økning i flyktningutgiftene og en stor økning i tilskuddet til omsorgsboliger og sykehjemsplasser.

Forslaget i rammetilskudd til kommunene for 2000 på 34,4 mrd. kr innebærer en økning i rammetilskuddet til kommunene på 1,8 mrd. kr i forhold til "Vedtatt budsjett 1999". Av denne økningen skyldes om lag 900 mill. kr prisjustering og 82 mill. kr reell vekst, 210 mill. kr er overført fra Sosial- og helsedepartementets budsjett knyttet til den nye finansieringsordningen for særskilt ressurskrevende brukere, og om lag 750 mill. kr skyldes forsøket med å gi øremerkede tilskudd som rammetilskudd til 20 kommuner. Rammetilskuddet er redusert med vel 200 mill. kr som var kompensasjon i 1999 for innkjøp av lærebøker i forbindelse med Reform 97. Det var en økning fra 30,4 mrd. kr fra "Regnskap 1998" til 32,6 mrd. kr i "Vedtatt budsjett 1999". Av økningen på 2,2 mrd. kr skyldes om lag 1,3 mrd. kr prisjustering og om lag 400 mill. kr innlemming av øremerkede tilskudd. Det var også en økning i rammetilskuddet knyttet til endringer i skattøren.

Det foreslås rammetilskudd til fylkeskommunene for 2000 på 17 mrd. kr. Det er en økning på 0,5 mrd. kr i forhold til "Vedtatt budsjett 1999", og skyldes i all hovedsak prisjustering. Realveksten er 40 mill. kr. Rammetilskuddet økte med 0,2 mrd. kr fra "Regnskap 1998" til 16,5 mrd. kr i "Vedtatt budsjett 1999". Rammetilskuddet ble styrket med om lag 1,2 mrd. kr knyttet til prisjustering, realvekst og endringer i skattøren. I motsatt retning virket et uttrekk på om lag 1 mrd. kr fra rammetilskuddet til innsatsstyrt finansiering av sykehus.

Figur 1.2 viser utgiftene under programområdene 13 og 14 fordelt på programkategori ekskl. rammetilskuddene til kommunalforvaltningen som framgår av figur 1.1, lånetransaksjoner og kapitalinnskudd (kapitalposter vedr. Husbanken, Kommunalbanken og SIVA).

Figur 1.2: Utgiftene under programområdene 13 og 14 etter programkategori (mill. kr)¹⁾

13.10 = Administrasjon m.m.

13.20 = Innvandring

13.21 = Nasjonale minoriteter

13.30 = Arbeidsmiljø og sikkerhet

13.40 = Samiske formål

13.50 = Regional- og distriktpolitikk

14.10 = Bolig og bomiljø

14.20 = Bygningssaker

1) Ekskl. rammetilskuddene til kommuneforvaltningen, lånetransaksjoner og kapitalinnskudd i forretningsdriften.

Programkategori 13.10 som omfatter driften av Kommunal- og regionaldepartementet, valgutgifter og utgifter til utvikling av system for rapportering av data fra kommunalforvaltningen til staten, foreslås bevilget med 183,1 mill. kr i 2000. Dette er en reduksjon på 82 mill. kr ifht. vedtatt budsjett 1999, ekskl. lånetransaksjoner og kapitalinnskudd, noe som skyldes lavere valgutgifter da 2000 ikke er valgår. 3 mrd. kr til aksjekapital og kjøp av grunnfond i Kommunalbanken i 1999 framgår ikke av figuren.

Programkategori 13.20 Innvandring foreslås økt med 772 mill. kr fra vedtatt budsjett 1999 til 2000, noe som er en økning på 37,8 pst. Bevilgningen for 1999 ble økt kraftig i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 1999 og St.prp. nr. 59 (1998-99) (Kosovo-krisen), og i forhold til denne bevilgningen ligger bevilgningsforslaget for 2000 9 pst. lavere.

Programkategori 13.21 Nasjonale minoriteter er nyopprettet, og foreslås bevilget med 2,5 mill. kr i 2000. Tilskudd til nasjonale minoriteter ble tidligere bevilget under kategori 13.10, kap. 500.

Programkategori 13.30 Arbeidsmiljø og sikkerhet foreslås bevilget med 475 mill. kr for 2000. Dette er en økning på 1,9 pst. i forhold til vedtatt budsjett 1999. Tabell 1.1 viser hvordan bevilgningen er fordelt på de 9 budsjettkapitlene under denne programkategorien.

Programkategori 13.40 Samiske formål foreslås bevilget med 102,6 mill. kr i 2000, hvorav 100,7 mill. kr er bevilgning til Sametinget. Dette er en økning på 2,8 pst. i forhold til vedtatt budsjett 1999.

Programkategori 13.50 Regional- og distriktpolitikk økte betydelig fra 1998 til vedtatt budsjett 1999. Forslag 2000 er en økning fra vedtatt budsjett 1999 på 33 mill. kr, og en økning på 84 mill. kr i forhold til 1999-bevilgningen etter RNB 1999. Forslaget for 2000 om en økning i utlånene til SIVA på 132 mill. kr framgår ikke av figur 1.2, men kommer i tillegg, da figuren som nevnt viser tall ekskl. lånetransaksjoner og kapitalinnskudd.

Det foreslås ellers en bevilgningsøkning til regional- og distriktpolitiske tiltak på 66,5 mill. kr for 2000 som er plassert under andre departementers budsjettområder.

Programkategori 14.10 Bolig og bomiljø, ekskl. lånetransaksjoner, foreslås bevilget med 4 592 mill. kr for 2000. Det er en økning på 1 140 mill. kr, 33 pst., i forhold til vedtatt budsjett 1999, jf. figur 1.2. Hovedparten av økningen ligger på tilskuddet til omsorgsboliger og sykehjemsplasser (kapittel 586). I tillegg foreslås Husbankens utlånsramme økt fra 9 mrd. kr i 1999 til 11 mrd. kr i 2000.

Tabell 1.1: Utgifter under programområdene 13 og 14. (1 000 kr).

Kat. Kap.	Kategori- og kapittelbetegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99-00
13.10	Administrasjon				
500	Kommunal- og regionaldepartementet	162 088	174 845	178 861	2,3
502	Valgutgifter	8 113	90 124	4 274	-95,3
2427	Kommunalbanken (aksjekap./grunnfond)	0	2 990 000	0	-100,0
	Sum Administrasjon m.m.	170 201	3 254 969	183 135	-94,4
13.20	Innvandring				
520	Utlendingsdirektoratet	662 697	714 502	1 027 260	43,8
521	Bosetting av flyktninger. Tiltak for innv.	1 410 883	1 322 027	1 777 700	34,5
522	Senter mot etnisk diskriminering	0	5 000	5 090	1,8
523	Kontaktutvalget innvandrere/myndigh.	0	0	3 000	
	Sum Innvandring	2 073 580	2 041 529	2 813 050	37,8
13.21	Nasjonale minoriteter, kun kapittel 526	0	0	2 500	
13.30	Arbeidsmiljø og sikkerhet				
530	Arbeidstilsynet	231 606	233 306	234 600	0,6
531	Statens arbeidsmiljøinstitutt	62 124	57 900	63 200	9,2
532	Produktregisteret	9 589	9 900	10 300	4,0
533	Dir. for brann og eksplosjonsvern	65 545	63 850	62 650	-1,9
534	Arbeidsretten, meklingsinstitusjonen	9 618	9 060	9 200	1,5
535	Arbeidsforskningsinstituttet	23 320	22 300	24 900	11,7
536	Arbeidsmiljøtiltak	12 508	16 853	16 400	-2,7
537	Produkt- og Elektrisitetsilsynet	49 175	50 400	51 100	1,4
538	Tilsk. til Norsk Elektroteknisk Komité	2 462	2 506	2 600	3,8
	Sum Arbeidsmiljø og sikkerhet	465 947	466 075	474 950	1,9
13.40	Samiske formål				
540	Sametinget	88 659	97 962	100 734	2,8
541	Tilskudd til samiske formål	917	1 835	1 886	2,8
	Sum 13.40 Samiske formål	89 576	99 797	102 620	2,8
13.50	Regional- og distriktpolitikk				
550	Lokal næringsutvikling	135 652	154 000	153 540	-0,3
551	Regional næringsutvikling	399 164	514 000	508 000	-1,2
552	Nasjonale program/tiltak for reg utvikl.	345 711	312 500	331 000	5,9
553	Forsøk	22 847	0	0	
2425	SND og fylkeskommunene	785 235	929 000	950 000	2,3
2426	Lån til SIVA (lånetransaksjon)	110 000	208 000	340 000	63,5
	Sum Regional- og distriktpolitikk	1 798 605	2 117 500	2 282 540	7,8
13.70	Overføring til kommuner og f.kom.				
571	Rammetilskudd til kommunene	30 394 331	32 598 289	34 388 000	5,5
572	Rammetilskudd til fylkeskommunene	16 324 050	16 546 929	17 027 000	2,9
	Sum Rammetilskudd	46 718 381	49 145 218	51 415 000	4,6
14.10	Bolig og bomiljø				
580	Bostøtte	1 480 971	1 576 200	1 623 000	3,0
581	Bolig- og bomiljøtiltak	765 819	438 900	707 000	61,1
586	Tilskudd omsorgsboliger/sykehjemsp.	854 827	1 133 000	1 931 000	70,4
2412	Husbanken, postene 1-72	391 849	303 700	331 000	9,0
2412	Husbanken, post 90, Lån (lånetransaksj)	8 909 456	8 597 000	10 573 000	23,0
	Sum Bolig og bomiljø	12 402 922	12 048 800	15 165 000	25,9
14.20	Bygningssaker				
587	Statens bygningstekniske etat	20 765	22 200	25 725	15,9
	Sum Bygningssaker	20 765	22 200	25 725	15,9
Sum utgifter programområde 13 og 14		63 674 362	69 196 088	72 464 520	4,7

Tabell 1.2: Inntekter under programområdene 13 og 14. (1 000 kr).

Kat. Kap.	Kategori- og kapittelbetegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99-00
13.10	Administrasjon m.m.				
3500	Kommunal- og regionaldepartementet	2 554	0	0	0,0
	Sum Administrasjon m.m.	2 554	0	0	0,0
13.20	Innvandring				
3520	Utlendingsdirektoratet	211 686	377 732	569 084	50,7
3521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	28 000	18 000	62 000	244,4
	Sum Innvandring	239 686	395 732	631 084	59,5
13.30	Arbeidsmiljø og sikkerhet				
3530	Arbeidstilsynet	15 918	16 642	16 715	0,4
3531	Statens arbeidsmiljøinstitutt	11 716	5 858	8 500	45,1
3532	Produktregisteret	483	0	0	0,0
3533	Direktor. for brann og eksplosjonsvern	46 359	42 615	42 400	-0,5
3535	Arbeidsforskningsinstituttet	14 825	13 266	16 000	20,6
3537	Produkt- og Elektrisitetsstilsynet	47 225	43 606	45 000	3,2
	Sum Arbeidsmiljø og sikkerhet	136 526	121 606	128 615	5,4
13.40	Samiske formål				
3540	Sametinget	2 816	0	0	0,0
	Sum Samiske formål	2 816	0	0	0,0
13.50	Regional- og distriktpolitikk				
5327	SND og fylkeskommunene mv. (tilbakeføring av tilskudd og tapsfond)	259 097	70 000	105 000	50,0
	Sum Regional- og distriktpolitikk	259 097	70 000	105 000	50,0
13.70	Overføring til kommuner og f.kom.				
3571	Tilbakeføring av forskudd	27 121	19 000	33 710	77,4
	Sum Overføring til kom. og f.kom.	27 121	19 000	33 710	77,4
14.10	Bolig og bomiljø				
3585	SIFBO (tilbakeføring av tapsfond)	259 127	0	0	0,0
	Sum Bolig og bomiljø	259 127	0	0	0,0
14.20	Bygningssaker				
3587	Statens bygningstekniske etat	10 162	6 840	9 485	38,7
	Sum Bygningssaker	10 162	6 840	9 485	38,7
	Statsbankene				
5312	Husbanken (inkl. lån)	4 073 556	4 933 460	4 270 671	-13,4
5316	Kommunalbanken, garantiprovisjon	36 499	25 000	30 000	20,0
5326	SIVA (låneprovisjon og avdrag)	126 658	112 580	243 000	115,8
5330	Kommunalbanken	0	2 600 000	0	-100,0
5613	Renter fra SIVA	39 600	60 420	50 490	-16,4
5615	Renter fra Husbanken	3 326 083	5 176 000	4 829 000	-6,7
5616	Renter og utbytte fra Kommunalbanken	17 040	19 040	19 680	3,4
	Sum Statsbankene	7 619 536	12 926 500	9 442 841	-26,9
Sum inntekter programområde 13 og 14		8 555 674	13 540 059	10 350 735	-23,6

1.3 Hovedtrekk i budsjettforslaget under de enkelte programkategorier

Programkategori 13.10 Administrasjon m.m.

Programkategori 13.10 omfatter kapittel 500 som inkluderer departementets driftsutgifter og KOSTRA – rapporteringssystem for kommunene og fylkeskommunene og kapittel 502 Valgutgifter. Kapittel 502 dekker utgifter vedrørende både kommunestyre-, fylkestings-, stortings- og sametingsvalg. Kategorien foreslås bevilget med 183,1 mill. kr for 2000, mot 265 mill. kr i vedtatt budsjett 1999. Nedgangen skyldes lavere valgutgifter (2000 er ikke valgår).

Siktemålet med KOSTRA er å forbedre datagrunnlaget for ressursbruk og tjenesteproduksjon i kommunal sektor og derigjennom bedre mulighetene for å kunne vurdere dette. Det foreslås også en videreføring under kapittel 571 og 572 på 10 mill. kr av skjønnstilskuddet for 2000 til utvikling av datagrunnlag for styringsinformasjon i kommunalforvaltningen.

Programkategori 13.20 Innvandring

Regjeringens hovedmål innenfor flyktning, innvandrings-, og integreringspolitikken er regulert innvandring, beskyttelse til flyktninger, og likestilling, deltakelse og integrering i et flerkulturelt samfunn.

Det overordnede målet om regulert innvandring bygger på en avveining mellom ulike hensyn. Regjeringen arbeider med å myke opp deler av regelverket på utlendingsfeltet. Samtidig satses det i 2000 på en effektiv utlendingskontroll og raskere saksbehandling for å sikre at de som får opphold i Norge, fyller vilkårene for dette.

Flyktningpolitikken har som mål at så mange flyktninger og internt fordrevne som mulig skal få beskyttelse og hjelp med de ressurser vi har til rådighet. Det gjelder både overføringsflyktninger og asylsøkere. Sentrale mål for det innenlandske arbeidet på dette området er bl.a. knyttet til å sikre kvalitet og effektivitet i mottaksapparatet og i bosettingen av flyktninger i kommunene. I tillegg til bosetting av flyktninger, vil tilrettelegging for tilbakevending, med særlig vekt på Kosovo, være et satsningsområde i 2000.

For å nå målet om at alle, uavhengig av opprinnelse og kjønn, skal ha like muligheter, rettigheter og plikter til å delta i samfunnet og bruke sine ressurser, vil Regjeringen bidra til å utvikle et samordnet kvalifiseringstilbud for nyankomne flyktninger og innvandrere. I tillegg vil arbeidet mot rasisme og diskriminering være viktig.

De største utgiftspostene innenfor kategorien er integreringstilskuddet som utbetales til kommunene ved bosetting av flyktninger, utgifter til drift av statlige mottak for asylsøkere, Utlendingsdirektoratets driftsutgifter, og utgifter vedrørende tilbakevending for flyktninger.

Programkategorien foreslås økt med til sammen 792 mill. kr (37,8 pst.) fra vedtatt budsjett 1999 til 2000. Bevilgningen for 1999 ble økt kraftig i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 1999 og St.prp nr 59 (1998-99) Tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999 i forbindelse med mottak av flyktninger fra Kosovo og i forhold til denne bevilgningen, ligger bevilgningsforslaget for 2000 9 pst. lavere. Utviklingen skyldes i hovedsak bevilgningsbehovet knyttet til statlige mottak for asylsøkere og til integreringstilskudd, som følge av veksten i antall asylsøkere som kommer til Norge og økt antall bosatte flyktninger.

For å bedre bosettingskommunenes rammebetingelser foreslår Regjeringen å øke integreringstilskuddet fra kr 290 000 til kr 300 000 summert over de fem tilskuddsberettigede årene. I tillegg foreslår Regjeringen at satsene for kompensasjonen til kommuner med statlige mottak økes med gjennomsnittlig 21,5 pst.

Programkategori 13.21 Nasjonale minoriteter

Regjeringen ønsker å utvikle en helhetlig politikk for nasjonale minoriteter og sikre en aktiv dialog mellom myndighetene og disse minoritetene. Regjeringen vil fremme en stortingsmelding om nasjonale minoriteter, hvor politikken vil bli vurdert i lys av bl.a. den lærdom vi kan trekke fra vår egen historie, og Norges internasjonale forpliktelser.

Tilskuddsordningen for nasjonale minoriteter for å støtte virksomhet som bidrar til aktiv samfunnsdeltakelse, foreslås videreført med en bevilgning på 2,5 mill. kr i 2000.

Programkategori 13.30 Arbeidsmiljø- og sikkerhet

For 2000 foreslås en bevilgning til arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet på 475 mill. kr, mot 466,1 mill. kr i vedtatt budsjett 1999.

De overordnede målene for arbeidsmiljø- og sikkerhetspolitikken er trygge og gode arbeidsforhold, forsvarlig sikkerhet for mennesker, miljø og materielle verdier samt demokrati i arbeidslivet. For å nå disse målene er det viktig å:

- påvirke og føre tilsyn med at virksomhetene og allmennheten ivaretar kravene til forsvarlig helse, miljø og sikkerhet

- innrette regelverk og forvaltningsstruktur slik at virksomhetene kan forholde seg til myndighetenes krav på en hensiktsmessig måte
- bidra til å utvikle det kunnskapsmessige grunnlaget for forståelse av arbeidslivets betydning for helse, miljø- og sikkerhet.

Norsk arbeidsliv har en høy helse-, miljø- og sikkerhetsstandard (HMS-standard). Andelen som har innført systematisk HMS-arbeid har økt i perioden 1993-99. Det er skapt nye samarbeidsrelasjoner og kunnskapsoverføring mellom myndighetene, mellom arbeidslivets parter og mellom partene og myndighetene. Tilbakemeldinger fra næringslivet viser at samordningsarbeidet er registrert og oppfattes positivt.

Endringene i arbeidsliv og samfunn ellers, har ført til økt behov for nye og mer fleksible måter å organisere arbeidet på. Utfordringen er å utvikle former for fleksibilitet som ivaretar både virksomhetenes og arbeidstakernes behov. Et arbeidslivsutvalg er oppnevnt for å søke å klargjøre behovene for økt fleksibilitet i arbeidslivet. Det er videre oppnevnt et utvalg som skal se på tarifforhandlingssystemet.

Departementet vil gjennom forskning og utredning forbedre grunnlaget for å foreta kostnytte vurderinger av myndighetenes innsats. En tilgrensende sentral problemstilling er å forbedre grunnlaget for risikobasert tilsyn og utvikling av kriterier for prioritering av tilsyn.

Programkategori 13.40 Samiske formål

Forslaget for 2000 er på 102,6 mill. kr, mot 99,8 mill. kr i vedtatt budsjett 1999.

Regjeringen ønsker å legge til rette for at det samiske folket selv kan videreutvikle og styrke sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv, og at det utvikles en mest mulig helhetlig norsk samepolitikk.

Samepolitikken bør i størst mulig grad være basert på samenes egne prioriteringer. Regjeringen har derfor som målsetting å gi Sametinget, som samenes representative organ, større innflytelse i saker som er av spesiell interesse for den samiske befolkningen, slik som skolepolitikk, næringsutvikling, språk og kultur. Fra 1.1.2000 overføres Samisk utdanningsråds sekretariat til Sametinget.

Kvinner i reindriften er viktige bærere og videreformidlere av samisk kultur, tradisjon og kunnskap. Regjeringen vil derfor i 2000 satse spesielt på å styrke samiske kvinners stilling innen denne næringen. Regjeringen vil i 2000 også satse særskilt på samisk arbeid med språk og informasjon. Dette vil bl.a. innebære en styrking av informasjon om samiske forhold og oversettelse til samisk av generell offentlig informasjon.

Programkategori 13.50 Regional- og distriktpolitikk

Hovedmålet for Regjeringens regional- og distriktpolitikk er å opprettholde bosettingsmønsteret og å utvikle robuste regioner i alle deler av landet. For å nå et slikt mål må makt, kapital og arbeidsplasser desentraliseres.

Sterk vekst i de siste årene har ført til press i økonomien. Den sterke veksten har i stor grad funnet sted i de sentrale strøk av landet og medvirket til en forsterket sentralisering. Flyttestrømmen har imidlertid blitt redusert siste året. Utfordringen neste år blir å redusere flyttestrømmen enda mer.

I 2000 vil Regjeringen spesielt prioritere følgende satsingsområder:

- Nye kunnskapsbaserte virksomheter. Innsatsen for å hjelpe fram de framtidsrettede, kunnskapsbaserte og potensielt konkurransedyktige virksomhetene som distriktene trenger, skal styrkes. Disse kan ha avgjørende betydning for utviklingen av det øvrige næringslivet, men er i dag sterkt underrepresentert i distriktene.
- Fokuseringen på ungdom og kvinner og til(bake)flyttere skal videreutvikles. Disse målgruppene er helt avgjørende for distriktenes framtid.
- Satsing på den brede distriktpolitikken. En samlet og helhetlig offentlig innsats er viktig for utviklingen i distriktene.

På området regional- og distriktpolitikk foreslås for 2000 en operasjonsramme på 1 829 mill. kr og en bevilgningsramme på 1 933 mill. kr ekskl. lånetransaksjoner. Operasjonsrammen er økt med 2,2 pst. fra vedtatt budsjett 1999 til 2000. Bevilgningsrammen ekskl. lånetransaksjoner er økt med 1,7 pst. I tillegg foreslås det en økning i utlånene til SIVA på 132 mill. kr (63,5 pst.). Dette innebærer at bevilgningsrammen inkl. lånetransaksjoner er økt med 7,8 pst. Endringene i bevilgningen fra 1999 til 2000 må ses på bakgrunn av at bevilgningen for 1999 var trappet betydelig opp i forhold til foregående år.

Det ble bevilget betydelige beløp til spesielle regional- og distriktpolitiske tiltak under andre departementers budsjettområder for 1999. Disse bevilgningene er videreført i budsjettforslaget for 2000. Det foreslås ytterligere slike tiltak for 2000 på 66,5 mill. kr, bl.a. til drift av Telemedisinsk senter i Tromsø (kapittel 730 under Sosial- og helsedepartementet) og i

forbindelse med offentlige servicekontorer (kapittel 1500 under Arbeids- og administrasjonsdepartementet).

Programkategori 13.70 Overføringer til kommuner og fylkeskommuner gjennom inntektssystemet. Det økonomiske opplegget for kommunesektoren.

Regjeringen legger opp til en reell vekst i kommunesektorens inntekter fra 1999 til 2000 på om lag ½ pst. eller om lag 1,1 mrd. kr. Dette er noe lavere enn det som ble varslet i Kommuneøkonomiproposisjonen våren 1999. Bakgrunnen for dette er at kommunesektorens inntekter i 1999 nå anslås til å bli nesten 2 mrd. kr høyere enn varslet i Kommuneøkonomiproposisjonen. Som følge av oppjusteringen av inntektsnivået i 1999 vil kommunesektorens inntektsnivå i 2000 bli noe høyere enn tidligere anslått, selv om anslaget for vekst i kommunesektorens inntekter fra 1999 til 2000 isolert sett er nedjustert.

Som varslet i Kommuneøkonomiproposisjonen vil Regjeringen trappe opp innsatsen knyttet til de pågående handlingsplanene innen eldreomsorgen og helsesektoren. De øremerkede bevilgningene til disse formålene øker med knapt 2,4 mrd. kr.

Kommunesektorens frie inntekter (skatteinntekter og rammetilskudd) reduseres reelt med om lag 1,7 mrd. kr fra 1999 til 2000. Årsaken er at skatteinntektene for 1999 nå ser ut til å bli om lag 1,8 mrd. kr høyere enn lagt til grunn våren 1999. Denne merskatteveksten på 1,8 mrd. kr i 1999 videreføres ikke til 2000. Regjeringen legger opp til samme reelle nivå på skatteinntektene i 2000 som i 1999, med utgangspunkt i det anslaget på skatteinntekter for 1999 som ble lagt til grunn i Kommuneøkonomiproposisjonen.

Rammeoverføringene øker reelt med 122 mill. kr fra 1999 til 2000. Veksten fordeles med 82 mill. kr til kommunene og 40 mill. kr til fylkeskommunene. Tapskompensasjonen for kommuner og fylkeskommuner som følge av omleggingen av inntektssystemet i 1997, blir videreført i 2000 etter de samme prinsippene som i de foregående år. Økningen i tapskompensasjon er beregnet til om lag 490 mill. kr fra 1999 til 2000. Det legges til grunn at kompensasjonen finansieres innenfor rammen av de frie inntektene.

Gjennom inntektssystemet fordeles statlige rammetilskudd på i alt vel 51 mrd. kr til kommuner og fylkeskommuner. Dette utgjør om lag 25 pst. av kommunesektorens samlede inntekter.

For 2000 foreslås 34 388 mill. kr i rammetilskudd til *kommunene*. Dette er en økning på 1 790 mill. kr (5,5 pst.) fra 1999, hvorav om lag 900 mill. kr er prisjustering og 82 mill. kr reell vekst ut over dette. Videre er 210 mill. kr overført fra Sosial- og helsedepartementets budsjett til den nye finansieringsordningen for særskilt ressurskrevende brukere, og om lag 750 mill. kr gjelder forsøket med å gi øremerkede tilskudd som rammetilskudd til 20 kommuner. Rammetilskuddet er redusert med vel 200 mill. kr som var en engangsbevilgning til innkjøp av lærebøker i 1999 i forbindelse med Reform 97.

Det foreslås rammetilskudd til *fylkeskommunene* på i alt 17 027 mill. kr. Dette er en vekst på 2,9 pst. eller knapt 500 mill. kr. Av denne økningen er om lag 450 mill. kr prisjustering og 40 mill. kr reell vekst ut over dette.

Programkategori 14.10 Bolig og bomiljø og programkategori 14.20 Bygningssaker

Alle skal kunne disponere en god bolig i et godt bomiljø. Dette er en grunnleggende verdi i det norske samfunn som Regjeringen vil slå ring om. Boligpolitikken er sentral når det gjelder fordeling, bedre levekår, velferd og bærekraftig utvikling.

I budsjettet for 2000 prioriterer Regjeringen økt satsing på tiltak som skal forbedre boligforholdene for særlig vanskeligstilte, herunder bostedsløse, tiltak for å øke utbyggingen av omsorgsboliger og sykehjemsplasser, men også tiltak for å øke boligbyggingen generelt samt økt hensyn til miljøvennlig ressursbruk og byggeskikk i boligsektoren.

Lån gjennom Husbanken er gode og effektive virkemidler for å nå både bolig-, miljø- og sosialpolitiske mål. Regjeringen foreslår å øke Husbankens utlånsramme fra 9 mrd. kr i 1999 til 11 mrd. kr i 2000. Utlånsrammen ble også økt fra 1998 til 1999 (med 1 mrd. kr).

Det er et mål for Regjeringen at investeringene i handlingsplanen for eldreomsorgen gjennomføres i tråd med den opprinnelige framdriftsplanen, dvs. innen 2001. Dette medfører at det i 2000 kan bli gitt tilsagn til 5 800 omsorgsboliger og sykehjemsplasser til sammen. I tillegg kan det gis tilsagn til 470 omsorgsboliger i forbindelse med opptrappingsplanen for psykisk helse 1999-2006.

Regjeringen vil følge utviklingen nøye når det gjelder bygging av utleieboliger og vurdere bevilgningen og tilsagnsrammen på nytt i forbindelse med revidert budsjett 2000.

Statens bygningstekniske etat er den sentrale fagmyndighet for det bygningstekniske regelverket. Viktige arbeidsoppgaver innenfor bygningspolitikkområdet i 2000 vil være evaluering av endringene i plan- og bygningsloven og i byggeforskriftene, koordinering av regler

for byggesaker mot andre myndigheter og utvikling av bedre virkemidler for fortetting og bedre arealutnyttelse.

Oppfølging av St.meld. nr. 28 (1997-98) Oppfølging av HABITAT II - Om miljøhensyn i bolig- og byggsektoren, kvalitetsutvikling i offentlig byggesaksbehandling og vurdering av kravene til bestående byggverk, vil også være viktige oppgaver i 2000.

1.4 Miljøprofilen i budsjettforslaget for 2000

Stortingsmeldingen "Regjeringens miljøprofil og rikets miljøtilstand" presenterer hovedpunktene i Regjeringens miljøvernpolitikk, på bakgrunn av utviklingen i miljøet.

Kommunal- og regionaldepartementet vil utarbeide en helhetlig miljøhandlingsplan for sine ansvarsområder i forbindelse med statsbudsjettet for 2001. En vurdering av målsettinger knyttet til de miljøvernpolitiske resultatområdene, og en nærmere gjennomgang av aktuelle virkemidler, vil bli tatt opp i denne sammenheng.

En redegjørelse for miljøprofilen i Kommunal- og regionaldepartementets budsjettforslag for 2000, finnes som vedlegg i denne proposisjonen. Nedenfor gis en oppsummering av miljøprofilen.

Bolig, bomiljø og bygningssaker

Bolig- og byggsektoren er en tung sektor i miljøsammenheng. Når anleggsvirksomhet inkluderes, står sektoren for i størrelsesorden 40 pst. av energiforbruket og 40 pst. av alt avfall til deponi. Ca. 40 pst. av alle materialer som settes inn i økonomien, går til bygninger. Mange byggematerialer inneholder stoffer som kan være til skade for helse og miljø. I tillegg har arealbehovet i sektoren og utbyggingsmønstrene betydelige miljøvirkninger.

Sektoren har innvirkning på de fleste miljøvernpolitiske resultatområder, men særlig på områdene "vern- og bruk av biologisk mangfold", "helse- og miljøfarlige kjemikalier", "avfall og gjenvinning", "klimaendringer, luftforurensninger og støy" samt "kulturminner og kulturmiljøer". Utviklingen over de senere år indikerer at forbruksnivået i sektoren er stigende, og de negative miljøkonsekvensene i forhold til flere resultatområder er økende.

Det vil være en utfordrende oppgave å snu trenden. Miljøeffektiviteten i arealanvendelse, både i forhold til by- og tettstedsutviklingen og i boligsektoren, byggevirkomhet og materialbruk bør økes. Gjenbruk av byggematerialer har lite omfang og bør bli vesentlig høyere.

Satsningene i år 2000 vil først og fremst skje gjennom en ytterligere forsterkning av informasjons- og formidlingsinnsatsen. Det vil også bli satt i verk tiltak for å redusere bruk av farlige kjemikalier som også vil få betydning for bolig- og byggsektoren.

Informasjons- og formidlingsaktiviteten vil i år 2000 i første rekke rette seg mot bygge- og anleggsbransjen og vil dekke de fleste av de miljøvernpolitiske resultatområdene. Det vil bli gitt støtte til en rekke mindre informasjons-, formidlings- og utviklingsprosjekter rettet mot kommuner, boligsamvirket og individuelle tiltakshavere.

Den største enkeltsatsningen vil være videreføringen av *ØkoBygg-programmet*. Det legges opp til en opptrapping av programmets virksomhet og økt bevilgning over flere departementers og etaters budsjetter.

Miljøvernmyndighetene vil sette i verk ulike tiltak som vil berøre bolig- og byggsektoren. Det gjelder bla. innføring av strenge virkemidler for bruk av en del kjemikalier og avgift på trevirke impregnert med kobber, krom og arsen.

Det er opprettet en egen tilskuddsordning med ramme på 5 mill. kr i Husbanken for tiltak mot radon i boliger.

Kommunal- og regionaldepartementet vil i år 2000 styrke innsatsen når det gjelder arbeidet med god byggeskikk. Byggeskikkarbeidet skal administrativt forankres i Husbanken som vil få styrket sitt budsjett til formålet.

Arbeidsmiljø- og sikkerhet

Innenfor arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet ser Regjeringen det som viktig å:

- bidra til å redusere utslipp ved å hindre uhell fra virksomheter (inkl. petroleumsvirksomheten) og landtransport av farlig gods
- bidra med kompetanse og kunnskap om hvilke kjemikalier som utgjør en alvorlig trussel mot helse- og miljø
- bidra med deklarasjon dvs. sammensetningsopplysninger av helse- og miljøfarlige kjemikalier, oversikt over omsetning og utbredelse av kjemikalier
- redusere antall branner og dermed også redusere miljøbelastningen som følger av at det avgis gasser til luft og avrenning av slokkevann og brannhemmende stoffer.

Produktregisteret vil gjennom merkeplikt og deklarasjonsplikt for farlige kjemikalier bidra til en bevisstgjøring og bedre aktsomhet hos importører og produsenter som markedsfører kjemikalier.

Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern skal gjennom tilsyn med risikofylt virksomhet, bidra til at virksomhetene har tilfredsstillende sikkerhetsnivå mot uhell som forårsakes av brann, eksplosjon, landtransport av farlig gods samt væsker og gasser under trykk, og at det er etablert ordninger som begrenser konsekvensene ved eventuelle uhell.

I år 2000 skal tilsyn av risikofylt virksomhet spesielt følge opp olje- og gassvirksomheten på land for å sikre at nye anlegg fungerer tilfredsstillende når de går over i driftsfasen.

Foruten en kontinuerlig revidering og bedring av regelverket, vil det i år 2000 bli satt fokus på kvaliteten på så vel det tekniske utstyret som benyttes ved transport av farlig gods, som på produksjons- og godkjenningsprosedyrer.

Program for vannforsyning – hav og vannforurensing

I 1995 ble det startet opp et program for vannforsyning med varighet i 5 år, og med mulighet for forlengelse inntil 10 år. Formålet med programmet er å få vannforsyningen opp på et nivå som tilfredsstiller de kravene Norge har forpliktet seg til i henhold til EØS-avtalen. I 1998 ble det bevilget 65 mill. kr til programmet på Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. 35 vannverk over hele landet fikk tilsagn om tilskudd i 1998 og fem fylker fikk støtte til driftsassistanse i en to års periode. I 1999 er det bevilget 66 mill. kr til program for vannforsyning over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. For 2000 vil bevilgningen bli foreslått videreført på om lag samme nivå.

1.5 Et enklere Norge

Gjennom programmet “Et enklere Norge” tar Regjeringen et samlet grep for å styrke og fornye statsforvaltningens forenklingsarbeid. Gjennom deltakelse i programmets styringsgruppe, som ledes av statsministeren, har kommunal- og regionalministeren en særlig rolle når det gjelder ett av programmets tre mål; å gjøre det enklere for kommunesektoren.

Som ett av prosjektene i “Et enklere Norge” er det under ledelse av Kommunal- og regionaldepartementet satt i gang en generell gjennomgang av statlig regelverk rettet mot kommunesektoren. Siktemålet med denne generelle gjennomgangen, er at statlige styringsvirkemidler skal utformes slik at de ikke unødig binder ressurser og hindrer effektive løsninger lokalt. Departementet vil gi en nærmere omtale av dette arbeidet i Kommuneøkonomiproposisjonen for 2001.

Regjeringen ønsker også gjennom andre prosjekter å bidra til kommunal effektivisering og forvaltningsutvikling. Kommunelovens bestemmelser om planlegging og økonomiforvaltning vil bli gjennomgått. KOSTRA-prosjektet tar sikte på å forenkle og samordne innrapportering av data fra kommuner til staten, ved hjelp av informasjons- og kommunikasjonteknologi.

Kommunal- og regionaldepartementet har også ansvaret for en rekke andre prosjekter i “Et enklere Norge”, bl.a. prosjektene Samordning av tilsynsbestemmelsene og Forenkling av regelverk på helse-, miljø- og sikkerhetsområdet. Prosjektet Samordnet og helhetlig kvalifiseringstilbud for nyankomne flyktninger og innvandrere, og tre prosjekter som har fokus på de omfattende endringene i plan- og bygningsloven som ble iverksatt i 1997/98; Forenklet byggesaksbehandling, Bedre utnytting av funksjonskravene i byggeregelverket og Enklere godkjenning av ansvarlige i byggesaker. Det er også igangsatt et prosjekt Samlet utlegging av skjemaer for etablerere og bedrifter på Internett, som tar sikte på å bedre tilgjengeligheten til ulike skjemaer som etablerere og bedrifter må fylle ut i forbindelse med deres næringsvirksomhet.

1.6 Enkelte orienteringssaker

1.6.1 Organisasjonsendringer

Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) er i dag et statlig forvaltningsorgan. Etter at AFI ble etablert i 1964 er det opprettet flere forskningsinstitusjoner som har arbeidslivsforskning som en større eller mindre del av sin portefølje. AFI står således ikke lenger i noen særstilling i forhold til å dekke myndighetenes og sektorenes kunnskaps- og kompetansebehov. Departementet ønsker derfor å vurdere alternative tilknytningsformer for AFI.

Kommunalbanken er en forvaltningsbedrift regulert ved egen lov. Det tas sikte på at banken omdannes til aksjeselskap i løpet av oktober 1999 iht. lov av 16. juli 1999 om omdanning av Norges Kommunalbank til aksjeselskap. Dette innebærer at banken blir organisert og drevet som et ordinært finansieringsforetak, med samme rammevilkår som andre finansie-

ringsforetak organisert som aksjeselskap. Selskapet blir stiftet som et 100 pst. statlig eid selskap, men med det siktemål at statens aksjer over tid skal overdras til kommunesektoren.

1.6.2 Årsverk i departementet og institusjoner tilknyttet departementet

Tabell 1.3: Antall årsverk pr. 1.3.99

Kap	Betegnelse	Årsverk
500	Kommunal- og regionaldepartementet	269
520	Utlendingsdirektoratet	342
522	Senter mot etnisk diskriminering ¹⁾	5
523	Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene	4
530	Arbeidstilsynet.....	485
531	Statens arbeidsmiljøinstitutt	104
532	Produktregisteret	18
533	Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern	99
534	Arbeidsretten, meklingsinstitusjonene m v.....	7
535	Arbeidsforskningsinstituttet.....	44
537	Produkt- og elektrisitetsilsynet	76
540	Sametinget	47
587	Statens bygningstekniske etat	33
2412	Den Norske Stats Husbank.....	330
	Sum årsverk ²⁾	1 863

¹⁾ Senter mot etnisk diskriminering ble opprettet i 1998 for en prøveperiode på 5 år.

²⁾ Ekskl. Kommunalbanken. Kommunalbanken omgjøres til aksjeselskap i 1999.

1.6.3 Overførbare bevilgninger

I henhold til bevilgningsreglementets § 7, kan stikkordet "kan overføres" knyttes til andre poster enn bygge-, anleggs- og materiellbevilgninger (postene 30-49) uten at det må skje som unntak fra reglementets bestemmelse om at en bevilgning skal brukes det året den er bevilget for. Dette er bl.a. aktuelt for poster der det er stor usikkerhet når det gjelder utbetalingsår, fordi en skal gjennom en prosjekterings- og/eller utbyggingsfase innen utbetaling.

I Kommunal- og regionaldepartementets budsjettforslag for 2000 foreslås å knytte stikkordet *kan overføres* til de postene (utenom postene 30-49) som er vist i tabell 1.4.

Tabell 1.4: Overførbare bevilgninger (1 000 kr)

Kap	Post	Betegnelse	Overført fra 1998 til 1999	Bevilgnings- forslag 2000
521	60	Integreringstilskudd	15 002	1 662 700
521	72	Tilbakevending for flyktninger	15 221	62 000
536	21	Forsknings- og utredningsoppdrag	2 948	7 500
550	60	Tilskudd til utkantkommuner	21 315	26 000
581	71	Tilskudd til byfornyelse og boligkvalitet	261 300	135 000
581	75	Boligtilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger	242 641	480 500
581	78	Tilskudd til utvikling av bomiljø, boligforvaltning og boligpolitikk	16 149	36 000
586	60	Oppstartingsstilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser	276 785	1 497 800
		Sum	851 361	3 907 500

2. Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2000

2.1 Innledning

Kommunal- og regionaldepartementet har ansvar for å samordne den statlige styringen av den kommunale- og fylkeskommunale virksomheten. Kommuner og fylkeskommuner har helt eller delvis ansvar for viktige områder som grunnskolen, barnehager, pleie- og omsorgstjenester, helsetjenester, tekniske tjenester som vei, vann, avløp og renovasjon, sykehus, samferdsel og videregående skole. Kommuner og fylkeskommuner har også et sentralt ansvar innenfor kultur- og miljøsektoren. Virksomheten finansieres ved skatteinntekter, rammetilskudd over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett, brukerbetaling og øremerkede tilskudd over fagdepartementenes budsjetter. En nærmere omtale av statlige mål knyttet til de enkelte ansvarsområdene finnes i fagdepartementenes budsjettproposisjoner.

Statsbudsjettet for 2000 følger opp signalene for kommunesektorens samlede inntekter som ble gitt i Kommuneøkonomiproposisjonen. Regjeringen prioriterer en videre utbygging av eldreomsorgen og helsetjenestene gjennom øremerkede tilskudd. Det samlede kommunaløkonomiske opplegget er imidlertid stramt, slik at for å oppnå den tilsktede aktivitetsvekst innenfor den fastlagte inntektsramme, må kommunene gjennom aktivt samarbeid med sine ansatte effektivisere driften.

2.2 Kommunesektorens inntekter i 1999

I Kommuneøkonomiproposisjonen for 2000 (St.prp. nr. 69 (1998-99)) og i Revidert nasjonalbudsjett for 1999 ble den reelle inntektsveksten for kommunesektoren fra 1998 til 1999 anslått til om lag 1 pst., eller om lag 2 mrd. kr. Anslaget var blant annet basert på en lønnsvekstforutsetning på 4½ pst., som var ½ prosentenhet lavere enn lagt til grunn i vedtatt budsjett. Skatteanslaget var nedjustert med 450 mill. kr i forhold til vedtatt budsjett som følge av det reduserte lønnsvekstanslaget.

Etter at Regjeringen la fram Kommuneøkonomiproposisjonen og Revidert nasjonalbudsjett i mai, har bl.a. følgende endringer av betydning for kommunesektorens inntekter og utgifter skjedd:

- Anslaget for kommunesektorens *skatteinntekter* er oppjustert med 1,8 mrd. kr. Den økte skatteinnngangen er fordelt med om lag 1 100 mill. kr på kommunene og om lag 700 mill. kr på fylkeskommunene.
- Anslaget for kommunesektorens *lønnskostnader* er oppjustert med 400 mill. kr som følge av økt anslag for lønnsveksten.
- *Statlige overføringer* til kommunesektoren økte med netto 170 mill. kr ut over Regjeringens forslag ved behandlingen av St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999.
- Nye anslag indikerer økte bevilgninger til *innsatsstyrt finansiering av sykehus* i 1999 på om lag 370 mill. kr.

Samlet innebærer dette en økning i det reelle inntektsnivået i kommunesektoren på i underkant av 2 mrd. kr i 1999 i forhold til anslaget i Revidert nasjonalbudsjett. Samlede inntekter i kommunesektoren forventes etter dette å øke reelt med om lag 2 pst. fra 1998 til 1999, eller vel 3,8 mrd. kr.

Utviklingen i skatteinntektene til kommuner og fylkeskommuner hittil i 1999 viser at skatteinnngangen i år bidrar til å jevne ut inntektsforskjeller. Fordelingen av skatteinntektene mellom kommunene er i vesentlig grad påvirket av avviklingen av kommunale etterskuddsskatter mot en tilsvarende økning av personskatten i 1999. Skatteinnngangen er relativt lav i kommuner som i utgangspunktet har hatt relativt høy andel etterskuddsskatt.

Kommunesektoren anslås å få en økning i netto renteutgifter på om lag 800 mill. kr fra 1998 til 1999. De økte renteutgiftene skyldes i hovedsak at fjorårets renteøkning slo gjennom raskere i innskuddsrentene enn i gjennomsnittlige lånerenter for sektoren. Kommunenes netto renteutgifter holdes utenfor ved beregning av kommunesektorens totalinntektsramme.

Kommunesektoren anslås nå å få et underskudd før lånetransaksjoner i 1999 på om lag 3,4 mrd. kr. Nivået på underskuddet må blant annet ses i sammenheng med finansieringen av eldresatsingen. Den delen av investeringene i sykehjemsplasser og omsorgsboliger som ikke dekkes av statlige investeringstilskudd, slår direkte ut i høyere underskudd. Kommunene får imidlertid dekket også denne delen av investeringskostnaden, ved at det gis statlige tilskudd for å betjene renter og avdrag på lån over en periode på inntil 30 år.

2.3 Kommunesektorens inntekter i 2000

Regjeringen varslet i Kommuneøkonomiproposisjonen for 2000 en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på om lag 1¼ pst. fra 1999 til 2000, eller om lag 2,5 mrd. kr. Innenfor denne rammen ble det lagt opp til en reell vekst i de frie inntektene på om lag ¼ pst. Inntektsveksten var regnet fra det nivået på kommunesektorens inntekter i 1999 som ble anslått i Revidert nasjonalbudsjett i mai. Det ble også varslet at vekstmålsettingen for 2000 kunne bli endret ved framleggelsen av statsbudsjettet i oktober, dersom anslaget for kommunesektorens skatteinntekter i 1999 ble endret i forhold til det anslaget som ble gitt Revidert nasjonalbudsjett.

Regjeringen legger nå opp til en reell vekst i de samlede inntektene til kommunesektoren på om lag ½ pst., eller om lag 1,1 mrd. kr. Denne veksten er regnet fra nivået på kommunesektorens inntekter i 1999 slik det nå anslås. Veksten kommer i tillegg til en oppjustering av kommunesektorens inntekter i 1999 på i underkant av 2 mrd. kr i forhold til anslaget i Revidert nasjonalbudsjett, jf. pkt. 2.2.

I tabell 1 er realveksten i kommunesektorens inntekter i 2000 dekomponert. Veksten er regnet fra to ulike nivåer for sektorens inntekter i 1999. I kolonne (1) er veksten regnet fra nivået på kommunesektorens inntekter i 1999 slik det nå anslås. I kolonne (2) er veksten regnet fra anslaget på kommunesektorens inntekter for 1999 i Kommuneøkonomiproposisjonen i mai.

Tabell 1: Hovedkomponentene i inntektsveksten fra 1999 til 2000. Beregningsgrunnlaget er anslag på regnskap for 1999 i St. prp. nr. 1 (kolonne 1) og anslått inntektsnivå for 1999 i Kommuneøkonomiproposisjonen (kolonne 2). Mill. kr.

	1	2
	1999-nivå i St.prp. nr. 1 (1999-2000)	1999-nivå i Kommuneøkonomi- proposisjonen
Frie inntekter	-1 678	250
Herav:		
- Skatt	-1 800	0
- Rammeoverføringer	122	250
Øremerkede overføringer	2 450	2 850
Herav:		
- Barnehager	435	485
- Handlingsplan eldreomsorg	1 450	1 450
- Handlingsplan psykiatri	320	320
- Handlingsplan kreftbehandling	120	120
- Handlingsplan utstyr på sykehus	480	480
- Manglende prisomregning	-450	-450
- Annet (netto)	95	445
Gebyrer	450	450
Annet	-172	-150
Totalt	1 050	3 400

De frie inntektene reduseres reelt med om lag 1 700 mill. kr i 2000 i forhold til faktisk inntektsnivå i 1999 (kol. 1). Dette skyldes i hovedsak oppjusteringen av skatteanslaget med 1,8 mrd. kr etter Revidert nasjonalbudsjett, jf. pkt. 2.2. Disse ekstra skatteinntektene videreføres ikke til 2000, jf. pkt. 2.4.2. Rammeoverføringene øker reelt med 122 mill. kr. Dette er noe mindre enn den veksten en ville fått med de forutsetningene som ble lagt til grunn i Kommuneøkonomiproposisjonen. Bakgrunnen er bl.a. et noe høyere nivå på rammeoverføringene i 1999 etter Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett enn det Regjeringen foreslo.

Tabell 1 viser at inntektsveksten i all hovedsak kommer som øremerkede overføringer. Dette er i tråd med det som ble varslet i Kommuneøkonomiproposisjonen. Dette har sammenheng med at Regjeringen trapper opp innsatsen knyttet til de pågående handlingsplanene innen eldreomsorgen og helsetjenesten. Bakgrunnen for at veksten i øremerkede overføringer i 2000 blir noe lavere når en tar utgangspunkt i faktisk inntektsnivå for 1999 (kol. 1), er et noe høyere nivå på enkelte øremerkede tilskudd i 1999 enn det Regjeringen la til grunn i Kommuneøkonomiproposisjonen.

Den betydelige oppjusteringen av kommunesektorens inntekter i 1999 i forhold til anslaget i Kommuneøkonomiproposisjonen, medfører også at nivået for kommunesektorens inn-

tekter i 2000 blir noe høyere enn anslått i Kommuneøkonomiproposisjonen. I Kommuneøkonomiproposisjonen ble det som nevnt varslet en reell vekst i de samlede inntektene på om lag 2,5 mrd. kr. Nå legges det opp til at inntektene blir om lag 3,4 mrd. kr høyere i 2000, sammenliknet med det inntektsnivået for 1999 som ble anslått i Kommuneøkonomiproposisjonen (kol. 2). Som nevnt i pkt.2.2 øker kommunesektorens lønnskostnader med om lag 400 mill. kr i 1999 sammenliknet med de forutsetningene som lå til grunn i Revidert nasjonalbudsjett. Disse merutgiftene videreføres til 2000, og må dekkes innenfor den foreslåtte budsjettrammen.

Som hovedregel foreslås det at øremerkede tilskudd til kommuner og fylkeskommuner ikke prisomregnes i 2000. Samlet medfører den manglende prisomregningen en innsparing i statsbudsjettet på om lag 450 mill. kr.

Fra 1999 til 2000 forventes en nedgang i kommunesektorens netto renteutgifter på anslagsvis 400 mill. kroner. Som nevnt i pkt. 2.2 medregnes ikke netto renteutgifter ved beregning av kommunesektorens totalinntektsramme.

2.4 Kommunesektorens frie inntekter

Kommunesektorens frie inntekter består av rammetilskudd og skatteinntekter, jf. nærmere omtale under hhv. pkt. 2.4.1 og 2.4.2. Disse inntektene kan kommunesektoren disponere fritt innenfor gjeldende lover og regler.

I Kommuneøkonomiproposisjonen for 2000 ble det varslet en reell vekst i de frie inntektene på om lag ¼ pst. Som nevnt i pkt 2.3 legges det nå opp til en reell nedgang i de frie inntektene på om lag 1,7 mrd. kr fra 1999 til 2000. Nedgangen skyldes at merskatteveksten på 1,8 mrd. kr i 1999 ikke videreføres til 2000.

Tabell 2 viser frie inntekter til kommunene og fylkeskommunene i 1999 og 2000 med Regjeringens forslag.

Tabell 2: Frie inntekter i kommuner og fylkeskommuner i 1999 og 2000¹⁾. Mill. kr og endring i prosent. Løpende priser²⁾.

	Kommunene			Fylkeskommunene			Kommuneforvaltningen i alt		
	1999	2000	Pst. endr.	1999	2000	Pst. endr.	1999	2000	Pst. endr.
Skatter i alt	60 560	61 090	0,9	30 785	30 960	0,6	91 345	92 050	0,8
Herav:									
- skatt på inntekt og formue	57 440	57 900	0,8	30 560	30 730	0,6	88 000	88 630	0,7
Ramme-tilskudd ³⁾	33 372	34 388	3,0	16 524	17 027	3,0	49 896	51 415	3,0
Sum frie inntekter	93 932	95 478	1,6	47 309	47 987	1,4	141 241	143 465	1,6

1) Oslo er delt i en kommunedel og en fylkeskommunedel.

2) Prisindeksen for kommunesektorens kjøp av varer og tjenester er anslått til 2,8 pst. i 2000.

3) Korrigeret 1999-grunnlag (jf. tabell under programkategori 13.70).

2.4.1 Rammetilskudd

Det legges opp til en reell vekst i rammetilskuddene på 122 mill. kr i 2000. Veksten fordeles med 82 mill. kr til kommunene og 40 mill. kr til fylkeskommunene. Av midlene til kommunene er 22 mill. kr tilbakeføring til Oslo av den reduksjonen i hovedstadstilskuddet som Stortinget vedtok ved behandlingen av revidert budsjett for 1999.

Tapskompensasjonen for kommuner og fylkeskommuner som følge av omleggingen av inntektssystemet i 1997, blir videreført i 2000 etter de samme prinsippene som i de foregående år. Økningen i tapskompensasjon er beregnet til om lag 490 mill. kr fra 1999 til 2000. Det legges til grunn at kompensasjonen finansieres innenfor rammen av de frie inntektene. For nærmere omtale av tapskompensasjonen vises det til budsjettkap. 571 og 572 i denne proposisjonen.

2.4.2 Skatteinntekter. Forslag til nye satser for de kommunale og fylkeskommunale skattørene

I Kommuneøkonomiproposisjonen la Regjeringen til grunn at kommunesektorens skatteinntekter i 2000 skal være på om lag samme reelle nivå som i 1999, basert på anslaget for kommunesektorens skatteinntekter i 1999 i Revidert nasjonalbudsjett. Regjeringen legger

dette til grunn for budsjettforslaget for 2000. Som nevnt under pkt. 2.2 er kommunesektorens skatteinntekter i 1999 oppjustert med om lag 1,8 mrd. kr i forhold til det anslaget som ble gitt i Revidert nasjonalbudsjett. I tråd med forutsetningene i Kommuneøkonomiproposisjonen legger Regjeringen til grunn at denne merskatteveksten ikke blir videreført til 2000. Kommunesektoren får imidlertid i sin helhet beholde merinntektene i 1999. Kommunesektoren får dermed en nedgang i sine skatteinntekter fra 1999 til 2000 på reelt 1,8 mrd. kr, som tilsvarer oppjusteringen i 1999.

Når forutsetningen om skattenivå er gitt, bestemmes de kommunale skattørene av utviklingen i skattegrunnlaget og hvordan skattesystemet er utformet. Følgende forhold er derfor avgjørende for størrelsen på skattøren:

- Merskatteveksten i 1999 som ikke videreføres til 2000, medfører isolert sett et behov for å redusere skattørene i 2000 tilsvarende 1,8 mrd. kr.
- Forventet vekst i skattegrunnlaget tilsier at skatteinntektene til kommuner og fylkeskommuner vil øke med anslagsvis 0,7 mrd. kr fra 1999 til 2000 uten reduksjon i skattøren.
- Foreslåtte endringer i skattesystemet medfører behov for å redusere skattørene tilsvarende om lag 1,5 mrd. kr. Forslaget om å fjerne forsørgerfradraget i skatt og økte likningstakster på boliger medfører isolert sett økte skatteinntekter, mens forslaget om økte klasse- og minste-fradrag isolert sett bidrar til reduserte skatteinntekter.

Disse tre faktorene medfører at skattørene til kommunene og fylkeskommunene samlet settes ned med om lag 1 prosentenhet i 2000, tilsvarende om lag 4 mrd. kr. Uten denne nedsettelsen av skattøren ville kommunesektorens skatteinntekter blitt om lag 4 mrd. kr høyere i 2000 enn det som ble lagt til grunn i Kommuneøkonomiproposisjonen. Innenfor en gitt ramme for kommunesektorens totale inntekter, ville en slik vekst i skatteinntektene bety en tilsvarende reduksjon i rammetilskuddene.

Tabell 3 viser satsene for de kommunale og fylkeskommunale skattørene for 1999 og Regjeringens forslag til satser for 2000.

Tabell 3: Kommunale og fylkeskommunale skattører for alminnelig inntekt for personlige skattytere¹⁾. Maksimalsatser 1999 og forslag til maksimalsatser 2000.

	Kommuner	Fylkeskommuner
Sats 1999.....	11,50	6,60
Forslag 2000	10,85	6,25

1) Som følge av at skatt på alminnelig inntekt fra etterskuddspliktige (selskapsskatten) ble en rent statlig skatt fra inntektsåret 1998, fastsettes det ikke lenger kommunale skattører for etterskuddspliktige.

2.5 Samlede inntekter og de enkelte inntektsanslagene

Tabell 4 viser utviklingen i kommunesektorens samlede inntekter og de enkelte inntektsartene i løpende priser fra 1999 til 2000.

Tabell 4: Kommunesektorens inntekter. Anslag på regnskap 1999 korrigert for oppgaveendringer og Regjeringens opplegg for 2000. Mill. kr og endring i pst. Løpende priser.

	1999 ¹⁾	2000	Endr. i pst.
Skatteinntekter	91 345	92 050	0,8
Herav:			
- Skatt på inntekt og formue	88 000	88 630	0,7
- Andre skatter	3 345	3 420	2,2
Rammetilskudd	49 896	51 415	3,0
Øremerkede tilskudd ²⁾	29 740	33 080	11,2
Gebyrer	25 045	26 186	4,6
Andre inntekter	4 478	4 484	0,1
Samlede inntekter i alt.....	200 504	207 214	3,4

1) Tallene er korrigert for oppgaveendringer.

2) Ekskl. tilskudd til arbeidsmarkedstiltak og flyktninger mv.

Samlede inntekter er anslått å øke med 3,4 pst. fra 1999 til 2000. Dette innebærer en realvekst i de samlede inntektene på om lag ½ pst. eller om lag 1,1 mrd. kr. Prisindeksen for kommunesektorens kjøp av varer og tjenester (deflator) er anslått til 2,8 pst. for 2000.

Skatteinntektene er anslått til å øke med 0,8 pst. Dette svarer til en reell nedgang på om lag 2 pst. eller om lag 1,8 mrd. kr. Bakgrunnen er den ekstra skatteinngangen på 1,8 mrd. kr i 1999 som ikke videreføres til 2000, jf. pkt. 2.3 og 2.4.

Rammetilskuddene øker nominelt med 3,0 pst. Dette gir en reell økning på 0,2 pst. eller 122 mill. kr.

Øremerkede tilskudd øker nominelt med 11,2 pst. Dette gir en reell vekst på om lag 8,2 pst. eller om lag 2,4 mrd. kr. Den sterke veksten i de øremerkede tilskuddene må ses i sammenheng med opptrappingen av handlingsplanen for eldreomsorgen og handlingsplanene for kreftbehandling, utstyrsinvesteringer i sykehus og innen psykiatrien.

Manglende prisomregning bidrar isolert sett til å dempe veksten i øremerkede tilskudd med om lag 450 mill. kr.

Gebyrinntektene er anslått å øke nominelt med 4,6 pst. Dette gir en reell økning på om lag 1,7 pst. eller om lag 450 mill. kr. Økning i gebyrinntektene skyldes i hovedsak økt omfang av gebyrbelagte tjenester.

2.6 Om aktivitetskravene knyttet til handlingsplanen for eldreomsorgen

Stortinget innskjerpet ved behandlingen av statsbudsjettet for 1999 at de øremerkede bevilgningene knyttet til Handlingsplanen for eldreomsorgen ble brukt til økt innsats for eldre og ikke til andre kommunale formål. Ved behandlingen av Kommuneøkonomiproposisjonen for 2000 uttalte Kommunalkomiteen i Innst.S. nr. 220 (1998-99) følgende om dette vedtaket og de aktivitetskrav Sosial- og helsedepartementet har stilt for å få tildelt øremerkede midler:

“Flertallet har merket seg at enkelte kommuner kan dokumentere aktivitetsvekst f.eks. i form av at flere eldre får omsorg, men at disse kommunene likevel ikke kvalifiserer til midler etter kriterier som f.eks. økt antall stillinger innen eldreomsorgen. Flertallet er videre kjent med at en del kommuner allerede har kommet langt i utbyggingen av eldreomsorgen.”

og

“Komiteen mener Regjeringen bør legge til rette for at rommet for å nytte lokalt skjønn utvides. Dette for å unngå urimeligheter og for å unngå at bevilgninger til eldreomsorg blir stående ubenyttet.”

Det presiseres at aktivitetskravene knyttet til omsorgstjenestetilskuddet ligger fast for år 2000, og at det er aktivitetsvekst som utløser tilskudd. For å sikre tilstrekkelig fleksibilitet ved tildeling av omsorgstjenestetilskudd, foreslås det at fylkesmannen innenfor en samlet ramme på inntil 50 mill. kr av omsorgstjenestetilskuddet for budsjettåret 2000 vil bli gitt anledning til:

- Godskrive gjennomførte og godt dokumenterte effektiviseringstiltak som har gitt en målbar økning av pleie- og omsorgstjenester uten tilsvarende økning i årsverk.
- På skjønnsmessig grunnlag akseptere mindre aktivitetsvekst i kommuner med stram økonomi, men som har en tilfredsstillende pleie- og omsorgstjeneste i forhold til utviklingen av antall eldre.

For nærmere omtale vises det til Sosial- og helsedepartementets budsjettproposisjon.

2.7 Oppgaveendringer, regelendringer og engangsbevilgninger

Det gjennomføres hvert år korreksjoner i grunnlaget for beregning av veksten i kommunesektorens samlede inntekter. Gjennom disse korreksjonene beregnes et teoretisk inntektsnivå for 1999 som forutsetter at kommunesektoren dette året har de samme oppgavene som i 2000. Dette betyr bl.a. at endringer i oppgavefordeling mellom forvaltningsnivåene fra 1999 til 2000 med tilhørende omfordeling av ressurser, ikke påvirker beregningen av inntektsveksten. Grunnlaget for beregning av vekst i kommunesektorens samlede inntekter fra 1999 til 2000 er korrigert ned med om lag 77 mill. kr. Korreksjonene er knyttet til endringer i oppgavefordelingen mellom staten og kommunesektoren, endringer i regelverk som øker eller reduserer den økonomiske belastningen for kommunesektoren, tekniske omlegginger av tilskuddsordninger og enkelte bevilgninger knyttet til spesielle formål.

2.7.1 Korreksjoner i grunnlaget for samlede inntekter – saker som berører inntektssystemet

Ved beregning av veksten i kommunesektorens samlede inntekter fra 1999 til 2000 er grunnlaget korrigert opp med netto 43,7 mill. kr. for kommunene og korrigert ned med netto 23 mill. kr. for fylkeskommunene som følge av oppgave- og regelendringer, tekniske omposteringer mv. som samtidig berører inntektssystemet. Det vises for øvrig til omtale under kap. 571 og 572.

2.7.2 Korreksjoner i grunnlaget for samlede inntekter – saker som ikke berører inntekts-systemet

Ved beregning av veksten i kommunesektorens samlede inntekter fra 1999 til 2000 er det korrigert for følgende oppgave- og regelendringer, tekniske omposteringer, engangsbevilgninger mv.:

- I forbindelse med at Oslo kommune har overtatt ansvaret for Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri, ble 7,6 mill. kr overført til kommunen som et engangsbeløp i 1999. Grunnlaget ble justert tilsvarende opp for 1999, og må justeres tilsvarende ned for 2000.
- Kap. 1425 Vilt- og fisketiltak, post 60 Kommunal vilt- og fiskeforvaltning, blir for 2000 redusert med 8,5 mill. kr som følge av at det i 1999 ble foretatt en overgang fra refusjonsbasert betaling av kommunenes utgifter til viltforvaltningen, til en ordning der utgiftene dekkes samme år. Bevilgningen for 1999 dekket dermed utgifter for 2 år. Grunnlaget justeres ned med 8,5 mill. kr.
- Fordi statssykehusene har endret utgiftsføring av DRG-refusjoner og utbetalingene fra og med 1.1.2000 følger kalenderåret, utbetales det 133 mill. kr mer gjennom ordningen innsatsstyrt finansiering (kap. 730, post 60) i 1999 mot tilsvarende mindreutbetalinger under budsjettkapitlene til Rikshospitalet og Radiumhospitalet. Grunnlaget justeres ned med 133 mill. kr.
- 3,3 mill. kr til radiografutdanning, som i 1999 ligger på kap. 739, post 65 Kreftbehandling m.m., vil for 2000 bli lagt på kap. 274 Statlige høyskoler, post 1. Grunnlaget justeres derfor ned med tilsvarende beløp.
- I forbindelse med at fritak for autodieselavgift for busser ble avvirket i 1999, ble tilskuddsberettiget bussdrift kompensert over et øremerket tilskudd til fylkeskommunene. For 2000 økes kompensasjonen med ytterligere 60,8 mill. kr. Grunnlaget justeres tilsvarende opp.
- Under kap. 841 Familievern og konfliktløsning, post 60 Tilskudd til familievernkontorer, inngår midler til dekning av eksterne meklere, honorar til tolk og reiseutgifter på i alt 5,5 mill. kr. Dette er ikke midler som går til kommunene/fylkeskommunene, og vil bli ompostert til post 21. Grunnlaget justeres tilsvarende ned.

De saker som kun gjelder omprioriteringer innenfor samlede inntekter, omtales ikke her. For informasjon om korreksjon av grunnlaget for kommunesektorens frie inntekter viser vi til vedlegget til St.prp. nr. 1 (1999-2000), Beregningsteknisk dokumentasjon ("Grønt hefte") og omtale av overføringene gjennom inntektssystemet under programkategori 13.70.

3. Nærmere om budsjettforslaget for 2000

PROGRAMOMRÅDE 13 ADMINISTRASJON, INNVANDRING, NASJONALE MINORITETER, ARBEIDSMILJØ OG SIKKERHET, SAMISKE FORMÅL, REGIONAL- OG DISTRIKTSPOLITIKK OG OVERFØRINGER GJENNOM INNTÆKTSYSTEMET TIL KOMMUNER OG FYLKESKOMMUNER

Tabell 1: Samlede utgifter under programområde 13.

		(i 1 000 kr)			
Kat.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
13.10	Administrasjon m.m.	170 201	3 254 969	183 135	-94,4
13.20	Innvandring	2 073 580	2 041 529	2 813 050	37,8
13.21	Nasjonale minoriteter			2 500	
13.30	Arbeidsmiljø og sikkerhet	465 947	466 075	474 950	1,9
13.40	Samiske formål	89 576	99 797	102 620	2,8
13.50	Regional- og distriktspolitikk	1 798 609	2 117 500	2 282 540	7,8
13.70	Overføringer gjennom inntektssystemet til kommuner og fylkeskommuner	46 718 381	49 145 218	51 415 000	4,6
	Sum område 13	51 316 294	57 125 088	57 273 795	0,3

Tabell 2: Samlede inntekter under programområde 13.

		(i 1 000 kr)			
Kat.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
13.10	Administrasjon m.m.	56 093	2 644 040	49 680	-98,1
13.20	Innvandring	239 686	395 732	631 084	59,5
13.30	Arbeidsmiljø og sikkerhet	136 526	121 987	128 615	5,4
13.40	Samiske formål	2 816			
13.50	Regional- og distriktspolitikk	425 355	243 000	398 490	64,0
13.70	Overføringer gjennom inntektssystemet til kommuner og fylkeskommuner	27 121	19 000	33 710	77,4
	Sum område 13	887 597	3 423 759	1 241 579	-63,7

Programkategori 13.10 Administrasjon m.m.

Tabell 3: Samlede utgifter under programkategori 13.10.

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
500	Kommunal- og regionaldepartementet (jf. kap. 3500)	162 088	174 845	178 862	2,3
502	Valgutgifter	8 113	90 124	4 274	-95,3
2427	Kommunalbanken		2 990 000		-100,0
	Sum kategori 13.10	170 201	3 254 969	183 135	-94,4

Tabell 4: Samlede inntekter under programkategori 13.10.

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
3500	Kommunal- og regionaldepartementet (jf. kap 500)	2 554			
5316	Kommunalbanken AS	36 499	25 000	30 000	20,0
5330	Norges Kommunalbank		2 600 000		-100,0
5616	Renter og utbytte fra Kommunalbanken AS	17 040	19 040	19 680	3,4
	Sum kategori 13.10	56 093	2 644 040	49 680	-98,1

KAP. 500 KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET (JF. KAP. 3500)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Driftsutgifter	141 768	136 924	136 949
21	Spesielle forsknings- og utredningsoppdrag	20 056	21 121	21 712
22	KOSTRA - rapporteringssystem for kommunene og fylkeskommunene		14 300	14 700
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, kan overføres			5 500
71	Tilskudd til nasjonale minoriteter	264	2 500	
	Sum kap. 500	162 088	174 845	178 862

Endringer som ikke framgår av tabellen: Ved Stortingets behandling 18. mai 1999 av St.prp. nr. 59 (1998-99) Tilleggsbevilgninger i statsbudsjettet for 1999 i forbindelse med mottak av flyktninger fra Kosovo ble kap. 500, post 1 økt med 1 mill. kr, jf. Innst. S. nr. 175 (1998-99). Ved Stortingets behandling 18. juni 1999 av St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999, ble kap. 500, post 21 økt med kr 250 000, jf. Innst. S. nr. 236 (1998-99).

Endringer i forhold til 1999: Post 71 Tilskudd til nasjonale minoriteter er flyttet til nytt kap. 526 Nasjonale minoriteter, post 70 Tilskudd til nasjonale minoriteter.

Post 1 Driftsutgifter

Endringen fra budsjett 1999 til forslag 2000 skyldes bl.a. at bevilgningen til drift av Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene er overført til nytt kap. 523 fra 2000.

Driftsbevilgningen dekker lønnsutgifter og andre utgifter i forbindelse med departementets arbeid. Kommunal- og regionaldepartementet hadde pr. 1. mars 1999 en bemanning tilsvarende 269 årsverk.

Urfolks-, minoritets- og innvandringsavdelingen ble opprettet fra 1.1.99. Innvandringsavdelingen og Samepolitisk avdeling gikk inn i den nye avdelingen som også har fått ansvaret for politikken overfor nasjonale minoriteter i Norge.

Post 21 Spesielle forsknings- og utredningsoppdrag

Posten omfatter forsknings- og utredningsvirksomhet innenfor alle departementets ansvarsområder.

Hovedmålet for Kommunal- og regionaldepartementets FoU-arbeid er å skaffe til veie kunnskap innenfor departementets ansvarsområder for å bidra til at samfunnet i sin helhet kan løse sine oppgaver og nå sine mål på en effektiv måte.

FoU-virksomheten til departementet skal derfor bidra til å innhente kunnskap som gir et best mulig beslutningsgrunnlag på departementets politikkområder. Forskningen skal fremme kunnskap om problemløsning, utvikling og evaluering av virkemidler for å nå hovedmålsettingene innenfor departementets ansvarsområder.

Departementets fordeling av midlene foretas ut fra en helhetlig samordning av forsknings- og utredningsvirksomheten. Hoveddelen av midlene rettes mot større programmer. Oppbygging og spredning av kompetanse er lagt inn som deler av programvirksomheten. Departementet har opprettholdt tidligere inngåtte instituttavtaler. Avtalene legger grunnlag for å spre kunnskap om resultater som prosjektene/programmene kommer fram til. Departementet er

blant annet med på å finansiere tidsskriftene “Regionale trender” og “Søkelys på arbeidsmarkedet”.

Tabell 5: For 1998 og 1999 er bevilgningen disponert på følgende programmer, prosjekter og instituttavtaler (i 1 000 kr).

	1998	1999
A. Forskningsprogram:		
1. Inneklima og helse (NFR)	1 900	1 900
2. Internasjonal migrasjon og etniske relasjoner (NFR)	1 500	1 500
3. Off. sak. Samspill i byggeprosessen	1 300	1 300
4. Velferd og samfunn (NFR)	480	0
5. Ny kommunelov – effekter	2 300	2 500
6. Valgforskningsprogrammet (ISF)	450	600
7. Endring i plan- og bygningsloven	1000	1 500
8. Sysselsetting og arbeidsmarked	1000	1 450
9. Regionalforskningsprogram	1000	1 450
Sum A Forskningsprogram	10 930	12 200
B. Formidlings- og instituttavtaler:		
1. Arbeidslivsforskning (ISF)	200	200
2. Kommunal- og regionalforskning (NIBR)	400	400
3. Brannforskning (NBL-SINTEF)	1 300	1 300
4. Bolig- og byggforskning (NBI)	1 300	1 300
5. Innvandrrelatert statistikk (SSB)	800	900
Sum B Formidlings- og instituttavtaler	4 000	4 100
C. Prosjekt av kortere varighet fordelt på forskningsområder:		
1. Arbeidsmiljø- og sikkerhet	350	80
2. Boligspørsmål	1 000	850
3. Regionale spørsmål	400	1 000
4. Kommunalforskning	1 807	1 900
5. Samiske spørsmål	700	525
6. Diverse ¹⁾	580	716
Sum C Prosjekter av kortere varighet	4 837	5 050
Sum post 21 Forskning og utredning	19 767	21 371

1) Diverse omfatter for 1999 støtte til drift av stiftelsen “Ren utvikling” som er en frivillig godkjenningsordning for renholdsbedrifter, medlemskap i Partnerforum og FoU-formidling.

Budsjett 2000

Det foreslås å bevilge 21,7 mill. kr for 2000. Kommunal- og regionaldepartementet vil videreføre igangsatte programmer og prosjekter. En stor del av bevilgningen vil gå til forskningsprogrammer via Norges forskningsråd, samt til videreføring av instituttavtalene. De resterende midlene vil bli brukt til mer kortsiktige prosjekter knyttet til utredninger og virkemiddelevalueringer på departementets ansvarsområder.

Post 22 KOSTRA - rapporteringssystem for kommunene og fylkeskommunene

Siktemålet med KOSTRA er å forbedre eksisterende datagrunnlag for ressursbruk og produserte tjenester i kommunal sektor. Videreutviklingen og samordningen av rapporteringsordningene har som mål at det til en hver tid er et optimalt nasjonalt system for vurdering av kommunal økonomi og tjenesteproduksjon. Indikatorer om kommunale tjenester, tjenestenes brukere og kommuners bruk av ressurser på alle kommunale tjenesteområder blir stilt til disposisjon for kommuner/fylkeskommuner og staten få måneder etter utløpet av rapporteringsåret. Indikatorene vil dermed kunne komme direkte til nytte i arbeidet med påfølgende års statsbudsjett og kommunebudsjetter. Kommunal- og regionaldepartementet legger stor vekt på å tilrettelegge for en hensiktsmessig og rask datainnhenting og publisering og å veilede kommunene i bruk av KOSTRA-data til plan- og budsjettformål, slik at nytteverdien av KOSTRA som informasjonssystem og som verktøy for forenkling av rap-

portering blir tydeliggjort for kommuner og andre brukere. Departementet vektlegger også arbeidet med at tilbakeføring av data skjer ved å gruppere sammenlignbare kommuner og at detaljeringsnivået på tilbakeføringen skal dekke ulike behov. Kommunenes nytte av KOSTRA-dataene fremkommer spesielt ved at de gir kommunene et grunnlag for å identifisere tjenesteområder der det er mulig å effektivisere virksomheten.

I 1999 har antall kommuner som deltar i KOSTRA blitt utvidet til i overkant av 100 kommuner og 5 fylkeskommuner. Disse vil tidlig i år 2000 legge fram data for regnskaps- og rapportåret 1999 til sentrale myndigheter i henhold til KOSTRAs funksjonsinndeling.

Departementet legger opp til at rapporteringen etter KOSTRA-modellen først blir obligatorisk fra og med regnskaps- og rapportåret 2001, det vil si for den rapportering som skal finne sted tidlig i 2002. Det er likevel et mål at så mange kommuner og fylkeskommuner som mulig skal omfattes tidligere. Det er på denne bakgrunn igangsatt et bredt opplæringsprogram om KOSTRA. For kommunene er regional statsforvaltning (fylkesmann, fylkeslege, utdanningskontor) ansvarlig for opplæringen. For å nå målet i utviklingsarbeidet om aktuell og relevant informasjon, er det nødvendig å erstatte dagens system hvor rapportskjema i hovedsak utfylles manuelt i kommunene og også bearbeides manuelt sentralt, med et system hvor utfylling, bearbeiding og tilbakeføring av data i størst mulig grad skjer elektronisk. På lengre sikt vil et slikt system forenkle rapporteringsarbeidet både i den enkelte kommune og i Statistisk sentralbyrå (SSB) som mottar kommunenes rapporter.

Departementet tar sikte på at et system for elektronisk innrapportering og bearbeiding av data om kommunal økonomi og tjenesteproduksjon skal være klart til bruk ved årsskiftet 2000-2001 for alle kommuner. Det skjer en gradvis oppskalering og utvikling av systemet fram mot tidspunktet for full innføring av det elektroniske rapporteringssystemet. Utviklingsarbeidet krever en betydelig opprusting og videreutvikling av den informasjonsteknologiske infrastruktur i SSB.

For 1999 er det over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett bevilget 24,3 mill. kr til arbeidet med utvikling av det nasjonale informasjonssystemet. Av bevilgningen går 13,0 mill. kr til SSB, hvor hoveddelen av bevilgningen nyttes til å utvikle byråets informasjonsteknologiske infrastruktur. I beløpet inngår også 10 mill. kr av skjønnstilskuddet for 1999 som ble øremerket til et utviklingsarbeid rettet mot kommunene og fylkeskommunene. De resterende 1,3 mill. kr av bevilgningen brukes til utviklingsarbeidet i regi av departementet.

For å øke antall deltakende kommuner og sette SSB i stand til å motta og bearbeide elektroniske data fra et økende antall kommuner og på lengre sikt fra samtlige kommuner, er det nødvendig med en videreføring og prisjustering av bevilgningen. Det foreslås derfor en bevilgning på 14,7 mill. kr til utvikling av det nasjonale informasjonssystemet KOSTRA over budsjettet for 2000.

Det foreslås også en videreføring under kap. 571 og 572 på 10 mill. kr av skjønnstilskuddet for 2000 til videreutvikling og videreføring av arbeid rettet mot kommunene og fylkeskommunene om utvikling og bruk av data som styringsinformasjon i egen planlegging og styring. Regional statsforvaltning spiller en vesentlig rolle i dette arbeidet.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det vil i 2000 være behov for å foreta større utskiftninger av edb-utstyr i departementet. Det er avsatt 5,5 mill. kr på post 45 til dette formålet.

KAP. 3500 KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET (JF. KAP. 500)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt	Forslag 2000
			budsjett 1999	
1	Tilfeldige inntekter	303		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	65		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	2 169		
17	Refusjon lærlinger	17		
	Sum kap. 3500	2 554		

Det blir ikke budsjettert med inntekter under dette kapitlet.

KAP. 502 VALGUTGIFTER

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Driftsutgifter	2 941	90 124	4 274
60	Refusjon til kommuner	5 172		
	Sum kap. 502	8 113	90 124	4 274

Post 1 Driftsutgifter

Til kommunestyre- og fylkestingsvalg pålegger valgloven staten å dekke utgifter til:

- skyss- og kostgodtgjørelse for utsendinger fra de registrerte partiene til nominasjonsmøter ved fylkestingsvalget
- gjennomføring av forhåndsstemmegivningen utenriks og innenriks
- stemmeseddelkonvolutter til valglokalene på valgdagen
- godkjenning av elektronisk valgoppgjørssystem

Staten dekker dessuten utgifter til:

- sentrale informasjons- og opplæringstiltak overfor valgmedarbeiderne og velgerne
- avtalefestede utgifter til drift av departementets elektroniske system for innsamling, prognostisering og publisering av foreløpige valgresultater
- trykking og distribusjon av departementets rundskriv, informasjonsmateriell o.l.

Valgloven bestemmer at utgiftene for øvrig dekkes av kommunene og fylkeskommunene. De må bl.a. selv dekke utgiftene til trykking og distribusjon av stemmesedler med kandidatnavn til bruk ved forhåndsstemmegivningen og i valglokalene på valgdagen.

Budsjett 2000**Post 1 Driftsutgifter**

En del utgifter til valg vil erfaringsmessig ikke kunne dekkes før i året etter valget. Det er derfor nødvendig med en bevilgning på statsbudsjettet for 2000 for å dekke etterslep vedrørende utgifter til kommunestyre- og fylkestingsvalget i 1999. Etterslepet er anslått til om lag 1 mill. kr.

Det er i tillegg satt av 3 mill. kr til utvikling og drift av valgresultatformidlingsprosjektet Valgnatt 2001, som er en videreføring av det utvidede ansvar for formidling av valgresultater staten har tatt på seg.

Post 60 Refusjon til kommuner

Kommunene får ikke refusjon fra staten for sine utgifter til gjennomføringen av kommunestyre- og fylkestingsvalg. Det foreslås derfor ingen bevilgning i 2000.

KOMMUNALBANKEN AS

Norges Kommunalbanks hovedvirksomhet er å formidle lån til ulike investeringsformål til kommuner, fylkeskommuner og interkommunale selskaper. Det administrative ansvaret for Norges Kommunalbank ble overført fra Finansdepartementet til Kommunal- og regionaldepartementet fra 1. januar 1997.

Kommunalbanken har fram til nå vært et forvaltningsorgan regulert av lov om Norges Kommunalbank av 15. juni 1949 nr. 1 (kommunalbankloven). På bakgrunn av Ot.prp. nr. 44 (1998-99) ble lov av 16. juli 1999 om omdanning av Norges Kommunalbank til aksjeselskap vedtatt. Det tas sikte på at omdanning til aksjeselskap gjennomføres i oktober 1999. Omdanningen innebærer at banken blir organisert og drevet som et ordinært finansieringsforetak, med samme rammevilkår som andre finansieringsforetak organisert som aksjeselskap. Selskapet blir stiftet som et 100 pst. statlig eid selskap, men med det siktemål at statens aksjer over tid skal overdras til kommunesektoren.

Omdanning til aksjeselskap skjer ved at banken overfører den disponible egenkapitalen til staten, og betaler tilbake til staten den innbetalte del av grunnfondet. Staten skyter inn egenkapital i den nye banken.

Stortinget har alt innarbeidet de budsjettmessige konsekvensene av omdanningen til hel-eid statlig aksjeselskap i statsbudsjettet for 1999, jf. kap. 5330 og kap. 2427. Eventuelle

budsjettendringer som følge av regnskapsresultat ved omdanningstidspunktet vil bli fremmet i nysalderingsproposisjonen om statsbudsjettet for 1999.

Etter § 10 i kommunalbankloven garanterer staten for de lån som Kommunalbanken tar opp. Ved omdanningen vil statsgarantien bli avviklet for nye innlån, men vil bli opprettholdt for gamle lån.

De ansatte i Kommunalbanken er statstjenestemenn, og deres rettsstilling blir i dag regulert av tjenestemannsloven og tjenestetvistloven, samt hovedavtalen i staten og annet statlig avtaleverk. Når banken blir omdannet til aksjeselskap, blir rettstilstanden for de ansatte regulert av arbeidsmiljøloven og arbeidstvistloven. Dette reiser enkelte overgangsspørsmål som er nærmere regulert i omdanningsloven, jf. Ot.prp. nr. 44 (1998-99). Det blir lagt opp til at alle som i dag er ansatt i Kommunalbanken får tilbud om å fortsette. Reglene i tjenestemannsloven om fortrinnsrett til ny stilling i staten og rett til ventelønn vil fremdeles gjelde for de arbeidstakerne som er tilsatt i Kommunalbanken på omdanningstidspunktet for en periode på tre år fra dette tidspunkt. Videre blir det lagt til grunn at omdanningen av banken vil være omfattet av reglene om virksomhetsoverdragelse i arbeidsmiljøloven.

KAP. 5316 KOMMUNALBANKEN AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett	Forslag 2000
			1999	
70	Garantiprovisjon	36 499	25 000	30 000
	Sum kap. 5316	36 499	25 000	30 000

Post 70 Garantiprovisjon

Kommunalbanken har siden 1996 betalt garantiprovisjon til staten av bankens innlån. Kommunalbankens innbetaling av garantiprovisjon skjer etterskuddsvis. Med en sats på garantiprovisjonen i 1999 på 0,1 pst., er det anslått at det vil bli innbetalt 30 mill. kr i garantiprovisjon i 2000.

KAP. 5616 RENTER OG UTBYTTE FRA KOMMUNALBANKEN AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett	Forslag 2000
			1999	
80	Renter	1 040	1 040	680
81	Utbytte	16 000	18 000	19 000
	Sum kap. 5616	17 040	19 040	19 680

Post 80 Renter

I henhold til kommunalbankloven betaler Kommunalbanken renter for statens del av grunnfondet, og staten betaler på sin side renter for den delen av grunnfondet som det er utstedt avdragsfrie grunnfondsobligasjoner for. Det budsjetteres med netto renter av grunnfondet, det vil si at banken betaler bare renter til staten for den delen av grunnfondet som staten har betalt inn kontant, det vil si av 20 mill. kr. Innbetaling av renter skjer etterskuddsvis. For 2000 er det derfor anslått innbetalt kr 680 000.

Post 81 Utbytte

Utbyttet som Kommunalbanken skal betale til staten blir fastsatt med utgangspunkt i bankens ansvarlige egenkapital på om lag 255 mill. kr, og et avkastningskrav på 4 pst. over risikofri rente. Utbyttet betales etterskuddsvis. For 2000 er det anslått innbetalt utbytte fra banken på 19 mill. kr.

Garantiordninger under Kommunal- og regionaldepartementet

Etter omdanningen av Kommunalbanken til aksjeselskap vil statsgarantien bli avviklet for nye innlån. For 1999 gjelder en garantiramme på 33 500 mill. kr. Garantirammen vil bli gradvis redusert etter hvert som Kommunalbanken innbetaler eldre lån. Etter § 10 i kommunalbankloven hefter staten også for det garantiansvar Kommunalbanken har for kommuners

lån i andre finansinstitusjoner til finansiering av skolebygg. Ved utløpet av 1998 var dette garantiansvaret på 16,7 mill. kr. Ved omdanningen av Kommunalbanken til aksjeselskap vil denne ordningen bli avvirket. Staten vil likevel hefte for det garantiansvaret som Kommunalbanken i dag har for lån som kommuner alt har tatt opp.

Tabell 6: Garantiordninger under Kommunal- og regionaldepartementet (i 1 000 kr).

	Utbetalt pga. tap i 1998	Samlet garantiansvar 31.12.1998	Samlet fullmakt i 1999 ¹⁾	Fullmakt til nye garantier i 2000	Samlet fullmakt i 2000 ¹⁾
<i>Norges Kommunalbank</i>					
- innlån	0	29 375 237	33 500 000	0	33 500 000
- skolebygg	0	16 707	200 000	0	200 000
<i>Statens nærings- og distriktsutviklingsfond</i>					
-tidligere innlån til Den Norske Industribank AS	7	40 000	0	0	0
Sum garantier	7	29 431 944	33 700 000	0	33 700 000

1) For nye og gamle garantier.

Følgende budsjettkapitler er opprettet i forbindelse med omdanningen av Kommunalbanken til aksjeselskap og gjelder utelukkende bevilgninger i 1999.

KAP. 5330 NORGES KOMMUNALBANK

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
70	Tilbakeføring av fondskapital		250 000	
90	Tilbakeføring av grunnfond		2 350 000	
	Sum kap. 5330		2 600 000	

Post 70 Tilbakeføring av fondskapital og Post 90 Tilbakeføring av grunnfond

Stortinget innarbeidet de budsjettmessige konsekvensene av omdanningen til heleid statlig aksjeselskap i statsbudsjettet for 1999 ved behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. 6 (1998-99). For nærmere omtale av hvordan omdanningen gjennomføres i budsjettsammenheng vises det til Ot.prp. nr. 44 (1998-99) og til Budsjett-innst. S. nr. 6 (1998-99).

KAP. 2427 KOMMUNALBANKEN

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
90	Aksjekapital		660 000	
91	Tilbakekjøp av grunnfond		2 330 000	
	Sum kap. 2427 Kommunalbanken		2 990 000	

Post 90 Aksjekapital og Post 91 Tilbakekjøp av grunnfond

Postene gjelder de budsjettmessige konsekvenser av omdanningen av Norges Kommunalbank til aksjeselskap. For nærmere omtale vises det til Ot.prp. nr. 44 (1998-99) og til Budsjett-innst. S. nr. 6 (1998-99).

Programkategori 13.20 Innvandring

Tabell 1: Samlede utgifter under programkategori 13.20.

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
520	Utlendingsdirektoratet (jf. kap. 3520)	662 697	714 502	1 027 260	43,8
521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere (jf. kap. 3521)	1 410 883	1 322 027	1 777 700	34,5
522	Senter mot etnisk diskriminering		5 000	5 090	1,8
523	Kontaktutvalget mellom innvand- rere og myndighetene			3 000	
Sum kategori 13.20		2 073 580	2 041 529	2 813 050	37,8

Tabell 2: Samlede inntekter under programkategori 13.20.

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
3520	Utlendingsdirektoratet (jf. kap. 520)	211 686	377 732	569 084	50,7
3521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere (jf. kap. 521)	28 000	18 000	62 000	244,4
Sum kategori 13.20		239 686	395 732	631 084	59,5

Myndighetenes oppgave- og ansvarsdeling

Kommunal- og regionaldepartementet har ansvaret for kvoten for overføringsflyktninger, mottak, bosetting og tilrettelegging for tilbakevending for flyktninger. I tillegg skal Kommunal- og regionaldepartementet medvirke til utforming av en samordnet politikk i forhold til innvandring, flyktningsspørsmål og integrering, slik at ulike tiltak og virkemiddel blir sett i sammenheng. Kommunal- og regionaldepartementet har ansvaret for å samordne og utvikle tiltak mot rasisme og diskriminering, samt bidra til kulturelt mangfold, dialog og samhandling, herunder ved å forvalte støtten til innvandreres organisasjoner og annen frivillig virksomhet. Justisdepartementet er ansvarlig for utlendingslovgivningen, statsborgerlovgivningen og retningslinjer for praktisering av lovverket.

Utlendingsdirektoratet skal sette i verk flyktning-, innvandrings- og integreringspolitikken på ansvarsområdene til Justisdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Direktoratet har bl.a. hovedansvaret for tiltak for regulering av innvandring, utlendingskontroll og mottaks- og introduksjonstiltak for nyankomne innvandrere. Dessuten skal direktoratet i samarbeid med andre virksomheter bidra til integrering og deltakelse, iverksette og utvikle tiltak mot rasisme og diskriminering, samt bidra til å fremme mangfold og fellesskap i et åpent, flerkulturelt samfunn.

Senter mot etnisk diskriminering er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter som innebærer en faglig fristilling fra sentrale myndigheter. Det har som hovedoppgave å utøve rettshjelpsvirksomhet i saker om diskriminering på grunnlag av trosbekjennelse, rase, hudfarge, eller nasjonal- eller etnisk opprinnelse, og å dokumentere og overvåke situasjonen med hensyn til art og omfang av denne type diskriminering.

Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene er et rådgivende organ for myndighetene, bestående av representanter med innvandrerbakgrunn og representanter for offentlige myndigheter og de politiske partiene på Stortinget. Utvalget kan drøfte alle prinsipielle sider ved norsk flyktning-, innvandrings- og integreringspolitikk og skal være et forum for kontakt og dialog mellom representanter for innvandrerbefolkningen, politiske partier og myndighetene.

For øvrig har fagmyndighetene på de ulike sektorer og forvaltningsnivå samme ansvar på sine områder for personer med innvandrerbakgrunn som for resten av befolkningen.

Mål for programkategori 13.20 Innvandring*Boks 1: Overordnede mål og delmål.*

Overordnet mål	Delmål
Regulert innvandring	1. Rask og riktig behandling av utlendings- og statsborgerskapssaker. 2. Effektiv utlendingskontroll.
Beskyttelse til flyktninger	3. Bruk av kvoten for overføringsflyktninger i samsvar med gjeldende gjenbosettingsbehov. 4. Effektiv kapasitetsutnyttelse, forsvarlig standard, god informasjon og stor grad av beboermedvirkning i statlige mottak for asylsøkere og flyktninger. 5. Rask og god bosetting av flyktninger. 6. Aktiv tilrettelegging for at flyktninger skal kunne vende tilbake til hjemlandet i trygghet.
Likestilling, deltakelse og integrering i et flerkulturelt samfunn	7. Forebygge og hindre rasisme og diskriminering. 8. Samordnet og helhetlig kvalifiseringstilbud til nyankomne flyktninger og innvandrere. 9. Dialog og samarbeid mellom innvandrere og myndigheter for å sikre aktiv samfunnsdeltakelse.

Regulert innvandring

Innvandringen til Norge skal være begrenset og kontrollert. Justisdepartementet har ansvaret for utlendingslovgivningen som er virkemiddelet for å gjennomføre innvandringsreguleringen. Det må foretas en avveining mellom på den ene side hensynet til målet om begrenset og kontrollert innvandring og på den andre side hensyn som internasjonale forpliktelser, prinsipper om rettssikkerhet og ikke-diskriminering, behov for arbeidskraft og tilrettelegging for kultur- og kunnskapsutveksling. Kommunal- og regionaldepartementet skal som del av sitt samordningsansvar på flyktning- og innvandringsfeltet bidra til avveiningen mellom ulike hensyn. Regjeringen arbeider med å myke opp deler av regelverket på utlendingsfeltet. Samtidig satses det i år 2000 på effektiv utlendingskontroll og raskere saksbehandling for å sikre at de som får opphold i Norge, fyller vilkårene for opphold.

Beskyttelse til flyktninger

Flyktningpolitikken har som mål at så mange flyktninger og internt fordrevne som mulig skal få beskyttelse og hjelp med de ressurser vi har til rådighet. I mange tilfeller er det mest formålstjenlig å gi hjelp nær konfliktområdene, men det vil også være behov for at en del flyktninger får beskyttelse i Norge. Det gjelder både overføringsflyktninger som tas ut på en kvote i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), og asylsøkere som kommer hit på egen hånd. Regjeringens målsetting er at det skal være forsvarlig standard, god informasjon og stor grad av beboermedvirkning i statlige mottak. Etter at det eventuelt er innvilget ordinær oppholds- og/eller arbeidstillatelse, skal bosetting i en kommune skje så raskt som mulig. Bosetting av flyktninger, og spesielt enslige mindreårige, vil være et satsingsområde for Regjeringen i 2000. I tillegg vil tilrettelegging for tilbakevending, med særlig vekt på Kosovo, være et satsingsområde.

Likestilling, deltakelse og integrering i et flerkulturelt samfunn

Det er et overordnet mål at alle, uavhengig av opprinnelse og kjønn, skal ha like muligheter, rettigheter og plikter til å delta i samfunnet og bruke sine ressurser. For å nå dette målet vil Regjeringen bidra til å utvikle et samordnet kvalifiseringstilbud for nyankomne flyktninger og innvandrere. I tillegg er arbeidet mot rasisme og diskriminering viktig. Dialogen og samarbeidet mellom innvandrere og myndigheter skal dessuten videreutvikles og styrkes. I 2000 vil Regjeringen satse spesielt på utviklingen av et samordnet kvalifiserings-tilbud for nyankomne flyktninger og innvandrere.

1. Rask og riktig behandling av utlendings- og statsborgerskapssaker*Tilstandsvurdering*

Rask og riktig saksbehandling er viktig, både for å nå målet om regulert innvandring og for å kunne yte god service til alle som er brukere av utlendingsforvaltningen. Antall søknader viser en stigende tendens. Dette gjelder for de fleste saksområder som omfattes av utlendingslovgivningen. Økningen er delvis en naturlig følge av flere utlendinger i Norge. Dette gir seg blant annet utslag i flere søknader om besøksvisum, opphold på grunnlag av familietilknytning og om statsborgerskap. Men også andre saker øker i antall, særlig søknader om arbeidstillatelse. Den totale saksmengden for Utlendingsdirektoratet i mai 1999 hadde økt med nærmere 40 pst. i forhold til mai 1998, selv uten at sakene til de 6 000 evakuerte flyktningene fra Kosovo er tatt med. Antallet asylsøkere har også vært økende de siste par årene. I 1998 kom 8 374 asylsøkere. I 1999 ser det ut til at det kommer minst like mange. Flere flyktninger er tatt ut på kvoten for gjenbosetting.

Målet for Utlendingsdirektoratets saksbehandlingstid er at 75 pst. av sakene innenfor hver sakstype skal være behandlet innen et bestemt antall uker, jf. tabellen nedenfor. Målene for saksbehandlingstider er ikke endret som følge av økt sakstilgang. Det kan være store variasjoner i tidsbruken innenfor samme sakstype, og særlig i asylsaker varierer saksbehandlingstiden mye. I tillegg til den tiden saken er til behandling i Utlendingsdirektoratet, går det med tid til avhør og forberedende behandling hos politiet, og til eventuelle tilleggsavhør og verifikasjoner av opplysninger i utlandet. I begynnelsen av august 1999 var det et betydelige antall asylsaker der politiet ikke hadde foretatt avhør. Tabellen nedenfor viser at det har vært en betydelig økning i saksbehandlingstiden for asylsøknader.

I budsjettet for 1999 ble Utlendingsdirektoratet tilført 3 mill. kr som skulle øremerkes arbeidet med arbeidstillatelser der søkerne hadde et aktuelt arbeidstilbud. Direktoratet skal ha behandlet 75 pst. av disse sakene innen to uker.

Tabell 3: Saksbehandlingstid i Utlendingsdirektoratet, antall uker før 75 pst. av sakene er behandlet.

Sakstype	1996	1997	1998	1. halv- år 1999	Mål
Visum.....	4	5	6	7	4
Oppholdstillatelse ¹⁾	14	14	14	8	12
Arbeidstillatelse ¹⁾	8	10	12	8	2(4) ²⁾
Statsborgerskap.....	22	22	23	23	20
Asyl.....	16	21	25	32	9
Bosettingstillatelse.....	14	11	15	18	12
Familiegjenforening.....	-	-	-	19	12

1) Fra 1.1.99 er familiegjenforeningssaker tatt ut fra oppholds- og arbeidstillatelser og plassert under en egen post.

2) Gruppen arbeidstillatelser inneholder noen flere sakstyper enn de som har et mål på 2 uker.

Ordningen med en opplysningstjeneste for søkere er utvidet etter at Utlendingsdirektoratet flyttet inn i nye lokaler i juni 1999.

For nærmere informasjon om samlet saksbehandlingstid i asylsaker og andre utlendingsaker, se St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Justisdepartementet.

Strategier og tiltak

Justisdepartementet og Utlendingsdirektoratet vil videreføre arbeidet med å effektivisere saksbehandlingen. Direktoratet skal overta ansvaret for asylintervjuer fra 1.7.2000. Direktoratets ansatte får da direkte kontakt med søkerne, og den som intervjuer, skriver forslag til vedtak. Dette vil i større grad sikre at nødvendige opplysninger kommer fram under første intervju og bidra til at saksbehandlingstiden kan reduseres.

Redusert saksbehandlingstid innebærer bedret service for alle grupper søkere og andre som er berørt av avgjørelsene (familie, arbeidsgivere, kommuner mv.). Det er nødvendig å prioritere enkelte saker foran andre, selv om alle saker skal behandles innen forsvarlig tid. Fortsatt vil arbeid knyttet til asylsøknader, visum og arbeidstillatelser bli prioritert framfor søknader om bosettingstillatelse og statsborgerskap. Det er satt i gang et prosjekt internt i direktoratet for å se på effektiviteten i saksbehandlingen. En utredning som pågår i 1999 vil omfatte kartlegging av teknologiske muligheter og organisasjonsmessige muligheter, gjennomgang av fullmakter og regelverk og avveining mellom hensynet til kvalitet og hurtighet for hver enkelt sakstype. På bakgrunn av forslagene i utredningen vil det bli laget en plan for gjennomføring av konkrete tiltak, og et opplegg for oppfølging og evaluering. Saksbe-

handlerverktøyet skal forbedres ved at det etableres et edb-basert regelverkssystem. Systemet er nå under utprøving. Tiltak for å påskynde behandlingen av asylsøknader drøftes også i Statskonsults rapport fra forprosjektet om gjennomstrømming av asylsøkere i statlige mot-tak. Prosjektet omtales nærmere under delmål 4.

Arbeidet med å forenkle språkbruken i vedtak og gi målrettet informasjon til søkere vil bli videreført. Arbeidet vil omfatte både informasjon i forbindelse med enkeltsøknader og generelt informasjonsmateriell.

2. Effektiv utlendingskontroll

Tilstandsvurdering

En effektiv utlendingskontroll innebærer at utlendingsmyndighetene må avklare søkerens identitet, alder, bakgrunn, familieforhold osv. Myndighetene må være sikre på at de som får opphold i landet, faktisk fyller vilkårene. Dette er særlig krevende i asylsaker.

Av dem som søkte asyl i Norge i 1998 kom 58 pst. (4 830 personer) uten reisedokumenter, og 2 pst. (158 personer) hadde falske dokumenter. I første kvartal 1999 var tallene 88 pst. (1 558 personer) uten reisedokumenter og 2 pst. (38 personer) med falske. Det er ikke enkelt å bevege seg gjennom Europa uten noen form for reisedokumenter. Det er derfor sannsynlig at de fleste har hatt en form for reisedokumenter, og kvittet seg med dem før de søker asyl. På den måten blir det vanskelig å fastslå deres rette identitet/nasjonalitet og om de har behov for beskyttelse her. Det er lite ønskelig å ha et større antall personer boende i Norge som det er tvil om identiteten til. Det er også vanskelig å returnere slike personer til hjemlandet, dersom deres søknad om å få bli i Norge blir avslått.

Fingeravtrykk til asylsøkere uten kjent identitet kan etter samtykke oversendes andre land. I 1998 viste det seg at 1 070 asylsøkere også var registrert i et annet europeisk land. Fram til 30.4.1999 var antallet 859.

Norge har myket opp reglene for familiegjennforening slik at det skal bli lettere å få nærmeste familie til Norge. Også i denne typen saker er det viktig å klarlegge identiteten til søkerne slik at familieforholdet kan bekreftes.

Strategier og tiltak

Undersøkelser gjennomføres for å klarlegge den enkelte søkers identitet og flyktningbakgrunn. Når det skjer endringer i søkerens hjemland, eller det kommer søkere fra land det tidligere ikke er innhentet spesiell kunnskap om, vil det også gå tid til å samle og oppdatere landinformasjon før søknadene kan avgjøres. I dette arbeidet er det nødvendig å benytte flere kilder, slik som norske utenriksstasjoner, UNHCR, frivillige organisasjoner og delta-king i internasjonalt samarbeid mv.

Fra høsten 1999 iverksettes et forsøksprosjekt for DNA-analyse i forbindelse med enkelte søknader om opphold for å gjenforene foreldre og barn i Norge. Andre land, bl.a. Danmark, har tidligere tatt i bruk DNA-analyse, noe som i en rekke saker viser at det har vært gitt uriktige opplysninger om familieforhold.

Innenfor EU reguleres asylsaksbehandlingen bl.a. av Dublinkonvensjonen som fordeler ansvaret for behandling av asylsøknader mellom landene. Dersom Norge knyttes til denne konvensjonen, vil det være enklere å returnere asylsøkere til et EU-land uten realitetsbehandling av asylsøknaden i Norge.

For nærmere informasjon om strategier og tiltak i utlendingspolitikken, blant annet asylsaksbehandling og omtale av innføring av ordningen med utlendingsnemnd for klagesaker i 2000, se St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Justisdepartementet.

3. Bruk av kvoten for overføringsflyktninger i samsvar med gjeldende gjenbosettingsbehov

Tilstandsvurdering

De fleste flyktninger i verden får beskyttelse i et land i nærheten av sitt eget. Dersom flyktninger ikke kan få tilfredsstillende beskyttelse i det landet de først søkte til, og de ikke kan vende tilbake til hjemlandet, ber UNHCR tredjeland om å gjenbosette dem. For tiden er det bare ni land som har et fast gjenbosettingssamarbeid med UNHCR. UNHCR arbeider for å utvide kretsen av slike land, bl.a. ved hjelp av sitt gjenbosettingsfond som Norge og andre nordiske land har avsatt midler til.

Behovet for gjenbosetting endrer seg fra år til år. De senere år har behovet blitt redusert, til i overkant av 30 000 flyktninger årlig. De faktiske behovene kan imidlertid ikke fullt ut forutses på forhånd. I samråd med UNHCR har Norge derfor lagt opp til en fleksibel dispo-

nering av kvoten over en treårsperiode. Innenfor denne treårsperioden kan ubrukte plasser ett år overføres til de etterfølgende år. Videre kan plasser fra etterfølgende års kvoter forskutteres, dersom behovet ett år skulle tilsi det. Regjeringen foreslo opprinnelig en treårskvote på 4 500 plasser for perioden 1998-2000, med mulighet for å ta imot flere dersom UNHCR anmoder om det. På bakgrunn av et lavt uttak i 1998 ble treårskvoten redusert med 250 plasser ved behandlingen av budsjettet for 1999.

At UNHCR i 1998 ikke forela et tilstrekkelig antall saker for Norge til å fylle årskvoten på 1 500 plasser, skyldtes både reduserte behov og UNHCRs ressursituasjon. Det ble samlet gitt innreisestillatelse til 1 124 overføringsflyktninger dette året. 823 ankom innen årets utløp. De fleste overføringsflyktningene i så vel 1998 som 1999 var fra Iran og Irak. I 1998 ble det for første gang satt av en delkvote på 250 plasser til flyktninger fra Afrika og en delkvote for afghanske flyktninger. I vurderingen av hvem som skal overføres til Norge, legges det i første rekke vekt på flyktningenes behov for beskyttelse. I tillegg vurderes flyktningenes muligheter for å finne seg til rette i det norske samfunnet.

Norske kommuner har gitt uttrykk for at bosettingen av overføringsflyktninger, som ankommer direkte fra utlandet, er mer arbeidskrevende enn bosettingen av asylsøkere som har bodd i norske flyktningmottak i en periode. Overføringsflyktningene er gjennomgående mindre forberedt på hva et liv i Norge innebærer. Dette skyldes i noen grad at flyktningene har hatt lite informasjon om norsk samfunnsliv, kultur og klima, og at kommunene vet lite om flyktningenes bakgrunn.

I mai 1999 besluttet Stortinget at Norge kunne ta imot 6 000 kosovoflyktninger evakuert fra Makedonia. Det var ment å bidra til å løse en akutt situasjon i nærområdet ved å lette presset på Makedonia. På den måten kunne grensen mot Kosovo holdes åpen, og flyktningene som fortsatt befant seg inne i Kosovo kunne komme seg i sikkerhet. Utlendingsdirektoratet sto for uttaket til Norge i samarbeid med UNHCR og Den internasjonale migrasjonsorganisasjonen (IOM). Uttaket skjedde i løpet av april-mai 1999. Det ble lagt vekt på å ta ut sårbare grupper (familier med små barn, eller gamle familiemedlemmer, utsatte kvinner, syke og handikappede) og å holde familier samlet. Tilknytning til Norge gjennom familieband ble også tillagt vekt.

Strategier og tiltak

Norge samarbeider nært med UNHCR om bruken av kvoteplassene. For å unngå at administrative forhold skal bidra til at kvoten ikke blir utnyttet, har UNHCR og norske myndigheter i samarbeid lagt opp til tidligere planlegging og bedre koordinering av uttakene. Dette ser ut til å ha fått den tilsiktete virkningen. Ved utgangen av første halvår 1999 har uttakene gått etter planen. Ved uttak skal det fortsatt tas utgangspunkt i den enkeltes flyktningbakgrunn og behov for beskyttelse. Regjeringen foreslår en videreføring av ordningen med at midler tilsvarende 100 kvoteplasser, i samråd med UNHCR, kan brukes til alternativt gjenbosettingsarbeid.

I 1999 ble det satt i gang arbeid for å styrke informasjonen overfor overføringsflyktninger om hva et liv i Norge innebærer og for å styrke informasjonen overfor det norske samfunn om bakgrunnen til overføringsflyktningene. Dette arbeidet vil fortsette i 2000.

4. Effektiv kapasitetsutnyttelse, forsvarlig standard, god informasjon og stor grad av beboermedvirkning i statlige mottak for asylsøkere og flyktninger

Tilstandsvurdering

Pr. 31.8.1999 disponerte Utlendingsdirektoratet 18 285 mottaksplasser fordelt på 144 mottak. Dette er en økning på 10 701 plasser og 78 mottak fra 31.8.1998. Etablering av nye mottak har skjedd over hele landet. Mottakene drives etter avtale med kommuner, organisasjoner eller private driftsoperatører. Driften skal være i samsvar med statens reglement og instruks for drift og økonomiforvaltning mv.

Etablering av mottak krever et nært samarbeid mellom statlige og kommunale myndigheter, også i de tilfeller der det ikke er kommunen selv som har driftsansvaret. I tilfeller hvor Utlendingsdirektoratet har planer om å etablere et mottak med en ikke-kommunal driftsoperatør, skal direktoratet så tidlig som mulig informere den aktuelle kommunen og gjøre oppmerksom på de oppgaver som følger av å være vertskommune for et asylmottak.

Som en følge av økningen i ankomstene av asylsøkere til Norge og beslutningen om å motta inntil 6 000 flyktninger fra Kosovo, har det i 1999 vært behov for å etablere mottak i et meget høyt tempo. Dette har gitt kort tid til planlegging og krevd stor grad av fleksibilitet. Enkeltpersoner, kommunene, de frivillige organisasjonene og andre har gjort en ekstraordinær innsats.

En undersøkelse av levekår i mottak konkluderte med at lang oppholdstid, trang økonomi og manglende tilgang på arbeid utgjør en tilleggsbelastning for mennesker som allerede befinner seg i en vanskelig livssituasjon. Det er spesielt grunn til bekymring for enslige mindreårige i mottak. De siste to årene har det vært en betydelig økning i antallet barn som kommer til Norge uten foreldre eller andre med foreldreansvar sammenlignet med tidligere år. I tillegg er en større andel av de enslige mindreårige yngre enn tidligere. Samtidig har det vært vanskelig å få dem bosatt i kommunene. Dette har ført til en økning i antallet enslige mindreårige i mottak, i tillegg til at gjennomsnittlig oppholdstid for denne gruppen er blitt lengre.

Strategier og tiltak

Asylsøkere skal ha et nøkternt, men forsvarlig tilbud om innkvartering og nødvendige tjenester. Informasjon og aktiviteter i mottak skal gi beboerne et realistisk bilde av det norske samfunnet og en forståelse av de grunnleggende verdiene samfunnet bygger på. Beboere i mottak skal tidlig bli informert om programmet for tilbakevending til hjemlandet. Det er et mål at alle beboere over 16 år skal få tilbud om norskopplæring så snart dette lar seg gjøre, og senest tre måneder etter ankomst. Det er videre et mål at beboere i størst mulig grad tar del i driften av mottakene, med unntak av lederoppgaver og oppgaver knyttet til kontrollfunksjoner.

Den store mottaksoppbyggingen som har funnet sted i 1999, vil kreve en fortsatt stor innsats med hensyn til kvalitetssikring av mottaksdriften. Utlendingsdirektoratet skal gjennomføre tilsynsbesøk ved alle mottak minst én gang i året. I 2000 skal tilsynsbesøk ved nyopprettede mottak prioriteres. Videre må det settes inn tiltak som sikrer at de ansatte ved de nyopprettede mottakene får den nødvendige kompetanse. Arbeidet med å justere mottakskapiteten vil være viktig. Nedbyggingen av mottak må forberedes best mulig slik at både beboere og kommuner er mest mulig forberedt, og slik at sammensettingen av mottak blir best mulig med hensyn til geografisk plassering, størrelse, driftsoperatører osv.

Undersøkelsen av levekår i mottak peker på at lang oppholdstid utgjør den største belastningen for beboere i mottak. Statskonsult har fått i oppdrag å gjennomføre et prosjekt for å belyse forhold av betydning for gjennomstrømningen i statlige mottak for asylsøkere og flyktninger. Prosjektet skal gjennomgå dagens regelverk, praksis og offentlige utgifter på området, og drøfte ulike tiltak som kan bidra til å korte ned oppholdstiden i mottak. En delrapport med oversikt over dagens status, en vurdering av muligheten for utgiftsreduksjoner og en anbefaling om hvilke områder det bør fokuseres på i det videre arbeidet var klar 1.7.1999. Prosjektets sluttrapport med forslag til tiltak og videre oppfølging skal være ferdig 1.1.2000.

I løpet av 1990-tallet har det statlige apparatet for mottak av asylsøkere vært preget av store volumsvingninger. Dette har aktualisert spørsmål knyttet til den økonomiske ressursbruken, forholdet til kommunesektoren og lokalsamfunn samt spørsmål knyttet til mottakenes standard og tilbud. Kommunal- og regionaldepartementet og Utlendingsdirektoratet arbeider med en gjennomgang av de erfaringene en har med de rammer og føringer som staten legger på mottakssystemet. I gjennomgangen vil bl.a. alternative løsninger til dagens mottakssystem vurderes. Gjennomgangen bygger på erfaringene både fra undersøkelsen om levekår i mottak og prosjektet om gjennomstrømningen i statlige mottak.

Kommunal- og regionaldepartementet vil i samarbeid med Utlendingsdirektoratet vurdere aktuelle tiltak for å styrke tilbudet til enslige mindreårige i mottak.

For ytterligere beskrivelse av mottak av flyktninger, se omtalen under kap. 520, post 21.

5. Rask og god bosetting av flyktninger

Tilstandsvurdering

Bosetting av flyktninger er basert på et samarbeid mellom kommunene og staten. Et sentralt virkemiddel er integreringstilskuddsordningen (kap. 521, post 60).

Tabell 4: Antall bosatte.

	1.1-31.8				
Bosettingsår	1995	1996	1997	1998	1999
Tidligere asylsøkere	2 912	854	655	1 358	1 929
Overføringsflyktninger ¹⁾	1 529	904	1 146	823	925
Familiegjenforente	1 045	775	793	862	798
Totalt antall bosatte	5 623	2 586	2 594	3 043	3 652

1) Tabellen viser antall ankomster.

I de åtte første månedene i 1999 er det bosatt 3 652 flyktninger. Av disse er 1 929 bosatt fra statlige mottak. Videre er det bosatt 925 overføringsflyktninger og 798 personer som er innvilget familiegjenforening med flyktninger i Norge. Flyktningene er bosatt i 196 ulike kommuner.

Gjennomsnittlig ventetid på bosetting etter at det enten er gitt ordinær oppholds- og/eller arbeidstillatelse (bosetting fra mottak), eller etter at innreisestillatelse er innvilget (bosetting av overføringsflyktninger), har i 1999 vært på henholdsvis 5 md. og i underkant av 4 md. Andelen personer som har opphold i mottak i mer enn 6 md. etter at oppholdstillatelse er innvilget, er økende. Av de som ble bosatt fra mottak i løpet av denne perioden hadde 29,1 pst., eller 432 personer, ventet på bosetting i mer enn 6 md. Dette er en betydelig økning i oppholdstiden sammenlignet med tidligere år. For gruppen enslige mindreårige har gjennomsnittlig ventetid på bosetting etter at oppholdstillatelse er innvilget vært på mellom 4 og 5 md. i 1999.

De siste årene er det iverksatt en rekke tiltak for å legge til rette for rask og god bosetting av enslige mindreårige. Det har imidlertid vært vanskelig å få dem bosatt i kommunene. Dette gjelder spesielt enslige mindreårige som ikke har slektninger i Norge, eller annen tilknytning til landet. For gruppen enslige mindreårige med vedtak var gjennomsnittlig oppholdstid i mottak 10 md. beregnet fra vedtak.

I 1999 er det anslått at det vil være behov for å bosette omlag 9 000 flyktninger og asylsøkere. Alle kommuner i Norge har derfor blitt oppfordret til å delta i bosettingsarbeidet. Hensynet til at bosetting bør skje i nærheten av familie, arbeids- og utdanningsmuligheter eller følge flyktningenes egne ønsker, kan komme i konflikt med målet om rask bosetting, og medføre lengre oppholdstid i mottak.

Strategier og tiltak

Det er et mål at personer i mottak skal være bosatt i en kommune innen 6 md. etter at det er gitt ordinær oppholds- og/eller arbeidstillatelse, og at overføringsflyktninger skal bosettes innen seks måneder etter at innreisestillatelse er innvilget. For enslige mindreårige er målet at de skal være bosatt innen 3 md. etter at det er gitt oppholdstillatelse. I bosettingsarbeidet vil viktige hensyn fortsatt være at flyktninger skal kunne bo så nær familie og slekt som mulig, og at det lokalt skal være mulig å bygge opp grupper med lik bakgrunn. Andre viktige hensyn ved valg av bosettingskommune er muligheter for utdanning og kvalifisering for arbeidslivet og for å få arbeid. I 2000 skal de samme føringene ligge til grunn for bosettingen som i 1999. Prioriterte grupper i bosettingsarbeidet vil være enslige mindreårige og personer som har ventet lenge på bosetting.

Økningen i asylankomstene har økt behovet for bosettingsplasser. Til tross for at de 6 000 overføringsflyktningene fra Kosovo ikke vil være en prioritert gruppe for bosetting, vil det være et meget stort behov for bosetting i 2000. Gitt at målet om å bosette 9 000 personer i 1999 nås, forventes bosettingsbehovet for 2000 å være på ca. 8 500 plasser. Kommunal- og regionaldepartementet forutsetter at kommunene gjennomfører et planmessig bosettings- og integreringsarbeid. Målet er at flyktningene så raskt som mulig skal bli selvhjulpne, og det forutsettes at de skal ha samme tilgang på kommunale tjenester som andre innbyggere i kommunene.

Et forskningsprosjekt for å undersøke effekten av ulike strategier og føringer for bosettingsarbeidet, herunder en evaluering av myndighetenes bosettingsstrategier de siste 10 år, er startet og vil etter planen være ferdig i løpet av sommeren 2000.

For ytterligere beskrivelse av bosetting av flyktninger, se omtalen under kap. 521, post 60.

6. Aktiv tilrettelegging for at flyktninger skal kunne vende tilbake til hjemlandet i trygghet

Tilstandsvurdering

Tilbakevending nådde en topp i 1996, da 925 flyktninger vendte tilbake til hjemlandet, hvorav 844 til Bosnia-Hercegovina. I de påfølgende årene gikk antallet ned. I løpet av 1998 vendte totalt 351 personer tilbake til hjemlandet med tilbakevendingsstøtte. Av disse vendte 317 tilbake til Bosnia-Hercegovina. Omkring 11 000 bosniske flyktninger har blitt boende i Norge. De har nå vært her i flere år og fått tilknytning til landet, i motsetning til de fleste kosovoflyktningene som fikk mulighet til å vende hjem etter kort tid i landet. Hvorvidt det er mulig for bosniske flyktninger å vende tilbake til sine hjemsteder varierer fra sted til sted. Det er fremdeles vanskelig å vende tilbake til områder i Bosnia-Hercegovina hvor flyktningene vil komme i en minoritetssituasjon.

Det ser ut til at vi i 1999 får en stor økning i tilbakevendingen. Svært mange av de 6 000 evakuerte kosovoflyktningene har ønsket å vende tilbake. I løpet av de 8 første månedene i 1999 var 2 352 av de til sammen 2 498 tilbakevendte fra Kosovo. Ved utgangen av august ventet 362 antall flyktninger på transport til Kosovo. Organiseringen av tilbakevendingen til Kosovo fra Norge har skjedd i samråd med UNHCR og de nordiske landene. IOM står for selve transporten fra Norge til hjemlandet.

Strategier og tiltak

Arbeidet med å legge til rette for tilbakevending av flyktninger skal inngå i det ordinære innenlandske flyktningarbeidet. Generelt satses det på løsninger som bidrar til at den enkelte flyktning kan ta ansvar for sin egen livssituasjon og raskt bli mest mulig selvhjulpent. Dette er en fordel både dersom utfallet blir at den enkelte blir boende i Norge, og dersom tilbakevending til hjemlandet og deltakelse i gjenoppbygging der blir mulig.

Sentrale virkemidler i tilbakevendingsarbeidet er programmet for individuell økonomisk støtte ved tilbakevending og tilskuddet til tilbakevendingsprosjekter (jf. kap. 521, post 72 nedenfor). Praktisk informasjon og rådgiving om tilbakevending skal være et tilbud til alle flyktninger som vurderer å vende tilbake til hjemlandet. Situasjonen i flyktningenes hjemland har avgjørende betydning for om flyktningene vender tilbake.

Ordningen med kollektiv beskyttelse for flyktninger fra Kosovo ble opphevet 6.8.1999. Det forventes at flyktningene vil vende hjem innen oppholdstillatelsen løper ut sommeren 2000. Tiltakene for denne flyktninggruppen vil derfor i hovedsak være rettet mot tilbakevending til hjemlandet og behovene der. I forbindelse med at mange kort tid etter fredsslutningen ville vende hjem, har informasjon om forholdene i Kosovo vært prioritert.

Den humanitære bistanden til tiltak i Kosovo og nærområdene kanaliseres gjennom FN og frivillige organisasjoner. Norge legger vekt på internasjonal koordinering og at bistanden innrettes slik at den best mulig tilrettelegger for at så mange flyktninger som mulig skal kunne vende tilbake dit.

For å komme nærmere en varig løsning på flyktningproblemet i Bosnia-Hercegovina, prioriterer UNHCR arbeid for å muliggjøre retur til områder der flyktningene med sin bakgrunn blir en minoritetsgruppe. Norge støtter dette arbeidet og er fremdeles aktiv i å legge tilrette for tilbakevendte til Bosnia-Hercegovina.

7. Forebygge og hindre rasisme og diskriminering

Tilstandsvurdering

Personer med innvandrerbakgrunn har generelt sett dårligere levekår enn resten av befolkningen. De har problemer med å skaffe bolig, og arbeidsledigheten blant ikke-vestlige innvandrere er på tross av nedgangen de siste årene fire ganger så høy som for resten av befolkningen. Dette skyldes flere forhold, bl.a. diskriminering.

Utlendingsdirektoratets tilstandsrapport om integreringsarbeidet i kommunene viser at kommunene i større grad enn tidligere har tatt tak i arbeidet mot rasisme og diskriminering i lokalmiljøene. Forebyggende arbeid kan være vanskelig og ressurskrevende, og det er vanskelig å måle resultater. Tverrfaglig veiledningstjeneste i lokalt arbeid mot rasisme og fremmedfiendtlighet rapporterer at forekomst av åpen voldelig rasisme ser ut til å være redusert, mens en mer indirekte form for rasisme og diskriminering synes å være mer utbredt. Dette bekreftes også i Utlendingsdirektoratets kommunerapport, hvor det påpekes at denne formen for rasisme kan være vanskeligere å motarbeide enn den mer direkte og åpne. Utfordringen er å framskaffe systematiske og sikre data om diskriminering og rasistisk motiverte handlinger.

Strategier og tiltak

Norge har vært og vil i økende grad være et flerkulturelt samfunn. Det er behov for å tilpasse offentlige tjenester, tiltak, regler og praksis i takt med endringer i befolkningens behov. Rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn til offentlig sektor er et tiltak for å sikre at forvaltningen gjenspeiler endringer i befolkningssammensetningen. Arbeidet mot rasisme og diskriminering forutsetter et samarbeid mellom stat, kommuner og frivillige organisasjoner, og en samordnet offensiv innsats fra flere statlige instanser.

Det er satt i gang flere tiltak for å øke kunnskapen om art og omfang av rasisme og diskriminering. Det vil gi et bedre grunnlag for å iverksette tiltak de neste årene. Senter mot etnisk diskriminering skal utarbeide årlige rapporter om art og omfang av diskriminering og rasistisk motiverte handlinger. Utlendingsdirektoratet skal gjennom rapporter gi et bilde av omfanget og utviklingen av rasisme og diskriminering basert på sin kontakt med kommunene, statlige mottak, de frivillige organisasjonene o.a. Justisdepartementet har rutiner for

systematisk datainnsamling om rasistisk vold og trakassering gjennom straffesaksregisteret STRASAK. Et utvalg skal i løpet av år 2000 utrede grunnlaget for en særskilt lov mot etnisk diskriminering.

I 1998 la Regjeringen fram Handlingsplan mot rasisme og diskriminering (1998-2001) og Handlingsplan for rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn til statlig sektor (1998-2001). Arbeidet med å iverksette tiltakene i disse handlingsplanene er godt i gang og vil fortsette i 2000.

Senter mot etnisk diskriminering har som mål å sikre vernet mot diskriminering (se egen omtale under kap. 522). Blant virkemidlene i arbeidet mot rasisme og diskriminering er også kunnskapsutvikling og tilskudd til frivillig virksomhet (kap. 521, post 71 og post 73). Kommunal- og regionaldepartementet har bl.a. satt i gang prosjektet "Likestilling i rettssystemet – om rettssikkerheten til personer som ikke behersker norsk".

Utlendingsdirektoratet vil videreføre samarbeidet med frivillige organisasjoner og fagbevegelsen om holdningsskapende tiltak, som f.eks. Fellesaksjonen mot rasisme. Tverrfaglig veiledningstjeneste i lokalt arbeid mot rasisme og fremmedfiendtlighet, opprettet av Utlendingsdirektoratet i 1996, opprettholdes.

Regjeringen legger vekt på det internasjonale arbeidet mot rasisme og diskriminering. Kommunal- og regionaldepartementet har hatt ansvaret for å utarbeide Norges rapport til FNs rasediskrimineringskomité om hvordan norske myndigheter har fulgt opp forpliktelsene i FNs rasediskrimineringskonvensjon. Den ble overlevert september 1999. FN skal arrangere en verdenskonferanse mot rasisme i 2001, og Europarådet står ansvarlig for en europeisk konferanse mot rasisme i 2000. Staten vil i samarbeid med de frivillige organisasjonene delta aktivt i prosessen frem mot disse konferansene, som også vil innebære et arbeid på nasjonalt plan.

8. Samordnet og helhetlig kvalifiseringstilbud for nyankomne flyktninger og innvandrere

Tilstandsvurdering

Den registrerte arbeidsledigheten blant ikke-vestlige innvandrere gikk ned fra 12,3 pst. i februar 1998 til 10,5 pst. i februar 1999. Nedgangen i ledigheten for befolkningen generelt ble redusert fra 2,8 pst. til 2,6 pst. i samme periode. Selv om utviklingen med hensyn til ledighet og sysselsetting viser tegn til bedring, er arbeidsledigheten blant innvandrere fra ikke-vestlige land fortsatt betydelig høyere og sysselsettingen betydelig lavere, sammenliknet med norskfødte og innvandrere fra vestlige land. Arbeidsledigheten blant innvandrere kan skyldes en kombinasjon av flere forhold. Nyankomne innvandrere mangler som hovedregel kunnskaper i norsk språk og erfaring fra norsk arbeids- og samfunnsliv. I tillegg vil innvandrere kunne oppleve vanskeligheter med å få godkjent medbrakt kompetanse og med diskriminering på arbeidsmarkedet.

Strategier og tiltak

For å redusere ledigheten og øke yrkesdeltakelsen blant personer med innvandrerbakgrunn, vil Regjeringen bidra til å utvikle et samordnet kvalifiseringstilbud for nyankomne flyktninger og innvandrere.

Regjeringen har nedsatt en arbeidsgruppe for å vurdere hvordan kvalifisering av nyankomne flyktninger og innvandrere kan forbedres, herunder hvordan sammenhengen mellom offentlige stønader og deltakelse i kvalifisering kan styrkes. På bakgrunn av en delrapport med arbeidsgruppens anbefalinger vil Regjeringen nedsette et utvalg som skal utrede og lage utkast til en lov om en egen stønad for nyankomne. En slik stønad kan utbetales fra kommunene til nyankomne innvandrere som økonomisk godtgjøring for deltakelse i et avtalt kvalifiseringsopplegg. Det er ikke aktuelt å utforme en slik lov som et pålegg for kommunene. Arbeidsgruppen fortsetter utredningen med sikte på å levere ytterligere forslag i løpet av 1999 om hvordan kvalifiseringen av nyankomne kan forbedres.

I løpet av 1998 og 1999 ble det igangsatt forsøksprosjekter i til sammen 16 kommuner for å prøve ut alternativer til dagens kvalifisering og inntektssikring for nyankomne flyktninger og innvandrere. Forsøksprosjektene ble igangsatt som en oppfølging av Stortingets vedtak (jf. Innst. S. nr. 192 (1997-98)) og vil bli videreført i år 2000. Prosjektene skal evalueres. Målsettingen med prosjektene er å utvikle gode modeller for kvalifisering av nyankomne. Den store ankomsten av flyktninger i 1999 har forsterket behovet for kompetanseutvikling og erfaringsoppbygging i det kommunale kvalifiseringsarbeidet. Satsing på kvalifiserings tiltak må gå parallelt med tiltak for å bedre rekrutteringspraksis både hos private og offentlige arbeidsgivere.

Se for øvrig omtalen under arbeidsmarkedspolitikken i St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Arbeids- og administrasjonsdepartementet. For omtale av opplæring i norsk med samfunns-

kunnskap for flyktninger og innvandrere, samt yrkesprøving se St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

9. Dialog og samarbeid mellom innvandrere og myndigheter med sikte på aktiv samfunnsdeltakelse

Tilstandsvurdering

Valgdeltakelsen blant innvandrere i lokalvalgene har vært lav sammenlignet med befolkningen ellers. I 1995 var valgdeltakelsen blant utenlandske statsborgere 39 pst., mens den for alle stemmeberettigede var 62,8 pst. Tall for valgdeltakelsen i 1999 foreligger foreløpig ikke. Likeså er deltakelsen i organisasjonslivet og i politiske partier lavere enn gjennomsnittet i befolkningen. Utlendingsdirektoratet skriver i sin rapport fra møter med kommuner/bydeler og innvandrerepresentanter i 1998 at svært få av innvandrersamfunnene har gjennomslagskraft utad i det norske samfunnet, innvandrerne opplever ikke at de blir hørt.

Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene (KIM) er ett forum for å sikre dialog mellom personer med innvandrerbakgrunn og myndighetene. Medlemmene med innvandrerbakgrunn i KIM kommer fra hele landet og representerer et bredt kontaktnett med innvandremiljøene. På lokalt nivå har de lokale innvandrerorganisasjonene, innvandrerråd og lokale kontaktutvalg utviklet seg til viktige kontaktpunkt for myndighetene i enkelte kommuner. De landsdekkende organisasjonene har en sentral plass for å formidle synspunkter og behov sett fra innvandrerbefolkningens synsvinkel overfor myndighetene og offentligheten. Det foregår også et arbeid i ungdomsorganisasjonene for å rekruttere ungdom med innvandrerbakgrunn. De religiøse organisasjonene og deres sammenslutninger er andre viktige fora for dialog og forståelse. Se for øvrig St.prp. nr 1 (1999-2000) for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Innvandrerkvinner skal på linje med andre ha like muligheter til å delta i samfunnet. Det skal derfor rettes særlig oppmerksomhet mot innvandrerkvinner for å sikre at alle har nødvendige kunnskaper om hvilke rettigheter og plikter som ligger i det å være en aktiv samfunnsborger.

Strategier og tiltak

Å utvikle tilskuddsordningene til å bidra til å styrke aktiviteten og deltakelsen i både de lokale og de landsdekkende organisasjonene vil være viktig i årene som kommer. Evaluering av tilskuddsordningene vil være ett av virkemidlene for å sikre at ordningene fungerer effektivt. Det er ønskelig å utnytte det potensiale innvandrernes organisasjoner utgjør bl.a. i arbeidet med å legge til rette for nyankomne innvandrere. Det vil også bli tatt initiativ til å se på forholdet mellom medlemsbaserte organisasjoner og stiftelser eller lignende, og hvilken rolle de ulike organisasjonene spiller for å formidle og ivareta innvandrerbefolkningens syn og interesser overfor myndighetene og i den offentlige debatt.

KIM vil også i året som kommer være det sentrale forumet for dialog med myndighetene. Fra myndighetenes side vil det være viktig å sikre at bl.a. KIM og de landsdekkende organisasjonene blir hørt i saker av betydning for personer med innvandrerbakgrunn. Det vil også bli tatt initiativ for å sikre de religiøse sammenslutningene deltakelse i dialog med myndighetene. Se for øvrig omtale under kap. 521, post 73 og kap. 523.

KAP. 520 UTLENDINGSDIREKTORATET (JF. KAP. 3520)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Driftsutgifter	152 544	164 477	216 260
21	Spesielle driftsutgifter, statlige mottak	510 153	530 025	811 000
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		20 000	
	Sum kap. 520	662 697	714 502	1 027 260

Endringer som ikke framgår av tabellen:

Ved Stortingets behandling 18. mai 1999 av St.prp. nr 59 (1998-99) Tilleggsbevilgninger i statsbudsjettet for 1999 i forbindelse med mottak av flyktninger fra Kosovo ble kap. 520 post 1 økt med 20 mill. kr og kap. 520 post 21 økt med 325 mill. kr, jf. Innst. S. nr. 175 (1998-99).

Ved Stortingets behandling 18. juni 1999 av St.prp. nr 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999 ble kap. 520 post 21 økt med 200 mill. kr, jf. Innst. S. nr. 236 (1998-99).

Post 1 Driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til drift av Utlendingsdirektoratet. Direktoratet, som består av tre avdelinger og seks regionkontorer, har hovedansvaret for å gjennomføre statens innvandringspolitikk. Dette omfatter bl.a. tiltak for regulering av innvandring, utlendingskontroll og mottaks- og introduksjonstiltak for nyankommne innvandrere. Direktoratet skal dessuten i samarbeid med andre virksomheter bidra til integrering og deltakelse, mangfold og fellesskap i et åpent flerkulturelt samfunn, jf. omtale ovenfor.

I 1998 behandlet Utlendingsdirektoratet i overkant av 96 000 saker etter utlendings- og statsborgerlovgivningen. Dette var en økning i antall saker på omlag 4 pst. i forhold til året før. Økningen består først og fremst av søknader om asyl. Dette har krevd økt innsats ifm. oppgaver som etablering, veiledning, opplæring og oppfølging av nye mottak, samt økonomistyring og koordinering av det voksende mottaksapparatet. På bakgrunn av de økte ankomstallene er Utlendingsdirektoratets driftsbudsjett økt i 1998 og 1999.

Utlendingsdirektoratet vil få ansvaret for flere nye arbeidsoppgaver i 2000. Det er bl.a. bestemt at ansvaret for å intervju asylsøkere ved ankomst til Norge skal overføres fra Politiet til Utlendingsdirektoratet fra og med 1.7.2000. For at Utlendingsdirektoratet skal være fullt operativt fra og med iverksettelsen av oppgaveoverføringen må det legges ned et betydelig arbeid for å legge til rette for intervju av asylsøkere.

Videre er det bestemt at innen oktober 2000 skal alt ligge til rette for at Norge skal kunne tilknyttes Schengensamarbeidet. Dette innebærer endrede krav til behandling av både visum- og asylsøknader, og Utlendingsdirektoratet vil få økte utgifter knyttet til bl.a. tilsetting av nye medarbeidere, opplæring, edb-investeringer og andre løpende driftsutgifter.

Ved lov av 30. april 1999 nr. 22 er det vedtatt at det i løpet av 2000 skal opprettes en egen klagenemnd i utlendingssaker/asylsaker, Utlendingsnemnda, jf. St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Justisdepartementet. Dette innebærer at direktoratet må styrkes administrativt i 2000.

Fra høsten 1999 iverksettes det et forsøksprosjekt for DNA-analyse i forbindelse med enkelte søknader om opphold for å gjenforene barn og foreldre i Norge, jf. omtale under delmål 2. Siden det er Utlendingsdirektoratet som avgjør sakene i første instans, vil direktoratet få økte driftsutgifter til verifisering i saker der disse testene tas i bruk.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, statlige mottak

Bevilgningen på posten skal dekke statens utgifter knyttet til drift av mottak for asylsøkere og flyktninger, ytelser til asylsøkere og flyktninger i tiden de oppholder seg i mottak, vertskommunal kompensasjon, flytting i forbindelse med bosetting i kommunene, flytting mellom mottak og direktebosetting av asylsøkere av helsemessige og/eller sosiale årsaker.

Bevilgningsbehovet vil i vesentlig grad avhenge av antall personer som er i mottak, noe som igjen avhenger av antall personer som søker asyl, saksbehandlingstid i asylsaker, andel innvilgelser/avslag, bosettingstakten, effektueringen av avslag og antall asylsøkere som forlater mottakene på egen hånd. Prognosene for dette er preget av stor usikkerhet, og bevilgningsbehovet på posten vil kunne endre seg i løpet av budsjettperioden dersom faktisk belegg og kapasitet i mottak avviker fra prognosene.

I forbindelse med mottaket av flyktninger fra Kosovo bevilget Stortinget i mai 1999 15 mill. kr til kjøp av tjenester fra frivillige organisasjoner og andre, med sikte på å gi et best mulig tilbud til flyktningene i mottak. Organisasjonene kan bl.a. bidra med rådgivning, opplæring og informasjon til flyktningene, og spille en særlig viktig rolle i forhold til situasjonen for barn i mottak.

For å ivareta behovet for fleksibel mottakskapasitet har avtalene Utlendingsdirektoratet inngår med driftsoperatører maksimalt 6 md. oppsigelsestid. Det er et mål at minimum 90 pst. av de ordinært betalte mottaksplassene skal være belagt til enhver tid. Dette er vanskeligere å nå ved lav enn ved høy kapasitet. Utlendingsdirektoratet har pr. 31.8.1999 gjennomsnittlig utnyttet 90 pst. av de ordinære mottaksplassene.

Tabell 5: Utgiftskomponenter ved drift av statlige mottak. Prosentvis andel av totalutgiftene pr. beboer pr. døgn.

	Prosent
Boligutgifter.....	18
Lønn og øvrige driftsutgifter.....	55
Individuelle økonomiske ytelser	23
Diverse utgifter, herunder transport og kommunekompensasjon.....	4
Totalt	100

Utgiftene pr. plass pr. døgn varierer fra kr 186 til kr 287. Forskjellene skyldes hovedsakelig at prisnivået på boligdelen og bemanningsfaktoren varierer. Det kan være stordriftsfordeler knyttet til drift av mottak. Det kan imidlertid være andre hensyn, f.eks. behovet for kommunale tjenester, forholdet til lokalsamfunnet og bygningsmessige begrensninger, som gjør det vanskelig, og i noen tilfeller heller ikke ønskelig, å etablere store mottak.

Mottakene drives i dag med nøktern standard. Den store økningen i antall asylsøkere til Norge har imidlertid ført til betydelig økning i gjennomsnittlig oppholdstid i mottak for flyktninger og asylsøkere. I tillegg til å være en belastning for den enkelte asylsøker, har dette bidratt til økte utgifter til drift av de statlige mottakene. Regjeringen vil derfor prioritere arbeidet med å redusere oppholdstiden for asylsøkere og flyktninger i statlige mottak. Det er allerede satt i gang et prosjekt i Utlendingsdirektoratet for å se på effektiviteten i saksbehandlingen, jf. delmål 1. I tillegg har Statskonsult fått i oppdrag å gjennomføre et prosjekt for å belyse tiltak som kan bidra til raskere gjennomstrømming i statlige mottak, jf. delmål 4. Dette vil trolig bidra til en nedgang i oppholdstiden i mottak og dermed bidra til å redusere utgiftene til drift av statlige mottak.

Bevilgningsforslaget er basert på at Utlendingsdirektoratet i gjennomsnitt vil disponere 9 800 plasser i 2000. Av beredskapsmessige hensyn er det i utgangspunktet lagt opp til en viss overkapasitet av transittplasser.

En rekke kommuner har hevdet at den vertskommunale kompensasjonen ikke dekker kommunenes faktiske utgifter til helse, barnevern, tolk og administrasjon. Regjeringen foreslår derfor at satsene for tilskuddet økes med gjennomsnittlig 21,5 pst.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det benyttes i dag to dataregistre ved behandling av saker etter utlendingsloven, Flyktningregisteret og Fremmedkontrollregisteret. Disse dataregistrene er basert på foreldet teknologi. I og med at systemenes funksjonalitet ikke er tilfredsstillende, begrenses muligheten for en god og effektiv saksbehandling etter utlendingsloven. For å sikre en mest mulig effektiv saksbehandling, og samtidig øke servicenivået, ble det i 1999 bevilget 20 mill. kr for å utvikle et nytt saksbehandlingssystem. I tillegg ble 5 mill. kr omdisponert fra Utlendingsdirektoratets driftsbudsjett. Arbeidet med registeret ble startet opp første halvår 1999. Det nye datasystemet skal være ferdig i årsskiftet 2001-2002. Det foreslås ikke nye bevilgninger for 2000.

KAP. 3520 UTLENDINGSDIREKTORATET (JF. KAP 520)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
2	Gebyr nødvisum	111	82	84
4	Diverse inntekter	209 000	377 650	569 000
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	281		
16	Refusjon fødselspenger/adopsjonspenger	2 294		
	Sum kap. 3520	211 686	377 732	569 084

Post 2 Gebyr nødvisum

Det foreslås budsjettert med kr 84 000 i gebyrinntekter for utskrivning av nødvisum.

Post 4 Diverse inntekter

Visse innenlandske utgifter knyttet til mottak av asylsøkere og flyktninger kan i henhold til OECD/DACs (Development Assistance Committee) statistikkdirektiver godkjennes som offisiell utviklingshjelp. Regjeringen foreslår at 569 mill. kr av utgiftene på kap. 520, post 21 Spesielle driftsutgifter, statlige mottak blir rapportert inn som utviklingshjelp. I den forbindelse inntektsføres tilsvarende beløp på kap. 3520, post 4.

**KAP. 521 BOSETTING AV FLYKTNINGER OG TILTAK FOR INNVANDRERE
(JF. KAP 3521)**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
60	Integreringstilskudd, <i>kan overføres</i>	1 336 030	1 251 000	1 662 700
62	Kommunale innvandrertiltak	18 954	11 000	11 000
70	Analyse av ressursbruk	1 448	1 600	1 600
71	Kunnskapsutvikling	8 674	22 127	21 500
72	Tilbakevending for flyktninger, <i>kan overføres</i>	28 925	18 000	62 000
73	Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet	16 852	17 500	18 000
74	Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m.		800	900
	Sum kap. 521	1 410 883	1 322 027	1 777 700

Endringer som ikke framgår av tabellen: Ved Stortingets behandling 18. mai 1999 av St.prp. nr 59 (1998-99) Tilleggsbevilgninger i statsbudsjettet for 1999 i forbindelse med mottak av flyktninger fra Kosovo ble kap. 521 post 60 økt med 525 mill. kr, jf. Innst. S. nr. 175 (1998-99).

Post 60 Integreringstilskudd, *kan overføres**Bakgrunn*

Dagens integreringstilskuddsordning ble innført 1.1.1991. En viktig intensjon ved innføringen av tilskuddsordningen var å bidra til bedre ressursutnyttelse ved å samle det økonomiske og administrative ansvaret på kommunalt nivå. Dette er i tråd med prinsippet om kommunalt selvstyre og kommunal handlefrihet i forhold til statlige myndigheter. Integreringstilskuddet skal dekke kommunesektorens gjennomsnittsutgifter til bosetting og integrering av flyktninger i bosettingsåret og de fire neste årene. Kommuner som bosetter flyktninger mottar tilskudd etter samme satsstruktur og nivå. Siden utgiftsnivået varierer fra kommune til kommune innebærer dette gjennomsnittsprinsippet at noen kommuner får mer i tilskudd enn de har utgifter i tilskuddsperioden, mens andre kommuner har nettoutgifter i forbindelse med bosettings- og integreringsarbeidet.

Målsetting

Det overordnede målet med integreringstilskuddet er å bidra til rask og god bosetting av flyktninger. Hovedmålet er tydeliggjort gjennom følgende delmål:

- Bidra til at flyktningene bosettes fra mottak innen seks måneder etter at det er gitt ordinær oppholds- og/eller ordinær arbeidstillatelse.
- Bidra til at overføringsflyktninger bosettes innen seks måneder etter at innreisestillatelse er innvilget.
- Stimulere til rask bosetting av eldre og funksjonshemmede flyktninger.
- Bidra til at kommunene gjennomfører et planmessig og godt bosettings- og integreringsarbeid.
- Bidra til at flyktningene raskest mulig blir selvhjulpne.

Tildelingskriterier

Kommuner som bosetter flyktninger mottar et tilskudd pr. år pr. person i fem år. Ved flytting skal fra- og tilflyttingskommunene dele tilskuddet i flytteåret på grunnlag av en firedelt fordelingsnøkkel.

Flyktninger som har fylt 60 år ved bosetting utløser et ekstra engangstilskudd på kr 100 000. Tilskuddet utbetales samtidig med det ordinære tilskuddet.

Ved bosetting av flyktninger med kjente funksjonshemninger kan det på grunnlag av dokumenterte behov gis et engangstilskudd på kr 100 000. Tilskuddet skal dekke særskilte utgifter til ekstra tiltak overfor den funksjonshemmede. Dersom kommunens utgifter overstiger engangstilskuddet på kr 100 000, kan det søkes om et ytterligere engangstilskudd på inntil kr 150 000. Det stilles krav til dokumentasjon av behovenes art, iverksatte og planlagte tiltak og merutgifter knyttet til tiltakene.

Hvert år bosettes det et fåtall personer med særlig alvorlige funksjonshemninger. Disse personene har behov for omfattende og ressurskrevende behandlingsopplegg. For å sikre bosetting av denne gruppen er det etablert et ekstra tilskudd på inntil kr 500 000 pr. år i

inntil fem år. Det stilles omfattende krav til medisinsk og økonomisk dokumentasjon og søknader behandles for ett år av gangen.

Oppfølging og kontroll

Kontrollen av integreringstilskuddsordningen knytter seg i første hånd til Utlendingsdirektoratets kontroll i form av administrative rutiner ved tildeling av tilskuddsmidler. Det er ikke forutsatt at hver enkelt kommune skal avlegge særskilt regnskap for integreringstilskuddet. Gjennom Beregningsutvalgets kartlegging av kommunenes utgifter til bosetting og integrering av flyktninger, kontrolleres imidlertid at det er samsvar mellom forbruk og tilskuddsnivå for kommunesektoren som helhet, jf. kap. 521, post 70.

For å følge opp og vurdere resultater knyttet til integreringstilskuddet, innhentes det rapporter i forhold til ulike oppfølgingskriterier. Kilder for den årlige rapporteringen vil være informasjon fra Utlendingsdirektoratets bosettingsstatistikk, løpende kontakt med kommunene og årlige kommunerapporter hvert annet år, samt registerbasert statistikk fra Statistisk sentralbyrå.

Utlendingsdirektoratet skal avgi rapporter om statistikk knyttet til ventetider fra vedtak om oppholdstillatelse til bosetting, samlet og for ulike grupper av flyktninger.

I tillegg skal Utlendingsdirektoratet på bakgrunn av kommunerapporteringen gi en vurdering av i hvilken grad kommunene arbeider planmessig med bosettings- og integreringsarbeidet. Det vil bli lagt særlig vekt på oppfølging og vurdering av planmessig innsats i forhold til kvalifisering for arbeidslivet.

Evaluering

Integreringstilskuddsordningen er basert på at kommunene har ansvar for valg og utføring av tiltak. Det er lagt til grunn at tilskuddsordningen skal bidra til effektiv ressursbruk. En evaluering ble satt i gang høsten 1998. Hovedformålet med evalueringen er å studere i hvilken grad tilskuddsordningen bidrar til effektiv ressursbruk samt rask og god bosetting av flyktninger. Arbeidet vil ferdigstilles i løpet av 1999.

Rapport

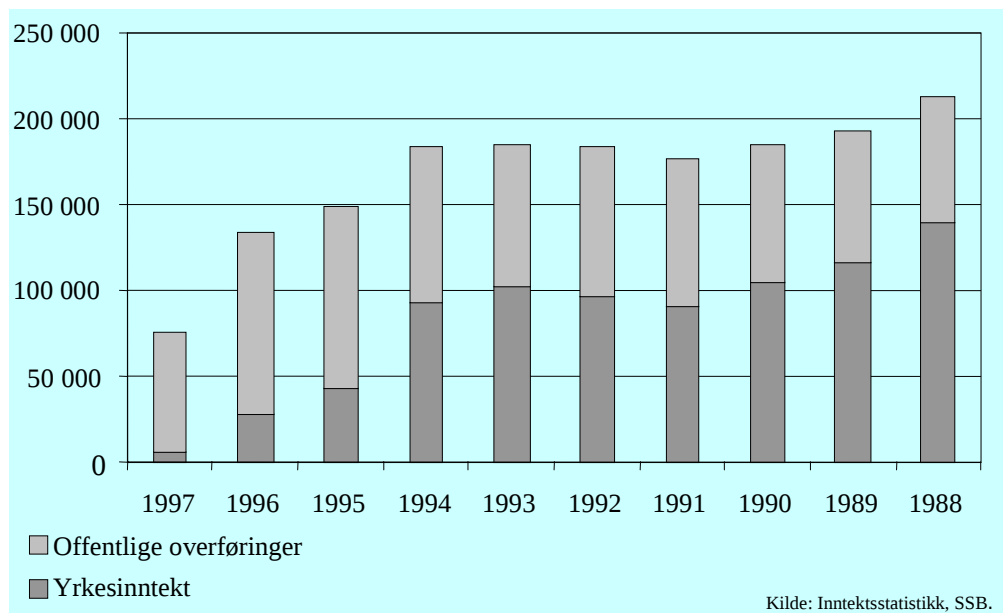
Gjennomsnittlig ventetid på bosetting etter at det enten er gitt ordinær oppholds- og/eller arbeidstillatelse (bosetting fra mottak), eller etter at innreisestillatelse er innvilget (bosetting av overføringsflyktninger), har i 1999 vært på henholdsvis 5 md. og i underkant av 4 md. Dette er en økning i ventetiden sammenlignet med tidligere år. En rekke kommuner viser til at de økonomiske rammebetingelsene ikke er tilfredsstillende. I tillegg viser mange kommuner til at mangel på boliger er en viktig årsak til at bosettingen har gått svært tregt i 1999. Andre årsaker til ventetider på mer enn 6 md. er ofte at personene enten av medisinske årsaker, eller på grunn av familietilknytning, venter på bosetting i en bestemt kommune, og at kommunen har hatt behov for tid til tilrettelegging.

For gruppen enslige mindreårige har gjennomsnittlig ventetid på bosetting etter at oppholdstillatelse er innvilget vært mellom 4 og 5 md. i 1999. Også for denne gruppen er hovedårsaken til treg bosetting at kommunene anser de økonomiske rammebetingelsene som for dårlige, og at det er vanskelig å finne gode bo- og omsorgsløsninger for denne gruppen. Situasjonen på dette området må også ses i sammenheng med Barne- og familiedepartementets særskilte tilskudd til kommunenes arbeid med enslige mindreårige (kap. 854, post 62).

Når det gjelder målsettingen knyttet til at flyktningene raskest mulig skal bli selvhjulpne, gir figuren på neste side et bilde av tilstanden for 1997. Figuren viser gjennomsnittlig yrkesinntekt og offentlige overføringer for bosatte familier der hovedpersonen er flyktning, fordelt etter år for første opphold i Norge. Tallene gjelder inntekten i 1997 for familier som har hatt opphold i landet i henholdsvis 0-1 år (første opphold 1997), 1-2 år (første opphold 1996) osv. til 8-9 år (første opphold 1988). Når det gjelder familier som ankom i 1997, må det tas i betraktning at tallene inkluderer alle familier uavhengig av når på året det ble gitt oppholdstillatelse. Den relativt lave gjennomsnittsinntekten for denne gruppen kan derfor delvis forklares ved at familiene ikke har bodd i landet hele året.

Hovedtendensen er at det tar tid for flyktninger å komme over i en situasjon der de er selvforsørget. For å øke yrkesdeltakelsen blant personer med innvandrerbakgrunn er det nedsatt en arbeidsgruppe som skal vurdere hvordan kvalifisering av nyankomne flyktninger og innvandrere kan forbedres, jf. tidligere omtale under delmål 8.

Figur 1: Yrkesinntekt og offentlige overføringer for bosatte familier der hovedpersonen er flyktning, fordelt på første oppholdsår i Norge. Gjennomsnittlig beløp i 1997. Kroner.

Budsjettforslag for 2000

Beregningsutvalgets kartlegging for 1998 viser at tilskuddet ikke dekker kommunenes gjennomsnittlige utgiftsnivå. På bakgrunn av dette foreslår Regjeringen å øke satsen for integreringstilskuddet fra kr 290 000 til kr 300 000. Økningen skjer ved at tilskuddssatsen for år 1 og 3 økes med kr 5 000 pr. person.

Tabell 6: Satser for integreringstilskuddet i 2000.

Bosettingsår	Satser for 2000
År 1 (2000)	75 000
År 2 (1999)	65 000
År 3 (1998)	60 000
År 4 (1997)	50 000
År 5 (1996)	50 000
Sum	300 000

Fra og med 2000 settes det i gang et forsøk med å tildele øremerkede tilskudd som rammetilskudd i 20 kommuner, se omtale under kap 571, post 68. Integreringstilskuddet er et av tilskuddene som omfattes av forsøksordningen. Det er overført 100,8 mill. kr fra kap. 521, post 60 til kap. 571, post 68.

Post 62 Kommunale innvandrertiltak

Målsetting

Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til aktiv deltakelse, mangfold, dialog og samhandling gjennom å:

- stimulere til tiltak som bidrar til deltakelse og aktivitet særlig blant kvinner, barn og unge med innvandrerbakgrunn.
- støtte lokale aktiviteter og frivillig innsats som legger til rette for og hjelper nyankomne innvandrere med å finne seg til rette og til å leve et aktivt liv i kommunene.
- støtte aktive og levedyktige internasjonale sentra i en overgangsfase.

Tilskuddsordningen er avgrenset til å omfatte de 12 kommunene i landet med størst innvandrerbefolkning. I 1999 var dette Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim, Drammen, Bærum, Kristiansand, Skien, Asker, Fredrikstad, Sandnes og Skedsmo. Omlag 90 pst. av innvandrerne i Norge er bosatt i disse kommunene. Med innvandrerbefolkning forstås i denne

sammenheng personer som er fast bosatt i Norge og som er født utenfor EØS-området, Nord-Amerika og Oceania, samt deres barn. Tilskuddet fordeles etter søknad.

Rapport for 1999

Det er i 1999 utbetalt 11 mill. kr til de 12 kommunene som er tilskuddsberettiget. Kommunene sendte søknader til Utlendingsdirektoratet med en prioritering av tiltakene og prosjektene som de ønsket å støtte. Størrelsen på tilskuddet varierte fra kr 170 000 til 5,7 mill. kr mellom de ulike kommunene. Omkring 40 pst. av midlene har gått til tiltak som skal bidra til deltakelse og aktivitet blant kvinner, barn og unge med innvandrerbakgrunn. Støtte til internasjonale sentra og til aktiviteter og frivillig innsats som legger til rette for at nyankomne innvandrere lettere skal kunne leve et aktivt liv i kommunen, er andre tiltak som står sentralt.

Budsjettforslag for 2000

Bevilgningen foreslås videreført med 11 mill. kr i år 2000.

Post 70 Analyse av ressursbruk

Formålet med bevilgningen er å få et bilde av kommunenes gjennomsnittsutgifter til bosetting og integrering sett i forhold til integreringstilskuddet, jf. post 60. Det foreslås avsatt 1,6 mill. kr i år 2000. Dette omfatter 1,1 mill. kr til Beregningsutvalgets kartlegging av kommunale utgifter til bosetting og integrering av flyktninger og kr 500 000 til Kommunenes sentralforbunds arbeid på flyktningfeltet.

Det er samlet foreslått avsatt 1,5 mill. kr til Beregningsutvalgets kartlegging av kommunale utgifter til bosetting og integrering av flyktninger. Av dette er 1,1 mill. kr avsatt på denne posten og kr 400 000 på kap. 520, post 1 Driftsutgifter. Bevilgningen skal dekke utgifter til gjennomføring av de ulike undersøkelsene, herunder sakkyndig hjelp, sekretariat og andre driftsutgifter for utvalget.

Post 71 Kunnskapsutvikling

Både Kommunal- og regionaldepartementet og Utlendingsdirektoratet forvalter midler på denne posten. I tråd med Kommunal- og regionaldepartementets samordningsrolle gjøres mye av kunnskapsutviklingen i samarbeid med øvrige ansvarlige sektormyndigheter.

Målsetting

Formålet med bevilgningen på posten er å:

- sikre et godt kunnskapsunderlag for statens innvandrings-, flyktning- og integreringspolitikk.
- bidra til en nasjonal kunnskapsutvikling om internasjonal migrasjon og etniske relasjoner, og om gode måter å utvikle et flerkulturelt samfunn på.

Det formuleres egne mål for de prioriterte kunnskapsområdene for posten og det enkelte forskningsprosjektet.

Rapport for 1998-1999

Midlene er bl.a. benyttet til prosjekter og evalueringer om følgende:

- Helhetlig flyktningpolitikk

Det er igangsatt to prosjekter om enslige mindreårige flyktnings situasjon. Det ene tar for seg utvikling av modeller for kommunalt arbeid med enslige mindreårige flyktninger. Prosjektets mål er å synliggjøre god praksis, samt utvikle og utprøve nye tiltak som sikrer gode bo- og omsorgsløsninger og individuell behandling i kommunene. Kunnskapen og erfaringene fra prosjektkommunene skal dokumenteres og formidles til øvrige kommuner underveis i den tre-årige prosjektperioden. Det andre prosjektet skal kartlegge levekår og karriereløp for personer som kom til Norge som enslige mindreårige for ca. ti år siden. Siktemålet er å dokumentere årsaker til henholdsvis god tilpasning og mangelfull tilpasning blant enslige mindreårige flyktninger som ble bosatt i kommunene i 1990 og 1991.

Prosjektet "Evaluering av effekten av ulike strategier og føringer for bosettingsarbeidet" forventes å dokumentere effekter av ulike bosettingsstrategier for flyktnings permanente bosetting og integrering i lokalsamfunn.

Et fireårig større fellesnordisk forskningsprosjekt om midlertidig beskyttelse og tilbakevending av flyktninger ble avsluttet i 1999. Med utgangspunkt i at de nordiske land valgte ulike modeller for rettsstilling og organisering av flyktningarbeidet, belyses temaet gjennom mottaket av de bosniske flyktningene i de nordiske land i perioden 1992-97. Ni rapporter er utgitt i Nordisk Ministerråds Nord-serie. Norske erfaringer med fokus på det lokale flykt-

ningarbeidet og flyktningenes opplevelser er oppsummert i rapporten "Når situasjonen gjør det mulig..." En viktig erfaring for det framtidige arbeidet er at flyktningarbeidet blir helhetlig både for flyktningene og de offentlige aktører når en samtidig arbeider for tilbakevending og integrering. Det er ingen enkeltfaktor som avgjør om flyktninger vender tilbake. Situasjonen i flyktningenes hjemland er avgjørende, men særlig viktig for mange ved avgjørelsen om tilbakevending er barnas fremtidsmuligheter.

- Likestilling, deltakelse og integrering i et flerkulturelt samfunn

Kunnskapsarbeidet i forhold til temaet diskriminering og rasisme har vært knyttet til regjeringens handlingsplan mot rasisme og diskriminering. Prosjekter i forhold til arbeidslivet gir viktig kunnskap om betydning av rekrutteringsprosessen, kompetanseutvikling og mulighet for mobilitet blant arbeidstakere med innvandrerbakgrunn og har synliggjort betydningen av ledelsens involvering i utvikling av flerkulturelle arbeidsplasser. Prosjektene har videre gitt viktig erfaring i hvordan offentlige tilskuddsordninger, eksempelvis arbeidsmarkedsetatens, kan brukes fleksibelt og medvirke til en kjede av positive resultater. Ved bruk av utdanningsvikartilskudd har innvandrere fått anledning til å øke sin kompetanse, noe som igjen har gitt større muligheter for mobilitet og karriereutvikling. Bruk av praksisplasser har gitt innvandrere mulighet for innpass og senere ordinær jobb i bedriftene.

Prosjekter med mål å finne fram til metoder for arbeid mot rasisme og diskriminering i lokalsamfunn, gir nyttig erfaring og ny kunnskap både om hvordan håndtere akutte krisesituasjoner og om hvordan drive forebyggende og langsiktig arbeid. Det er fortsatt en utfordring å utvikle gode modeller og å medvirke til kompetanseheving på lokalt nivå. Men en effekt av støtten til kommunalt og fylkeskommunalt handlingsplanarbeid synes blant annet å være en større årvåkenhet i lokalsamfunnene og mer initiativ til forebyggende arbeid enn for bare få år tilbake.

Rapporten "Om lovgivning og diskriminering på boligmarkedet" konkluderte med at boligsøkere med innvandrerbakgrunn blir diskriminert på boligmarkedet både når det gjelder utleie og kjøp av boliger. Det ble videre konkludert med at det ikke er lovverket som er for dårlig, men praktiseringen av dette og at det er et spørsmål om å kunne hevde sin rett. Det nyopprettede Senter mot etnisk diskriminering skal være et redskap for personer som opplever seg diskriminert. En følge-evaluering av senteret er påbegynt og vil bli avsluttet i 2003.

På opplæringsområdet viste evalueringen av Reform-94 at det blant ungdom som gikk ut av grunnskolen i 1995 ikke var stor forskjell i rekrutteringen til videregående skole mellom elever med innvandrerbakgrunn og andre elever. Det ble påvist at gutter med innvandrerbakgrunn har større problemer med å få lærlingplass sammenlignet med andre elever med samme karakterer. Et nytt prosjekt skal se på tilbudet om læreplass som gis ulike grupper søkere, og prosessen fra før søknaden til eventuell kompetanseoppnåelse.

Et tre-årig forskningsprosjekt "Norskopplæring for voksne innvandrere" er startet opp. Målet er gjennom kunnskapsutvikling å bidra til å bedre voksne innvandreres mulighet til at de når et tilfredsstillende norsk nivå. Prosjektet skal ha særskilt fokus på opplæringsbehov og tiltak for kvinner. Sluttrapport vil foreligge i 2002.

Kunnskapsutvikling om temaet samordnet og helhetlig kvalifiseringstilbud for nyankomne flyktninger og innvandrere har vært knyttet til oppfølging av St. meld. nr. 17 (1996-1997) og Dok. nr. 8:87 (1997-88). I alt 16 kommuner er tildelt støtte til prosjekter om kvalifisering og inntektssikring av nyankomne flyktninger og innvandrere. Målet er å utvikle nye og bedre kvalifiseringstilbud og alternativer til sosialhjelp som inntektsgrunnlag. Evaluering av prosjektene igangsettes i 1999.

I tillegg er et tre-årig forsøksprosjekt startet opp som skal prøve ut moderne informasjons- og kommunikasjonsteknologi ved tolking. Hensikten er å øke kvaliteten og effektiviteten i tolketjenestene og bidra til større likhet i tilgang på tolketjenester.

Sammenhengen mellom innvandring og storbyutvikling er ett av fire hovedområder under forskningsprogrammet Internasjonal migrasjon og etniske relasjoner (IMER), se også kap. 500, post 21. Gjennom deltakelse i METROPOLIS, et internasjonalt forum for forskere og brukere rundt temaet innvandringens betydning for utvikling av storbyområder, innhentes og utveksles komparative kunnskaper og erfaringer. I 1999 fokuseres det på mekanismer som stenger innvandrere ute fra arbeidsmarkedet.

Rapporten "Kolleger eller alibier – en studie av politikere med innvandrerbakgrunn" konkluderer med at partiene ikke har innsett viktigheten av å dele makt og innflytelse med nye grupper. Politikere med innvandrerbakgrunn oppfattes som en ensartet gruppe og opplever ofte et krysspress mellom å representere egen gruppe og det å stå for partiets syn.

Data for å dokumentere innvandreres valgdeltakelse ved kommune- og fylkestingsvalget 1999 innhentes i forbindelse med valget og analyseres i 2000.

Under det tre-årige utviklingsprogrammet "Flerkulturelle bomiljø" fokuseres det på møter og møtesteders betydning, og dialog og konflikthåndtering i flerkulturelle boligområder. Programmet avsluttes i 2000.

Budsjettforslag for 2000

Det foreslås avsatt 21,5 mill. kr. I 2000 vil midlene bli bevilget til videreføring av igangsatte programmer og prosjekter, og til evalueringer innenfor virksomhetsområdet. Utover dette vil prioritet bli gitt til ny innsats på områder som er svakt dokumentert. Dette gjelder:

- Regulert innvandring: forholdet mellom regulert innvandring og integrering med fokus på kvinners og barns situasjon, og erfaringer med midlertidig arbeidstillatelse for asylsøkere.
- Beskyttelse til flyktninger: asylsøkeres valg av søkerland, og erfaringer med evakueringen og mottaket av flyktninger fra Kosovo.
- Likestilling, deltakelse og integrering i et flerkulturelt samfunn: innvandrere og flyktningers innenlandske flyttemønstre, og barrierer for innvandreres deltakelse på ulike sosiale arenaer.

Post 72 Tilbakevending for flyktninger, kan overføres

Formålet med tilskuddsordningene er å legge til rette og motivere flyktninger for tilbakevending når forholdene i hjemlandet ligger til rette for det. Posten omfatter både individuell støtte ved tilbakevending og støtte til tilbakevendingsprosjekter.

Program for individuell støtte ved tilbakevending

Programmet omfatter individuell økonomisk støtte og støtte til frakt av personlige eiendeler i forbindelse med hjemreisen, til sammen kr 15 000. Tilskuddet tildeles etter søknad til Utlendingsdirektoratet. Staten ved Utenriksdepartementet dekker reiseutgifter. Dersom søkeren ikke vender tilbake til hjemlandet eller gjeninnvandrer til Norge, skal støtten betales tilbake etter nærmere fastsatte regler.

Målsetting

Å gi flyktninger et økonomisk bidrag ved tilbakevending til og reetablering i hjemlandet.

Rapport

Sett i forhold til flyktninggruppens størrelse og sammenliknet med antall flyktninger som frivillig har vendt tilbake fra andre land, er antallet som har vendt tilbake fra Norge relativt høyt. I Norge har omlag 13 pst. av flyktningene fra Bosnia-Hercegovina reist tilbake til hjemlandet med tilbakevendingsstøtte i perioden 1.1.1994-1.1.1999. Den første gruppen av kosovoflyktningene som ble evakuert til Norge fra Makedonia i april-mai 1999, reiste tilbake til Kosovo 16.7.1999. Pr. 31.8.1999 har 2 352 av disse vendt hjem med tilbakevendingsstøtte.

Tabell 7: Antall tilbakevendte.

	1990				1.1.1999	
	-94	1995	1996	1997	1998 - 31.8.99	Sum
Bosnia-Hercegovina	52	140	844	488	317 107	1 948
Jugoslavia (Kosovo)	0	0	0	0	0 2 352	2 352
Chile	837	44	38	36	29 31	1 015
Andre land	86	11	43	8	5 8	161
Totalt ¹⁾	217	195	925	532	351 2 498	5 476

1) 376 av disse har gjeninnvandret til Norge.

Tilbakevendingsprosjekter

Målsetting

Prosjektene skal stimulere til tiltak som forbereder flyktninger på tilbakevending til hjemlandet.

Rapport

Siden ordningen med støtte til tilbakevendingsprosjekter kom i gang i 1994 fram til 1.7.1999 har 125 prosjekter mottatt støtte, hvorav 48 har vært flerårige. Prosjektene har vært spredd over hele landet og omfatter både landsdekkende, regionale og lokalt orienterte til-

tak. Prosjektene blir drevet av kommuner, frivillige organisasjoner, private aktører/næringsliv, flyktninger og utdanningsinstitusjoner mv. De prioriterte områdene i 1999 har vært:

- informasjon om forholdene i hjemlandet
- opplærings- og kvalifiseringstiltak
- kompetansebygging rettet mot gjenoppbygging i hjemlandet
- forsoning og demokratibygging
- utvikling av metodikk og kompetanse i offentlig forvaltning

Et prosjekt om tilbakevending og reintegrering i Bosnia-Hercegovina er under arbeid. Det skal belyse hvorfor bosniske flyktninger har valgt å vende hjem, hvordan reintegreringsprosessen arter seg og hvilken rolle tilbakevendings tiltakene har hatt. Kunnskapen vil være nyttig i utvikling av tilbakevendingsprogrammer for andre grupper flyktninger. På grunn av de vanskelige forholdene i det tidligere Jugoslavia våren 1999 har prosjektet blitt noe forsinket.

Budsjettforslag for 2000

For 2000 foreslås bevilget 62 mill. kr, hvorav 51 mill. kr til individuell tilbakevendingsstøtte og 11 mill. kr til tilbakevendingsprosjekt. De prioriterte områdene fra 1999 videreføres i 2000. Det vil bli lagt vekt på at andre grupper enn bosniere skal få bedre tilgang til informasjon om hjemlandet. Tilbakevending til Kosovo vil være særlig prioritert.

Post 73 Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet

Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet fordeles i dag over følgende ordninger: tilskudd til landsdekkende organisasjoner, tilskudd til lokale innvandrersorganisasjoner og tilskudd til frivillig virksomhet i lokalsamfunn. I tillegg til disse ordningene ble det i 1999 fordelt kr 80 000 til finske organisasjoner i de tre nordligste fylkene.

Landsdekkende organisasjoner

Målsetting

Formålet med ordningen er å støtte landsdekkende organisasjoner som:

- ivaretar asylsøkeres og innvandreres interesser i samfunnet
- bygger opp kunnskap om behovene til asylsøkere og innvandrere
- dokumenterer og motvirker rasisme og diskriminering
- fremmer kontakt, dialog og samarbeid mellom innvandrersorganisasjoner, andre frivillige organisasjoner og myndighetene

Tildelingskriterier

Det kan gis støtte til landsdekkende organisasjoner hvis virksomhet faller inn under ordningens formål. Med landsdekkende organisasjoner menes organisasjoner hvis virksomhet har en landsdekkende karakter og som representerer innvandreres interesser i Norge på tvers av nasjonalitet og etnisitet. Organisasjoner som er basert på en nasjonal/etnisk gruppe må være paraplyorganisasjon, det vil si at den har felles organisatorisk bindeledd mellom samarbeidende organisasjoner, som hovedregel i minst fem fylker.

Evaluerings

Ordningen med støtte til landsdekkende organisasjoner er under evaluering. Formålet med evalueringen er å undersøke om tilskuddsordningen bidrar effektivt til de målsettingene den er ment å fremme. I tillegg er det ønskelig å undersøke hvordan tilskuddsordningen kan forvaltes på en måte som best mulig fremmer formålet med ordningen. Evalueringsarbeidet planlegges ferdigstilt innen utgangen av 1999.

Rapport for 1999

Det er fordelt støtte til åtte organisasjoner i 1999. Organisasjonene er Antirasistisk senter (ARS), Innvandrernes Landsorganisasjon (INLO), Islamsk Kvinnegruppe i Norge (IKN), MiRA Ressurssenter for innvandrere og flyktningkvinner, Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS), Organisasjon mot offentlig diskriminering (OMOD), Kristent Innvandrersarbeid (KIA) og Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF). Antirasistisk senter og MiRA har i tillegg fått prosjektstøtte.

Lokale innvandrersorganisasjoner og frivillig virke som bidrar til mangfold, dialog og samhandling i lokalsamfunn

Målsettingen med tilskudd til lokale innvandrersorganisasjoner er å:

- styrke aktiviteten og deltakelsen i lokale innvandrersorganisasjoner
- gi innvandrere tilgang til sosiale nettverk
- ivareta innvandreres felles interesser i forhold til lokale myndigheter

Målsettingen med tilskudd til frivillig virke som bidrar til mangfold, dialog og samhandling i lokalsamfunn er å:

- øke lokal frivillig aktivitet og deltakelse som fører til kontakt og samhandling mellom personer med innvandrerbakgrunn og resten av befolkningen.
- fremme toleranse mellom ulike grupper av befolkningen gjennom lokale frivillige aktiviteter.
- rekruttere flere personer med innvandrerbakgrunn til frivillige organisasjoner og frivillig virksomhet.

Følgende tiltak skal prioriteres for tilskudd til frivillig virke:

- tiltak og prosjekter som inngår i et samarbeid med flere aktører og organisasjoner
- tiltak og prosjekter som har overførings- og erfaringsformidlingsverdi
- tiltak og aktiviteter som er rettet mot kvinner, barn og unge

Rapport

I 1999 ble det fordelt 7,92 mill. kr til fylkeskommunene til viderefordeling til lokale innvandrersorganisasjoner og 2,5 mill. kr til frivillig virke. Størrelsen på de totale overføringene til fylkeskommunene varierte fra 4,3 mill. kr til Oslo og til omlag kr 80 000 til Nord-Trøndelag.

Budsjettforslag for 2000

Bevilgningen til landsdekkende organisasjoner foreslås økt med 0,5 mill. kr, til 7,5 mill. kr. Budsjettrammen til den to-delte tilskuddsordningen til lokale innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet foreslås videreført på fjorårets nivå, dvs. med 10,5 mill. kr.

Post 74 Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m.**Tolkeautorisasjonsordningen**

Formålet med bevilgningen er å finansiere statens autorisasjonsordning for tolker. Bruk av velkvalifiserte tolker er avgjørende for å kunne gi innvandrere et tilbud på linje med det som tilbys den øvrige befolkningen, særlig i de første årene etter ankomst.

Våren 1995 ble prøveordningen for tolkeautorisasjon igangsatt. Universitetet i Oslo er ansvarlig for å avholde tolkeprøvene som danner grunnlag for autorisering, og tildeles årlig midler for dette formål.

Pr. 1.8.1999 hadde i alt 29 tolker fått bevilling som statsautorisert i språkene albansk, bosnisk/kroatisk/serbisk, finsk, persisk, russisk, spansk og tyrkisk. Høsten 1999 vil det etter planen bli holdt autorisasjonsprøver i arabisk, persisk, mandarin og engelsk.

Oppfølging av Nordisk Språkkonvensjon

Formålet med bevilgningen er å følge opp Norges forpliktelser i forhold til den nordiske språkkonvensjonen. I Norge er Utlendingsdirektoratet oppfølgingsmyndighet for konvensjonen. Norsk-finsk info- og språksenter er et kompetansesenter for tolke- og oversettertjenester mellom norsk og finsk, og er lagt til Finnmark fylkeskommune. Tolketjenestene ytes primært regionalt, mens oversettertjenesten er landsdekkende. Senteret driver også informasjonsvirksomhet, bl.a. utarbeidelse og distribusjon av informasjonsmaterieell om Nordisk Språkkonvensjon, i samarbeid med Utlendingsdirektoratet.

Budsjettforslag for 2000

For 2000 foreslås det bevilget kr 900 000, hvorav kr 800 000 til tolkeautorisasjonsordningen og kr 100 000 til delvis dekning av Finnmark fylkeskommunes utgifter til driften av språksenteret.

**KAP. 3521 BOSETTING AV FLYKTNINGER OG TILTAK FOR INNVANDRERE
(JF. KAP. 521)**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Tilbakevending for flyktninger	28 000	18 000	62 000
	Sum kap. 3521	28 000	18 000	62 000

Post 1 Tilbakevending for flyktninger

Utgifter til tilrettelegging for at flyktninger skal kunne vende tilbake til hjemlandet kan i samsvar med OECD/DACs statistikkdirektiv godkjennes som offisiell utviklingshjelp. Regjeringen forslår at 62 mill. kr av utgiftene i 1999 på kap. 521, post 72 Tilbakevending for flyktninger blir innrapportert som utviklingshjelp. I den sammenhengen er 62 mill. kr ført som inntekt på kap. 3521, post 1.

KAP. 522 SENTER MOT ETNISK DISKRIMINERING

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Driftsutgifter		5 000	5 090
	Sum kap. 522		5 000	5 090

Post 1 Driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til drift av Senter mot etnisk diskriminering. Senter mot etnisk diskriminering er opprettet for en prøveperiode frem til utgangen av 2002 og ledes av et regjeringsoppnevnt styre, jf. kgl.res. 11. september 1998. Senteret er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter som innebærer en faglig fristilling fra sentrale myndigheter. Formålet med virksomheten er å hindre diskriminering på grunnlag av trosbekjennelse, rase, hudfarge, eller nasjonal eller etnisk opprinnelse.

Virksomheten ved senteret skal evalueres løpende, blant annet med tanke på om den bør videreføres etter utløpet av prøveperioden. Kommunal- og regionaldepartementet er oppdrags giver for evalueringen.

Senteret har to hovedoppgaver:

Retts hjelpstilbudet: Senteret skal vederlagsfritt yte retts hjelp til personer som utsettes for diskriminering. Retts hjelpstilbudet består av å gi råd og rettslig veiledning, bistå med partsrepresentasjon, skrive anmeldelser, delta i forhandlinger eller i meklingsmøter, henvise saken videre til rette instans, gi råd om saken bør behandles for domstolene, henvise til advokat, og bistå advokater i diskrimineringssaker.

Senteret kan gi støtte til dekning av advokatutgifter i saker av prinsipiell karakter, slik at saken kan føres for retten. I perioden fra senteret ble offisielt åpnet 10.2.1999 frem til 31.8.1999 har senteret mottatt ca. 100 henvendelser fra enkeltpersoner som mener seg utsatt for diskriminering.

Dokumentasjon og overvåking av situasjonen mht. art og omfang av slik diskriminering: Senteret utarbeider årlige rapporter som dokumenterer art og omfang av diskrimineringssaker som senteret har registrert gjennom sin virksomhet. I tillegg skal senteret overvåke situasjonen med hensyn til art og omfang av denne typen diskriminering.

**KAP. 523 KONTAKTUTVALGET MELLOM INNVANDRERE OG
MYNDIGHETENE**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Driftsutgifter			3 000
	Sum kap. 523			3 000

Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene ble opprettet av Kommunal- og arbeidsdepartementet våren 1984. Kontaktutvalget er sammensatt av 16 personer med bakgrunn i innvandrersorganisasjonene og 16 personer med bakgrunn fra offentlige myndigheter og politiske partier. I tillegg har utvalget en leder slik at det totalt består av 33 personer. Fem av utvalgets vararepresentanter med bakgrunn i innvandrersorganisasjonene deltar fast på utvalgets møter. Utvalget oppnevnes for fire år av gangen og følger stortingsperioden. Utvalget møtes fire ganger i året og arbeidsutvalget har åtte møter i året. Behovet for endringer i utvalgets struktur og sammensetning vil bli vurdert i forbindelse med neste gjenoppnevning i år 2002.

I tillegg til å være rådgivende organ for myndighetene og høringsinstans, er Kontaktutvalgets viktigste rolle å være en arena for dialog mellom personer med bakgrunn i innvandrersorganisasjoner, offentlig forvaltning, kommuner og politiske partier. Et aktivt organisasjonsliv blant personer med innvandrerbakgrunn er en forutsetning for at Kontaktutvalgets medlemmer med innvandrerbakgrunn kan fungere som talerør for interesser og synspunkter blant innvandrere og deres barn.

Post 1 Drift

Posten omfatter utgifter til drift av sekretariatet for Kontaktutvalget: lønn, lokalleie og utgifter til administrasjon. I tillegg kommer utgifter i tilknytting til utvalgsmøter, arbeidsgrupper, 13 regionale kontaktkonferanser og annet regionalt arbeid og en årlig landskonferanse.

For 1999 fikk Kontaktutvalget bevilget 2,45 mill. kr av Kommunal- og regionaldepartementets utvalgsbudsjett. Med den rammen har utvalget ikke hatt midler til å avholde den årlige landskonferansen. For 2000 foreslås det derfor bevilget til sammen 3 mill. kr til utvalget.

Programkategori 13.21 Nasjonale minoriteter

Tabell 1: Samlede utgifter under programkategori 13.21.

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
526	Nasjonale minoriteter			2 500	
	Sum kategori 13.21			2 500	

Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter ble ratifisert av Norge 17. mars 1999. I St.prp. nr. 80 (1997-98) Om samtykke til ratifikasjon av Europarådets rammekonvensjon av 1. februar 1995 om beskyttelse for nasjonale minoriteter, er det slått fast at samer, kvener, romanifolket (tater/de reisende), rom (sigøynere), skogfinner og jøder anses å oppfylle kriteriene for å være nasjonale minoriteter, og således omfattes av konvensjonens virkeområde. Sametinget har imidlertid uttalt at de ikke ser seg tjent med å omfattes av konvensjonen, da deres rettigheter etter ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater går lenger enn de rettigheter som følger av rammekonvensjonen. Samiske tiltak blir fremmet over programkategori 13.40 og omfattes derfor ikke av denne programkategorien.

Myndighetenes oppgave- og ansvarsfordeling

Fra 1. januar 1999 er Kommunal- og regionaldepartementet tillagt et samordningsansvar for statlig politikk som særlig berører de nasjonale minoritetene i Norge. Prinsippet om departementenes sektoransvar gjelder fortsatt på alle fagområder, f.eks. kultur, utdanning og helse. Fagmyndighetene på de ulike sektorer og forvaltningsnivå har samme ansvar for personer som tilhører nasjonale minoriteter som for resten av befolkningen på sine områder.

Mål for programkategori 13.21 Nasjonale minoriteter**1. En helhetlig politikk for nasjonale minoriteter***Tilstandsvurdering*

Norges politikk overfor nasjonale minoriteter har opp gjennom historien vært preget av krav om fornorsking og ensidig tilpasning til storsamfunnet. Minoritetsgruppers språk og kultur ble nedvurdert og til dels forsøkt utslettet. Etter den annen verdenskrig har det gradvis skjedd en endring i myndighetenes politikk overfor minoriteter, og verdien av at Norge er et flerkulturelt og mangfoldig samfunn har blitt anerkjent.

Det eksisterer ikke en samlet oversikt over politikken som gjelder eller er særlig relevant for nasjonale minoriteter. Det har heller ikke funnet sted en helhetlig gjennomgang av prinsippene som skal ligge til grunn for statens politikk overfor nasjonale minoriteter, sett i lys av Norges folkerettslige forpliktelser.

Strategier og tiltak

Som en oppfølging av Norges ratifikasjon av Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter 17.3.1999 skal det etableres en helhetlig politikk på området. Ratifikasjonen har ført til forventninger blant de nasjonale minoritetene om oppreisning for tidligere overgrep, dialog med myndighetene og tiltak for bevaring av språk og kultur. Politikken overfor de nasjonale minoriteter skal ha som siktemål å følge opp eksisterende norsk lovgivning på området og Norges internasjonale forpliktelser. Regjeringen tar sikte på å legge fram en stortingsmelding om politikken overfor nasjonale minoriteter i 2000. I den forbindelse vil mål og strategier for dette området bli drøftet.

2. Sikre en aktiv dialog mellom myndighetene og de nasjonale minoritetene*Tilstandsvurdering*

Ratifiseringen av Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter og opprettelse av en egen tilskuddsordning for nasjonale minoriteter har bidratt til større bevissthet hos myndighetene om de nasjonale minoritetenes kulturelle og samfunnsmessige

behov. De nasjonale minoritetene har oppnådd økt synliggjøring og anerkjennelse i den offentlige debatt, og økt kulturell mobilisering i egne rekker.

Strategier og tiltak

For å utvikle en helhetlig politikk for nasjonale minoriteter er det viktig å styrke samarbeidet og dialogen mellom de nasjonale minoritetenes organisasjoner og offentlige myndigheter. Et virkemiddel vil være ordningen med tilskudd til nasjonale minoriteter (jf. kap. 526, post 70). Kommunal- og regionaldepartementet legger vekt på å ha en tett dialog med organisasjonene med basis i nasjonale minoriteter for å sikre at deres synspunkter blir hørt, og departementet skal være et kontaktpunkt inn i sentralforvaltningen for disse gruppene.

KAP. 526 NASJONALE MINORITETER

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
70	Tilskudd til nasjonale minoriteter	(264)	(2 500)	2 500
	Sum kap. 526	(264)	(2 500)	2 500

Endring i forhold til 1999: Kapitlet/posten er nyopprettet. Bevilgningen ble i 1998 og 1999 gitt over kap. 500, post 71 Tilskudd til nasjonale minoriteter.

Post 70 Tilskudd til nasjonale minoriteter

Målet med tilskuddsordningen er å støtte virksomhet som bidrar til aktiv samfunnsdeltakelse, som sikrer alle like muligheter, og som motvirker diskriminering av nasjonale minoriteter. Grunnstøtten og prosjektstøtten foreslås samlet på én budsjettpost.

Grunnstøtte

Målsetting

Å støtte frivillige organisasjoner med basis i nasjonale minoriteter som gjennom sin virksomhet:

- ivaretar interessene til nasjonale minoriteter.
- fremmer dialog og samarbeid mellom nasjonale minoriteter, frivillige organisasjoner og offentlige myndigheter.

Tildelingskriterier

Det kan gis grunnstøtte til organisasjoner hvis virksomhet faller inn under ordningens formål, og som har basis i en av de nasjonale minoritetene (kvener, romanifolket (tatere/de reisende), rom (sigøynere), skogfinner og jøder). Videre må organisasjonen dokumentere gjennom årsrapport og regnskap at den har eksistert i ett år, og at den har vedtekter og et styre. Det er laget et eget rundskriv med nærmere omtale av tilskuddsordningen.

Oppfølging og kontroll

Organisasjoner som mottar støtte, skal sende inn resultatrappport og regnskapsrapport etter nærmere fastsatte krav. Som en del av oppfølgingen legger Kommunal- og regionaldepartementet opp til tett dialog med de organisasjonene som mottar støtte.

Rapport for 1998-99

Norske kveners forbund har i 1999 mottatt kr 600 000 i grunnstøtte. Dette er en økning fra 1998 da forbundet mottok kr 264 000. Norske kveners forbund ble etablert i 1987, og har mottatt støtte fra Kommunal- og regionaldepartementet siden 1990. Romanifolkets landsforening har i 1999 mottatt kr 400 000 i grunnstøtte. Romanifolkets landsforening ble etablert i 1995 og mottok grunnstøtte første gang i 1999. Disse organisasjonene har blant annet til formål å bedre de respektive minoritetenes stilling språklig, kulturelt og i samfunnslivet.

Prosjektstøtte

Målsetting

Gjennom prosjektstøtte ønsker departementet å bidra til:

- formidling av kunnskap om minoritetenes situasjon
- dokumentasjon av diskriminering

- holdningsskapende arbeid
- selvhjelpsvirksomhet
- kontakt og samarbeid mellom nasjonale minoriteter på tvers av landegrenser, fortrinnsvis innen Norden

Tildelingskriterier

Det kan innvilges tilskudd til prosjekter som faller inn under ordningens formål, fremmet av organisasjoner, kommuner, fylkeskommuner eller andre. Det er laget et eget rundskriv med nærmere omtale av tilskuddsordningen.

Oppfølging og kontroll

Mottaker av tilskudd er ansvarlig for rapportering ved prosjektets avslutning. Det kreves regnskapsrapport og resultatrapport etter nærmere fastsatte krav.

Kommunal- og regionaldepartementet skal, på bakgrunn av de innkomne rapportene og informasjonen som innhentes gjennom kontakt med de ulike tilskuddsmottakerne, utarbeide en samlet resultatrapport for tilskuddsordningen.

Rapport for 1998-99

I 1999 er det bevilget midler til informasjonstiltak, kunnskapsformidling, seminarer, selvhjelpsvirksomhet og en musikkfestival. Tildelingene har om lag samme profil som i 1998. Erfaringene tyder på at tilskuddsordningen er et viktig tiltak for synliggjøring av de nasjonale minoritetsgruppene og at ordningen har bidratt til å styrke aktiviteten i minoritetsgruppene.

Budsjettforslag for 2000

Det foreslås at bevilgningen videreføres på samme nivå som i 1999 med en samlet bevilgning på 2,5 mill. kr til grunnstøtten og prosjektstøtten.

Programkategori 13.30 Arbeidsmiljø og sikkerhet

Tabell 1: Samlede utgifter under programkategori 13.30.

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
530	Arbeidstilsynet (jf. kap. 3530)	231 606	233 306	234 600	0,6
531	Statens arbeidsmiljøinstitutt (jf. kap. 3531)	62 124	57 900	63 200	9,2
532	Produktregisteret (jf. kap. 3532)	9 589	9 900	10 300	4,0
533	Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (jf. kap. 3533)	65 545	63 850	62 650	-1,9
534	Arbeidsretten, meklingsinstitusjonen m.m.	9 618	9 060	9 200	1,5
535	Arbeidsforskningsinstituttet (jf. kap. 3535)	23 320	22 300	24 900	11,7
536	Arbeidsmiljøtiltak	12 508	16 853	16 400	-2,7
537	Produkt- og Elektrisitetstilsynet (jf. kap. 3537)	49 175	50 400	51 100	1,4
538	Tilskudd til Norsk Elektroteknisk Komité	2 462	2 506	2 600	3,8
Sum kategori 13.30		465 947	466 075	474 950	1,9

Tabell 2: Samlede inntekter under programkategori 13.30.

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
3530	Arbeidstilsynet (jf. kap. 530)	15 918	16 642	16 715	0,4
3531	Statens arbeidsmiljøinstitutt (jf. kap. 531)	11 716	5 858	8 500	45,1
3532	Produktregisteret (jf. kap. 532)	483			
3533	Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (jf. kap. 533)	46 359	42 615	42 400	-0,5
3535	Arbeidsforskningsinstituttet (jf. kap. 535)	14 825	13 266	16 000	20,6
3537	Produkt- og Elektrisitetstilsynet (jf. kap. 537)	47 225	43 606	45 000	3,2
Sum kategori 13.30		136 526	121 987	128 615	5,4

Kategorien omfatter sikkerhet og arbeidsmiljø i norsk arbeidsliv, både i virksomheter på land og i petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen, brann- og eksplosjonsvern og arbeidsrettslige spørsmål. I tillegg til virksomhetene nevnt i tabellen er Oljedirektoratet underlagt Kommunal- og regionaldepartementet i spørsmål om sikkerhet og arbeidsmiljø (se punkt om rolle- og ansvarsdeling).

For bedre å fremheve samordningen mellom etatene og få fram helheten på området, er inndelingen mellom kategoriomtale (innledning) og kapittelomtale endret i forhold til St.prp. nr. 1 for 1998-99. Omtale av felles mål, strategier og resultater ivaretas av denne innledningen. Kapittelomtalene fokuserer på etatenes resultatrapport for 1998, resultatmål for 2000 og budsjettforslag for 2000. Innledning og kapittelomtale må ses i sammenheng for å få et riktig bilde av strategier på området og tilhørende resultatmål for de enkelte etatene.

Tilstandsvurdering**Arbeidslivets organisering og samfunnsutviklingen**

Næringsstrukturen er i stadig endring. Det er en stor økning av virksomheter innenfor tjeneste- og serviceproduksjon og kunnskapsbasert virksomhet. Arbeidslivet viser en generell tendens til økt omstilling og omorganisering. Det er store krav til økt effektivitet. Dette bekreftes av en undersøkelse foretatt av Arbeidsforskningsinstituttet, jf. boks 1. Mobiliteten og endringene i arbeidslivet reiser mange problemstillinger og utfordringer for arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet.

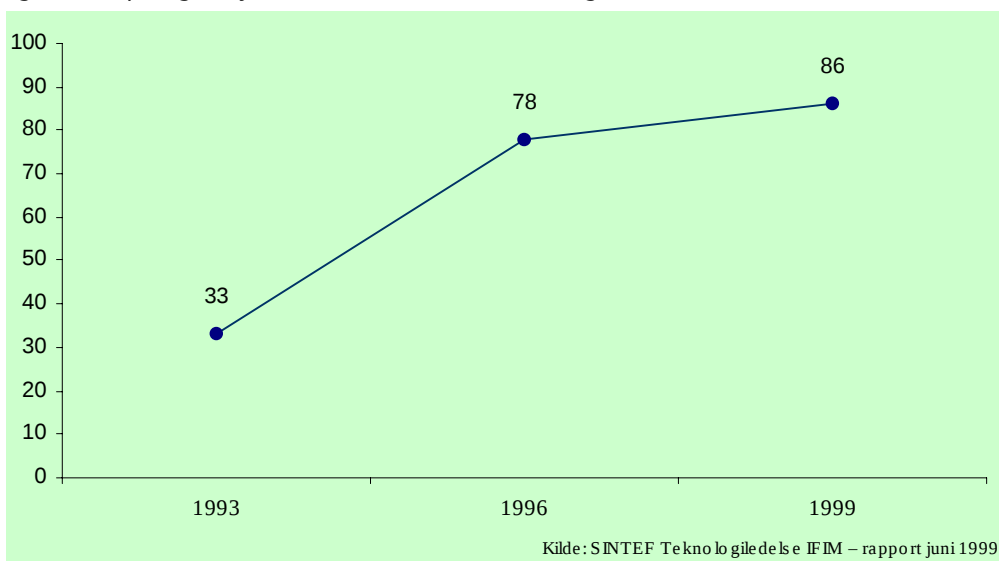
Boks 1: Utviklingstrekk i arbeidslivet.

– Stadig flere skifter jobb.	– Rundt 50 pst. opplever økende kvalitetskrav og ansvar.
– Flere bedrifter skifter eierform.	– Nær 50 pst. opplever økt arbeidstempo og –mengde.
– Over 50 pst. av arbeidstakerne har fått nye arbeidsoppgaver.	– Hver fjerde arbeidstaker melder om økende overtidsbruk.
– Nær 50 pst. melder om ny teknologi.	– Samtidig blir det mindre ensidig arbeid.
– Rundt hver tredje arbeidstaker har fått ny arbeidstid.	

Innen olje- og gasssektoren har den økte utbyggingstakten ført til et sterkere press på arbeidstakerne. I en rapport fra det såkalte Investeringsutvalget, som har gransket kostnads-overskridelsene på norsk sokkel, pekes det på at det høye tempoet ved utbygginger innenfor denne sektoren har vært belastende for arbeidstakerne. Oljedirektoratet har erfart at det kan oppstå interessekonflikt mellom mål for sikkerhet og arbeidsmiljø og forretningsmessige mål når lønnsomheten i prosjekter reduseres. Selskapene utfordrer myndighetenes rammebetingelser i større grad enn å sette egne klare mål for sikkerhet og arbeidsmiljø.

Samlet bidrar endringene i arbeidsliv og samfunn bl.a. til økt behov for nye og mer fleksible måter å organisere arbeidet på. Utfordringen er å utvikle former for fleksibilitet som ivaretar både virksomhetenes og arbeidstakernes behov.

Et arbeidslivsutvalg er oppnevnt for å søke å klargjøre behovene for økt fleksibilitet i fremtidens arbeidsliv. Det er videre oppnevnt et utvalg som skal se på tarifforhandlingssystemet. For nærmere omtale av utvalgene vises det til boks 6. Videre er det foreslått en lovfestet rett til permisjon for etter- og videreutdanning som skal imøtekomme samfunnets og den enkelte arbeidstakers behov for tilførsel og videreutvikling av kompetanse, jf. Ot.prp. nr. 68 (1998-99). Det er også fremmet forslag om å oppheve forbudet mot utleie, og å gi adgang til innleie av arbeidstakere i samme omfang som det er adgang til å ansette arbeidstakere midlertidig, jf. Ot.prp. nr. 70 (1998-99). På arbeidsrettsområdet er det også foreslått en endret håndheving av reglene om skriftlig arbeidsavtale i alle arbeidsforhold, jf. Ot.prp. nr. 77 (1998-99).

Helse-, miljø- og sikkerhetsstandard (HMS)*Figur 1: Innføring av systematisk HMS-arbeid, utvikling over tid. Prosent.*

Norsk arbeidsliv har en høy standard på arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet. Stadig flere virksomheter gjør et godt systematisk arbeid for å ivareta HMS på arbeidsplassen. Det ble i perioden 1996-98 gjennomført en handlingsplan for å styrke satsing på systematisk HMS-arbeid. Samordningsprosjektet mellom tilsynsetatene er blitt videreført for å videreutvikle og gjennomføre en felles statlig tilsynsprofil på HMS-området. En undersøkelse foretatt av SINTEF IFIM (juni 1999) viser at det har skjedd en økning i andelen som har innført systematisk HMS-arbeid i perioden 1993-99, jf. figur 1. I 1999 er til sammen 86 pst. av virksomhetene i gang med arbeidet. Offentlig sektor er kommet lenger enn privat sektor. Innenfor kommunal sektor er andelen 80 pst. Små virksomheter henger fremdeles etter. Særlig gjelder dette virksomheter med færre enn fem ansatte.

Ulykker, yrkesskader og -sykdommer

I forhold til 1980-tallet har antall *dødsulykker* gått ned og ser ut til å ha stabilisert seg. På 90-tallet har det omkommet gjennomsnittlig 58 personer hvert år i arbeidsulykker. De fleste dødsulykkene skjer i forbindelse med klem- og fallskader i bygg- og anleggsbransjen. Økning i antall ulykker i denne bransjen kan gjenspeile økt aktivitet, tidspress og tilsvarende manglende sikkerhet.

Det har omkommet i gjennomsnitt 65 personer i *boligbranner* de siste 20 årene. I 1998 omkom 52 personer som følge av brann (12 med elektrisk årsak), og dette er det laveste antall omkomne siden 1983. Målsettingen om 30 pst. reduksjon i antall omkomne i brann i forhold til gjennomsnittstall fra 1985-89 er imidlertid ikke nådd, men utviklingen viser en positiv trend. En utfordring ligger i at omkring 90 pst. omkommer i boligbranner. Av de omkomne i 1998 var ca. 30 pst. over 70 år.

Siden slutten av 60-tallet har antall dødsulykker som følge av direkte kontakt med strøm gått ned. For første gang i dette århundre var det ingen slike dødsulykker i 1998.

Manglende *produksikkerhet* og/eller risikofylt bruk av produkter, er årsaken til ca. 140 000 skader i hjem, skole og fritid i løpet av året. Produkter med skjulte feller prioriteres, dvs. produkter der farene ikke er synlige eller opplagte for personer uten spesialkompetanse.

Det er en tendens til økende innmelding av *yrkesskader og -sykdommer*. Det er grunn til å tro at noe av dette skyldes arbeidsgivernes systematiske HMS-arbeid. Noe av økningen kan også tilskrives et høyere antall sysselsatte personer. Da underrapportering fremdeles er stor, er det vanskelig å si noe nærmere om hvordan det totale skadebildet endrer seg.

En del tradisjonelle *yrkessykdommer* er nå i ferd med å forsvinne. Det må imidlertid fortsatt rettes oppmerksomhet mot en rekke tradisjonelle helseskader, som arbeidsbetinget kreft, løsemiddelskader og støyskader. I tillegg vil økt oppmerksomhet rettes mot andre sentrale helseeffekter som arbeidsbetingete muskel/skjelettplager, reproduksjonsskader og allergi/overfølsomhet.

Regelverk og forvaltningsstruktur

Det pågår omfattende regelverksforenkling i en rekke av HMS-etatene. Tre lover innenfor brann- og eksplosjonsvernområdet foreslås avløst av en lov, jf. boks 2. Videre har Produkt- og Elektrisitetstilsynet foretatt en revisjon av sitt forskriftsverk og vurderer en total regelverksgjennomgang med tanke på ytterligere forenkling og modernisering. Arbeidstilsynet har tilsvarende planer om en bred gjennomgang av sitt forskriftsverk. Oljedirektoratet gjennomfører for tiden et regelverksforenklingsprosjekt der målet er å redusere antall forskrifter for helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten fra 14 til 4. Parallelt med dette pågår et arbeid på departementsnivå for gjennom én felles kongelig resolusjon å legge til rette for et fremtidig helhetlig og samordnet regelverk og tilsyn innen området helse, ytre miljø, sikkerhet og arbeidsmiljø i petroleumsvirksomheten til havs. For nærmere informasjon vises det til Olje- og energidepartementets budsjettproposisjon.

Boks 2: Et enklere Norge.

Modernisert brann- og eksplosjonsvernlov

Tre lover foreslås avløst av en ny lov om brann- og eksplosjonsvern – en moderne og hensiktsmessig lov med henblikk på effektiv forvaltning. Kommunelovens prinsipper er lagt til grunn for lovforslaget. Arbeidet bygger på NOU 1999: 4, og lovutvalget tar også opp spørsmålet om samordning med Justisdepartementet hva angår brann-, rednings- og beredskapsområdet. Lovforslaget skal etter planen fremlegges i løpet av 2000.

Statskonsults rapport "Helt stykkevis og delt" vurderer om HMS-regelverket er organisert på en måte som fremmer effektivitet i forvaltningen og som gjør det mulig for virksomhetene å forholde seg til myndighetenes krav på en hensiktsmessig måte. Oppfølging av

rapporten er nevnt som ett av prosjektene i Regjeringens program "Et enklere Norge". Det vises til nærmere omtale i boks 7.

Samarbeidet mellom tilsynsmyndighetene på HMS-området har utviklet seg positivt. Dette støttes av SINTEF IFIMs undersøkelse som er nevnt tidligere. Ifølge rapporten er det skapt nye samarbeidsrelasjoner og kunnskapsoverføring mellom myndighetene, mellom arbeidslivets parter og mellom partene og myndighetene. Direktørene for tilsynsetatene har i 1998 inngått en samarbeidsavtale som omfatter tilsyn, informasjon, regelverk, forskning og utvikling, samt serviceerklæringer. Direktørgruppen har også levert et forslag til endring i bestemmelsene om kontroll og reaksjon i de åtte lovene på HMS-området. Tilbakemeldinger fra næringslivet viser at samordningsarbeidet er registrert og oppfattes positivt.

Boks 3: Eksempler på samarbeid på HMS-området.

Felles kontroll av containertransport

I 1999 gjennomførte Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern, Sjøfartsdirektoratet, Kystverket, Tollvesenet, Statens vegvesen og Utrykningspolitiet en felles kontroll av containertransport på norske veier og havner. Kontrollen påviste alvorlige feil og mangler av vesentlig betydning for sikkerheten, ved så vel containerne som kjøretøyene.

Kjemikalieaksjon

Arbeidstilsynet, Statens forurensningstilsyn, Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern og Produktregisteret gjennomførte i juni 1999 en felles aksjon for å kontrollere at ulike kjemiske produkter er deklart, merket, registrert og blir brukt i samsvar med regelverket. Det er første gang en slik felles aksjon på kjemikalieområdet gjennomføres. Resultatene viste bl.a. at 70 pst. av de kontrollerte virksomhetene i bygg- og anleggsbransjen i for liten grad informerer sine tilsatte om giftige og helsefarlige produkter. For 75 pst. av de produktene som ble sjekket, forelå det ikke HMS-datablad på arbeidsplassen. Stikkprøver av over 700 produkter viste også at 28 pst. av disse manglet faremerking med norsk tekst.

Rolle- og ansvarsdeling

Myndigheter og virksomheter: Virksomhetene har ansvaret for å etterleve kravene til, og nå målene for arbeidsmiljø og sikkerhet i Norge. Myndighetene skal bl.a. påvirke og føre tilsyn med at dette ansvaret ivaretas, jf. også boks 5.

Departementet og underliggende virksomheter: For å ivareta myndighetenes ansvar har Kommunal- og regionaldepartementet en rekke underliggende etater. Departementet ivaretar rollen som sekretariat for den politiske ledelse og er ansvarlig for å utforme politikken og lovene på området. Tilsynsetatenes rolle er å påse at regelverket blir fulgt. Forskningsinstituttene har en rolle å bidra til å utvikle det kunnskapsmessige grunnlaget for forståelse av arbeidslivets betydning for HMS.

Flere departementer: Oljedirektoratet er underlagt Kommunal- og regionaldepartementet i spørsmål om sikkerhet og arbeidsmiljø og Olje- og energidepartementet i ressursforvaltnings- og administrative spørsmål. For omtale og budsjett vises det til Olje- og energidepartementets proposisjon.

Produkt- og Elektrisitetsstilsynet er underlagt Kommunal- og regionaldepartementet i spørsmål om elsikkerhet og Barne- og familiedepartementet i spørsmål om produktsikkerhet. For omtale vises det til kap. 537 i denne proposisjon.

Elektrisitetstilsynsområdet: Det lokale elektrisitetstilsyn ved everkene er en del av det offentlige tilsynsapparatet for elsikkerhet som driver tilsyn under Produkt- og Elektrisitetsstilsynets kontroll.

Brann- og eksplosjonsvernområdet: Brannvesenet er et kommunalt ansvar. Fra statlig side fører Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern tilsyn med kommunenes etterlevelse av kravene til etablering og drift av kommunale brannvesen og gjennomføring av brannvesenets lovpålagte oppgaver.

Mål og strategier*Boks 4: Mål for arbeidsmiljø- og sikkerhetspolitikken.*

Overordnede mål	Delmål
Trygge og gode arbeidsforhold.	– Forebygge og redusere ulykker, yrkesskader og yrkesrelaterte sykdommer i arbeidslivet. – Verne arbeidstakers rettigheter som ansettelse, fritid, ferie, arbeidstid. – Fremme læring, utvikling, motivasjon og trivsel i arbeidet.
Forsvarlig sikkerhet for mennesker, miljø og materielle verdier.	– Forebygge og redusere skader og ulykker forårsaket av brann, eksplosjoner, elektriske anlegg og utstyr i hele samfunnet.
Demokrati i arbeidslivet.	– Sikre arbeidstakerne medvirkning i virksomhetens løpende utviklingsarbeid. – Sikre representasjon av ansatte i virksomhetens besluttede organer. – Sikre gode institusjonelle rammer for arbeidslivets parter.

Arbeidsgiverne/virksomhetene har ansvaret for å etterleve kravene til, og nå målene for arbeidsmiljø og sikkerhet i Norge. På dette grunnlaget har myndighetene utarbeidet følgende strategier:

Boks 5: Myndighetenes strategier.

Arbeidsmiljø- og sikkerhetsmyndighetene skal – påvirke og føre tilsyn med at virksomhetene og allmennheten ivaretar kravene til forsvarlig helse, miljø og sikkerhet. – innrette regelverk og forvaltningsstruktur slik at virksomhetene kan forholde seg til myndighetenes krav på en hensiktsmessig måte. – bidra til å utvikle det kunnskapsmessige grunnlaget for forståelse av arbeidslivets betydning for helse, miljø og sikkerhet.

I de senere år er evaluering av områder eller etater brukt i tillegg til bl.a. de årlige resultatrapporter for å vurdere graden av måloppnåelse. Som eksempel gjennomførte departementet i 1997 og 1998 en omfattende evaluering av kvalitet og nytte av bedriftshelsetjenesten som arbeidsmiljøtiltak. I samarbeid med Statskonsult pågår evaluering av Produkt- og Elektrisitetstilsynet, og en tilsvarende evaluering planlegges for Produktregisteret. I tillegg skal etatene selv med jevne mellomrom vurdere effekten av sin innsats for en lengre tidsperiode. I løpet av 2000 skal tilsynsetatene foreta en vurdering av sin innsats i ti-års-perioden 1990-99.

Påvirke og føre tilsyn med at virksomhetene og allmennheten ivaretar kravene til helse, miljø og sikkerhet*Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid*

Myndighetene har valgt internkontroll som sin hovedstrategi for tilsyn. Kravene om at virksomhetene skal arbeide systematisk med helse, miljø og sikkerhet er nedfelt i en egen forskrift. Gjennom effektiv bruk av tilsyn vil arbeidsmiljø- og sikkerhetsmyndighetene påse og medvirke til at virksomhetene ivaretar sitt ansvar.

Risikobasert tilsyn

Tilsynsoppgavene og omfanget av tilsyn blir iverksatt på bakgrunn av en risikovurdering basert på erfaringer fra tilsynsmyndighetene på området, samt fra andre informasjonskilder. Etatene skal arbeide kontinuerlig med å utbedre grunnlaget for risikovurderinger. Dette skal i størst mulig grad samordnes HMS-etatene i mellom. Innsamling og analyse av data i forbindelse med ulykker og skader vil bl.a. danne grunnlag for slike vurderinger. Målet er å utvikle gjennomgående og helhetlige strategier for risikovurdering og kostnadseffektiv prioritering av virkemidler på HMS-området, jf. omtale av Statskonsults rapport i boks 7.

Informasjons- og veiledningsvirksomhet

Informasjons- og veiledningsvirksomhet skal benyttes aktivt overfor allmennheten, virksomheter og bransjer i samsvar med ovennevnte risikovurderinger. Nye informasjonsmedier som Internett og CD-rom er videreutviklet av etatene i 1999. Satsingen fortsetter i 2000.

Innrette regelverk og forvaltningsstruktur slik at virksomhetene kan forholde seg til myndighetenes krav på en hensiktsmessig måte

Det er myndighetenes oppgave å utvikle et regelverk som er tilpasset utviklingen i arbeidslivet og internasjonale forpliktelser.

Regelverksforenkling

Myndighetene arbeider kontinuerlig med regelverksforenkling både på overordnet nivå og innenfor de enkelte etatenes ansvarsområder. Regjeringen har blant annet oppnevnt to utvalg på arbeidsmiljø- og arbeidsrettsområdet for å utrede eventuelle behov for endringer i regelverket på området, jf. boks 6.

Programmet "Et enklere Norge" skal bidra til at det blir lettere både for næringslivet og folk flest å forholde seg til pålegg og regler. Innenfor programmet ligger et mål om forenkling av regelverk på helse-, miljø- og sikkerhetsområdet, jf. omtale i boksene 2, 6 og 7. Regelverket skal være moderne og tilpasset så vel behovet for å ivareta arbeidstakernes rettigheter og behov for vern, som den teknologiske og internasjonale utvikling. Ved å avklare grenseflater til andre etater som regulerer arbeidsmiljø og sikkerhet, skal dobbeltreguleringer unngås.

*Boks 6: Utvalg på arbeidsmiljø- og arbeidsrettsområdet.****Et enklere Norge: Økt fleksibilitet i arbeidslivet***

Mål: Klargjøre behovene for økt fleksibilitet i fremtidens arbeidsliv

Et arbeidslivsutvalg som ble oppnevnt i mars 1999 skal analysere hvilke utfordringer morgendagens arbeidsliv vil stå overfor, særlig med sikte på arbeidsgiveres og arbeidstakernes behov for økt fleksibilitet. Utvalget skal anbefale hvilke temaer innen *arbeidsmiljø, arbeidstid, stillingsvern og medbestemmelse* det bør arbeides videre med. Utvalget skal avgi sin innstilling innen 1. desember 1999.

Utvalg for tarifforhandlingssystemet

Utvalget skal analysere hvordan forhandlingssystemet og regelverket omkring lønnsforhandlingene fungerer. Det er fra flere hold hevdet at systemet for lønnsforhandlinger bør fornyes, men det er ulike syn på hva som er galt og hva som bør gjøres. Dersom utvalget i analysen avdekker svakheter i regelverket, skal utvalget legge frem forslag til forbedringer. Utvalget skal avgi sin innstilling innen utgangen av 2000.

HMS-etatenes samordningsarbeid

Det er et mål at tilsynsetatene og det faktiske tilsynsarbeidet blir mest mulig samordnet og enhetlig utført og at dette bidrar til effektiv bruk av statlige ressurser, jf. boks 7.

*Boks 7: Et enklere Norge.****Samordning av tilsynsbestemmelsene på HMS-området***

Bestemmelsene i åtte lover på HMS-området om kontroll og reaksjon harmoniseres. De berørte skal oppleve en samordnet og forutsigbar reaksjon fra myndighetene.

Forenkling av regelverk på HMS-området

Mål: Forenkle regelverket og få en helhetlig styring av hele myndighetsområdet

Statskonsult har i rapporten "Helt stykkevis og delt" bl.a. gjort følgende vurderinger:

- HMS-området er omfattende regulert og uoversiktlig i forhold til hvilke hensyn som ivaretas hvor og overfor hvem.
- Synes ikke å være et problem i form av at ulike krav kommer i konflikt med hverandre, eller at det er åpenbare uklarheter med hensyn til grenseflater.
- Problemet er at summen av krav medfører at regelverket samlet fremstår som uoversiktlig, komplekst og omfattende.
- Myndighetsapparatet synes å være svært ulikt dimensjonert.
- Mangel på gjennomgående risikovurderinger for hele området.
- Forvaltningsstrukturen fremstår som kompleks og uoversiktlig, med et stort antall etater plassert under mange departementer.

Rapporten vil bli sendt på høring og arbeid med oppfølging vil starte høsten 1999 med utgangspunkt i rapporten og høringsuttalelsene.

Bidra til å utvikle det kunnskapsmessige grunnlaget for forståelse av arbeidslivets betydning for helse, miljø og sikkerhet*Forskning og utredning*

Arbeidsmiljø- og sikkerhetsmyndighetene vil benytte FoU til blant annet å kunne:

- innhente kunnskap om sikkerhets- og arbeidsmiljøtilstanden i arbeidslivet
- overvåke sentrale endringer og utviklingstrekk i arbeidslivet
- foreta jevnlige og grundige evalueringer av tiltakene og virkemidlene på området

Departementet vil skape et bedre grunnlag for å foreta kost-nytte vurderinger av myndighetenes innsats. En tilgrensende sentral problemstilling er å skape bedre grunnlag for risikobasert tilsyn og utvikling av kriterier for prioritering av tilsyn. Disse problemstillingene er under vurdering i samarbeid med Norges forskningsråd og tilsynsetatene på HMS-området.

KAP. 530 ARBEIDSTILSYNET (JF. KAP. 3530)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Vedtatt	Forslag
		1998	budsjett 1999	
1	Driftsutgifter	227 534	229 700	230 900
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 072	3 606	3 700
	Sum kap. 530	231 606	233 306	234 600

Endringer som ikke fremgår av tabellen: Ved Stortingets behandling 18. juni 1999 av St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999 ble post 1 Driftsutgifter redusert med 5 mill. kr, jf. Innst.S. nr. 236 (1998-99).

Felles mål, strategier og resultater omtales i innledningen til kategori 13.30. Innledning og kapittelomtale må ses i sammenheng for å få et riktig bilde av strategier på området og tilhørende resultatmål for Arbeidstilsynet.

Virksomhetsbeskrivelse

Etaten består av Direktoratet for arbeidstilsynet og 13 distriktkontor. Distriktene er ansvarlig for det utøvende tilsynet med virksomhetene. Direktoratet skal gi retningslinjer for og støtte til distriktenes arbeid. Funksjonen som ankeinstans for distriktenes avgjørelser ivaretar brukernes rettssikkerhet, samtidig som det gir en viktig kvalitetssikring av etatens arbeid.

Arbeidstilsynets overordnede mål er å medvirke til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø for alle, med trygge tilsettingsforhold og meningsfylt arbeid for den enkelte.

Arbeidstilsynets overordnede strategi er å medvirke aktivt til at virksomhetene tar sitt ansvar for å etterleve kravene på alvor, og arbeider systematisk og målrettet med dette for øye.

Hovedmål 1: Effektivt og målrettet tilsyn**Resultatrapport**

For å styrke kvaliteten på tilsynsarbeidet, er det i 1999 bl.a. utarbeidet egne retningslinjer for hvordan tilsyn skal planlegges og gjennomføres i distriktene. Etaten gjennomførte i 1998 ca. 17 000 tilsyn.

Arbeidstilsynet har vektlagt å redusere HMS-risikoene på de fire områdene fra Nasjonalt program for forebygging: Belastningslidelser, psykososiale problemer, allergi og overfølsomhet samt skader pga. ulykker. Arbeidet er fulgt opp som en integrert del av det risikobaserte tilsyn i tilknytning til innsatsområder og kampanjer, jf. boks 8 og boks 3.

*Boks 8: Kampanjer og aksjoner.***Landbruk**

Arbeidstilsynet gjennomførte i perioden 1994-96 en kampanje i landbruket. Målet var å stimulere bøndene til å arbeide systematisk med HMS. Det ble fokusert på de viktigste risikoforholdene i næringen: belastningslidelser, fall- og traktorulykker. En landsomfattende utvalgsundersøkelse viste at en betydelig andel av bøndene gjennomførte konkrete arbeidsmiljøtiltak som følge av kampanjen.

Transport- og lagerbransjen

Den sentrale kampanjen mot transport- og lagerbransjen ble avsluttet høsten 1998. Ved kampanjeslutt hadde 37,6 pst. av de besøkte virksomhetene et fungerende system for HMS-arbeid, mot 17,1 pst. ved prosjektstart. Selv etter at Arbeidstilsynet har vært inne i bransjen i to år, gjenstår det fortsatt mye før forholdene blir gode.

Alders- og sykehjem

Høsten 1998 gjennomførte etaten en kontrollaksjon på 925 institusjoner innen alders- og sykehjem. Tema var tunge løft og bruk av tekniske hjelpemidler. Det ble gitt varsel om pålegg i mer enn 60 pst. av de besøkte virksomhetene.

Resultatmål 2000

Arbeidstilsynet skal:

- holde tilsynsvolumet på samme nivå som i 1998/99 med hovedvekt på virksomheter med 10-50 ansatte.
- videreføre arbeidet i landsdekkende kampanjer rettet mot politi- og lensmannsetaten og bygg- og anleggsbransjen.
- videreføre satsing rettet mot virksomheter og bransjer med mange arbeidstakere med fremmedkulturell bakgrunn. Mange innvandrere har arbeid med høy risiko, dårlig opplæring i hvordan fare kan forebygges og manglende kjennskap til arbeidsmiljøloven.
- gjennomføre aksjonsdager i egen regi og i samarbeid med andre.
- videreføre og videreutvikle samarbeidet og samordningen med andre tilsynsmyndigheter.

Hovedmål 2: Arbeide for hensiktsmessige lover, regler og andre rammevilkår for arbeidsmiljøet**Resultatrapport**

I 1999 har oppfølging av rapport fra prosjektet for regelverksutvikling stått sentralt. Rapporten inneholder forslag til retningslinjer, rutiner mv. for fremtidig regelverksarbeid. Rapporten ble sendt på en begrenset høring til relevante instanser. Det har vært gjennomført en første vurdering av eldre forskrifter (fra før 1992) basert på de prinsipper som er nedfelt i denne rapporten.

Resultatmål 2000

Arbeidstilsynet skal:

- gjennomføre en omfattende gjennomgang av forskriftsverket med sikte på betydelig forenkling og modernisering. Dette arbeidet vil strekke seg ut over 2000. I denne sammenheng vil Arbeidstilsynet også bli involvert i forbindelse med Næringslovutvalgets nasjonale dognad for regelverksforenkling som ledd i prosjektet "Et enklere Norge".
- i tilknytning til forskriftsrevisjonen skal det legges stor vekt på å utvikle gode risikovurderinger og kost-/nytteanalyser.
- legge til rette for fremtidig systematisk evaluering av forskrifter som en løpende aktivitet.
- samarbeide med de andre etatene på HMS-området om tiltak for å samordne og forenkle det totale regelverket på området.

Hovedmål 3: Kontinuerlig utvikle etatens informasjons- og veiledningstjeneste**Resultatrapport**

Arbeidstilsynet etablerte egne internettsider i 1998. Antall besøkende på nettsidene har vært jevnt stigende.

Resultatmål 2000

Arbeidstilsynet skal:

- i økt grad benytte informasjon og veiledning overfor små og mellomstore virksomheter. De samlede risikoforholdene i små og mellomstore virksomheter tilsier at det er et stort forbedringspotensiale på HMS-området. En økt innsats overfor disse virksomhetene må derfor også skje ved særskilte strategier og andre virkemidler i tillegg til tradisjonelt tilsyn.
- utvikle systemer som både er tilpasset brukernes teknologinivå og deres behov for kunnskap, og samtidig ivaretar etatens behov for aktiv kunnskapsspredning på en kostnadseffektiv måte.
- gi informasjon og veiledning i forbindelse med eventuell ny regulering av innleie av arbeidskraft i arbeidsmiljøloven, jf. Ot.prp. nr. 70 (1998-99). Lovforslaget vil, hvis det vedtas, medføre økt arbeidsbyrde for Arbeidstilsynet ved at etaten overtar forvaltning og veiledningsplikt for et nytt rettsområde, samtidig som rettsområdet blir endret med hensyn til hva og hvordan temaet skal reguleres.

Hovedmål 4: Samarbeide åpent og aktivt med andre som bidrar til å bedre arbeidsmiljøet**Resultatrapport**

“Forsterket innsats” har vært et særskilt samarbeidsprosjekt mellom partene i arbeidslivet og Arbeidstilsynet. Prosjektet har vært basert på en tre-årig handlingsplan, og ble avsluttet i 1998. Midlene er bl.a. brukt til forsterket tilsynsinnsats i Arbeidstilsynets distrikter, prosjekter med tre-partssamarbeidet i fokus i regi av partene, utredninger, “direct mail”-prosjekt i regi av Arbeidstilsynet. Det er i løpet av prosjektperioden vokst frem et fruktbart samarbeid mellom LO, NHO og Arbeidstilsynet sentralt så vel som på det lokale plan.

Resultatmål 2000

Arbeidstilsynet skal:

- fortsette samarbeidet med organisasjonene, institutter og offentlige etater som kan ha innflytelse på viljen og evnen til å arbeide systematisk med HMS i virksomhetene.
- videreføre samarbeidet mellom de fem HMS-etatene vedrørende tilsyn, informasjon, regelverk, forskning og utvikling, serviceerklæringer, lokalt og regionalt samarbeid, samt med andre tilsynsetater. En styrking av samarbeidet vil gi de samlede tilsynsressursene større effekt på lengre sikt, men kreve økt ressursbruk på kort sikt.
- fortsette samarbeidet med partene når det gjelder planlegging, veiledning og informasjon i tilknytning til bransjesatsninger.
- styrke samarbeidet med Statens arbeidsmiljøinstitutt og andre kompetansesentre på kjemikalieområdet.

Budsjettforslag 2000**Post 1 Driftsutgifter**

Det foreslås en bevilgning på 230,9 mill. kr, en økning på 1,2 mill. kr i forhold til 1999. Endringen skyldes kompensasjon for lønnsoppgjøret 1999 og justeringer i forhold til framdriften på prosjekter.

Det foreslås at bevilgningen for 2000 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3530 Arbeidstilsynet, postene 1 Arbeidervern, 6 Refusjoner (ny betegnelse) og 7 Byggesaksbehandling, gebyrer, jf. forslag til vedtak III, nr. 1.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 3,7 mill. kr til utstyrsanskaffelser. Nyanskaffelsene omfatter i hovedsak investeringer i IT-utstyr.

KAP. 3530 ARBEIDSTILSYNET (JF. KAP. 530)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Arbeidervern	1 476	2 354	2 000
2	Bibliotek tjenester	7	30	15
3	Inntekter på laboratorievirksomhet	953		
4	Kjemikaliekontroll, gebyrer	3 770	3 670	3 700
5	Tvangsmulkt	2 512	588	800
6	Refusjoner	3 803		
7	Byggesaksbehandling, gebyrer		10 000	10 200
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	25		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	3 372		
	Sum kap. 3530	15 918	16 642	16 715

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Betegnelsen under post 6 foreslås endret fra Refusjon fra fond og forskningsråd til Refusjoner.

Post 1 Arbeidervern

Posten omfatter abonnements- og annonseinntekter knyttet til avisen Arbeidervern. Det budsjetteres med 2,0 mill. kr i inntekter for 2000, jf. kap. 530, post 1.

Post 2 Bibliotek tjenester

Inntektene fra Arbeidstilsynets bibliotek tjeneste er anslått til kr 15 000.

Post 4 Kjemikaliekontroll, gebyrer

Det budsjetteres med 3,7 mill. kr i inntekter fra gebyrer i forbindelse med kjemikaliekontroll.

Post 5 Tvangsmulkt

Inntektene under denne posten omfatter innkrevet tvangsmulkt som virksomheter er blitt ilagt pga. manglende oppfølging av pålegg fra Arbeidstilsynet. Det budsjetteres med kr 800 000 i inntekter.

Post 6 Refusjoner

Postbetegnelsen foreslås endret fra Refusjon fra fond og forskningsråd til Refusjoner for at betegnelsen skal være mer dekkende for hvilke refusjoner som inngår i posten. Det budsjetteres ikke med noe beløp for 2000. Det foreslås i stedet å knytte en merinntektsfullmakt til posten som følge av at refusjonenes omfang og størrelse i det enkelte år er usikre og av den grunn vanskelig å budsjettere, jf. kap. 530, post 1. Dette har vært praksis de senere år.

Post 7 Byggesaksbehandling, gebyrer

De konkrete tjenester Arbeidstilsynet utfører for virksomhetene gebyrfinansieres gjennom byggesaksbehandling etter arbeidsmiljøloven § 19. Det budsjetteres med 10,2 mill. kr, jf. kap. 530, post 1

KAP. 531 STATENS ARBEIDSMILJØINSTITUTT (JF. KAP. 3531)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Driftsutgifter	53 896	53 300	54 700
21	Oppdrag	7 475	4 000	6 100
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	753	600	2 400
	Sum kap. 531	62 124	57 900	63 200

Felles mål, strategier og resultater omtales i innledningen til kategori 13.30. Innledning og kapittelemtale må ses i sammenheng for å få et riktig bilde av strategier på området og tilhørende resultatmål for Statens arbeidsmiljøinstitutt.

Virksomhetsbeskrivelse

Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) er et medisinsk og naturvitenskapelig forskningsinstitutt. Instituttet utvikler og formidler kunnskap om sammenhengen mellom arbeid og helse gjennom forskning, utredning og opplysning. Instituttet er en sentral faglig samarbeidspartner for Arbeidstilsynet. STAMIs overordnede mål er via sin virksomhet å gjøre norsk arbeidsliv i stand til å skape et arbeidsmiljø som forebygger sykdom og fremmer god helse.

De viktigste målgruppene for instituttet er arbeidsmiljømyndigheter, verne- og helsetjenesten i virksomhetene og arbeidslivets organisasjoner.

Som et tverrfaglig sektorinstitutt må instituttet løse sine oppgaver i en vekselvirkning mellom grunnleggende forskning, anvendt forskning og service- og informasjonsvirksomhet. Instituttets forskningssatsing er prioritert ut fra omfang, alvorlighetsgrad, mulighet for forebygging, samfunnsmessige prioriteringer og vitenskapelig nyhetsverdi.

Hovedmål 1: Gjøre kunnskap om sammenheng mellom arbeid, sykdom og helse kjent i Norge

Resultatrapport

Aktiviteten knyttet til dette hovedmålet skal bidra til virksomhetenes muligheter til å vurdere risiko og foreta forbyggende tiltak.

Analysen, poliklinikk og service ligger på samme nivå som siste år. I forbindelse med kartlegging av miljø- og helseforhold har det vært yrkeshygienisk prosjektsamarbeid med 25 bedrifter og analysert 3 500 prøver i 320 bedrifter. Instituttet har undersøkt og utredet 85 personer med formodet yrkessykdom, samt gjennomført nevropsykologiske tester av til sammen ca. 150 personer i og utenfor prosjekter.

Fagsekretariatet for bedriftshelsetjenesten har i løpet av året vært i direkte kontakt med omkring 300 bedriftshelsetjenester angående faglige og/eller organisatoriske spørsmål. Henvendelser til rådgivningstjenesten om graviditet og arbeidsmiljø er doblet i forhold til 1998.

Informasjon og undervisning omfatter bl.a. informasjonskrivet "Arbeid og Helse", som utgis fire ganger i året. Andre formidlingsaktiviteter omfatter omkring 500 undervisningstimer eller foredrag og opplæring for verne- og helsepersonale.

Resultatmål 2000

Statens arbeidsmiljøinstitutt skal:

- vektlegge serviceundersøkelser og service- og prosjektanalyser slik at Arbeidstilsynet skal ha et godt grunnlag for sine kampanjer.
- ivareta sekretariat for prosjektet "Idébanken" for sykefraværssamarbeid i perioden 1999-2002. Idébanken skal være et virkemiddel for partene i arbeidslivet og sentrale myndigheter for å formidle ideer og resultater som kan bidra til bedre arbeidsmiljø, lavere sykefravær og bedre tilrettelegging for yrkeshemmede i arbeidslivet.
- gjennomføre opplæring for ansatte i verne- og helsetjenesten.

Hovedmål 2: Kartlegge miljø- og helseforhold, vurdere risiko og foreslå forebyggende tiltak

Resultatrapport

Aktiviteten knyttet til dette hovedmålet har bl.a. betydning for virksomhetenes forebyggingsarbeid og myndighetenes vurdering av risiko i ulike bransjer. Følgende er eksempel på enkeltprosjekter:

- *Kartlegging av bruk av ildfaste keramiske fibrer (IKF) i Norge.* Produkter av IKF har i stor utstrekning overtatt som isolasjonsmateriale der asbest ble brukt tidligere. IKF vurderes som potensielt mer helseskadelig enn glassull og steinull.
- *Løsemiddel- og formaldehydeeksponering ved arbeid med syreherdende lakker.* Feltundersøkelser er gjennomført i møbel-, innrednings- og treindustribedrifter. Resultatene viser at 78 pst. av løsemiddelprøvene er godt under administrativ norm, mens 5 pst. overskrider normen. Tilsvarende tall for formaldehyd er henholdsvis 60 pst. og 11 pst.

- *Landbruksprosjektet.* Bønder med dyreproduksjon har en høyere forekomst av kronisk bronkitt og astma enn bønder med kun planteproduksjon.
- *Tunnelarbeidere* er høyt eksponert for kvarts og ulike typer støv. Gjennomsnittlig kvartskonsentrasjon for 43 prøver var nesten seks ganger høyere enn administrativ norm. Arbeidere som benytter injeksjonskjemikalier for tetning av fjell basert på isocyanater har en betydelig økt risiko for astma og bronkitt. Tunnelarbeidere synes generelt å være en risikogruppe for utvikling av lungesykdommer.
- *Verkstedsarbeidere A/S Oslo sporveier.* Det er funnet tendens til nedsatt lungefunksjon og gassutveksling blant arbeidstakerne. Særlig er dette uttalt hos røykere. I den undersøkte gruppen har 14 pst. fortykkelse i brysthinnen. Dette tyder på tidligere asbesteksposering.

Resultatmål 2000

Kartlegging av miljø- og helseforhold er et mål fordi det gir virksomhetene grunnlag for å trekke inn helse- og miljøforhold ved planlegging og gjennomføring av produksjon.

Statens arbeidsmiljøinstitutt skal:

- intensivere bruk av biomarkører i den epidemiologiske forskningen både for å måle eksponering, effekt og for kartlegging av risikogrupper.
- kartlegge eksponering for isocyanater og aminer ved overflatebehandling.
- vurdere ny administrativ norm for mangan på grunnlag av undersøkelse av effekter på nervesystemet blant eksponerte arbeidstakere.
- kartlegge helseskader ved eksponering for akrylamid hos tunnelarbeidere.
- rapportere mulige helseskader og varighet ved lavgradig eksponering for kvikksølv.
- kartlegge kjølemontørers helseskader ved eksponering for klorfluorforbindelser.
- samle inn data til prosjekt om elektromagnetiske felt og virkninger på avkommet.
- kartlegge arbeidsmiljø og helseskader i småbedrifter ved deltakelse i prosjektet "Helseundersøkelser i bydeler og regioner i Oslo" (HUBRO). Et sentralt mål er å se om forhold ved arbeid og arbeidsmiljø kan bidra til å forklare de betydelige helseforskjellene som er dokumentert mellom bydelene i Oslo.

Hovedmål 3: Skape kunnskap om sammenheng mellom arbeid, sykdom og helse

Under dette hovedmålet rapporteres først og fremst laboratoriebasert grunnforskning, men denne kan også ha direkte praktiske konsekvenser. Instituttet kombinerer ofte forskning i laboratorium og felt i samme prosjekt.

Resultatrapport

Utvikling av muskulære smertetilstander (belastningslidelser)

I prosjektene måles stresshormoner for å få et objektivt grunnlag for å kunne måle psykiske, sosiale og organisatoriske belastninger som gir fysiske utslag. Forskningen skal bidra til å bedre muligheten til å "skreddersy" forebyggende tiltak.

Undersøkelser av kroniske nakke-skuldersmerter er fullført. Som et ledd i smerteforskningen har instituttet undersøkt virkningen av akupunktur. Resultatene viser at akupunktur har en fysiologisk effekt.

Stress og insulinresistens

Muskelaktivitet i seg selv øker glukoseopptaket også i muskel der insulin har nedsatt effekt. Resultatene har betydning for å vurdere en eventuell sammenheng mellom stress og sukkersyke (diabetes-II) og kompliserende hjerte-karsykdom.

Arbeidsbetingede posttraumatiske stressreaksjoner

Instituttet har avsluttet et utredningsprosjekt om helsemessige følger i en bedrift flere år etter en plastbrann der en rekke pasienter ble henvist til instituttet på grunn av fysiske helseplager. Hovedkonklusjonene var at de alvorligste vedvarende og tilsynelatende organiske helseplagene viste seg å være stressreaksjoner i forbindelse med brannen.

Samspill mellom arv og miljø ved utvikling av arbeidsrelatert sykdom

Instituttet har kartlagt arvestoffskader i svulstvev fra lungekreftpasienter og faktorer som kan påvirke risiko for andre typer av yrkesrelatert kreft. Resultatene viser at kvinner har større arvestoffskader enn menn ved sammenlignbar eksponering for stoffer som kan gi lungekreft.

Resultatmål 2000

Instituttets forskning bygger stort sett på løpende prosjekter hvor resultatmålene løstrevet fra helheten har en begrenset mening. De nevnte prosjekter planlegges videreført i 2000 med nye delresultater som i dag ikke kan forutsies:

- Utvide satsingen på kroniske smertetilstander og psykoфизиologi til å omfatte psykiske, organisatoriske og sosiale faktorer ved utvikling av sykdom.
- Delta i HUBRO-prosjektet med spørsmål om psykisk arbeidsmiljø og teste "Sykelighet hos tobakkbrukere knyttet til cellostoffskifte i lungene. Betydning av genetisk mottakelighet". De innsamlede dataene skal følges opp med nærmere kartlegging av arbeidsmiljøet med henblikk på intervensjoner.
- Bygge opp et operativt psykoфизиologisk laboratorium og en tverrfaglig gruppe som kan vurdere problemer av typen posttraumatisk stresslidelse på vitenskapelig grunnlag.
- Bearbeide resultater fra prosjektene om Belastningslidelser og Intervensjoner i arbeidslivet.
- Følge opp løpende prosjekt mht. forskning omkring samspill mellom arv og miljø for utvikling av arbeidsrelaterte sykdommer.

Budsjettforslag 2000**Post 1 Driftsutgifter**

Det foreslås en bevilgning på 54,7 mill. kr. Økte kursavgifter og økt kursaktivitet medfører en parallell økning av inntekter og utgifter på kr 500 000, jf. kap. 3531, post 2. I tilknytning til kurs- og laboratorievirksomheten foreslås det at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3531, post 1 Inntekter av laboratorievirksomhet og post 2 Informasjon, kurs og tjenesteyting, jf. forslag til vedtak III, nr. 2.

Post 21 Oppdrag

Det foreslås en bevilgning på 6,1 mill. kr, en økning på 2,1 mill. kr i hovedsak knyttet til økt oppdragsmengde. Posten omfatter utgifter til gjennomføring av eksterne oppdrag. Oppdragsvirksomheten finansieres i sin helhet av oppdragsinntekter, jf. kap. 3531, post 3. I tilknytning til oppdragsvirksomheten foreslås det at bevilgningen for 2000 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3531 Statens arbeidsmiljøinstitutt, post 3 Oppdrag, jf. forslag til vedtak III, nr. 3.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 2,4 mill. kr, en økning på 1,8 mill. kr i forhold til vedtatt budsjett 1999. Økningen skal gå til fornyelse av vitenskapelig utstyr for å opprettholde nåværende standard.

KAP. 3531 STATENS ARBEIDSMILJØINSTITUTT (JF. KAP. 531)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Inntekter på laboratorievirksomhet	1 101	1 151	1 200
2	Informasjon, kurs og tjenesteyting	1 970	522	1 100
3	Oppdrag	7 734	4 185	6 200
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	431		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	480		
	Sum kap. 3531	11 716	5 858	8 500

Post 1 Inntekter av laboratorievirksomhet

Det budsjetteres med 1,2 mill. kr i inntekter fra betalte laboratorieanalyser av arbeidsmiljøprøver fra virksomheter, jf. kap. 531, post 1.

Post 2 Informasjon, kurs og tjenesteyting

Det budsjetteres med 1,1 mill. kr i inntekter fra kurs- og informasjonsvirksomheten, jf. kap. 531, post 1.

Post 3 Oppdrag

Inntektene fra oppdragsvirksomheten anslås til 6,2 mill. kr, jf. kap. 531, post 21.

KAP. 532 PRODUKTREGISTERET

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Driftsutgifter	9 589	9 900	10 300
	Sum kap. 532	9 589	9 900	10 300

Felles mål, strategier og resultater omtales i innledningen til kategori 13.30. Innledning og kapitellomtale må ses i sammenheng for å få et riktig bilde av strategier på området og tilhørende resultatmål for Produktregisteret.

Virksomhetsbeskrivelse

Produktregisteret er opprettet for å rasjonalisere innsamling av kjemikalieinformasjon til bruk i HMS-arbeid og skal være statens sentrale register på dette området. Produktregisteret skal sørge for en sikkerhetsmessig forsvarlig lagring og behandling av næringslivets produkt- og forretningsdata.

Produktregisteret er i første rekke et serviceorgan for Arbeidstilsynet, Oljedirektoratet, Giftinformasjonssentralen, Statens forurensningstilsyn, Statens institutt for folkehelse, Statens arbeidsmiljøinstitutt og Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern i deres forebyggende HMS-arbeid. Konfidensielle opplysninger fra registeret er forbeholdt disse definerte statlige brukere. Produktregisteret kan dessuten bidra med åpen informasjon til andre som har oppgaver innen helse-, miljø- og sikkerhetssektoren.

Grunnlaget for alle Produktregisterets oppgaver og ytelser er databasen som inneholder fullstendig sammensetning og andre viktige opplysninger om kjemiske produkter. Basen må oppdateres kontinuerlig og være av høy kvalitet for at Produktregisteret skal kunne gi sine brukere de data, rapporter og utredninger de behøver. Kvalitetssikring av de registrerte opplysningene prioriteres, og det gjennomføres årlige oppdateringer.

Hovedmål 1: Samle inn, systematisere og arkivere opplysninger om kjemikalier**Resultatrapport**

Revidert faremerkeforskrift med utvidet deklarasjonsplikt trådte i kraft 1. januar 1998. Den omfatter innmeldingsplikt for brann- og eksplosjonsfarlige kjemikalier, samt miljøfarlige stoffer. Deklarasjonsplikten for råstoffer til produksjon er utvidet. Forskriften medfører også at Produktregisteret får inn bedre data om fordeling på anvenderbransjer og produkttyper. Forskrift om deklareringsplikt og merking av mikrobiologiske produkter trådte i kraft 1. februar 1998, med ett års overgangsordning. Endringene i deklarasjonsgrunnlaget har ført til at saksbehandlingen av deklarasjoner er blitt mer ressurskrevende og saksbehandlingstiden har økt noe i forhold til foregående år.

Etter årsoppdateringen for 1998 var det registrert 12 997 aktive deklarasjoner for 22 318 merkepliktige kjemikalier som produseres eller importeres i mengder på 100 kg eller mer (tilsvarende tall for 1997 var hhv. 12 153 og 22 411). Data fra Produktregisteret danner grunnlag for gebyrinnkreving for Statens forurensningstilsyn. Antall aktive deklarasjoner har vokst med ca. 50 pst. siden 1991. Antall inn/utmeldte produkter øker. Det gjør også antall utenlandske deklaranter.

For å sikre brukernytte og sikkerhet, overtok Produktregisteret i 1999 ansvar for datalinjer med utstyr for de tre eksterne terminalbrukerne.

Produktregisteret samarbeider med SFT om arkivering, datalagring og distribusjon i forbindelse med forhåndsmeldinger og eksisterende stoffer. Forhåndsmeldinger krever spesiell beredskap. Produktregisteret har et krav til gjennomføring av sine oppgaver innen 48 timer fra mottak av dokumenter.

Resultatmål 2000

Produktregisteret skal:

- fokusere IT-utviklingen på å tilrettelegge for brukernes behov for sammenstillinger og kvalitetssikring av registrerte data.
- optimalisere tekniske løsninger for brukernes arbeid mot registeret.

Hovedmål 2: Tilrettelegge opplysninger ut fra registrerte data, slik at myndigheter og andre får tilgang til riktig informasjon**Resultatrapport**

Det er økende behov for at Produktregisteret skal presentere egne rapporter med grunnlagsdata og sammenstillinger, i tillegg til de data brukerne får via egne terminaler eller via enkeltoppdrag fra registeret. I 1998 ble det laget sammenstilling av stoffmengder og antall produkter for kreftfremkallende stoffer i perioden 1992-97 som er tilgjengelig for brukerne. Det er et mål å utvikle flere slike rapporter. Sammenstillinger og trendanalyser brukes i forbindelse med kontroller, planlegging, regelverksarbeid og internasjonalt samarbeid (EU/EØS). Et eksempel er dataanalyse av kreftfremkallende stoffer og noen løsemidler for Direktoratet for arbeidstilsynet i forbindelse med unntaksreglene i forhold til EU. Videre er det utført dataanalyser av stoffer for Statens forurensningstilsyn i forbindelse med EUs vanddirektiv, miljøgifter, samt avgitt tallgrunnlag for SFTs planarbeid.

Resultatmål 2000

- Bistå kontrollmyndighetene i å finne feilklassifiserte kjemikalier, og dermed høyne kvaliteten på informasjonen (datablad, etiketter) til bruker av farlige kjemikalier. Hendelsene i forbindelse med Romeriksporten (tetningsmidler - fjell), viste hvor viktig det er at merkeetiketter og HMS-datablad for kjemikalier er riktige.
- Opprettholde nivået av bistand til brukerne ved utarbeiding av særskilte rapporter.
- Ivareta behov for sammenstillinger fra andre offentlige virksomheter enn de definerte brukerne, slik som Hærens ABC-skole, Statens næringsmiddeltilsyn, sykehus og Stiftelsen Miljømerking. Slike oppgaver får prioritet etter datainnsamling, registrering og oppdrag for brukerne.

Budsjettforslag 2000**Post 1 Driftsutgifter**

Det foreslås en bevilgning på 10,3 mill. kr. Deler av Produktregisterets drift har i mange år vært dekket av Miljøverndepartementet via belastningsfullmakt, i 1998 og 1999: kr 643 000. Dette foreslås videreført for 2000.

KAP. 3532 PRODUKTREGISTERET

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	483		
	Sum kap. 3532	483		

**KAP. 533 DIREKTORATET FOR BRANN- OG EKSPLOSJONSVERN
(JF. KAP. 3533)**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Driftsutgifter	63 163	61 900	60 700
21	Spesielle driftsutgifter	336	700	700
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	1 546	750	750
70	Tilskudd til Norsk Brannvern Forening	500	500	500
	Sum kap. 533	65 545	63 850	62 650

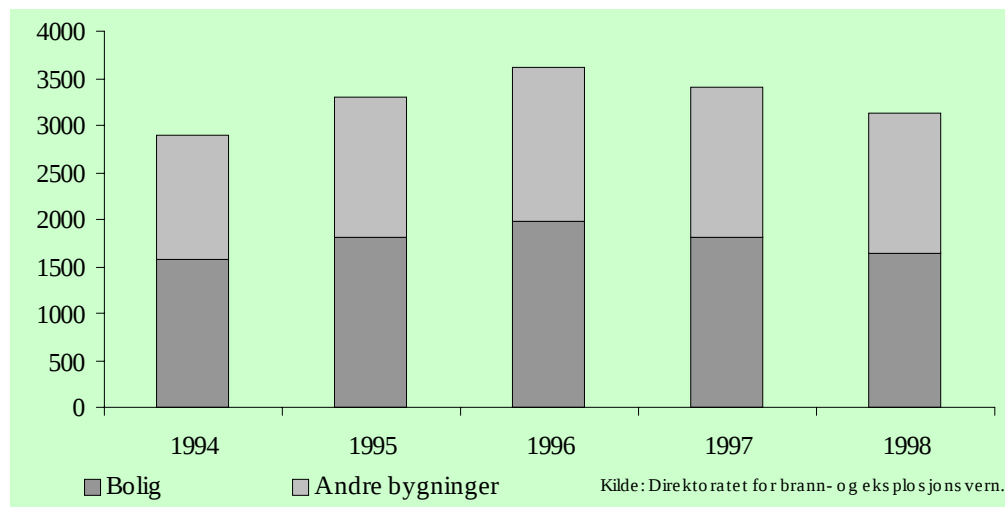
Felles mål, strategier og resultater omtales i innledningen til kategori 13.30. Innledning og kapittelomtale må ses i sammenheng for å få et riktig bilde av strategier på området og tilhørende resultatmål for Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern.

Virksomhetsbeskrivelse

Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (DBE) er nasjonal fagmyndighet. Ansvarsområdet omfatter forebyggende og beredskapsmessige tiltak i forbindelse med brann, eksplosjon, landtransport av farlig gods samt væsker og gasser under trykk.

DBE arbeider ut fra et mål om å redusere tap av liv og materielle verdier som følge av branner og eksplosjoner med 30 pst. og storbrannskader med 50 pst. innen 2000 i forhold til gjennomsnittstall for perioden 1985-89, jf. omtale i innledningen. Dette følger av St.meld. nr. 15 (1991-92) om tiltak mot brann hvor det fastsettes strategier og konkrete mål for arbeidet frem til 2000. Målene for reduksjon i materielle tap er i hovedsak innfridd, men ikke målene for reduksjon av boligbranner. I 1998 ble det derfor rettet en særskilt innsats mot boligbranner. Figur 2 viser at antall bygningsbranner er redusert. Nivået er imidlertid fortsatt for høyt.

Figur 2: Bygningsbranner 1994-1998.

Arbeidet med nye langsiktige mål og strategier vil prioriteres i 2000. Samordning av de ulike aktørers innsats på området og iverksettelse av ny lov vil stå sentralt i dette arbeidet.

Resultatrapport og resultatmål nedenfor er gruppert i henhold til strategiene på området.

Regelverksutvikling – rammesettende virksomhet**Resultatrapport**

Regelverksarbeidet i 1998 og 1999 har vært preget av arbeid i tilknytning til lovutvalget på området, jf. boks 2 i innledningen. Direktoratet har i den forbindelse igangsatt nødvendig tilpasning av eksisterende regelverk for at ny lov skal kunne tre i kraft. Direktoratet har innenfor etatens ansvarsområde implementert de EØS-direktiver som ble tatt inn i EØS-avtalen.

Resultatmål 2000

Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern skal:

- bidra i arbeidet med utarbeidelse av forslag til ny lov og tilpasning til eksisterende regelverk på området.
- følge opp internasjonale forpliktelser for transport av farlig gods.
- vurdere ansvarsforhold ved sprengningsarbeider.
- vurdere avgifter som virkemiddel for å forbedre kvaliteten på fyrverkeri.

Tilsyn**Resultatrapport**

Det er etablert en rekke rutiner for forebyggende arbeid og de fleste virksomheter har system for avviksbehandling. Når det gjelder etterlevelse og praktisering av dokumentasjonen, fremkommer imidlertid at det er uklare ansvarsforhold på HMS-området og for lite fokus på risikokartlegging. Det er også registrert mangelfull oppfølging av vilkår i tillatelser og krav

som er gitt i lover og forskrifter, samt liten grad av internt tilsyn i virksomhetene slik de er pålagt gjennom HMS-forskriften.

Tilsyn med transport av farlig gods er gjennomført i utstrakt samarbeid med andre etater, jf. også omtale i boks 3 i innledningen.

Nesten alle kommuner har gjennomført ny brannordning. Tilsyn med kommunenes oppfølging av regelverk for organisering og dimensjonering av brannvesen viser at det er store mangler på kompetansesiden. Videre er lovpålagt forebyggende arbeid som inspeksjon i bl.a. diskoteker, sykehus o.l., ikke utført i stort nok omfang.

DBE deltar i Aksjon 2000. Siktemålet er å sørge for at de kommunale brannvesen kan ivareta sine oppgaver ved overgangen til 2000. I tillegg skjer det egen oppfølging rettet både mot de regionale alarmsentraler og brannvesenet. Det er ført tilsyn med større bedrifter i prosessindustrien for å sikre at nødvendige tiltak er igangsatt.

Resultatmål 2000

Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern skal:

- påse at internkontroll etableres og fungerer. Spesielt mht. store næringsvirksomheter hvor strukturendringer i eierskapet og økte inntjeningskrav kan få konsekvenser for sikkerhetsarbeidet
- gjennomføre markedskontroll med produktet.
- følge opp norske tekniske kontrollorganer for å sikre at en betryggende førmarkedskontroll blir gjennomført.
- videreføre tilsyn med brannvesenets oppfølging av regelverkets krav til forebyggende arbeid og interkommunalt samarbeid.
- tilby kontroll med trykkpåkjent utstyr i samme omfang som de senere år.

Samarbeid, samordning og informasjon

Resultatrapport

DBE har ivaretatt koordineringsrollen for tilsynsmyndighetene for storulykkeforskriften som foruten DBE, omfatter Direktoratet for arbeidstilsynet og Statens forurensningstilsyn.

Nytt regelverk om organisering og dimensjonering av brannvesen har bidratt til at kommunene i større grad enn tidligere samarbeider om brannvernoppgaver. Oppgavene kan utføres med jevnere og bedre kvalitet og til lavere kostnad. Mange kommuner har de siste år inngått avtaler om felles brannforebyggende avdeling.

Nødalarmeringen er nå fullstendig etablert med 47 regionale sentraler.

Kampanjetiltak mot boligbranner og fyrverkeriinformasjon i forbindelse med tusenårskiftet har stått sentralt i 1999.

Resultatmål 2000

Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern skal:

- videreutvikle samarbeid og samordning med de øvrige HMS-etatene og mellom de kommunale brannvesen.
- videreutvikle opplæringstilbudet for de kommunale brannvesen for å oppnå enhetlig tilsynspraksis.
- legge til rette for økt samhandling med bl.a. kommunale brannvesen, Norsk Brannvern Forening og forsikringsselskapene, når det gjelder bruk av informasjon i skadeforebyggende arbeid.

Kompetanse

Resultatrapport

Brannvernopplæring i den videregående skolen ble lansert i 1999 gjennom et samarbeid med de fylkeskommunale skolemyndigheter. Erfaring har vist at dette er et viktig forebyggende tiltak for å bygge opp sikkerhetsbevissthet hos allmenheten.

En rekke faktorer i samfunnsutviklingen er med å påvirke det ulykkesbildet en har på området. DBE har utarbeidet en modell som gjør det enklere å kartlegge betydningen av disse faktorene.

Resultatmål 2000

Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern skal:

- videreutvikle dagens brannvernundervisning i skolen.
- følge opp forslaget til utdanning av deltidsbrannfolk.
- bidra til økt kunnskap om hva som forårsaker ulykker på området.

Budsjettforslag 2000**Post 1 Driftsutgifter**

Det foreslås en bevilgning på 60,7 mill. kr. Bevilgningen, inkl. lønnskompensasjon, er totalt sett noe redusert i forhold til budsjettet for 1999. Reduksjonen knytter seg bl.a. til parallell nedjustering av inntekter og utgifter som følge av at spesiell tilsynsinnsats med flere store utbyggingsprosjekter er avsluttet, jf. kap. 3533, post 2. Det foreslås at bevilgningen for 2000 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3533, post 6 Refusjoner, jf. forslag til vedtak III, nr. 4.

På bakgrunn av erfaringene fra brannen på Scandinavian Star endret Stortinget brannvernloven i 1993. Kommunene fikk i henhold til denne endringen plikt til å yte bistand ved branner og andre ulykkessituasjoner til sjøs, ut fra den kompetansen de besitter. I tillegg er det investert 4 mill. kr til å bygge opp en spesiell kompetanse og utstyr i kommunene Oslo, Larvik, Kristiansand, Bergen og Bodø, den såkalte RITS-beredskapen. For 1999 ble det bevilget kr 500 000, som disse kommunene kan søke DBE om, til å vedlikeholde kunnskap og utstyr samt til å holde øvelser. Dette foreslås videreført i 2000.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Direktoratet administrerer skogbrannhelikopterberedskapen i Norge. Posten dekker variable kostnader knyttet opp til flytimer. Faste utgifter er innarbeidet i forslaget under post 1 Driftsutgifter. Det foreslås en bevilgning på kr 700 000.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten dekker utskiftninger og oppgraderinger av etatens IT-utstyr og dataprogrammer herunder nytt telefonanlegg og personaldatasystem, samt fornying av kontorutstyr og innredninger. Det foreslås en bevilgning på kr 750 000.

Post 70 Tilskudd til Norsk Brannvern Forening

Norsk Brannvern Forening (NBF) har forebyggende brannvern som sin viktigste arbeidsoppgave. NBF er delvis selvfinansiert. Tilskuddet skal benyttes til større informasjons- og kunnskapsprosjekter. Prioriterte områder i 2000 er barn og unge i skoleverket og det kommunale støtteapparatet for eldre pleietrengende.

Det foreslås en bevilgning på kr 500 000 til Norsk Brannvern Forening.

KAP. 3533 DIREKTORATET FOR BRANN- OG EKSPLOSJONSVERN

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
2	Gebyrer	41 290	37 863	37 900
3	Sertifiseringsinntekter	3 601	4 700	4 500
4	Refusjon av kontrollutgifter		52	
6	Refusjoner	1 034		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	434		
	Sum kap. 3533	46 359	42 615	42 400

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Betegnelsen under post 6 foreslås endret fra Refusjon fra forskningsråd, kurs/seminarer m.m. til Refusjoner.

Post 2 Gebyrer

DBE kan kreve avgift til dekning av utgifter i fobindelse med de virksomheter som er underlagt tilsyn. Avgift kreves for tilvirkning og omsetning, for utstrakt kontroll med bedrifter i anleggsfase, samt for ilandføring av petroleumsprodukter i rørledning fra sjøområder. Avgiftenes størrelse er avhengig av foregående års omsetnings- og produksjonsnivå.

Det budsjetteres med 37,9 mill. kr i gebyrinntekter. Parallell nedjustering (jf. kap. 533, post 1) og prisjustering innebærer at budsjettet er nominelt uendret i forhold til 1999.

Post 3 Sertifiseringsinntekter

Direktoratet skal tilby næringslivet sertifiseringstjenester i tilknytning til konstruksjon og kontroll med trykkbeholdere og sertifisering av sveisere. Det er lagt til grunn at denne tjenesten skal være selvfinansiert. Inntekten er avhengig av etterspørselen fra næringslivet. Det budsjetteres med 4,5 mill. kr i sertifiseringsinntekter.

Post 4 Refusjon av kontrollutgifter

Det budsjetteres ikke med noe beløp under denne posten for 2000. Bakgrunnen er at det ikke har kommet inn inntekter de siste årene og at det ikke er noen grunn til å operere med egen refusjonspost for disse inntektene. Eventuelle inntekter foreslås ført på post 6 Refusjoner.

Post 6 Refusjoner

Postbetegnelsen forslås endret fra Refusjon fra forskningsråd, kurs/seminarer m.m. til Refusjoner for at betegnelsen skal være mer dekkende for hvilke refusjoner som inngår i posten. Det budsjetteres ikke med noe beløp for 2000. Det foreslås i stedet å knytte en merinntektsfullmakt til posten som følge av at refusjonenes omfang og størrelse i det enkelte år er usikre og av den grunn vanskelig å budsjettere, jf. post kap. 533, post 1. Dette har vært praksis de senere år.

KAP. 534 ARBEIDSRETEN, MEKLINGSINSTITUSJONEN M.M.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Driftsutgifter	9 618	9 060	9 200
	Sum kap. 534	9 618	9 060	9 200

Kapitlet omfatter utgiftene til Arbeidsretten, meklingsinstitusjonen, Rikslønnsnemnda og Tariffnemnda.

Arbeidsretten

Arbeidsretten er opprettet med hjemmel i lov om arbeidstvister, § 7, og er tillagt oppgaver etter lov om offentlige tjenestetvister. Arbeidsretten behandler tvister om gyldighet og fortolkning av tariffavtaler og visse tvister om fortolkning av arbeidstvist- og tjenestetvist-lovens regler, tvister om brudd på tariffavtaler og om sanksjoner ved slike avtalebrudd.

Arbeidsrettens arbeidsmengde i 1998 lå omtrent på samme nivå som i de nærmest foregående år. Tendensen til at flere saker krever mer omfattende behandling har holdt seg de seneste år. Det er grunn til å regne med at arbeidsmengden vil holde seg på et høyt nivå.

Det stilles særlige krav til rask behandling av saker som kommer inn til Arbeidsretten, og til høy kompetanse i domstolen. Behandlingen er underlagt de krav som følger av lovgivningen om Arbeidsretten og de tvister som er lagt til den.

Meklingsinstitusjonen

Meklingsinstitusjonen er opprettet med hjemmel om arbeidstvister, § 27. Oppgaven til institusjonen er å mekle i interestetvister mellom partene i arbeidslivet.

De aller fleste tariffavtaler er av to års varighet. Arbeidsmengden ved Riksmeklingsmannens kontor varierer, med hardt arbeidspress i de årene partene i arbeidslivet reviderer hele tariffavtalen, som i 1994, 1996 og 1998, og med færre arbeidsoppgaver i mellomårene når det bare forhandles om lønnsjusteringer. For å illustrere dette kan nevnes at det i 1998 var 134 meklinger, mot 45 i 1997.

Målsettingen for meklingsinstitusjonen er å søke å få de enkelte partene forliket, og til enhver tid sørge for at partene kommer til meklings uten ventetid. På grunn av et sterkt varierende arbeidsmengde har meklingsinstitusjonen behov for fleksible ordninger med hensyn til bemanning. For å kunne øke kapasiteten i travle tider er det oppnevnt et permanent meklerkorps knyttet til meklingsinstitusjonen.

Rikslønnsnemnda og Tariffnemnda

Rikslønnsnemnda er opprettet med hjemmel i lov om lønnsnemnd i arbeidstvister. Nemnda behandler interestetvister som partene i arbeidslivet frivillig bringer inn til avgjørelse, og tvister som de lovgivende myndigheter vedtar skal løses ved tvungen lønnsnemnd. Rikslønnsnemnda hadde 7 saker til behandling i 1998.

Tariffnemnda er opprettet med hjemmel i lov om allmenngjøring av tariffavtaler m.m. Nemnda behandler krav fra partene i arbeidslivet om at de lønns- og arbeidsvilkår som følger av en tariffavtale, skal gjøres gjeldende overfor utenlandske arbeidstakere. Virksomheten er avhengig av antall krav som fremmes. Tariffnemnda behandlet ingen saker i 1998.

Budsjettforslag 2000**Post 1 Driftsutgifter**

Det foreslås en bevilgning på 9,2 mill. kr. Driftsutgiftene fordeler seg med 4,86 mill. kr på Arbeidsretten, 3,44 mill. kr på meklingsinstitusjonen, kr 500 000 på Rikslønnsnemnda og kr 400 000 på Tariffnemnda.

KAP. 535 ARBEIDSFORSKNINGSINSTITUTTET (JF. KAP. 3535)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Vedtatt	Forslag
		1998	budsjett 1999	
1	Driftsutgifter	23 320	22 300	24 900
	Sum kap. 535	23 320	22 300	24 900

Felles mål, strategier og resultater omtales i innledningen til kategori 13.30. Innledning og kapittelomtale må ses i sammenheng for å få et riktig bilde av strategier på området og tilhørende resultatmål for Arbeidsforskningsinstituttet.

Virksomhetsbeskrivelse

Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) driver tverrfaglig handlings- og brukerrettet forskning på et samfunnsvitenskapelig og organisasjonsteoretisk grunnlag. Forskningen skal være forankret i behovet i norsk arbeidsliv. Instituttet tar på seg oppdrag fra organisasjoner, bedrifter og offentlige etater/institusjoner. Forskningen er knyttet til følgende tema: bedriftsutvikling, arbeidsmiljø, arbeid og læring, kvalitet og organisering i offentlig sektor, arbeid for alle og likestilling, arbeidsliv og hjemmeliv.

Evaluerings av instituttet

Det ble i 1998 foretatt en evaluering av AFI. Resultatene viser at instituttet har verdifulle forskningsressurser og en kompetent og velkvalifisert stab. Brukerne er stort sett fornøyde med instituttets bidrag. Instituttet publiserer for lite i tidsskrifter med internasjonal fagbedømming. Det er behov for bedre prosjektstyring og oppfølging, og for å tydeliggjøre og videreutvikle arbeidslivsforskningsprofilen som ledd i utviklingen av en felles dagsorden for instituttet.

Vurdering av tilknytningsform

Etter at AFI ble etablert i 1964 er det opprettet flere forskningsinstitusjoner som har arbeidslivsforskning som en større eller mindre del av sin portefølje. AFI står således ikke lenger i noen særstilling i forhold til å dekke myndighetenes og sektorens kunnskaps- og kompetansebehov. På oppdrag fra departementet har derfor styret for instituttet kommet med en tilråding om endret tilknytningsform for AFI. I sitt oppdrag til styret la departementet til grunn at instituttet ikke lenger skal være et forvaltningsorgan under Kommunal- og regionaldepartementet. I sin anbefaling overfor departementet fra mai 1999 tilrår styret at det i første omgang foretas en gjennomgang av de samfunnsmessige behovene for å utvikle en mer helhetlig og samlet nasjonal politikk og strategi for norsk arbeidslivsforskning, herunder statens engasjement og ansvar. Det "nye" AFI bør etter styrets vurdering omdannes før denne prosessen er avsluttet, men ikke før staten har fastlagt en strategi og en retning for denne utviklingsprosessen. Subsidiært tilrår styret at AFI omdannes til en stiftelse nå. Departementet vil drøfte og avklare spørsmålet om en overordnet strategi for arbeidslivsforskningen med de berørte instanser, bl.a. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Norges forskningsråd, Arbeids- og administrasjonsdepartementet og partene i arbeidslivet. Departementet tar deretter sikte på en snarlig avklaring av framtidig tilknytningsform for AFI.

Hovedmål 1: Produsere systematisk kunnskap om arbeidsmiljø, organisasjon og ledelse*Resultatrapport*

Det strategiske instituttprogrammet om arbeidsmiljø har vært et viktig ledd i oppbyggingen av en systematisk kunnskap på dette feltet. I 1998 resulterte programmet i tre AFI-rapporter og syv andre delrapporter og innlegg til konferanser o.l. Programmet har bidratt til at den akkumulerte kunnskapen instituttet har på arbeidsmiljøfeltet er systematisk synliggjort og derigjennom gjort lettere tilgjengelig for myndigheter, bedrifter og organisasjoner.

Resultatmål 2000

AFI skal legge vekt på systematisering av kunnskapen fra større og mindre prosjekt for å synliggjøre kunnskapen på enkeltfelter. Deler av instituttets basisbevilgning skal derfor benyttes til et nytt strategisk instituttprogram (SIP).

Hovedmål 2: Medvirke til økt verdiskapning, god tjenesteyting og bedre arbeidsmiljø gjennom utvikling av organisasjons- og ledelsesformer som styrker evnen til læring, medvirkning og omstilling*Resultatrapport*

Forskning om omstilling i norsk arbeidsliv, særlig knyttet til medvirkning og konsekvenser for arbeidstakernes arbeidsmiljø og arbeidet med arbeidsmiljø i virksomheten, har vært et sentralt tema for instituttet. Instituttet har fått positive tilbakemeldinger på at den innsikten forskningen har gitt, har vært til nytte for fremtidig omstilling.

Forskningen innen temaet "arbeid og læring" har bidratt med innsikt i hvordan virksomhetene kan styrke sin evne til læring. Prosjektene AFI har hatt innenfor temaet har vært av betydning for myndighetenes innhenting av erfaringer ved gjennomføringen av utdanningsreformen "Reform-94". Innenfor attføringsfeltet har forskningen gitt innsikt i gjennomføringen av "arbeidslinja" knyttet til ungdom som er marginale på arbeidsmarkedet.

Resultatmål 2000

Arbeidsforskningsinstituttet skal:

- opprettholde posisjonen som et viktig kompetansesenter innen organisatorisk arbeidsmiljø.
- videreutvikle kompetansen på samspillet mellom utdanningssystemet og et kunnskapsbasert arbeidsliv. Problemstillinger knyttet til etterutdanningsreformen vil stå sentralt.
- bidra til utprøving og evaluering av modeller for rekrutterings- og attføringstiltak for å integrere en større del av befolkningen i arbeidsmarkedet.

Hovedmål 3: Gi offentlige myndigheter kunnskap som bidrar til et godt beslutningsgrunnlag og gi virksomhetene i arbeidslivet innsikt som bidrar til produktivitet og et godt arbeidsmiljø*Resultatrapport*

Forskning tilknyttet programmet "Bedriftsutvikling 2000" har prøvd ut egnede utviklingsmodeller for å styrke nyskapningsevnen i virksomhetene. Prosjektene innenfor temaområdet "Kvalitet og organisering i offentlig sektor" har gitt innsikt om god tjenesteyting. Instituttet har hatt flere prosjekter om offentlige virksomheter som lærende organisasjoner. Utfordringer knyttet til egenlæring og organisasjonsutvikling har stått sentralt. Prosjektene har gitt innsikt i hvordan ulike offentlige sektorer kan samordne sin innsats for å yte best mulig service overfor brukerne.

Resultatmål 2000

Arbeidsforskningsinstituttet skal:

- utvikle prosesser og metoder som kan anvendes til utviklingstiltak både i offentlig og privat virksomhet.
- utvikle modeller for bedriftsutvikling, bedriftssamarbeid og samarbeid mellom bedrifter og det offentlige virkemiddelapparatet.
- bidra til utforming av alternative organisasjonsformer i offentlig sektor, med særlig vekt på god klient/brukerorientering.

Hovedmål 4: Formidle kunnskap på arbeidslivsområdet til norsk arbeidsliv*Resultatrapport*

Publiseringsvirksomheten har vært økende siste år bortsett fra artikler i tidsskrifter med fagbedømming hvor resultatet viser en nedgang.

Resultatmål 2000

Arbeidsforskningsinstituttet skal:

- formidle kunnskap i form av vitenskapelige rapporter, populariserte veiledere og gjennom undervisning og foredragsvirksomhet.
- være blant de ledende i Norge når det gjelder publisering på internasjonalt nivå særlig innen temaene “bedriftsutvikling med bred medvirkning”, “organisatorisk arbeidsmiljø” og “arbeid og læring”.

Hovedmål 5: Bidra til at kompetansen innenfor arbeidslivsforskning opprettholdes og videreutvikles*Resultatrapport*

Oppdragsinntektene i 1998 fordeler seg på offentlig sektor (31 pst.), privat sektor/organisasjoner (34 pst.), Norges forskningsråd (30 pst.) og internasjonale prosjekter (5 pst.). Det er en økning fra privat sektor og forskningsrådet, i samsvar med instituttets mål. Ca. 45 pst. av oppdragsinntektene kommer fra langsiktige prosjekter (minst 2 års varighet).

Resultatmål 2000

Arbeidsforskningsinstituttet skal:

- legge vekt på å utvikle samarbeid med andre nasjonale og internasjonale forskningsinstitusjoner samt videreutvikle samarbeidet med EUs rammeprogrammer. Arbeid med dr.grad er et viktig ledd i kompetanseoppbyggingen ved instituttet. Innen årets utgang skal 60 pst. av de fast ansatte forskerne ha dr.gradskompetanse eller tilsvarende.
- øke prosjektsamarbeidet med andre institusjoner i nettverk gjennom forskningsrådet, EU-programmer og løpende oppdrag. Fordelingen av prosjekter mellom offentlig og privat sektor skal ligge på omtrent samme nivå som i 1998, og minst 30 pst. av prosjektene skal være finansiert av Norges forskningsråd.
- videreføre det internasjonale samarbeidet på samme nivå og med en finansieringsdel fra EU på ca. 5 pst. av den eksterne forskningsfinansieringen.
- minst 50 pst. av prosjektene i 2000 skal være av langsiktig karakter.

Budsjettforslag 2000**Post 1 Driftsutgifter**

Det foreslås en bevilgning på 24,9 mill. kr, en økning på 2,6 mill. kr, i hovedsak som følge av økt aktivitet på oppdragsforskning, jf. kap. 3531, post 3 Oppdragsforskning. Det foreslås at bevilgningen for 2000 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3535, postene 1 Tilfeldige inntekter og 3 Oppdragsforskning, jf. forslag til vedtak III, nr. 5.

KAP. 3535 ARBEIDSFORSKNINGSINSTITUTTET (JF. KAP. 535)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Tilfeldige inntekter	374	300	300
3	Oppdragsforskning	14 256	12 966	15 700
14	Refusjoner	195		
	Sum kap. 3535	14 825	13 266	16 000

Post 1 Tilfeldige inntekter

Posten omfatter inntekter fra rapportalg, kursvirksomhet og andre tilfeldige inntekter. Inntektene anslås til kr 300 000, jf. kap. 535, post 1.

Post 3 Oppdragsforskning

Det budsjetteres med 15,7 mill. kr i oppdragsinntekter. Av de totale driftsutgiftene på post 1 dekkes i overkant av 60 pst. av oppdragsinntekter, jf. kap. 535, post 1.

KAP. 536 ARBEIDSMILJØTILTAK

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
21	Forsknings- og utredningsoppdrag m.m., <i>kan overføres</i>	4 307	8 153	7 500
51	Forskningsprogrammer under Norges forskningsråd	5 000	5 000	5 100
70	Tilskudd til forskning og informasjon	3 201	3 700	3 800
	Sum kap. 536	12 508	16 853	16 400

Tiltakene under dette kapitlet har som formål å etablere og spre kunnskap på arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet.

Post 21 Forsknings- og utredningsoppdrag m.m., kan overføres

Formålet med midlene er å gjennomføre forsknings- og utredningsoppdrag som kan føre til økt kunnskap og dokumentasjon på arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet.

Resultatrapport

Evalueringen av ordningen med verne- og helsepersonale bidrar til å gi myndighetene et bedre vurderingsgrunnlag for hvilke krav som bør stilles til utbygging av ordningen.

Den frivillige godkjenningsordningen "Ren Utvikling" har vist seg å være vellykket innholdsmessig, men vanskelig å opprettholde kun på basis av avgift ved godkjenning. Departementet har også i 1999 bidratt med midler i påvente av selvfinansiering.

Det strategiske instituttprogrammet ved Forskningsstiftelsen Fafo om "Kollektive aktørers rolle på arbeidsmarkedet" har gitt økt kunnskap og kompetanse om tariffforhandlings- og tariffavtale-systemet, og om organisasjonene i arbeidslivet og samspillet mellom dem.

Deltakelsen i det "Europeiske observasjonsorgan for arbeidsmarkedsrelasjoner" i regi av "Den europeiske stiftelsen for bedring av leve- og arbeidsvilkår" i Dublin har gitt tilgjengelig informasjon om norske og EU-relaterte sentrale nyheter og analyser av sentrale hendelser innenfor kollektive forhandlinger, medvirkning og partssamarbeid.

I 1998 ble det opprettet et felles prosjekt mellom Kommunal- og regionaldepartementet, Sosial- og helsedepartementet og Justisdepartementet for å vurdere anskaffelse av et nytt felles mobilradionett (TETRA-nett) for de tre nødetatene. Bakgrunnen for prosjektet var at dagens kommunikasjonsløsninger om få år vil være modne for utskiftning, og at det har vært problemer med kommunikasjonen mellom de forskjellige sambandssystemene.

Resultatmål 2000

Prosjektene i 1999/2000 skal:

- bidra til bedre oversikt over tilgjengelige data på arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet.
- gi nye data som er viktig for sektoren og for myndighetenes politikktutforming inkludert evaluering av virkemiddelapparatet.
- videreutvikle kompetansen som er bygget opp i sentralt etablerte prosjekter.

De fleste av prosjektene som er nevnt i resultatrapporten blir videreført i 1999/2000. I tillegg gis det støtte til bl.a. følgende prosjekter:

- Statens arbeidsmiljøinstituts deltakelse med delprosjekter i "Helseundersøkelser i bydel- og regioner i Oslo" (HUBRO) (omtales under kap. 531)
- undersøkelse av kreftrisiko i grafisk bransje i regi av Kreftregisteret
- analyse av persondata og bygningsdata ved boligbranner
- evaluering av Produktregisteret
- samfunnstrender og brann-årsakssammenhenger

Budsjettforslag 2000

Det foreslås en bevilgning på 7,5 mill. kr.

Post 51 Forskningsprogrammer under Norges forskningsråd

Formålet med tilskuddet er å kartlegge årsaker, omfang og virkninger av faktorer som fører til dårlig arbeidsmiljø og redusert helse i arbeidslivet, under dette også sikring mot skader og ulykker.

Helse i arbeidslivet

Programmet skulle opprinnelig avsluttes i 1998, men er foreløpig forlenget til og med 2000. Sosial- og helsedepartementet, Barne- og familiedepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet har hittil finansiert programmet. Et sentralt mål er opparbeiding av kunnskap om årsaker og mekanismer ved arbeidsrelaterte helseskader, og praktiske løsninger på arbeidsmiljøproblemer som ofte har både fysiske, kjemiske, teknologiske, organisatoriske og sosiale komponenter. En viktig utfordring er å fremme samarbeid mellom ulike fagmiljø. Programmet har konsentrert seg om muskel- og skjelettlidelser og stress/psykososiale problem. Programmet har i stor utstrekning lyktes i å etablere tverrfaglig samarbeid og integrere ulike forskningstradisjoner. Programmet har bidratt til økt kompetanse på området arbeid og helse, og har vekket interesse også i grunnforskningsmiljøene. To store samarbeidsprosjekter knyttet til intervensjoner er under avslutning og det er lagt frem utredninger av forskning på tiltak og intervensjoner med oversikter over resultater. Grunnforskningen har gitt kunnskap om årsaker og mekanismer for arbeidsrelaterte helseplager.

Det er av stor betydning at kompetansen som er bygget opp opprettholdes, ikke minst knyttet til den tverrfaglige satsningen innenfor arbeid og helse. Det tas derfor sikte på en forlengelse av programperioden til og med 2005. Programmet skal ivareta bredden i arbeidsmiljøforskningen, inkludert grunnforskning. Det sentrale målet med programmet og satsingsområdene endres ikke vesentlig, men programmet vil bl.a. legge vekt på å få inn prosjekter som kan belyse helsekonsekvenser av endrede organisasjons- og arbeidsformer i norsk arbeidsliv.

Sikkerhetsforskning

I 1998 ble det satt av midler til koordinering av HMS-forskning i Norges forskningsråd, og til en gjennomgang av status, "kunnskapshull" og behov for videre forskning innenfor sikkerhetsområdet.

Departementet vil innenfor sikkerhetsforskningen i 2000 særlig prioritere å utvikle kunnskap og kompetanse knyttet til hvilke konsekvenser de endringer vi ser i næringslivsstrukturen vil kunne ha for HMS-arbeidet. Det er også sentralt å utvikle nødvendig tverrfaglig forskerkompetanse på dette svært sammensatte feltet. Departementet er videre opptatt av å skape et bedre grunnlag for å foreta kost-nytte vurderinger av myndighetenes innsats. En tilgrensende sentral problemstilling er å skape bedre grunnlag for risikobasert tilsyn og utvikling av kriterier for prioritering av tilsyn.

Budsjettforslag 2000

Det foreslås en bevilgning på 5,1 mill. kr til videreføring av forskningsprogrammet "Helse i arbeidslivet" og til igangsetting av et forskningsprogram innen bl.a. risiko og kostnuteanalyser i relasjon til prioritering av tilsyn og regelverk.

Post 70 Tilskudd til forskning og informasjon

Tabell 3: Fordeling av kap. 536, post 70 (i 1 000 kr).

Under- post	Betegnelse	Budsjett 1999	Forslag 2000
1	Tilskudd til Arbeidsmiljøsenderet	700	700
2	Tilskudd til SINTEF Teknologiledelse IFIM	3 000	3 100
	Sum post 70	3 700	3 800

Formålet med tilskuddet er å sikre kunnskapsoppbygging og spredning av informasjon på arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet.

Tilskudd til Arbeidsmiljøsenderet

Arbeidsmiljøsenderet er en ideell partsnøytral organisasjon som har som formål å fremme arbeid og samarbeid om helse, miljø og sikkerhet i virksomhetene. Sentrale virkemidler er informasjon (bl.a. gjennom tidsskriftet "Arbeidsmiljø"), opplæring og faglig veiledning.

Små og mellomstore virksomheter er en prioritert målgruppe. Tilskuddet nyttes spesielt til kompetanse- og produktutvikling.

Arbeidsmiljøsenderets aktivitet ble opprettholdt på samme nivå som i 1997/98. I 1998 ble det avholdt en vellykket arbeidsmiljøkongress med over 1000 deltakere.

I 1999/2000 skal det bl.a. fokuseres på bedre synliggjøring av Arbeidsmiljøsenderet og videreføring av kurstilbudet. På høsten 2000 arrangeres en større arbeidsmiljøkongress.

Tilskudd til SINTEF Teknologiledelse Institutt for industriell miljøforskning

SINTEF Teknologiledelse IFIM er et sentralt forskningsinstitutt på arbeidsmiljøområdet. Målet med grunnbevilgningen er å styrke den faglig/vitenskapelige kompetansen gjennom videreutvikling av forskere, lønn til gjesteforskere og et internasjonalt vitenskapelig råd og til formidling og strategisk satsing.

Instituttets rapportering viser at grunnbevilgningen er nyttet etter forutsetningene. Instituttets prosjekttilgang i 1998 var meget god, noe som tyder på stor tillit i markedet til instituttets kompetanse.

Overordnet mål for instituttet er å frembringe kunnskap på arbeidslivsområdet som har stor betydning for den enkelte ansatte, virksomheter og samfunnet for øvrig. IFIM skal ta del i endringsprosesser som virksomhetene opplever daglig slik at både organisasjoner og personer kan lære. Instituttet skal drive handlingsrettet forskning for å styrke arbeidsmiljø, likestilling, medvirkning og verdiskaping i offentlige og private virksomheter. Instituttet skal arbeide innenfor fire hovedområder: Arbeidsmiljø- og arbeidsbetingelser; bedriftsutvikling, partsrelasjoner og globalisering; innvandring, arbeid og integrasjon og kjønnskultur og arbeidsliv i endring.

Tabell 4: Finansieringen av SINTEF Teknologiledelse IFIM (i 1 000 kr).

	Regnskap 1998	Budsjett 1999
Eksterne prosjekttinntekter	12 164	12 600
Norges forskningsråd	5 160	6 000
Kommunal- og regionaldepartementet	2 290	3 100
Sum inntekter	19 614	21 700

Grunnbevilgningen fra Kommunal- og regionaldepartementet utgjør i 1999 13,9 pst. av brutto omsetning ved instituttet.

Budsjettforslag 2000

Det foreslås en bevilgning på 3,8 mill. kr til forskning og informasjon, hvorav kr 700 000 til Arbeidsmiljøsenderet og 3,1 mill. kr til SINTEF Teknologiledelse IFIM.

KAP. 537 PRODUKT- OG ELEKTRISITETSTILSYNET (JF. KAP. 3537)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Driftsutgifter	47 803	49 200	51 100
21	Forbrukersikkerhet, særlige driftsutgifter	1 372	1 200	
	Sum kap. 537	49 175	50 400	51 100

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Midler tidligere bevilget under post 21 Forbrukersikkerhet, særlige driftsutgifter foreslås overført til post 1 Driftsutgifter

Felles mål, strategier og resultater omtales i innledningen til kategori 13.30. Innledning og kapittelomtale må ses i sammenheng for å få et riktig bilde av strategier på området og tilhørende resultatmål for Produkt- og Elektrisitetstilsynet.

Virksomhetsbeskrivelse

Produkt- og Elektrisitetstilsynet (PE) er fagmyndigheten innen forvaltningsområdet el-sikkerhet og sikkerhet ved produkter og forbrukertjenester. Det formelle grunnlaget for PEs virksomhet er lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (eltilsynsloven) og lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven).

PE skal forenkle, utvikle og vedlikeholde regelverket og ivareta norske interesser i internasjonalt arbeid. Videre skal etaten føre tilsyn med elsikkerheten i boliger, bedrifter, skip, offshore installasjoner og elektromedisinsk utstyr, samt med sikkerheten ved produkter og tjenester som tilbys forbrukerne. De fleste everk er ifølge eltilsynsloven pålagt å føre tilsyn med elektriske installasjoner og elektriske produkter, og er således en del av det offentlige tilsynsapparatet for elsikkerhet og er underlagt de mål, prinsipper og retningslinjer som til enhver tid gjelder for dette forvaltningsområdet.

Overordnet mål: Produkt- og Elektrisitetstilsynet skal være pådriver i arbeidet med å forebygge skader på liv, helse og materielle verdier

Hovedmål 1: Bedre sikkerhet ved fremstilling og distribusjon av produkter, tjenester og elektrisitet

Resultatrapport

For første gang siden begynnelsen av århundret var det ingen meldte dødsfall som følge av direkte kontakt med strøm i everk og industri med egne høyspenningsanlegg. Strenge sikkerhetsforskrifter og internt tilsyn har ført til at eier har bedre rutiner, vedlikehold, anlegg og utstyr.

For elektriske anlegg i flyttbare innretninger i petroleumsvirksomheten viser resultater fra tilsynet at dokumentasjon, utstyr og installasjonsarbeid ved nybyggene ofte ikke tilfredsstiller forskriftenes minimumskrav. I 1998 startet revisjonen av forskrift for maritime elanlegg.

I forbindelse med mulige dataproblemer ved overgangen til 2000, satte etaten i 1998 fokus på nødstrømskapasiteten i alle deler av helsevesenet. Etaten gjennomførte også en undersøkelse av 2000-beredskapen for det elektromedisinske utstyret på samtlige sykehus og hos utstyrsleverandørene. Den foreløpige konklusjonen er at situasjonen synes å være under kontroll.

I 1998 prioriterte PE tilsyn med produsenter og importører av elektriske produkter, elektromedisinsk utstyr og produkter til barn. Etatens inntrykk etter gjennomførte systemrevisjoner hos importører av sped- og småbarnsprodukter og leketøy er at bransjen har økt forståelse for risikovurderinger og bruk av standarder i forhold til produktene, og at produktene er blitt sikrere enn før. Det er i 1998 fastsatt norske sikkerhetsstandarder for bl.a. lekeplassutstyr og leketøy. For å forebygge helseskader forårsaket av at madrasser og stoppede møbler antennes, har PE revidert og forenklet regelverket.

Resultatmål 2000

Produkt- og Elektrisitetstilsynet skal:

- følge opp de reviderte forskriftene om maritime anlegg og elektromedisinsk utstyr med informasjon og veiledning.
- videreføre regelverksprosjektet med revisjon av forskrift om forsyningsanlegg, og vurdere revisjon av tilsynsloven.
- delta aktivt i nasjonalt og internasjonalt standardiseringsarbeid.
- vektlegge kjennskap, forståelse og etterlevelse av gjeldende forskrifter for arbeid med høy- og lavspenningsanlegg i tilsyn med everk og industrien.
- sette fokus på at endringer i organisasjons- og ansvarsforhold i virksomhetene ikke medfører redusert elsikkerhet.
- påse at systemer for vedlikehold er etablert og etterleves, herunder evaluere virksomhetens 2000 beredskap.
- rette innsats mot produsenter og importører ved hjelp av en kombinasjon av tilsyn og informasjon. Prioriterte produktgrupper er:
 - tjenester og produkter knyttet til bl.a. dykking og ridning
 - møbler og madrasser
 - produkter for barn
 - elektromedisinsk utstyr, produsert i Norge
 - elektriske produkter

Hovedmål 2: Påse at elanlegg, tjenester og produkter på markedet er sikre

Resultatrapport

En stor andel ulykker ifm. arbeid med elektriske anlegg blant elektrofagfolk skyldes brudd på driftsforskrifter for lavspenningsanlegg. Etaten har derfor prioritert kurs og opplæ-

ring i reviderte forskrifter for lavspenningsanlegg. Da elsikkerhetsnivået for allmennheten avhenger av kvaliteten på det arbeidet bransjen utfører på alle elektriske anlegg, opprettet PE i 1996 et prosjekt hvor bransjen skal melde inn feil og mangler ved elektrisk utstyr og installasjoner. På dette grunnlag har etaten identifisert produktgrupper med høy risiko.

Markedskontrollen med elektrisk utstyr ble i 1998 rettet mot grossisters og detaljisters oppfølging av regelverket for CE-merking og samsvarserklæring. Resultater fra tilsynet viser et økende varespekter som har behov for nøye oppfølging.

Markedskontrollen med produkter viser at norske virksomheter innen noen bransjer i liten grad vet hvordan de kan bruke standardene. Produkter som eksporteres tilfredsstiller oftere sikkerhetskravene enn de som omsettes nasjonalt. PE er involvert i det europeiske standardiseringsarbeidet innen turisme som også omfatter fritidsaktiviteter-/forbrukertjenester. Etaten har prioritert arbeidet med bl.a. dykkeropplæring, klatring og elvepadling i 1998.

Resultatmål 2000

Produkt- og Elektrisitetstilsynet skal:

- prioritere tilsyn med installasjonsvirksomhetene.
- arbeide for at elsikkerhet får en større plass i fagutdanningene.
- rette markedskontroll av elektriske produkter mot grossistene og de store kjedene, og instruere det lokale eltilsyn om å føre markedskontroll med detaljistene. prioritere tilsyn med hjelpemiddelsentralenes rutiner for oppfølging av de hjemmebaserte tjenester i kommunene.
- prioritere markedskontroll av lekeplassutstyr og overvåke tjenestemarkedet.
- videreutvikle risikobasert markedskontroll og informasjonstiltak tilpasset ulike målgrupper.

Hovedmål 3: Bidra til at brukerne mestrer risiko ved anvendelse av produkter, tjenester og elektrisitet

Resultatrapport

Elektrisitet er antatt å være årsak til i underkant av 40 pst. av bygningsbranner i Norge. PE og det lokale eltilsynet har i 1998 arbeidet med å øke elsikkerhetskompetansen til omsorgspersonell og pårørende til hjemmeboende pleie- og omsorgstrengende. Dette var også tema for Brannvernukene-98. Det lokale eltilsyn pålegges hvert år å inspisere en viss andel av boligmassen på bakgrunn av riskovurderinger og lokal kjennskap.

For bedre å avdekke årsaksforholdene ved branner i landbruket, har PE deltatt i et utvalg nedsatt av Justisdepartementet for å utarbeide kvalitetssikringsmanualer for brannetterforskning.

Resultatmål 2000

Produkt- og Elektrisitetstilsynet skal:

- påse at everkenes rammebetingelser ikke medfører rasjonaliseringstiltak som kan redusere allmennhetens elsikkerhet.
- følge opp at det lokale eltilsynet fører kontroll med de deler av det elektriske anlegget som kan føre til varmegang og branntilløp.
- følge opp med informasjonstiltak slik at aktuelle målgrupper får kunnskap om risikoaspekter ved elektrisitet i boliger.
- føre tilsyn med alle store helseinstitusjoner.

Budsjettforslag 2000

Post 1 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 51,1 mill. kr, en økning på ca. 1,9 mill. kr i hovedsak som følge av at midler tidligere bevilget under post 21 foreslås overført til denne posten. Årsaken til dette er at arbeidet innen produktsikkerhetsområdet i stadig økende grad bærer preg av faste, løpende oppgaver og utfordringer og mindre prosjekterrelaterte oppgaver.

Post 21 Forbrukersikkerhet, særlige driftsutgifter

Midler tidligere bevilget under denne posten foreslås overført til post 1 Driftsutgifter, jf. omtale over.

KAP. 3537 PRODUKT OG ELEKTRISITETSTILSYNET

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Gebyr mv. for tilsyn med elektriske anlegg	46 951	43 606	45 000
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	262		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	12		
	Sum kap. 3537	47 225	43 606	45 000

Post 1 Gebyrer mv. for tilsyn med elektriske anlegg

Det budsjetteres med 45 mill. kr i inntekter i forbindelse med gebyr for tilsyn med elektriske anlegg, en økning på ca. 1,4 mill. kr.

Avgiftene kreves inn med hjemmel i lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr. PEs virksomhet rettet mot produktsikkerhet er ikke avgiftsbelagt.

KAP. 538 TILSKUDD TIL NORSK ELEKTROTEKNISK KOMITÉ

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
70	Grunnbevilgning	2 462	2 506	2 600
	Sum kap. 538	2 462	2 506	2 600

Post 70 Grunnbevilgning

Norsk Elektroteknisk Komité (NEK) er den norske medlemsorganisasjonen i International Electrotechnical Commission (IEC) og Comité Européen de Normalisation Electrotechnique (CENELEC). NEK har ansvaret for å organisere, administrere og koordinere den norske deltakelsen i de internasjonale standardiseringsprogrammene på elektroteknisk område. NEK vedtar og iverksetter norske elektrotekniske normer på grunnlag av forslag fra normkomiteene og på grunnlag av europanormer (EN) og globale IEC-normer.

NEK skal sikre at norske elektrotekniske normer fullt ut dekker næringslivets, elforsyningens, forbrukernes og forvaltningens behov og krav til økt standardisering, sikkerhet og miljøbevissthet. I tråd med Produkt- og Elektrisitetstilsynets regelverksprosjekt, arbeidet NEK i 1998 med gjennomføring av normprosjektet Elektriske lavspenningsanlegg – Installasjoner. Det har vært en omfattende kursvirksomhet i samarbeid med sentrale bransjeorganisasjoner og Produkt- og Elektrisitetstilsynet.

Installasjonssektoren vil være det sentrale og mest omfattende aktivitetsområde for NEK også i 2000. Normprosjektet Norske normer for maritime elektriske anlegg – installasjoner og utstyr om bord på skip skal gjennomføres. Prosjektet vil kreve en omfattende informasjonsformidling overfor brukerne.

For 2000 foreslås en bevilgning på 2,6 mill. kr.

Tabell 5: Finansieringen av Norsk Elektroteknisk Komité (i 1 000 kr).

	Regnskap 1998	Budsjett 1999	Forslag 2000
Tilskudd fra Kommunal- og regionaldepartementet ...	2 462	2 506	2 600
Salg av publikasjoner (normer, forskrifter).....	11 933	6 000	7 600
Kontingentinntekter	2 065	2 120	2 230
Andre inntekter	1 366	1 580	1 970
Sum inntekter	17 826	12 206	14 400

Programkategori 13.40 Samiske formål

Tabell 1: Samlede utgifter under programkategori 13.40.

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
540	Sametinget (jf. kap. 3540)	88 659	97 962	100 734	2,8
541	Tilskudd til samiske formål	917	1 835	1 886	2,8
	Sum kategori 13.40	89 576	99 797	102 620	2,8

Tabell 2: Samlede inntekter under programkategori 13.40.

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
3540	Sametinget (jf. kap. 540)	2 816			
	Sum kategori 13.40	2 816			

En helhetlig norsk samepolitikk – ansvar og samordning

En helhetlig samepolitikk avhenger av god samordning mellom fagdepartementene. Kommunal- og regionaldepartementet har det overordnede samordningsansvaret for samiske saker. Fagdepartementene har ansvar for å ta initiativ til å følge opp gjennomføringen av samepolitikken innenfor sine sektorer. Dette gjelder også de ordninger som Sametinget forvalter.

De ulike fagdepartementene har direkte eller indirekte ansvar for samepolitiske saker ved at de forvalter regelverk som skal ivareta særrettigheter for den samiske befolkningen (f.eks. deler av sameloven, internasjonale konvensjoner og reindrifstloven). De har også ansvar for generelle politikkområder som kan ha spesielle konsekvenser for den samiske befolkningen, og for politiske tiltak for de nordligste fylkene og/eller utkantområder, som ikke har samene som primær målgruppe, men som har konsekvenser også for samer som bor i disse områdene.

Kommunal- og regionaldepartementets ansvar er å sikre at Regjeringens samepolitikk som helhet blir ivaretatt. Dette innebærer ulike roller i forhold til de andre departementene - informere om samepolitikken og påse at samepolitikk blir inkludert når sektorpolitikken utformes, overvåke og vurdere konsekvenser av sektorpolitikken i forhold til samepolitikken, holde oversikt over bevilgninger til samepolitiske tiltak, opptre som bindeledd mellom fagdepartementene og Sametinget, og sikre at prosedyrer for høringer og medvirkning blir fulgt. I tillegg er det Kommunal- og regionaldepartementets oppgave å bistå departementer som skal utrede saksområder som direkte berører den samiske befolkningen. Samordningsrollen innebærer at resultatene i samepolitikken i stor grad kommer til syne gjennom det arbeidet som gjøres av andre departementer og av Sametinget.

Statssekretærutvalget for samiske spørsmål, som ledes av statssekretæren for samepolitiske saker i Kommunal- og regionaldepartementet, er et sentralt virkemiddel for samordningen av samepolitikken. En hovedoppgave for utvalget er å arbeide for å skape et mest mulig helhetlig rammeverk for samepolitikken.

Regjeringen legger stor vekt på samordning av samiske saker også i budsjettssammenheng, og etablerte i 1998 nye prosedyrer for behandling av samiske saker. I forbindelse med statsbudsjettet for 1999 presenterte Regjeringen en egen publikasjon på norsk og samisk om bevilgninger til samiske formål. Formålet med publikasjonen er å gi en årlig oversikt over de samlede bevilgningene til samiske formål. En slik publikasjon vil også bli lagt fram i forbindelse med statsbudsjettet for 2000.

Overordnede mål i samepolitikken**Helhetlig norsk samepolitikk**

Regjeringens overordnede mål i samepolitikken er å legge til rette for at det blir mulig for det samiske folket selv å videreutvikle og styrke sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Regjeringen skal sørge for at den statlige samepolitikken er helhetlig, og at samordningen på politikkområdet skjer på en mest mulig effektiv måte.

Videreutvikling av Sametingets myndighet

Sametinget er, som samenes representative organ, den viktigste premissleverandøren for Regjeringens samepolitikk. Politikken som føres bør være basert på samenes egne prioriteringer. Retten til selvbestemmelse innebærer at samene i størst mulig grad skal kunne styre utviklingen av det samiske samfunnet når det gjelder det materielle kulturgrunnlaget. Dette forutsetter videre rett til å overføre sin kultur til kommende generasjoner, rett til å formulere og målbarne egne ønsker og å representere seg selv og sin folkegruppe.

Regjeringens satsningsområder

I budsjettperioden ønsker Regjeringen å bidra til å øke Sametingets myndighet, styrke samisk språk og informasjonsarbeid og samiske kvinners stilling innen reindriften. Regjeringen vil også bidra til å styrke kunnskapsutviklingen om samepolitiske forhold.

1. Økt myndighet til Sametinget

Tilstandsvurdering

Sametingets arbeidsområde er alle saker som etter tingets oppfatning særlig berører den samiske folkegruppe. Sametinget kan delegeres myndighet til å forvalte bevilgninger til samiske formål over det årlige statsbudsjettet. Dette er gjort i økende grad. Sametinget er et folkevalgt organ som bør ha en mest mulig fri adgang til disponering og prioritering av ressursene innenfor en fastsatt budsjettramme.

Sametinget som samepolitisk organ er ikke underordnet i forhold til Regjeringen, og Regjeringen har i utgangspunktet ikke noe konstitusjonelt ansvar for Sametingets vedtak eller virksomhet. Kommunal- og regionalministeren har likevel det konstitusjonelle ansvaret når det gjelder Sametingets bruk av budsjettmidler på statsbudsjettets kap. 540, post 50 Sametinget. Når det gjelder bevilgninger til Sametinget over andre departementers budsjettkapitler, er det vedkommende fagstatsråd som har det konstitusjonelle ansvaret for Sametingets bruk av bevilgningen.

Sametinget har oppnådd økt innflytelse og selvstendighet i budsjettssammenheng ved at det fra 1999 fikk unntak fra bevilgningsreglementets § 4 om bruttobudsjettering. Erfaringene med nettobudsjettering er så langt gode.

Strategier og tiltak

Eksempler på nye forvaltningsområder som vil bli delegert til Sametinget er Samisk utdanningsråds sekretariat og tilskuddsordningen til samiske barnehager. Ved behandlingen av Ot. prp. nr. 46 (1997-98) Om lov om grunnskulen og den vidaregåande opplæringa, sluttet Stortinget seg til at Samisk utdanningsråds sekretariat skal overføres til Sametinget. Sametinget får nye oppgaver når det gjelder å utarbeide og fastsette læreplaner. Det tas sikte på en overføring av oppgavene og sekretariatet fra 1. januar 2000.

Regjeringen foreslår at forvaltningen av Samisk spesialbibliotek overføres fra Kulturdepartementet til Sametinget fra 1. januar 2000. Biblioteket vil bli samlokalisert med Sametinget i det nye sametingsbygget som skal stå ferdig i 2000, og vil i tillegg til å ha en regulær bibliotekfunksjon også fungere som forvaltningsbibliotek og informasjons- og dokumentasjonstjeneste for Sametinget. Kulturdepartementet og Sametinget er i dialog om de praktiske sidene ved overføringen. I tillegg er forvaltningen av tilskuddet til samiske barnehager planlagt overført fra 1. januar 2001.

2. Et levende samisk språk og informasjon på samisk

Tilstandsvurdering

Aktiv bruk av samisk språk er et sentralt element i den videre utviklingen av samisk kultur. Det er viktig at det samiske språket får innpass på flere områder og arenaer i samfunnet. Samisk og norsk er likeverdige språk. Formålet med samelovens språkregler er å sikre grunnlaget for samisk språk, og å legge forholdene til rette for videreutvikling og økt bruk av samisk. Samelovens språkregler tilhører Kulturdepartementets ansvarsområde. Regjeringen legger vekt på å sikre samisk- og norsktalende en likeverdig tjenesteyting i samfunnet og mener at bruken av samisk i de seks kommunene som tilhører forvaltningsområdet for samisk språk må styrkes.

En sentral sak i denne sammenhengen er ansettelsesreglementet for Tana kommune, vedtatt av kommunestyret 17. juni 1997. Saken er vurdert av Justisdepartementets lovavdeling etter at vedtaket ble påklaget til Fylkesmannen. Departementet fastslår at bestemmelsene i Tana kommunes ansettelsesreglement er forenlig med arbeidsmiljølovens § 55 A, 2. ledd, og at det kan settes krav om kunnskaper i både samisk og norsk språk ved ansettelse i kommunale stillinger.

Samisk språkråds årlige undersøkelse om omfanget av bruken av samisk i offentlige institusjoner i forvaltningsområdet for samisk språk viser at samelovens språkregler i for liten grad er kjent og fulgt opp i offentlig forvaltning. På en rekke fagfelt finnes det ennå ikke gode samiske begreper. Det er viktig at Samisk språkråd blir konsultert i arbeidet med å oversette informasjonsmaterieill til samisk.

Strategier og tiltak

Arbeidet med språk og informasjon er et viktig satsningsområde. Det er et mål for Regjeringen at rettighetene som gis i sameloven i forhold til samisk språk blir fulgt opp, og at kommunal og statlig forvaltning i forvaltningsområdet blir tospråklig. Satsningen gjelder informasjon om samiske forhold, oversettelse til samisk av generell offentlig informasjon og informasjon på samisk om forhold som gjelder samer spesielt. Hvert departement og hver etat har et selvstendig ansvar for å utforme informasjon om egne saksområder, også på samisk der informasjonen har en samisk målgruppe. Slik informasjon har også terminologiutvikling som et sentralt språklig aspekt.

Kommunal- og regionaldepartementet har gitt Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) i Alta i oppdrag å undersøke hvordan publikum ser på den tospråklige offentlige servicen i etater med nær publikumskontakt i forvaltningsområdet. Undersøkelsen finansieres av Sosial- og helsedepartementet, Kulturdepartementet, Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Finansdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Arbeidet med undersøkelsen skal fullføres i begynnelsen av 2000. Resultatene av undersøkelsen vil kunne gi indikasjoner på hvor ressursene bør settes inn i arbeidet med informasjon og språk.

Kommunal- og regionaldepartementet har også tatt initiativ til å starte arbeidet med en kartlegging om informasjon og språk. Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Sametinget og lokale aktører er viktige samarbeidspartnere for Kommunal- og regionaldepartementet i arbeidet med samisk språk og informasjon.

3. Kvinner og likestilling

Tilstandsvurdering

Likestilling og kvinnepolitiske spørsmål er en sentral utfordring også for det samiske samfunnet. Kvinners stilling i det samiske samfunnet omtales i Sametingets handlingsplan for likestilling 1999-2001 og i Sametingsplanen 1998-2001. Her vises det til behov for å få kvinner inn i de tradisjonelle samiske næringene, særlig reindrift.

Kvinner har tradisjonelt hatt en sterk stilling i det samiske samfunnet. Arbeidsdelingen har vært slik at kvinners arbeidsinnsats har vært av avgjørende betydning for familien og for samfunnet. Reindriftsloven, teknologisk utvikling og fokusering på kjøttproduksjon har imidlertid svekket kvinners rolle i reindriften, samtidig som deres rettslige stilling har blitt svekket. Kvinner i næringen er viktige bærere og videreformidlere av samisk kultur, tradisjon og kunnskap.

I Sametingets handlingsplan for likestilling vises det også til at situasjonen er problematisk for mange unge samiske menn, fordi det er begrenset mulighet til etablering i de tradisjonelle primærnæringene, og fordi samiske gutter i mindre grad enn jenter tar høyere utdanning.

Strategier og tiltak

Som en oppfølging av Sametingets handlingsplan for likestilling og Sametingsplanen, vil Regjeringen arbeide for å styrke kvinners posisjon i reindriften i 2000.

Landbruksdepartementet er ansvarlig for reindriften som næring. Næringen skiller seg i midlertid ut fra andre næringer fordi den er så nært knyttet til utøvelse og videreformidling av samisk kultur. I 1999 bevilget Kommunal- og regionaldepartementet derfor 1 mill. kr til kvinnerettete tiltak innen reindriften. Dette foreslås videreført, og omtales under kap. 541, post 70 Tilskudd til samiske formål.

Kvinners stilling i det samiske samfunnet er også et satsningsområde for Sametinget i 2000. Sametinget har vedtatt å opprette en egen stilling som likestillingskonsulent ved Sametingets administrasjon.

Regjeringens innsats på området skal koordineres med Sametingets likestillingsarbeid.

4. Kunnskapsutvikling

Tilstandsvurdering

Det foreligger en del forskning og utredninger om samiske forhold, men det er fremdeles et stort behov for kunnskap om en rekke forhold som angår den samiske befolkningen. Et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag er en viktig forutsetning for å videreutvikle den helhetlige samepolitikken.

Strategier og tiltak

For å realisere de overordnede målene for regjeringens samepolitikk er det viktig å sikre et godt kunnskapsgrunnlag om samiske forhold i Norge og Norden. Regjeringen vil derfor styrke forsknings- og utredningsarbeidet på dette feltet.

Andre departementers budsjettforslag til samiske formål

Over Kulturdepartementets budsjett foreslås tilskuddene til De samiske samlinger, Samisk arkiv og samiske aviser videreført på samme nivå som i 1999. For Beaivvás Sámi Teáhter foreslås det en økning av tilskuddet på 0,5 mill. kr for å styrke den kunstneriske aktiviteten. Samisk spesialbibliotek skal samlokaliseres med Sametinget i det nye sameTINGSbygget. Det tas sikte på å øke tilskuddet til institusjonen med 1,6 mill. kr for å dekke økte kostnader i forbindelse med flytting og videre drift. I tillegg til de institusjoner/tiltak som er nevnt ovenfor, får Samisk musikkfestival tilskudd fra festivalstøtteordningen som forvaltes av Rikskonsertene, og ulike samiske museer får, via fylkeskommunene, tilskudd over kap. 328, post 60 Tilskuddsordning for museer. Sametinget har vedtatt Østsamisk museumsanlegg i Neiden som samisk tusenårssted. Prosjektet må bearbeides videre før Kulturdepartementet kan ta stilling til investeringstilskudd.

Miljøverndepartementet overførte med virkning fra 1. september 1994 ansvaret for samisk kulturminnevern til Samisk kulturminneråd. Riksantikvaren har det overordnede fagansvaret, mens den politiske styringen og arbeidsgiveransvaret ligger hos Sametinget. Under Riksantikvarens budsjettkapittel 1429 gis det tilskudd til samisk kulturminnevern. Samisk kulturminneråd forvalter midlene. Bevilgningen foreslås økt med 0,4 mill. kr til 1 mill. kr i 2000 for å følge opp arbeidet med samisk bygningsvern og støtte ulike kulturminne- og kulturmiljøprosjekter som gjør aktiv bruk av lokalmiljøet.

Justisdepartementet vil i 2000 avsette 0,5 mill. kr til forskningsprosjektet samiske sedvaner og rettsoppfatninger. Forskningsprosjektet ble igangsatt i 1997 og er planlagt ferdigstilt i 2001. Justisdepartementet er nå i ferd med å sette sammen Samerettsutvalget for å fullføre den tredje og siste delen av mandatet, som går ut på å utrede den samiske befolkningens rettslige stilling når det gjelder retten til, disponeringen og bruken av land og vann i samiske bruksområder utenfor Finnmark fylke.

Sosial- og helsedepartementet vil i 2000 videreføre 5 mill. kr i tilskuddsmidler til oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge. Oppfølgingsarbeidet gjennomføres i samarbeid med Sametinget, som forvalter størstedelen av midlene. Finnmark fylkeskommune bevilges 2,8 mill. kr til drift av Spesialistlegesenteret i Karasjok og BUP/psykiatrisk ungdomsteam i Karasjok over Sosial- og helsedepartementets budsjett. Regjeringen utarbeider en handlingsplan for oppfølging av NOU 1995:6. Denne vil bli sendt på høring høsten 1999.

Barne- og familiedepartementet gir et særskilt tilskudd til drift av samiske barnehager. Intensjonen med tilskuddet er å styrke samisk språk og kultur ved å legge forholdene til rette slik at kommuner og private barnehageeiere skal kunne etablere samiske barnehager. Det er avsatt om lag 7 mill. kr til formålet i 1999. Dette foreslås videreført. Fylkesmennene forvalter tilskuddsordningen. Tilskuddsordningen er evaluert, og evalueringen vil ligge til grunn for utarbeiding av eventuelle nye retningslinjer for ordningen. Fra 2001 tas det sikte på at Sametinget skal forvalte ordningen.

Landbruksdepartementet foreslår at det, ved siden av reindriftsavtalen på 80 mill. kr, bevilges 12 mill. kr til omstillingstiltak i indre Finnmark. Dette innebærer ingen endring i forhold til 1999. Det er satt av om lag 23,3 mill. kr for å dekke driftsutgifter ved Reindriftsforvaltningen, og om lag 5,5 mill. kr til vedlikehold av konvensjonsgjerder, kvalitetssikring av veiing av rein og tilskudd til fjellstuer. Dette innebærer en økning på 4,5 mill. kr i 2000. For øvrig får Samisk utviklingsfond 2 mill. kr til styrking av næringskombinasjoner via jordbruksavtalen, og 2 mill. kr fra Reindriftens utviklingsfond via reindriftsavtalen.

Under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets ansvarsområde ligger det mange ulike ordninger som er av stor betydning også for samiske samfunn. Få er spesielt øremerket samiske formål. Blant de bevilgninger som går særskilt til samiske formål, er bevilgning til Samisk høyskole, samiske videregående skoler og midler til dekning av kommunenes utgifter til tospråklighet i grunnskolen. For øvrig foreslås Samisk utdanningsråds sekretariat overført til Sametinget fra 1. januar 2000. Utgifter til videreføring av aktivitetene for Samisk utdanningsråd vil fra da av bli nettobudsjettet under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets kap. 206, ny post 50.

Utenriksdepartementet foreslår å bevilge kr 250 000 for å bistå samenes og øvrige urfolks deltakelse i arktiske samarbeidsprosesser for bærekraftig utvikling. Formålet med bevilgningen er å gi tilskudd til urfolksrepresentanters deltakelse i internasjonalt samarbeid i nordområdene på områder der deres interesser er særlig berørt, samt å styrke deres forutsetninger for å delta i denne type samarbeid.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet finansierer det nye sametingsbygget, som skal ferdigstilles i 2000. Departementet foreslår å øke byggets kostnadsramme med 2,3 mill. kr. Den totale kostnadsrammen blir på 120,3 mill. kr pr. 1. juli 2000 eksklusiv tomt.

For mer detaljert omtale av bevilgninger til samiske formål, vises det til Kommunal- og regionaldepartementets publikasjon "Bevilgninger til samiske formål i statsbudsjettet 2000".

KAP. 540 SAMETINGET (JF. KAP. 3540)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Driftsutgifter	30 075		
50	Sametinget		97 962	100 734
51	Samisk næringsråd	20 097		
52	Samisk kulturråd	10 376		
53	Samisk språkråd	18 206		
70	Tilskudd til andre samiske formål	9 905		
	Sum kap. 540	88 659	97 962	100 734

Postene 1, 51, 52, 53 og 70 ble fra 1999 slått sammen til én post 50 for å sikre større budsjettmessig frihet for Sametinget. Med større budsjettmessig frihet kan Sametinget fordele midler til de ulike formålene etter eget ønske, innenfor budsjettets ramme og de grenser som er fastsatt i økonomireglementet for staten.

Sametingets rapportering til Regjeringen og Stortinget

En årlig melding, der Sametinget rapporterer om sin virksomhet og om bruk av de bevilgede midler, blir lagt fram for Stortinget. I disse stortingsmeldingene tar Regjeringen sikte på å gi en tilbakemelding på de saker Sametinget tar opp i sin årsmelding og de saker Sametinget har behandlet det aktuelle år. Når det gjelder nærmere rapportering om Sametingets virksomhet i 1998 ved siden av den rapportering som skjer i denne proposisjonen, vises det til St.meld. nr. 48 (1998-99) Om Sametingets virksomhet i 1998.

Post 50 Sametinget

Regjeringen foreslår at det i 2000 bevilges 100,7 mill. kr over post 50. I forhold til 1999 er dette en økning på 2,7 mill. kr, eller 2,8 pst.

Sametinget fordeler bevilgningen innenfor post 50 i sitt plenumsmøte i november, med forbehold om Stortingets budsjettvedtak. Med de føringer som er lagt i Stortingets budsjettvedtak og tildelingsbrevet fra departementet, fordeler Sametinget bevilgningen etter egne prioriteringer.

Driftsutgifter

Sametinget er stadig under oppbygging og utvikling og har i de siste årene hatt en meget sterk økning i saksmengden. Dette innebærer et press på dagens administrative system. Sametinget hadde 47,25 årsverk pr. 1. mars 1999.

I 1998 var det avsatt 30 mill. kr til lønns- og driftsutgifter for Sametinget, Sametingets administrasjon, Samisk næringsråd, Samisk kulturråd, Samisk språkråd og Samisk kulturminneråd.

Samisk næringsråd

Samisk næringsråd forvalter midler til Samisk utviklingsfond, herunder tilskudd til næringskombinasjoner og bidrag til omstillingsprogrammet for indre Finnmark. Næringsrådet forvalter også midler til duodji (samisk husflid). Samisk næringsråd er Samisk utviklingsfonds styre.

Målsetting og virkeområde for Samisk utviklingsfond

Samisk utviklingsfond har til formål å fremme tiltak av særlig kulturell, sosial og økonomisk betydning for den samiske befolkning og det samiske bosettingsområdet. I tillegg til en målsetting om å skape og opprettholde levedyktig næringsvirksomhet og arbeidsplasser, vil fondet også ha funksjon som et kulturpolitisk og likestillingspolitisk virkemiddel.

Målsettingen med tilskudd til næringskombinasjoner er å sikre sysselsetting og inntektsgrunnlag for de som driver med næringskombinasjoner. En slik tilpasning gir en fleksibel utnyttning av naturressursene. Marginale ressurser i de samiske områdene gir oftest ikke tilstrekkelig økonomisk grunnlag for eneyrketilpasning.

Rapport 1998

Samisk kunsthåndverk og husflid (duodji) er viktig for å fremme bredden i samisk kulturliv og næringsliv. Utviklingen av duodji som næring er også viktig i et likestillingsperspektiv, da dette gir særlige muligheter for kvinnearbeidsplasser. I 1998 ble det fordelt 3,6 mill. kr til duodji. Dette innebærer ingen endring fra året før.

Primærnæringene er sentrale næringer i de samiske bosettingsområdene. Dette gjenspeiles også i bevilgningene. I 1998 ble det bevilget til sammen 24,4 mill. kr fra Samisk utviklingsfond og 5,8 mill. kr som tilskudd til næringskombinasjoner (driftsstøtte og etablererstipend). Det ble gitt en samlet fondsstøtte på 4,8 mill. kr til fiskerinæringen, noe som innebærer en nedgang på 8,5 pst. i forhold til 1997. Til jordbruksnæringen ble det bevilget 3,3 mill. kr.

I 1998 ble 37,5 pst. av tilsagnene gitt til kvinner, noe som innebærer en økning i forhold til 1997. Når det gjelder næringskombinasjonsordningen, er kvinneandelen 30 pst. Dette er en reduksjon fra året før. Disse tilsagnene omfatter kvinnelige tilsagnsmottakere alene, og sammen med menn. Det er videre gitt støtte til bedrifter og organisasjoner der kvinnearbeidsplasser er sentrale. Dette gjelder spesielt tildelingen til duodji.

Samisk kulturråd

Samisk kulturråd har som formål å fremme utviklingen av samisk kultur. Samisk kulturfond har til formål å fremme tiltak for samisk kultur og stimulere til samiske kulturaktiviteter for den samiske befolkningen.

*Rapport 1998**Tabell 3: Fordeling av midler fra Samisk kulturfond (i 1000 kr).*

Formål	1996	1997	1998
Litteratur	1 928	1 839	1 840
Billedkunst/duodji	1 086	771	785
Musikk	941	729	958
Samiske frie teaterformål	410	331	214
Andre tiltak	1 022	1 837	1 664
Sum	5 387	5 507	5 461

Det er under Samisk kulturfond avsatt et fast, årlig beløp til litteratur, billedkunst/duodji og musikk. Den største delen av litteraturbevilgningen har gått til utgivelser av skjønnlitterære bøker på nordsamisk, men det er også gitt støtte til to lulesamiske og to sørsamiske bokutgivelser. Billedkunst er støttet med midler til en innkjøpsordning av billedkunst/duodji og et treårig prosjekt for ivaretagelse og formidling av kunsten i De samiske samlinger i Karasjok. Støtte til musikk har i hovedsak blitt bevilget til CD-utgivelser på nordsamisk. Støtten til frie teaterformål er redusert fordi de fleste søknadene til teaterformål har vært rettet mot barn og ungdom. Disse er i hovedsak støttet med tilskudd fra tilskuddsordningen "Samiske barns oppvekstvilkår" som skal bidra til å fremme samiske barns oppvekstvilkår gjennom tiltak som styrker og bevarer samisk språk og kultur. De siste årene er det særlig satset på utgivelser av barne- og ungdomsmagasiner på samisk. Det er mangel på samisk-språklig litteratur til ungdom, og det er viktig å bygge opp samisk-språklige lesevaner hos framtidens brukere av samisk språk. Støtte til andre tiltak gjelder informasjons- og museumsvirksomhet, forprosjekt, driftsstøtte og festivaler.

Tabell 4: Tildelinger fra Samisk kulturråd (i 1000 kr).

Formål	1996	1997	1998
Samiske kultursentra/institusjoner	2 732	2 843	2 843
Samiske kulturorganisasjoner	690	780	1 033
Samisk forlagsdrift	1 451	1 500	1 500
Samiske barns oppvekstvilkår	1 250	1 250	1 425
Sum	6 123	6 373	6 801

Samisk språkråd

Samisk språkråd er et rådgivende organ for Sametinget og andre offentlige organer i spørsmål om samisk språk, og har ansvar for å bevare, utvikle og styrke samisk språk i Norge. Rådet skal blant annet verne om den kulturarv som samisk skriftspråk og talespråk representerer, utvikle samisk terminologi og fastsette skrivemåten for samiske ord og uttrykk innenfor de fastsatte nordiske rettskrivningene. Kulturdepartementet har fastsatt nærmere regler om språkrådet i forskrifter til samelovens språkregler.

Samisk språkråd fordeler tilskudd til samisk tolketjeneste og tospråklighetstilskudd til kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk. I tillegg dekkes merutgifter Finnmark og Troms fylkeskommune har som en direkte følge av samelovens språkregler.

Den overordnede målsettingen er at forvaltningen skal bli fullt ut tospråklig. Målsettingen med tilskuddsordningen er å fremme bruk av samisk språk i kommunal og fylkeskommunal forvaltning.

Rapport 1998

Samisk språkråds arbeid med utvikling av ny fagterminologi og registrering av eksisterende ord/termer i en samisk orddatabank ble videreført i 1998. Språkrådet har erfart at det er stor mangel på innsamlet og systematisert samisk terminologi.

Samisk språkråd forvalter også en stipendordning som er et språkvirkemiddel for å stimulere samisk ungdom til å velge samisk som fag under videregående utdanning. I 1998 var det avsatt kr 850 000 til utdanningsstipend for samisk ungdom.

Midlene til samisk tolketjeneste og tospråklighet for 1998 var 16,65 mill. kr. Dette innebar ingen endring fra året før. Søknadene fra kommunene beløp seg til nesten 30 mill. kr.

I 1998 har Samisk språkråd prioritert prosjekter som fremmer og styrker områdets framtidige samiske språkkompetanse, prosjekter som synliggjør samisk språk, informasjon om samisk språk, samarbeidsprosjekter og tiltak som fremmer samisk språk blant barn og unge. Samisk språkråd prioriterte søkere som ikke mottar støtte for fremme av samisk språk fra andre offentlige institusjoner.

Språkrådet gjennomførte i 1998, i likhet med tidligere år, en undersøkelse av bruken av samisk i offentlige organer i forvaltningsområdet for samisk språk. Undersøkelsen konkluderer med at ansatte i offentlige organer i for liten grad kjenner til samelovens språkregler og oppfølgingen av disse, og at det kan virke som om det i offentlige organer til en viss grad er manglende forståelse for den samisktalendes rett til og ønske om bruk av samisk i kontakt med det offentlige. Samisk språkråd vil vurdere hvilke tiltak som bør iverksettes for å bedre situasjonen for samisk språk i offentlige organer.

Tilskudd til andre samiske formål

Sametingsrådet fordeler tilskudd til Sametingets politiske grupperinger og til samiske organisasjoner.

Det ble i 1998 fordelt 1,3 mill. kr til Sametingets politiske grupperinger. Formålet med tilskuddet er å styrke arbeidsvilkårene for gruppene. Tilskuddet kan sammenlignes med de tilskudd som blir gitt til de politiske partiene som er representert på Stortinget. Tilskuddet fordeles til lister som er representert på Sametinget, og skjer forholdsmessig etter listenes representasjon. Forvaltningen av tilskuddet ble overført til Sametinget i 1998.

Samiske organisasjoner har en viktig funksjon både i forhold til Sametinget og som aktører for opprettholdelse av samepolitiske miljøer. Formålet med tilskuddsordningen er å styrke samepolitisk virksomhet gjennom landsomfattende organisasjoner som har som formål å fremme samisk identitet, språk, kultur og samfunnsliv.

Tabell 5: Sametingets fordeling av tilskudd til samiske organisasjoner (i 1 000 kr).

Støttemottaker	1998	1999
Samenes Landsforbund	534	526
Norske Samers Riksforbund	786	836
Nordisk Sameråd – Norsk seksjon	320	320
Sáráhkká	40	60
Samenes folkeforbund	800	738
Ungdomsorganisasjonen Davvi Nuorra	120	120
Sum	2 600	2 600

For ytterligere rapportering vedrørende tilskuddsordningene under post 50, vises det til St. meld. nr. 48 (1998-99) Om Sametingets virksomhet i 1998.

KAP. 3540 SAMETINGET (JF. KAP. 540)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Tilfeldige inntekter	1 876		
2	Oppdrag	680		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	241		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	19		
	Sum kap. 3540	2 816		

Kap. 3540, post 1 Tilfeldige inntekter omfatter bl.a. refusjoner fra Nordisk Minister-råd/Samisk parlamentarisk råd, Utenriksdepartementet, Samisk orddatabank, Norsk-Russisk kulturminnesamarbeid og Riksantikvaren. Post 2 Oppdrag er inntekter i form av refusjon av utgifter forbundet med Samisk kulturminneråds granskninger og utredninger.

KAP. 541 TILSKUDD TIL SAMISKE FORMÅL

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
70	Tilskudd til samiske formål	917	1 835	1 886
	Sum kap. 541	917	1 835	1 886

Kap. 541, post 70 Tilskudd til samiske formål er Kommunal- og regionaldepartementets egen tilskuddspost.

Post 70 tilskudd til samiske formål

Regjeringen foreslår at det bevilges til sammen 1,9 mill. kr over denne posten i 2000. Dette beløpet inkluderer 1 mill. kr til kvinnerettede tiltak i reindriftsnæringen.

Målsettingen med tilskuddsordningen er å framskaffe kunnskap som kan bidra til å styrke, bevare og utvikle det samiske samfunnet.

Rapport 1998

I 1998 ble det over denne posten gitt tilsagn om midler til prosjekter innen film, dokumentasjon av og forskning om samiske rettsforhold, internasjonalt samarbeid, samisk språk og IKT, formidling og publisering. Et presseseminar om Samerettsutvalgets innstilling og en undersøkelse om tospråklig service i kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk ble også tilgodesett med støtte i 1998.

Kvinnerettede tiltak innen reindriften

For 1999 er det bevilget 1 mill. kr til kvinnerettede tiltak innen reindriften over denne posten. Landbruksdepartementet har bevilget 0,5 mill. kr til samme formål. Midlene vil forvaltes av Reindriftsforvaltningen i Alta etter retningslinjer gitt av Landbruksdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Formålet med bevilgningen er å øke kvinners

deltakelse og engasjement i reindriftsnæringen. Det er i denne forbindelse ansatt en kvinnekonsulent ved Reindriftsforvaltningen. Viktige målsettinger er å finne løsninger som kan sikre kvinner et selvstendig inntektsgrunnlag i reindriften, og å få gjennomført en yrkesmessig likestilling mellom kvinner og menn i næringen.

Regjeringen foreslår at bevilgningen på 1 mill. kr til kvinnerettede tiltak i reindriftsnæringen videreføres i år 2000 fordi det behov for en innsats over tid for å oppnå en forbedret stilling og styrkede rettigheter for kvinner i denne næringen.

*Prográmmakategoriija 13.40 Sámi áigumušat**Tabealla 1: Golut buohkanassii prográmmakategoriijas 13.40.*

(1 000 kr)

Kap.	Namahus	Mearreduvvon		Evttohus 2000	Pst. nupp. 99/00
		Rehketdoallu 1998	bušeahhta 1999		
540	Sámediggi (vrd. kap. 3540)	88 659	97 962	100 734	2,8
541	Doarjja sámi áigumušaide	917	1 835	1 886	2,8
	Buohkanassii kategoria 13.40	89 576	99 797	102 620	2,8

Tabealla 2: Sisaboadut buohkanassii prográmmakategoriijas 13.40.

(1 000 kr)

Kap.	Namahus	Mearreduvvon		Evttohus 2000	Pst. nupp. 99/00
		Rehketdoallu 1998	bušeahhta 1999		
3540	Sámediggi (vrd. kap. 3540)	2 816			
	Buohkanassii kategoria 13.40	2 816			

Ollislaš norgga sámpolitiikka - ovddasvástádus ja oktiíheiveheapmi

Ollislaš sámpolitiikka lea sorjevaš buori oktiíheiveheamis fágadepartemeantaid gaskkas. Gielda- ja guovlodepartemeanttas lea bajit oktiíheivehanovddasvástádus sámi áššiin. Lea fágadepartemeantaid ovddasvástádus veaddjáhít sámpolitiikka čadaheami čuovvoleami surggiidaset sikkabealde. Dát gusto maiddái ortnegiidda maid Sámediggi hálldaša.

Iešgudet fágadepartemeanttain lea njuolgga dahje eahpenjuolgga ovddasvástádus sámpolitiikkalaš áššiin go sii hálldašit njuolggadusčállošiid mat galget vuhtiiváldit sámi álbmoga sierravuoigatvuodaid (omd. osiid sámelágas, riikkaidgaskasaš soahpamušaid ja boazodoallolága). Sis lea maiddái ovddasvástádus oppalaš politihkkabeliin, main sáhttet leat erenoamáš váikkuhusat sámi álbmogii, ja ovddasvástádus politihkalaš doaibmabijuin davimus fylkkain ja/dahje boaittoheale guovlluin main eai leat sápmelaččat váldočuozáhat-joavkun, muhto main leat maiddái váikkuhusat sápmelaččaide geat ássat dáid guovlluin.

Gielda- ja guovlodepartemeantta ovddasvástádus lea sihkkarastit ahte Ráddehusa sámpolitiikka ollislaččat vuhtiiváldojuvvo. Dát sisdoallá iešgudetlágan rollaid eará departemeantaid ektui - dieđuid addit sámpolitiikka birra ja gozihit ahte sámpolitiikka váldo mielde go surggiidpolitiikka hápmjuvvo, gozihit ja árvoštallat surggiidpolitiikka váikkuhusaid sámpolitiikka ektui, doallat ollislaš gova sámpolitiikkalaš doaibmabijuid juolludemiin, leat laktan fágadepartemeantaid ja Sámedikki gaskkas, ja sihkkarastit ahte gulaskuddamiid meannudanlágit ja searválastin čuvvojuvvo. Dasa lassin lea Gielda- ja guovlodepartemeantta doaibma veahkehit departemeantaid geat galget čielggadit áššiid mat njuolgga gusket sámi álbmogii. Oktiíheivehanrolla sisdoallá ahte sámpolitiikka bohtosat bures bohtet oidnosii dan barggu čada maid eará departemeanttat ja Sámediggi dahket.

Stáhtačállilávddegoddi mii meannuda sámi gažaldagaid, man sámpolitiikkalaš áššiid Gielda- ja guovlodepartemeantta stáhtačállii jodiha, lea guovddáš váikkuhangaskaoapmin sámpolitiikka oktiíheiveheamis. Lávddegotti váldodoaibma lea bargat dan ala ahte vuoddudat buoremus vejolaš ollislaš sámpolitiikkalaš rámmaid.

Ráddehus bidjá stuorra deattu sámi áššiid oktiíheiveheapmái maiddái bušeahhta oktavuodas, ja ásahii 1998:s odda meannudanlágiiid sámi áššiid meannudeapmái. 1999 státabušeahtha oktavuodas ovdehii Ráddehus sierra diehtočálloša dárogillii ja sámegillii sámi áigumušaid juolludemiid birra. Áigumuššan dáinna diehtočállošiiin lea addit jahkásaš ollislaš oainnu buot juolludemiin mat leat addojuvvon sámi áigumušaide. Dákkár diehto-čálus biddjojuvvo maiddái ovdan jagi 2000 státabušeahtha oktavuodas.

Sámepolitihka bajit ulbmilat***Ollislaš norgga sámepolitihkka***

Ráddehusa bajit ulbmil sámepolitihkas lea láhčit diliid nu ahte šaddá leat vejolaš sámi álbmogii alces viidáseabbot ovddidit ja nannet gielas, kultuvrras ja servodateallimis. Ráddehus galgá fuolahit ahte stáhtalaš sámepolitihkka lea ollislaš, ja ahte politihkalaš oktiiveiveapmi dáhpáhuvvá beaktileamos vuogi mielde.

Sámediggeválddi viidáset ovddideapmi

Sámediggi lea, sámiid ovddasteaddji orgánan, deháleamos eaktobiddji Ráddehusa sámepolitihkkii. Politihkka mii fievrriiduvvo galgá leat vuodduduvvon sámiid iežaset vuorudemiid vuodul. Iešmearridanvuoigatvuohta sisdoallá ahte sámít buoremus lági mielde galget sáhttit stivret sámi servodaga ovdáneami mii guoská matriálalaš kulturvuđui. Dát eaktuda viidáseabbot vuoigatvuoda fievrriidit kultuvrraset boahtevaš buolvvaide, vuoigatvuohta čálalaččat ja njálmmálaččat hábmiet dáhtuideaset ja ovddastit iežaset ja iežaset álbmoga.

Ráddehusa ángiruššanbealit

Bušeahhtaáigodagas hálida Ráddehus veahkehit lasihit Sámediggái válddi, nannet sámegiela ja diehtajuohkinbarggu ja sámi nissoniid dili boazodoalus. Ráddehus áigu maiddá veahkehit nannet máhtolašvuodaovddideami sámepolitihkalaš dilálašvuodaid birra.

1. Sámediggái lassi váldi***Dili árvvoštallan***

Sámedikki bargoviidodat leat buot áššit mat dikki áddejumi mielde erenoamážit gusket sámi álbmogii. Sámediggái sáhtta fápmuduvvot váldi hálddašit juolludemiid sámi áigumušaide jahkasaš stáhtabušehta bokte. Dát lea maiddá dahkkojuvvon eanet ja eanet. Sámediggi lea álbmotválljen orgána mas berre leat eanemus lági mielde beasatlašvuohta hálddašit ja vuoruhit veahkkeváriid mearriduvvon bušeahhtarámmaid siskkabealde.

Sámediggi sámepolitihkalaš orgánan ii leat Ráddehusa vuollásaš, ja Ráddehusas ii leat álgovuorus makkárga vuoddolágalaš ovddasvástádus Sámedikki mearrádusain dahje doaimmain. Giella- ja guovloministaris lea liikká vuoddolágalaš ovddasvástádus mii guoská Sámedikki bušeahhtarudaid geavaheamis kap. 540, poasttas 50, Sámediggi. Mii guoská juolludemide Sámediggái eará departemeantaid bušeahhtakapihttaliid bokte, lea dan fágastáhtarádis gean vuollái dat gullá, vuoddolágalaš ovddasvástádus mo Sámediggi geavaha dáid juolludemiid.

Sámediggi lea juksan stuorát váikkuhusa ja iešrádálášvuoda bušeahhtaoktavuodain dasgo 1999' rájes čuldojuvvui Sámediggi juolludannjuolggadusa § 4:s bruttobušehterema birra. Vášáhusat nettobušehteremis leat dán rád jái buorit.

Strategiijat ja doaibmabijut

Ovdamearkkat odda hálddašansurggiin mat šaddet fápmuduvvot Sámediggái, leat Sámi oahpahusrádi čállingoddi ja doarjjaortnet sámi mánáidgárddiide. Od. prp. nr. 46 (1997-98) meannudeami vuolde, vuoddoskuvlalága ja joatkkaskuvlalága birra, guorrasii Stuorradiggi dasa ahte Sámi oahpahusrádi čállingoddi galgá sirdojuvvot Sámediggái. Sámediggi oázžu odda doaimma mii guoská oahppaplánaid ráhkadeapmái ja mearrideapmái. Jurdda lea sirdit doaimmaid ja čállingotti oddajagi 1. beaivvi rájes jagis 2000.

Ráddehus evttoha ahte Sámi sierranas girjeráju hálldahus sirdojuvvo Kulturdepartemeanttas Sámediggái oddajagemánu 1.beaivvi rájes jagis 2000. Girjerádu šaddá biddjot ovttasadjái Sámedikkiin dan odda sámediggevistái mii galgá leat gárvisin jagis 2000, ja boahat leat lassin virolaš bibliotehkadoibmii maiddá doaibmat hálldahusbibliotehkan ja diehtajuohkin- ja duodaštusbálvalussan Sámediggái. Kulturdepartemeanta ja Sámediggi leat dál hálesteamin sirdimiid praktihkalaš beliid birra. Dasa lassin lea sámi mánáidgárddiid doarjaga hálldašeapmi plánejuvvon sirdojuvvot oddajagemánu 1.beaivvi rájes jagis 2001.

2. Ealli sámegiella ja diehtjuohkin sámegillii

Dili árvvoštallan

Sámegiella árrjalah geavaheapmi lea guovddáš oassin sámi kultuvra viidáset ovddideamis. Lea dehálaš ahte sámegillii čáhkkejuvvo sadi eanet surggiin ja lávddiin servodagas. Sáme- ja dárogiella leat ovttárvosaš gielat. Áigumuš sámelága giellanjuolggadusaiguin lea sihkkarastit sámegiella vuodu, ja láhčit diliid nu ahte sámegiella viidáseabbot ovdána ja eanet geavahuvvo. Sámelága giellanjuolggadusat gullet Kulturdepartemeantta ovddasvástádussuorgái. Ráddehus deattuha sihkkarastima ahte sáme- ja dárogielagat ožžot ovttárvosaš servodatbálvalusa ja oaivvildat ahte sámegiella geavaheapmi dan 6' gielddas mat gullet sámegiella hálddašanguovllu vuollái, nannejuvvo.

Okta guovddášášši dán oktavuodas lea virgábidjannjuolggadusat Deanu gielddas, mearriduvvon gielddastivras geassemánu 17.beaivvi 1997. Justisdepartemeantta láhkassodat lea árvvoštallan ášši maŋŋágo mearrádus guoddaluvvui Fylkkamánnii. Departemeanta dáhkiida ahte Deanu gieldda virgábidjannjuolggadusat lea ovttafásttolaččat bargobiraslágain §55A, 2.lađas, ja ahte sáhtá bidjat giellagáibádusaid sihke sáme- ja dárogiellii virgábidjamiin gieldda virggiide.

Sámi giellarádi jahkasaš iskkadeamit man ollu sámegiella geavahuvvo almmolaš ášahusain sámegiella hálddašanguovllus, čájeht ahte sámelága giellanjuolggadusat menddo unnán leat dovddusin ja unnán čuovvoluvvon almmolaš hálddahasain. Ain leat ollu fágasuorggit gos eai gávdno buorit sámegieldoahpagat. Lea dehálaš ahte Sámi giellarádiin šaddá ráddádallojuvvot go diehtjuohkinávdnasat galget jorgaluvvot sámegillii.

Strategijjat ja doaibmajijat

Giella- ja diehtjuohkinbargu lea dehálaš vuoruhansuorgi. Lea Ráddehusa ulbmil ahte vuoigatvuodas mat addojuvvojit sámelágas sámegiella ektui, šaddet čuovvoluvvot, ja ahte gielddalaš ja stáhtalaš hálddahasat hálddašanguovllus šaddet guovttegielalažžan. Vuorheapmi gusto diehtjuohkimii sámi dilálašvuodaid birra, sámegillii jorgalit oppalaš almmolaš dieduid ja diehtjuohkin sámegillii diliid birra mat erenoamážit gusket sápmelaččaide. Juohke departemeanttas ja juohke etáhtas lea aldis ovddasvástádus hábmet diehtjuohkima áššesurggiidis birra, maiddá sámegillii go diehtjuohkimis lea sámi čuožáhatjoavku. Dákkár diehtjuohkimis lea maiddá terminologijja ovddideapmi guovddáš gielalaš beallin.

Giella- ja guovlodepartemeanta lea addán «Norsk institutt for by- og regionforskning, NIBR» nammasaš ášahussii Álaheajus barggu iskkadit mo olbmot oidnet dan guovttegielalaš almmolaš bálvalusa etáhtain hálddašanguovlluin main lea lagaš olmmošoktavuohta. Iskkadeapmi ruhtaduvvo Sosiál- ja dearvvašvuoddepartemeanttas, Kulturdepartemeanttas, Bargo- ja hálddahasdepartemeanttas, Finansdepartemeanttas, ja Giella- ja guovlodepartemeanttas. Iskkadanbargu galgá čadahuvvot álggogeahčen jagi 2000. Iskkadeami bohtosat bohtet geažuhit gokko veahkkeváriid galgá geavahit diehtjuohkima ja giellabarggus.

Giella- ja guovlodepartemeanta lea maiddá veaddjahan álggahit kártenbarggu diehtjuohkima ja giella birra. Bargo- ja hálddahasdepartemeanta, Sámediggi ja báikkálaš oassálastit leat dehálaš ovttasbargobealit Giella- ja guovlodepartemeantii sámegiella ja diehtjuohkima barggus.

3. Nissonat ja dásseárvu

Dili árvvoštallan

Dásseárvu ja nissonpolitihkalaš gažaldagat leat guovddášhástalussan maiddá sámi servodahkii. Nissoniid sadi sámi servodagas máinnašuvvo Sámedikki dásseárvvu doaibmaplána 1999-2001 ja sámediggeplána 1998-2001. Dás čujuhuvvo dárbu oažžut nissoniid mielde árbevirolaš ealáhusaide, erenoamážit boazodollui.

Nissoniin lea leamaš árbevirolaččat nana sadi sámi servodagas. Bargojuogadeapmi lea leamaš nu ahte nissoniid barggus lea leamaš mearrideaddji váikkuhus sihke bearrášii ja servodahkii. Boazodoalloláhka, teknalaš ovddideapmi ja biergobuvttadeami guovdilaštin lea hedjonahhtán nissoniid rolla boazodoalus, seammás go sin riektedilli lea hedjonan. Nissonat ealáhusas leat sámi kultuvra, árbevieruid ja máhtolašvuoda dehálaš seailuheaddjin ja viidáset gaskkusteaddjin.

Sámedikki dásseárvvu doaibmaplánas čájehuvvo maiddái ahte dilli lea váttis ollu nuorra sápmelaččaide, sivas go lea ráddjejuvvon vejolašvuodat álgit árbevirolaš vuoddoealáhusaide, ja sivas go sámi bártnit váldet unnit áltoahpu go nieiddat.

Strategiijat ja doaibmabijut

Sámedikki dásseárvvu doaibmaplána ja Sámediggeplána čuovvoleamis, áigu Ráddehus bargat dan ala ahte nannet nissoniid sáji boazodoalus jagis 2000.

Boazodoallu ealáhussan lea Eanadoallodepartemeanta ovddasvástádus. Ealáhus lea earalágan go eará ealáhusat sivasgo dát bargu lea nu lahka sámi kultuvrra ja gaskkusta viidáseabbot sámi kultuvrra. Danin juolludii Giella- ja guovlodepartemeanta 1999:s ovttá milj. kruvnna nissoniid doaibmabijuide siskkabealde boazodoalu. Dát evttohuvvo jotkojuvvot, ja máinnašuvvo kap. 541, poasta 70:s Doarjja sámi áigumušaide.

Nissoniid sadji sámi servodagas lea maiddái Sámedikkis vuoruhansuorgi jagis 2000. Sámediggi lea mearridan ásahtit sierra virggi dásseárvokonsuleantan Sámedikki hálddahussii.

Ráddehusa bijus dán suorggis galgá buhtalastojuvvot Sámedikki dásseárvobargguin.

4. Máhtolašvuodaovddideapmi

Dili árvvoštallan

Gávdnojit muhtun ráje dutkammat ja čielggadeamit sámi dilálašvuodaid birra, muhto lea ain stuorra dárbu máhtolašvuhtii mánngga dili birra mii guoská sámi álbmogii. Doarvái máhtolašvuoda vuoddu lea dehálaš eaktun go galgá viidáseabbot ovddidit ollislaš sámpolitiikka.

Strategiijat ja doaibmabijut

Go galgá ollašuttit Ráddehusa sámpolitiikkalaš bajit ulbmiliid, de lea dehálaš sihkkarastit buori máhtolašvuoda vuoda sápmelaččaide diliid birra Norggas ja Davviriikkain. Ráddehus áigu danin nannet dutkan- ja čielggadanbarggu dán suorggis.

Eará departemeantaid bušeahhtaevttohus sámi áigumušaide

Kulturdepartemeanta bušeahtha evttohuvvo ahte doarjja Sámi Vuorkádávviiridda, Sámi Arkivii ja sámi aviissaide galgá jotkojuvvot seamma dásis go 1999:s. Doarjja Beaivváš Sámi Teáhterii lasihuvvo 0,5 miljovnnain kruvnna dádidaš doaimmaid nannemii. Sámi sierrabibliotehka galgá ovttasadjái Sámedikkiin odđa sámedikkevissui. Áigomus lea lasihit ásahe doarjaga 1,6 miljovnnain kruvnna, mat galget gokčat lassigoluid fárrema ja viidásat jodiheami oktavuodas. Bajábealde namahuvvon ásaheaid/doaibmabijuide lassii oázžu Sámi musihkkafestivála lasáhe festivaladoarjja-ortnege, maid Riikkakonsearttat hálddašit, ja iešgudet sámi museat ožžot, fylkkagieldaid bokte, doarjaga kap. 328, poastas 60 Doarjjaortnet museaide. Sámediggi lea mearridan Njávda Nuortasámi musea sámi duhátjagiávvudanbáikin. Prošeavtta ferte plánat dárkileappot ovdalgo Kulturdepartemeanta sáhtta árvvoštallat investerendoarjaga juolludeami.

Birassuodjalusdepartemeanta fievriddii ja bijai doibmii čakčamánu 1.beaivi rájes 1994:s sámi kulturmuittosuođjalusa ovddasvástádusa Sámi kulturmuittoráddái. Riikaantikváras lea bajit fágalaš ovddasvástádus, ja politihkalaš stivrejupmi ja bargoadiovdasvástádus lea fas Sámedikkis. Riikaantikvára bušeahhtakapihtalis 1429 addojuvvo lasáhe sámi kulturmuittoráddái. Sámi kulturmuittoráddi hálddaša ruđaid. Juolludeapmi evttohuvvo lasihuvvot 0,4 milj. kruvnna 1 milj. kruvdnii jagis 2000, čuovvolit sámi huksensuođjalusbargguid ja doarjut iešgudetlágan kulturmuitt- ja kulturbirasprošeavttaid mat árrjalaččat geavahit lagašbirasa.

Justisdepartemeanta áigu jagis 2000 várret 0,5 milj. kruvnna sámi vieruid ja riekteádejjumi dutkanprosektii. Dutkanproseakta álggahuvvui 1997:s ja lea plánejuvvon leat gárvvisin jagis 2001. Justisdepartemeanta lea dál bargamin čoahkkáibidjat Sámi vuoigatvuodálávdegotti ollistan dihtii goalmmat ja manimus oasi fápmudusas, mii sisdoallá čielggadit sámi álbmoga riektedili mii guoská vuoigatvuodaide, hálddašit ja geavahit eatnamiid ja čázádagaid sámi geavahanguovlluin olggobealde Finnmárkku fylkka.

Sosiál- ja dearvvašvuodadepartemeanta áigu jagis 2000 viidáseabbot fievriddit 5 milj. kr. doarjjaruhtan čuovvleapmái NAC 1995:6 Dearvvašvuoda- ja sosiálbálvalusaid plána sámi álbmoga várás Norggas. Čuovvolanbargu čadahuvvo ovtas Sámedikkiin, mii hálddaša eanaš oasi ruđain. Finnmárkku fylkkagildii juolluduvvo 2,8 milj.kr. jodihit Spesialista-

guovddáža Kárášjogas ja BUP/psykiátralaš nuoraidjoavkku Kárášjogas Sosiál- ja dearvvašvuoda-departemeantta bušehta čada. Ráddehus ráhkada doaibmaplána NAC 1995:6 čuovvoleapmái. Dat sáddejuvvo gulaskuddamii 1999' čavčča.

Mánáid- ja bearašdepartemeanta addá sierralaš lasáhusa sámi mánáidgárddiid jodiheapmái. Jurdda lasáhusain lea nannet sámegeala ja kultuvra ja láhčit diliid nu ahte gielddat ja priváhta mánáidgárdeeaiggádat galget sáhttit ásaht sámi mánáidgárddiid. Lea várrejuvvon sullii 7 mill. kr. áigumuššii 1999:s. Dát evttohuvvo jotkojuvvot. Fylkkamánni hálddaša lasáhusortnega. Lasáhusortnet lea árvvoštallojuvvon, ja árvvoštallan biddjo vuoddun jus ortnegii galget odda njuolggadusat ráhkaduvvot. Jagi 2001' rájes lea jurdda ahte Sámediggi galgá ortnega hálldašit.

Eanadoallodepartemeanta evttoha ahte lassin boazodoallošiehtadusa 80 milj. kr., juolluduvvo 12 milj. kr. nuppástuhttindoaibmabijuide Sis-Finnmárkkus. Dát ii miellidibuvvut rievvadusa jagi 1999 ektui. Lea biddjon sullii 23,3 milj. kr. máksit Boazodoallohálldahusa doaibmagoluid, ja sullii 5,5 milj. kr. gáhttet soahpamušáiddiid, sihkkarastit dárkilvuoda boazovihkkemis ja doarjjan doattarstobuide. Dát mearkkaša 4,5 kruvdnosaš lassáneami jagis 2000. Muđui oážžu Sámi ovddidanfoanda 2 milj. kr. nannet lotnolasealáhusaid eanadoallošiehtadusa bokte, ja 2 milj. kr. Boazodoalu ovddidanfoanddas boazodoallošiehtadusa bokte.

Kirko-, oahpahus- ja dutkandepartemeantta ovddasvástádusviidodahkii gullet mánga iešgudelágan ortnega mat leat hui deahálaččat maiddá sámi servodahkii. Eai leat galle mat leat erenoamážit čadnon sámi áigumušaide. Daidda juolludemiide mat leat erenoamážit čadnon sámi áigumušaide, gullá juolludeapmi Sámi Allaskuvlii, sámi joatkkaskuvllaide ja ruđat buhtadit gielddaid vuoddoskuvlla guovttegielalašvuođagoluid. Muđui evttohuvvo sirdit Sámi oahpahusráđi čállingotti Sámediggái oddajagemánu 1. beaivvi rájes jagis 2000. Golut Sámi Oahpahusráđi doaimmaid joatkima oktavuodas nettobušehterejuvvot dan rájes Kirko-, oahpahus- ja dutkandepartemeantta kap. 206, odda poasttas 50.

Olgoriikkadepartemeanta evttoha juolludit 250 000 kr. veahkehit sámiid ja eará álgoálbmogiid arktalaš ovtasbargoproseassain ollašuhttit ceavzilis ovdáneami. Áigumuš juolludemiin lea doarjut álgoálbmotovddasteaddjiid oassálastima riikkaidgaskasaš ovtasbargguin davveguovlluin dakkár surggiin mat gusket erenoamážit sin beroštumiide, ja maiddá nannet sin eavttuid oassálastit dákkár lágan ovtasbargguin.

Bargo- ja hálldahusdepartemeanta ruhtada odda sámediggevistti, mii galgá leat gárvvis jagis 2000. Departemeanta evttoha bajidit vistti gollorámma 2,3 milj. kr. Buohkanassii gollorámma šaddá 120,3 milj. kr. suodnemánu 1.beaivvi muttus jagis 2000 earret viesso-sajiin.

Juolludeamiit sámi áigumušaide leat dárkilabbot máinnašuvvon Gielda- ja guovlo-departemeantta diehtočállošis «Juolludeamiit sámi áigumušaide 2000 stáhtabušehtta».

KAP. 540 SÁMEDIGGI (VRD. KAP. 3540)

(1 000 kr)

Poasta	Namahus	Rehketdoallu 1998	Mearreduvvon	
			bušehtta 1999	Evttohus 2000
1	Doaibmagolut	30 075		
50	Sámediggi		97 962	100 734
51	Sámi ealáhusráđdi	20 097		
52	Sámi kulturráđdi	10 376		
53	Sámi giellaráđdi	18 206		
70	Doarjja eará sámi áigumušaide	9 905		
	Buohkanassii kap. 540	88 659	97 962	100 734

Poasttat 1, 51, 52, 53 ja 70 biddjojede jagi 1999 rájes oktan poastan 50 sihkkarastit stuorát bušehttaludolašvuoda Sámediggái. Stuorát bušehttaludolašvuodain sáhtta Sámediggi juohkit ruđaid sierranas áigumušaide dáhtus vuodul, bušehta rámmaid siskkabealde ja daid rájáid siskkabealde mat leat mearriduvvon stáhta ekonominjuolggadusain.

Sámedikki diedáhusat Ráddehussii ja Stuorradiggái

Jahkásaš diedáhus, mas Sámediggi dieđiha doaimmas birra ja mo juolluduvvon ruđat leat geavahuvvon, biddjojit Stuorradikki ovdii. Dáin stuorradiggediedáhusain áigu Ráðdehus addit dieđuid ruovttoluotta dain áššiin maid Sámediggi giedahallá jahkediedáhusastis ja dain áššiin maid Sámediggi lea meannudan dan jagis. Dárkilet diedáhusaide Sámedikki doaimma birra jagis 1998 lassin dan diedáhussii mii dán proposišuvnnas bohtá ovdan, čujuhuvvo St.died. nr. 48 (1998-99) Sámedikki jagi 1998' doaimma birra.

Poasta 50 Sámediggi

Ráddehus evttoha ahte jagis 2000 juolluduvvo 100,7 milj. kr. poasttas 50. Jagi 1999 ektui dát lea 2,7 milj. lassáneapmi, dahje 2,8 pst.

Sámediggi juogada poastta 50' juolludeami skábmamánu dievasčoahkkimis, Stuorradikki bušeahtamearrádusa várašumiin. Daid láidestemiid vuodul mat leat biddjon Stuorradikki bušeahtamearrádusas ja departemeantta juolludančállosis, juogada Sámediggi juolludeami vuoruhemiidis mielde.

Doaibmagolut

Sámediggi lea čadat ahtanuššamin ja ovddiduvvomin ja áššehivvodat lea mañimuš jagiid sakka sturron. Dát buvttiha noadi otná hálddahaslaš vuogádahkii. Sámedikkis ledje 47,25 jahkebarggu njukčamánu l.b. muttus jagis 1999.

Jagis 1998 lei biddjon 30 milj. kr. Sámedikki, Sámedikki hálddahusa, Sámi ealáhusrádi, Sámi kulturrádi, Sámi giellarái ja Sámi kulturmuitorádi bálkkáide ja doaibmagoluide.

Sámi ealáhusráđđi

Sámi ealáhusráđđi hálddaša Sámi ovddidanfoandda ruđaid masa gullá doarjja lotnolasealáhusaide ja doarjja Sis-Finnmárkku nuppástuhtinprográmmii. Ealáhusráđđi hálddaša maiddái ruđaid duodjái. Sámi ealáhusráđđi doaibmá Sámi ovddidanfoandda stivran.

Sámi ovddidanfoandda ulbmilat ja doaibmavüđodát

Sámi ovddidanfoandda ulbmil lea ovddidit doaibmabijuid mat leat erenoamáš mávssolaččat sámi álbmogii ja sámi ássanguovlluide kultuvralaččat, sosiálalaččat ja ekonomalaččat. Lassin ulbmilii ahte ásaht ja bisuht ceavzilis ealáhusdoaimmaid ja bargosažiid, doaibmá foanda maiddái kulturpolitihkalaš ja dásseárvopolitihkalaš váikkuheaddjín.

Áigumuššan doarjut lotnolasealáhusaid lea nannet sin barggaheami ja tienasvuodu geat barget lotnolasealáhusain. Dákkár heiveheapmi addá máškidis ávkkuheami luondduriggodagain. Sámi guovlluid birzzehis riggodagat dávjá eai leat doarvái ekonomalaš vuoddu ovttafidnoheiveheapmái.

Jagi 1998 diedáhusat

Sámi dáiddaduodji ja duodji leat dehálaččat ovddidit mánggalágašvuoda sámi kultureallimis ja ealáhuseallimis. Ovddidit duoji ealáhussan lea maid dehálaš dásseárvvu oktavuodas, go dás leat buorit vejolašvuodát ásaht bargosažiid nissonolbmuide. Jagis 1998 juhkkoujuvvui 3,6 milj. kr. duodjái. Dát mearkkaša ahte ii leat rievdadus ovddit jagi ektui.

Vuoddoealáhusat leat govddáš ealáhusat sámi ássanguovlluin. Dán duodaštit maiddái juolludeamit. Jagis 1998 juolluduvvui buohkanassii 24,4 milj. kr. Sámi ovddidanfoanddas ja 5,8 milj. kr. doarjjan lotnolasealáhusaide (doaibmadoarjja ja álggahanstipeanda). Guolástanealáhussii addui buohkanassii 4,8 milj. kruvna foandadoarjjan, mii mearkkaša 8,5 pst. geahppáneapmi jagi 1997' ektui. Eanadoaloealáhussii juolluduvvui 3,3 milj. kr.

37,5 pst. jagi 1998' lohpadusain addoujuvvojedje nissonolbmuide, mii mearkkaša lassáneapmi jagi 1997' ektui. Lotnolasealáhusortnegis lea nissonoassi 30 pst. Dát lea njedjan ovddit jagi ektui. Dát lohpadusat gusket dušše nissonolbmuide okto, ja ovtas almmáiolbmuguin. Lea maid addon doarjja fitnodagaide ja organisašuvnnaide main nissonbargosajit leat govddášis. Dát leat erenoamážit juolludeamit duodjái.

Sámi kulturráđđi

Sámi kulturráđi ulbmil lea váikkuhit sámi kultuvrra ovddideami. Sámi kulturfoandda ulbmil lea váikkuhit doaibmabijuid sámi kultuvrra várás ja movttiidahttit sámi kulturdoaimmaid sámi álbmogii buorin.

Jagi 1998 diedáhusat

Tabealla 3: Sámi kulturfoandda ruhtajuogadeapmi (1 000 kr).

Aigumuš	1996	1997	1998
Girjjálašvuohta	1 928	1 839	1 840
Govvádáidda/duodji	1 086	771	785
Musihkka	941	729	958
Sámi luđolaš teáhteráigumušat	410	331	214
Eará doaibmabijut	1 022	1 837	1 664
Buohkanassii	5 387	5 507	5 461

Sámi kulturfoandda bokte lea várrejuvvon bistevaš, jahkásaš submi girjjálašvuhtii, govvádáidagi/duodjái ja musihkkii. Stuorámus oassi girjjálašvuodajuolludeamis lea mannan davvisámegiela čáppagirjjálašvuoda girjjiid almmuheapmái, muhto lea maddái addon doarjja guovtti julevsámegiela ja guovtti lullisámegiela girjealmmuhemiide. Govvádáidda lea dorjojuvvon ruđaiguin govvádáidda-/duodjeoastinortnegii ja golmmajagi prošehtii Kárásjogas Sámi Vuorkádávviid dáidagiid gáhttet ja gaskkustit. Musihkka-dorjja leamaš vuosttažettiin juolluduvvon CD-almmuhemiide davvisámegillii. Doarjja luđolaš teáhteráigumušaide lea geahpiduvvon sivasgo eanaš ohcamat teáhteráigumušaide leamaš mánáid ja nuoraid várás. Dát leat vuosttažettiin dorjojuvvon doarjagiiguin doarjjaortnegis «Sámi mánáid bajásšaddaneavttut» mii galgá váikkuhit sámi mánáid bajásšaddaneavttuid doaibmabijuiguin mat nannejit ja gáhttejit sámegiela ja sámekultuvrra. Manimus jagiid leat návccat erenoamážit geavahuvvon almmuhit mánáid- ja nuoraidlogusčoakkáldagaid sámegillii. Lea uhcán sámegiela girjjálašvuohta nuoraid várás, ja lea dehálaš nannet sámegiela lohkanábáid boahtevaš sámegiela geavaheaddjiin. Doarjja eará áigumušaide lea diehtjuohkin- ja museabarggut, ovdaprošeavttat, doaibmadoarjja ja festiválat.

Tabealla 4: Sámi kulturráđi juolludeamit (1 000 kr).

Aigumuš	1996	1997	1998
Sámi kulturguovddášat/ásahusat	2 732	2 843	2 843
Sámi kulturorganisašuvnnat	690	780	1 033
Sámi lágádusdoaimmat	1 451	1 500	1 500
Sámi mánáid bajásšaddaneavttut	1 250	1 250	1 425
Buohkanassii	6 123	6 373	6 801

Sámi giellaráđđi

Sámi giellaráđdi lea ráđdeaddi orgána Sámediggái ja eará almmolaš orgánaide sámi giellaáššiin, ja das lea ovddasvástádus gáhttet, ovddidit ja nannet sámegiela Norggas. Ráđdi galgá earret eará suodjalit dan kulturárbbi maid sámi čállingiella ja hállangiella ovddasta, ovddidit sámegiela terminologiija ja mearridit sámegiela sániid ja doahpagiid čállinvuogi mearriduvvon davviriikkalaš čállinvugiid siskabealde. Kulturdepartemeanta lea mearridan dárkilet njuolggadusaid giellaráđđái sámelága giellanjuolggadusaid láhkaása-husain.

Sámi giellaráđdi juohká doarjagiid sámi tulkonbálvalussii ja guovttegielalašvuoda-dorjagiid sámegiela hálldášanguovllu gielddaide. Dasa lassin buhtaduvvojit dat lassigolut mat Finnmárkku ja Romssa fylkkagielddain leat njuolga sámelága giellanjuolggadusaid geažil.

Bajimus ulbmil lea ahte hálldášeamii galgá leat ollásit guovttegielalaš. Doarjjaortnega ulbmil lea váikkuhit sámegiela geavaheami gielddaid ja fylkkagielddaid hálldášeamis.

Jagi 1998 diedáhusat

Sámi giellaráđi bargu ovddidit odda fágaterminologijja ja registreret sániid/doahpagiid mat gávdnojit, jotkojuvvui jagis 1998. Giellaráđi lea dovddiidan ahte čohkkejuvvon ja vuogádahattojuvvon sámi terminologijja lea váilevaš.

Sámi giellaráđi hálldaša maidái giellaváikkuheaddji stipeandaortnega mii galggašii movttiidahtit sámi nuoraid válljet sámegiela fágan joatkkaskuvllas. Jagis 1998 lei várrejuvvon 850 000 kr. oahppostipeandan sámi nuoraide.

16,65 milj. kr. lei jagis 1998 biddjon sámi tulkonbálvalussii ja guovttegielalašvuhtii. Dát ii mearkkašan rievadusa ovddit jagi ektui. Gielddat ledje ohcan váile 30 milj. kr.

Jagis 1998 lea Sámi giellaráđi vuoruhan prošeavttaid mat ovddidit ja nannejit guovllu boahhtevaš sámegielgealbbu, prošeavttaid mat dahket sámegiela oainnusin, diehtujuohkima sámegiela birra, ovtasbargoprošeavttaid ja doaibmabijuid mat ovddidit mánáid ja nuoraid sámegiela. Sámi giellaráđi vuoruhii ohcciid geat eai oaččo doarjaga eará almmolaš ášahusain ovddidit sámegiela.

Giellaráđi iskkadii jagis 1998, nugo maidái eará jagiidge, sámegiela hálldašanguovllu almmolaš orgánaid sámegielgeavaheami. Iskkadeami boadus lei ahte almmolaš orgánaid bargit menddo uhcán dovdet sámelága giellanjuolggadusaid ja daid čuovvoleami, ja ahte orru leamen nu ahte almmolaš orgánain muhtun muddui lea váilevaš áddejupmi dasa mii guoská sámegielhállii olbmo vuoigatvuhtii ja dáhttui geavahit sámegiela go váldá oktavuoda almmolašvuodain. Sámi giellaráđi áigu árvvoštallat makkár doaibmabijuid galggašii álggahit vai buoridivččii almmolaš orgánaid sámegieldilálašvuoda.

Doarjja eará sámi áigumušaide

Sámediggeráđi juohká doarjagiid Sámedikki politihkalaš joavkkuide ja sámi organisašuvnnaide.

Jagis 1998 juhkkujuvvui 1,3 milj. kr. Sámedikki politihkalaš joavkkuide. Áigumuššan doarjagiin lea nannet joavkkuid bargoeavttuid. Doarjaga sáhtta boahstastahit daid doarjagiiguin mat addojit politihkalaš bellodagaide mat leat ovddastuvvon Stuorradikkis. Doarjja juhkkujuvvo listtaide mat leat ovddastuvvon Sámedikkis, ja dahkko gorrelaččat listta árraslogu vuodul. Doarjaga hálldašeapmi sirdujuvvui Sámediggái jagis 1998.

Sámi organisašuvnnain lea dehálaš doaibma sihke Sámedikki ektui ja oassálastin bisuheamis sámedipolihkalaš birasiid. Áigumuš doarjjaortnegiin lea nannet sámedipolihkalaš doaimmaid riikaviidosaš organisašuvnnaid bokte maid ulbmil lea ovddidit sámi identitehta, giela ja servodateallima.

Tabealla 5: Sámedikki doarjja juogadeapmi sámi organisašuvnnaide (1 000 kr)

Doarjjaváldi	1998	1999
Sámiid Eatnansearvi	534	526
Norgga Sámiid Riikkasearvi	786	836
Davviriikkaid Sámeráđi - Norgga juogus	320	320
Sáráhkká	40	60
Sámiid álbmotlihttu	800	738
Nuoraid organisašuvdna Davvi Nuorra	120	120
Buohkanassii	2 600	2 600

Eanet diedáhusaid doarjjaortnegiid birra mat gullet postii 50, gávdná St. died. nr. 48 (1998-99) Sámedikki jagi 1998' doaimmat.

KAP. 3540 SÁMEDIGGI (VRD. KAP. 540)

(1 000 kr)

		Mearreduvvon		
		Rehketdoallu	bušeahhta	Evttohus
Poasta	Namahuš	1998	1999	2000
1	Bođu sisaboadut	1 876		
2	Bálvalusat	680		
16	Riegádahttin-/adopšuvdnarudaid ruovttoluottamáksin	241		
15	Bargomárkandoaibmabijuid ruovttoluottamáksin	19		
	Buohkanassii kap. 3540	2 816		

Kap. 3540, poasta 1 Bodu sisaboadut leat ee. ruovttoluotta máksimat Davviriikkaid ministtarrádis/Sámi parlamentáralaš rádis, Olgoriikkadepartemeanttas, Sámi sátnebankkus, Norgga-Ruošša kulturovttasbarggus ja Riikaantikváras. Poasta 2 Bálválasat leat sisaboadut mat leat goluid ruovttoluotta máksimat Sámi kulturmuitorádi guorahallamiid ja čielggademiid oktavuodas.

KAP. 541 DOARJJA SÁMI ÁIGUMUŠAIDE

(1 000 kr)

		Mearreduvv		
		Rehketdoallu	on bušeahtta	Evttohus
Poasta	Namahus	1998	1999	2000
70	Doarjja sámi áigumušaide	917	1 835	1 886
	Buohkanassii kap. 541	917	1 835	1 886

Kap. 541, poasta 70 Doarjja sámi áigumušaide lea Gielda- ja guovlodepartemeantta iežas doarjjapoasta.

Poasta 70 doarjja sámi áigumušaide

Ráddehus evttoha ahte juolluduvvo buohkanassii 1,9 milj. kruvnna doaibmabijuide nissonolbmuid várás boazodoalloealáhusas.

Ulbmilin doarjjaortnegiin lea háhkat máhtolašvuoda mii sáhttá váikkuhit nannet, gáhttet ja ovddidit sámi servodaga.

Jagi 1998 diedáhusat

Jagis 1998 addojedje dán poasttas lohpadussan ruðat filmaprošeavttaide, prošeavttaide mat duodaštit ja dutket sámi riektediliid, riikkaidgaskasaš ovttasbargoprošeavttaide, sámi giella- ja IKT-prošeavttaide, gaskkustan- ja almmuhanprošeavttaide. Preassaseminára Sámi vuoigatvuodálávdegotti evttohusa birra ja iskkadeapmi hálddašanguovllu gieldaid guovttegielalašvuodabálválasa birra maiddá ožžo doarjaga jagis 1998.

Boazodoalu nissonolbmuid várás doaibmabijut

Jahkái 1999 lea juolluduvvon 1 milj. kruvnna boazodoalu nissonolbmui várás doaibmabijuide dán poasttas. Eanadoallodepartemeanta lea juolludan 0,5 milj. kruvnna seamma áigumušsii. Ruðaid hálddaša Boazodoallohálldahus Álaheajus Eanadoallodepartemeantta ja Gielda- ja guovlodepartemeantta mearridan njuolggadusaid vuodul. Áigumuššan juolludemiin lea bajidit nissonolbmuid oassálastima ja servvoštallama boazodoalloealáhusas. Dán oktavuodas lea nammaduvvon virgái nissonkonsuleanta Boazodoallohálldahussii. Dehálaš ulbmilat leat gávdnat čovdosiid mat sáhttet sihkkarastit nissonolbmuide iešbirgenlági boazodoalus, ja oažžut áigái dán ealáhusa nissonolbmuide buoriduvvon ja nannejuvvon vuoigatvuodaid.

Programkategori 13.50 Regional- og distriktpolitikk

Tabell 1: Samlede utgifter under programkategori 13.50.

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
550	Lokal næringsutvikling	135 652	154 000	153 540	-0,3
551	Regional næringsutvikling i fylker og kommuner	399 164	514 000	508 000	-1,2
552	Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling	345 711	312 500	331 000	5,9
553	Forsøk	22 847			
2425	Statens nærings- og distriktsut- viklingsfond (SND) og fylkes- kommunene	785 235	929 000	950 000	2,3
2426	SIVA	110 000	208 000	340 000	63,5
	Sum kategori 13.50	1 798 609	2 117 500	2 282 540	7,8

Tabell 2: Samlede inntekter under programkategori 13.50.

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
5326	SIVA (jf. kap. 2426)	126 658	112 580	243 000	115,8
5327	Statens nærings- og distriktsut- viklingsfond (SND) og fylkes- kommunene mv.	259 097	70 000	105 000	50,0
5613	Renter fra SIVA	39 600	60 420	50 490	-16,4
	Sum kategori 13.50	425 355	243 000	398 490	64,0

Budsjettforslag 2000

Operasjonsrammen som fremgår av tabell 3 gir, sammen med størrelsen på lånerammen, best uttrykk for aktivitetsnivået innenfor regional- og distriktpolitikken.

Tabell 3 viser at operasjonsrammen er økt med 2,2 pst. fra 1999 til 2000. Bevilgningsrammen er økt med 7,8 pst.

Ved behandlingen av St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999 (revidert budsjett), ble bevilgningen på 13.50 redusert med 75 mill. kr i forhold til vedtatt budsjett 1999. I forhold til revidert budsjett 1999 øker operasjonsrammen med 111 mill. kr, inkludert kompensasjon til distriktene for økt arbeidsgiveravgift.

Målene i regional- og distriktpolitikken

Med dette budsjettframlegget vil Regjeringen fortsette den distriktpolitiske snuoperasjonen. For å få dette til må arbeidsplasser, kapital og makt desentraliseres. Den statlige virkemiddelbruken skal fremme utviklingen av et konkurransedyktig næringsliv regionalt og gjøre distriktene til reelle lokaliseringalternativ for næringslivet og reelle bosettingsalternativ for befolkningen. Regjeringens langsiktige målsetting er å legge til rette for en reell valgfrihet til å bosette seg i Distrikts-Norge.

Fylkeskommunene har et særlig ansvar for å utvikle regionale mål og strategier for hvordan ressursene skal utnyttes, ut fra regionale forutsetninger og i nært samarbeid med lokalt næringsliv, frivillige organisasjoner m.fl. Det gjelder også kommunene som må fungere som nøkkelaktører i utviklingen av de enkelte lokalsamfunnene. Gjennom det kommunale inntektssystemet vil Regjeringen skape trygghet for at kommunene også i distriktene er sikret et tjenestetilbud som er likeverdig med landet for øvrig. Et godt skoletilbud, en stabil helsetjeneste av god kvalitet og en eldreomsorg som sikrer en trygg alderdom, er nødvendig for å sikre bosettingen.

Tabell 3: Operasjonsramme¹⁾ (aktivitetsnivå) for programkategori 13.50 (i 1 000 kr).

Kap.	Post	Betegnelse	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr.
550		Lokal næringsutvikling			
	60	Tilskudd til utkantkommuner, <i>kan overføres</i>	23 000	26 000	13
	61	Kommunale næringsfond	130 000	127 540	-0,2
551		Regional næringsutvikling i fylker og kommuner			
	51	Tilrettelegging for næringsutvikling, fond, <i>kan nyttes kap 2425, post 51</i>	232 500	259 000	11,4
	55	Etablererstipend, fond	122 000	108 000	-11,5
	57	Tilskudd til INTERREG, inkl. pilotprosjekter, fond	59 500	60 000	0,8
	58	Regionale samordningstiltak, fond	100 000	81 000	-19
552		Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling			
	53	Program for kompetanseutvikling, fond	98 500	94 000	-4,6
	54	Program for vannforsyning, fond	66 000	68 000	3
	55	SIVA, fond	17 000	36 000	111
	56	Omstilling og nyskaping, fond	82 000	92 000	12,2
	57	Næringshager, fond	30 000	31 000	3,3
	58	Profilering av distriktene, fond	9 000	0	-100
	90	SIVA-innskuddskapital	10 000	10 000	0
2425		SND og fylkeskommunene			
	51	Distriktsutviklingstilskudd, fond, <i>kan nyttes under kap 551, post 51</i>	809 000	836 000	3,7
13.50		Regional- og distriktpolitikk	1 788 500	1 828 540	2,2

1) Operasjonsramme er summen av tilsagns- og bevilgningsstyrte poster. Poster som gjelder rentestøtte eller tapsbevilgninger eller poster som er ekstraordinært plassert under kategori 13.50 inngår ikke. Operasjonsrammen reflekterer derfor ikke bevilgningsbehovet innenfor kategori 13.50.

Distriktpolitikken er viktig for å realisere overordnede samfunns mål og oppgaver knyttet til bl.a.:

- velferd og levekår
- ressursutnyttelse, verdiskaping og nyskaping
- sosial identitet og kulturelt mangfold
- senterstruktur og problemer for pressområdene

Velferd og levekår

Utjamningsmeldinga viser at det har det skjedd en vesentlig utjevning av levekårene i forholdet mellom by og land. At levekårene er utjevnet nasjonalt, kan oppfattes som et tegn på at den mangeårige distriktpolitikken har vært vellykket, men ulemper som lange avstander, dårlig legedekning osv. skaper fortsatt betydelige problemer mange steder. Mange ønsker å bo i distriktene, og bredere yrkestilbud og bedre service- og velferdstilbud kan for mange være en forutsetning for reell valgfrihet når det gjelder bosted.

Ressursutnyttelse, verdiskaping og nyskaping

Mye av Norges eksport og industrielle verdiskaping er fortsatt basert på utnytting av naturressurser i distriktene. Den regionale dimensjonen er viktig for omstilling og nyskaping i norsk næringsliv samt utvikling av nye næringer og bedrifter. Internasjonalt er det stadig økende interesse for den nasjonale betydningen av "regionaløkonomi" og regionale innovasjons- og verdiskapingssystemer.

Identitet og mangfold

For de aller fleste har et levende Distrikts-Norge stor egenverdi. Kulturen i distriktene representerer verdier det er verdt å ta vare på. Det regionale mangfoldet i bosetting og leve-måte representerer svært mye av det som er vår kulturelle og sosiale arv. Når presset fra internasjonale impulser er sterkt, er det spesielt viktig å ta vare på og videreutvikle de regionale og nasjonale særtrekkene som gir Norge egenart i internasjonalt perspektiv.

Senterstruktur og problemer for pressområdene

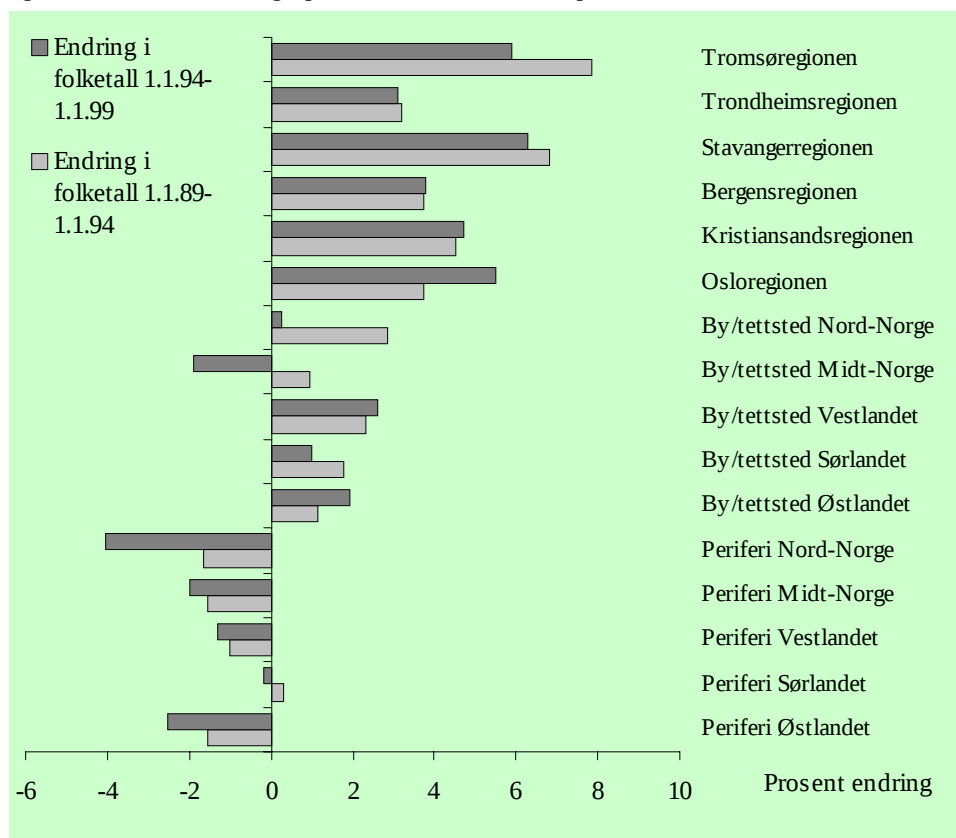
Sentralisering gir store samfunnsmessige kostnader. Befolkningsveksten i de største byene kan gi både miljøproblemer, sosiale problemer og høye boligpriser i forhold til en mer balansert regional utvikling.

Tilstandsvurdering - den regionale utviklingen**Flytting og befolkningsutvikling**

Som det går frem av tabellen under, har folketallsnedgangen i de perifere områdene vært større i siste halvdel enn i begynnelsen av 90-tallet. Dette skyldes i stor grad flytting. Begynnelsen av 90-årene var preget av lavkonjunktur, mens det har vært høykonjunktur i siste del. Lavkonjunkturer karakteriseres gjerne ved høy ledighet og lav flytting. Under høykonjunkturen flyttet mange som ville ha flyttet tidligere hvis de hadde hatt tilgang på ønsket arbeid. Denne "oppdemmede" flyttingen slo sterkest ut i 1997. Det er spesielt Oslo-regionen som har hatt den største befolkningsveksten på slutten av 90-tallet. I den siste tiden har veksten vært spesielt stor i Oslofjord-fylkene.

I de perifere områdene har det vært netto utflytting og nedgang i folketallet både i 1997 og 1998. Nesten alle perifere områder i de ulike landsdelene har hatt en lavere nettoutflytting i 1998 enn i 1997. 1997 ser derfor ut til å være det året på 90-tallet med sterkest nettoutflytting fra distriktene.

Figur 1: Folketallsendring i prosent etter sentralitet i perioden 1989 til 1999.

Sysselsetting og utdanning

Alle fylker og regioner har hatt en økning i sysselsettingen på 90-tallet. Størst økning i sysselsettingen har funnet sted i storbyregionene. Sørlandet skiller seg ut med stor økning i sysselsatte både i periferi og mer sentrale kommuner.

Andel personer med høyskole-, universitets- og forskerutdanning er fremdeles høyest i de sentrale områdene. Dette gjelder spesielt i Oslo og Akershus som har en betydelig større andel av personer med høy utdanning enn de andre fylkene. Alle fylker og regioner har hatt en økning i kompetansenivået i dette tiåret.

Strategier i distrikts- og regionalpolitikken

Bedre kommunikasjoner, teknologisk utvikling mv. fører til at fysisk avstand, størrelse og sentralitet blir mindre viktig, at flere *kan* jobbe med det de kan og ønsker uansett hvor de befinner seg og at langt flere har *mulighet* for å velge et liv utenfor storbyene. Samtidig er det sterke krefter som innebærer fortsatt og sterk sentralisering.

Det å opprettholde bosettingen har stor betydning for livskvaliteten for mange enkeltmenn, familier og lokalsamfunn, og økt livskvalitet er mye av hensikten med en offensiv satsing på distriktspolitikken. Utdanning, næringsutvikling, sysselsetting og bedring av materielle levekår er fortsatt viktig for distriktenes evne til å beholde og tiltrekke seg bosetting. Men det er ikke lenger bare søken etter utdanning og jobb som gir flytting. Holdninger og preferanser når det gjelder livsstil og levemåter står sentralt i valg av bosted. Utfordringene er andre enn før, og det er derfor nødvendig med nye tenkemåter og initiativ for å realisere de distriktspolitiske målene.

Distriktspolitisk satsing

Regjeringen innledet i 1999 en distriktspolitisk snuoperasjon for "å ta hele landet i bruk" og er i ferd med å gjennomføre den største distriktspolitiske satsingen på 90-tallet. Det er tre innsatsområder som vil bli prioritert spesielt i 2000.

*Boks 1: Prioriterte innsatsområder i den distriktspolitiske satsingen i 2000.***Satsing på nye kunnskapsbaserte virksomheter (bedriftsfokusering)**

Innsatsen for å hjelpe fram de konkurransedyktige, framtidsrettede og kunnskapsbaserte virksomhetene som distriktene trenger, skal styrkes. Disse kan ha avgjørende betydning for utviklingen av det øvrige næringslivet, men er i dag sterkt underrepresentert i distriktene. Det er også innen kunnskapsbasert virksomhet vi finner svært mange av de nye arbeidsplassene ungdom utdanner seg for.

Personfokusering

Strategisk fokusering på ungdom og kvinner og til(bake)flyttere skal videreutvikles. Disse målgruppene er helt avgjørende for distriktenes framtid. Lite annet nytter hvis ikke flere av de unge og kvinnene finner det mulig og attraktivt å bo og satse i distriktene.

Satsing på den brede distriktspolitikken

En samlet og helhetlig offentlig innsats er viktig for utviklingen i distriktene.

Satsing på nye kunnskapsbaserte virksomheter

Det er utnyttelse av den rike tilgangen på naturressurser som har lagt grunnlaget for det bosettingsmønsteret og velferdssamfunnet vi i dag lever i. Mye av vårt lands eksportinntekter kommer fra bedrifter og næringer i distriktene som er basert på utnyttelse av naturressurser. Det ligger fortsatt store muligheter for økt verdiskapning i det etablerte næringslivet i distriktene.

Norsk næringsliv er generelt godt rustet til fortsatt å gjøre seg gjeldende på en rekke områder på verdensmarkedet. Vi har en av de høyest utdannede befolkninger i verden, en åpen økonomi og et næringsliv som alltid har vært internasjonalt orientert.

Mye tyder på at den viktigste utfordringen i kampen om bosettingsmønsteret etter hvert blir "kampen om kompetansen". Kravene til kunnskapsinnhold i varer og tjenester blir stadig større i framtidens markeder. Det gir grunn til bekymring når forskning viser at distriktenes næringsliv ligger vesentlig under gjennomsnittet når det gjelder andelen ansatte med høyere utdanning. Virkemiddelbruken må derfor rettes inn mot tiltak som kan bidra til at distriktene ikke blir hengende etter i utviklingen av nye kunnskapstunge virksomheter.

I løpet av en 10-årsperiode forsvinner ca. halvparten av bedriftene og mye av det resterende næringslivet gjennomgår grunnleggende endringer når det gjelder organisering og innhold i både produksjonen og forholdet til markedet. Vekst i moderne økonomier vil mer og mer komme fra ny kunnskapsintensiv næringsvirksomhet. Det er viktig at den offentlige tilretteleggingen, også innenfor distriktspolitikken, konsentreres om det næringslivet og de typene bedrifter vi skal leve av om 10-20 år. Mye kan tyde på at de nye vekstnæringene har fått for liten oppmerksomhet. Departementet vil, i samarbeid med Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND), styre de eksisterende virkemidlene mer målbevisst inn mot slike kunnskapsintensive næringer.

Regjeringens satsing på "næringshager" er et godt eksempel på nye typer tiltak for å fremme kunnskapsbasert virksomhet i distriktene. Satsingen er ett av tiltakene som kan gi interessante jobbmuligheter for ungdom. Næringshager skal tilby attraktive lokaler for nye

kompetansebedrifter med god tilgang til informasjons- og kommunikasjonsteknologi, ulike fellestjenester og et utviklende faglig og sosialt miljø. Næringshagene vil også kunne tilby muligheter for fjernundervisning og telependling.

Personfokusering

Et robust bosettingsmønster med vitale og levedyktige lokalsamfunn forutsetter en balansert befolkningsstruktur. Framtidsmulighetene er dårlige for samfunn med for lave andeler ungdom og kvinner.

Når økonomien blir stadig mer kunnskapsbasert, blir den enkeltes formelle og uformelle kompetanse viktigere.

Departementet betrakter denne personfokuseringen som et nytt og viktig hovedgrep i den distriktpolitiske innsatsen. Spesielt ungdom og kvinner med høyere utdanning er i dag både underrepresentert og underprioritert mange steder.

Ungdomssatsing

Dersom Regjeringens bosettingsmål skal nås, bør de store barnekullene fram til tidlig i 70-årene, som nå er i ferd med å etablere seg, gis reell mulighet til å bosette seg i distriktene. Hvis disse slår seg ned i sentrale byområder, reduseres sannsynligheten for at neste generasjon etablerer seg i distriktene.

Det er en utfordring å gi ungdommen en tilknytning til hjemstedet slik at de ønsker seg tilbake etter noen år andre plasser. Ungdom som flytter tilbake, vil ta med seg høy faglig kompetanse, nyttig yrkeserfaring og familie. Mange unge ønsker å bo i distriktene, men mangel på relevante jobbmuligheter, særlig for de med høy utdanning, gjør dette vanskelig. I kombinasjon med å stimulere til nyinnflytting er derfor det å tilrettelegge for tilbakeflytting en av våre største utfordringer.

Ungdommen må gis reell valgfrihet, og det må legges til rette for en ungdomsgenerasjon som både vil og kan skape noe selv for å kunne arbeide, bo og trives på steder i distriktene. Satsingen omfatter flere elementer og nivåer og starter i skolen med bl.a. entreprenørskaps- trening. Satsingen fortsetter videre gjennom hele skoleverket, via virkemiddelapparatet med egne stipendier for ungdom og forhåpentligvis ut i nye bedrifter og et framtidsrettet næringsliv i distriktene. I tillegg dreier det seg om å skape og synliggjøre attraktive lokalsamfunn som er slik unge mennesker ønsker dem. Nedenfor gis noen eksempler på ungdomstiltak innenfor den smale distriktpolitikken:

- For å møte utdanningsekspløsjonens konsekvenser må mange flere av de unge bli i stand til å skape sine egne arbeidsplasser. 15 mill. kr av etablererstipendet avsettes derfor til unge under 29 år.
- Gjennom programmet SMB-kompetanse knyttes det kontakter mellom personer med høyere utdanning og bedrifter, i den hensikt å utplassere nyutdannet ungdom i utvalgte bedrifter. Ordningen skal bidra til kompetanseutvikling for både bedrift og kandidat. SMB-student er en videreutvikling av dette programmet og gir studenter anledning til å gjennomføre prosjektoppgaver tilknyttet en bestemt bedrift.
- I Regjeringens utkantsatsing, som ble igangsatt i 1998, er ungdom en sentral målgruppe. Hovedstrategien er å utvikle et mangfoldig bo-, kultur- og fritidsmiljø. Det blir lagt stor vekt på å trekke ungdom med i arbeidet. Ett av målene er å synliggjøre kvalitetene og mulighetene i distriktene bedre, spesielt overfor ungdom og kvinner.
- Gjennom næringshagesatsingen tilrettelegges det for interessante jobbmuligheter for ungdom, spesielt de med høyere utdanning.

Departementet har i 1999 gitt en representant for ungdommen i 62 utkantkommuner tilbud om opplæring som positivitetsagent. Målet er å bruke ungdommen mer aktivt innenfor kommunal planlegging og gjennomføring av ungdomstiltak for å opprettholde et levende lokalmiljø i Distrikts-Norge slik at det blir mer attraktivt for ungdom som ønsker å slå seg ned der. Ungdommen selv bør i størst mulig grad definere innholdet i arbeidet som skal gjøres av positivitetsagenten i samarbeid med lokal skole, næringsliv og kommunal forvaltning. Noen arbeidsområder som kan være relevante for ungdommen er:

- å være pådrivere i tiltak for å skape/utvikle et produkt som er enkelt å lage, og som gjerne er knyttet til bruk av lokale ressurser. Hovedpoenget er å skape innsikt i hvordan en slik prosess foregår.
- å være bindeledd mellom kommune og ungdom og formidle ønsker og forslag fra ungdom angående kultur- og fritidsaktiviteter m.m.
- å være initiativtakere og/eller pådrivere i enkeltarrangementer som kan knyttes til sport, musikk, dans, konserter, hobbyaktiviteter, kunst, teater o.l.
- å spille en rolle med hensyn til det å ha kontakt med utflyttet ungdom. De kan for eksem-

pel bistå i "utflyttertreff", informere om sitt arbeid overfor utflyttere og i det hele tatt fungere som talspersoner for lokalmiljøet.

Kvinnesatsingen

Det er fortsatt kvinneunderskudd i mange av landets kommuner. Godt over halvparten av kommunene (de fleste av disse er distriktskommuner) har underskudd på kvinner i alderen 20-39 år. Kvinnesatsingen har vært en viktig del av distriktpolitikken i mange år, men vi står overfor flere og nye utfordringer. Flere kvinner enn menn tar høyere utdanning, og bostedsvalg er bl.a. knyttet til muligheten for utdanningsrelevant arbeid. Det å bidra til å utvikle et variert og mangfoldig jobbtilbud for kvinner i distriktene er derfor nødvendig. Kvinner er også en viktig målgruppe i ungdomssatsingen.

Departementet arbeider for å øke rekrutteringen av kvinner til privat næringsliv samt bedre rammebetingelsene for kvinnelige etablerere. Kvinner er en prioritert målgruppe på flere av departementets virkemidler. Det gjelder kommunale næringsfond, tilrettelegging for næringsutvikling, distriktsutviklingstilskudd og risikolån. Innenfor programmet SMB-kompetanse er et av målene å øke kvinneandelen til 50 pst. Minst 40 pst. av etablererstipendmidlene skal gå til kvinner. Nettverkskreditt er en del av stipendordningen og har vist seg å være et viktig virkemiddel for kvinner som ønsker å starte i det små.

Evaluerings av kvinnesatsingen

Nordlandsforskning har på oppdrag fra departementet evaluert den distriktsrettede kvinnesatsingen. Foreløpige resultater viser at i perioden 1994-1998 sett under ett, har kommunale næringsfond vært den viktigste støttespiller for kvinnelige entreprenører. 28,3 pst. av prosjektene var i denne perioden kvinnerettede. I 1998 var andelen på 28 pst. Andelen har vært nokså stabil i hele perioden. Deretter følger etablererstipendet, hvor de kvinnelige støttemottakerene mottok 25 pst. av midlene i hele perioden. Her ser vi en markant økning fra 1997 til 1998, nærmere bestemt fra 22 pst. til 37 pst. Dette skyldes i stor grad et nytt krav fra 1998 om at 40 pst. av stipendet skal gå til kvinner. Over 40 pst. har høyere utdanning, noe som ligger markant over andelen for norske kvinner generelt. Størstedelen er mellom 30 og 39 år, og en stor andel har yrkeserfaring fra privat sektor.

Bare 3,1 pst. av distriktsutviklingstilskuddet gikk til kvinnerettede prosjekter i hele perioden, mot 5,9 pst. i 1998. Det kan skyldes mangelfull registrering og svake rapporteringsrutiner. Vi ser en klar økning fra 1997, noe som kan skyldes bedre rutiner, men også økt fokus på kvinner i SND. Når det gjelder tilrettelegging for næringsutvikling, gikk 6,1 pst. av midlene til kvinnerettede prosjekter i hele perioden, mens tallet for 1998 er 3,9 pst. Andelen midler til kvinnesatsing viser her en jevn nedgang fra 1995 og har stabilisert seg noenlunde fra 1997.

Kvinnelige og mannlige støttemottakere fordeler seg ulikt i forhold til bransjer. Kvinnelige mottakere etablerer seg gjerne innen produksjon av tekstiler, hotell- og restaurantvirksomhet og personlig tjenesteyting. Menn etablerer seg oftere innen mekanisk industri, produksjon av trevarer, annen industri og forretningsmessig tjenesteyting. Sistnevnte bransje har likevel en relativt stor andel av kvinnesatsingen. DU-tilskuddet viser samme tendens. Når det gjelder kommunale næringsfond, finner vi kvinnerettede prosjekter oftere innen håndverk, turisme, handel og annen servicevirksomhet, og sjeldnere innen industri og primærnæringer.

Resultatene av evalueringen og den positive utviklingen i etablererstipend til kvinner viser betydningen av å sette tydelige mål for hva man ønsker å oppnå med kvinnesatsingen og at dette bør vurderes innført også for de andre virkemidlene. Samtidig er det viktig at resultatkravene er tilpasset situasjonen i det enkelte fylke.

Distriktskvinnenes år 1999

1999 er Distriktskvinnenes år, med flere arrangementer og tiltak for å synliggjøre kvinners ressurser og muligheter i distriktene. Hensikten har vært å sette den offentlige kvinnesatsingen og kvinners vilkår i Distrikts-Norge på dagsorden lokalt, regionalt og nasjonalt. Det er gjort gjennom 14 regionale seminarer, Kvinner Viser Vei-messen, undersøkelser om bostedsvalg og kvinner som næringsdrivende og andre tiltak. Arbeidet vil bli oppsummert i en egen rapport og konklusjonene brukt i videre politikk- og virkemiddelutforming.

Satsing på den brede distriktspolitikken

Innholdet i alle politikkområder må støtte opp om målene i distrikts- og regionalpolitikken. Det er *helheten* i Regjeringens politikk som avgjør hvordan resultatet blir. Dette følges opp på tre måter:

- *Mer distrikts- og regionalpolitikk i sektorpolitikken.* Den regionale dimensjonen i sektorpolitikken må forsterkes. Aktuelle saker av stor betydning for utvikling i distriktene er arbeidene med meldinger om høyere utdanning, landbrukspolitikken og transportpolitikken, og arbeid med telemedisin og stimulerings tiltak for bedre legedekning i distriktene. Videreutvikling av rutiner og innhold i distriktsmessige utredninger av konsekvenser av politikkendringer, er viktig for å sikre økt samsvar mellom distriktspolitiske mål og andre nasjonale mål. Regjeringen gjør også i 2000 en distriktspolitisk ekstrainsats for å framskynde en rekke viktige tiltak i ulike departementer. Regjeringen foreslår en ekstra distriktssatsing i 2000 på 97,5 mill. kr, som skal gå til tiltak som betyr en reell distriktspolitisk ekstrainsats. Satsingen fordeles på departementene etter en helhetlig distriktspolitisk vurdering. *Sosial- og helsedepartementets* satsing på telemedisin i Tromsø prioriteres med 29 mill. kr. Av dette skal 24 mill. kr. gå til etablering av et telemedisinsk senter og 5 mill. kr til utvikling av et telemedisinsk nett i Nord-Norge, med bl.a. utbygging av infrastruktur. Satsingen bidrar til å styrke Tromsø-miljøets rolle som et ledende sentrum for videreutvikling av telemedisin. Denne satsningen vil også ha stor betydning for tilbudet av helsetjenester til landsdelens befolkning. Sosial- og helsedepartementet vil også styrke satsningen på stimulerings tiltak i primærhelsetjenesten med 4 mill. kr og satsningen på stimulerings tiltak i tannlegetjenesten med 1 mill. kr. *Fiskeridepartementet* får ekstra bevilgninger på til sammen 16 mill. kr. Midlene skal benyttes til styrking av fiskerihavnbygg (7 mill. kr), næringsutviklings tiltak med hovedvekt på skjelldyr-næringen (5 mill. kr), ekstra satsing ved Norsk Institutt for fiskeriforskning i Tromsø (3 mill. kr) og kompetansehevende tiltak for rekruttering til fiskerinæringen (1 mill. kr). *Arbeids- og administrasjonsdepartementets* utvikling av konseptet "offentlige servicekontorer", som et alternativ i små kommuner som risikerer nedleggelse av statlig tjenesteyting, tildeles 5 mill. kr. *Landbruksdepartementets* satsing på verdiskapingsprogram i skogbruket tilføres 8,5 mill. kr. *Kirke-, - utdannings- og forskningsdepartementet* vil fra 2000 innføre en forsøksordning med nedskrivning av studielån i Indre Namdal, 3 mill. kr er satt av til dette formålet. *Kommunal- og regionaldepartementet* vil øke bevilgningen til utkantsatsing med 3 mill. kr, styrke forskningsparkene i distriktene og arbeidet med regional innovasjon med 10 mill. kr og styrke bevilgningen til SIVA til igangsetting av program for inkubatorvirksomhet med 18 mill. kr.
- *Mer desentralisering og større handlingsrom for regionale aktører.* Det er aktuelt å se nærmere på om utvalgte deler av statssektorens virkemidler i større grad kan forvaltes iht. regionale mål og strategier. I tillegg legger Regjeringen stor vekt på å stimulere til forpliktende sektorovergripende samarbeid. Regjeringen etablerte i 1999 et tilskudd som skulle stimulere til dette, og dette blir videreført i 2000. De regionale utviklingsprogrammene er ellers et viktig redskap til å stimulere nye og konstruktive samarbeidsformer mellom fylkeskommunene, statsetatene, SND og næringslivet på fylkesnivå.
- *En samlet lokaliseringsspolitikk for statlig virksomhet.* En rekke tiltak innenfor en eller flere sektorer kan isolert være fornuftig, men kan i sum bli et problem for distriktene. I spørsmål om lokalisering av statlige tjenester og arbeidsplasser, kan mindre trinnvise nedtrappinger over tid bli et problem i distriktskommuner. Regjeringen har derfor vedtatt at det skal utvikles en samlet lokaliseringsspolitikk for statlig virksomhet. En viktig del av denne er at statlige oppgaver som dekker hele landet, i økende grad må lokaliseres utenfor Oslo, og at nye statlige oppgaver som hovedregel skal plasseres utenfor Oslo. I tillegg skal følgende momenter vektlegges ved større omorganiseringer av statlige etater:
 - Brukervennlighet og tilgjengelighet til tjenestene skal opprettholdes.
 - Etatene må aktivt søke å legge nye arbeidsoppgaver til steder som utsettes for nedtrapping.
 - Etatene pålegges å invitere kommunen og andre statlige instanser til samarbeidsløsninger om tjenestetilbud, f.eks. i form av offentlige servicekontorer.
 - Etatene må gå inn i et samarbeid med kommunene om hvordan alternative arbeidsplasser kan skapes, og om nødvendig bidra med omstillingsmidler.

Regjeringen er nå i ferd med å revidere gjeldende retningslinjer for lokalisering av statlige arbeidsplasser og tjenesteproduksjon. De nye retningslinjene ventes ferdig i 1999.

Regionalisering og regionale aktørers rolle

Gjennom de regionale utviklingsprogrammene ønsker en å få til bedre regional sam-

ordning av ressursene som forvaltes på fylkesnivå, og at virkemiddelbruken får en bedre forankring i utfordringene for hver region, jf. St.meld. nr. 31 (1996-97) Om distrikts- og regionalpolitikken. I 1999 omfattet programmene virkemidlene innenfor nærings-, landbruks-, fiskeri-, arbeidsmarkeds- og distriktpolitikken.

De regionale utviklingsprogrammene viser nå forbedring på flere områder. Det er en bredere involvering av regionale statsetater, kommuner, næringsliv og andre brukergrupper ved utarbeidingen av programmene. Viktige nasjonale føringer i distriktpolitikken som kvinne- og ungdomssatsing blir fulgt opp. Fortsatt er det forbedringsmuligheter når det gjelder gjennomføring og ansvarsfordeling mht. de praktiske tiltakene.

I det videre arbeidet vil en legge vekt på å utvikle sammenhengen mellom de langsiktige nærings- og sysselsettingsstrategiene (fylkesplan eller fylkesdelplan) og det årlige regionale utviklingsprogrammet. Fylker som får godkjent sine fireårige nærings- og sysselsettingsstrategier skal slippe å sende inn årlige utviklingsprogram for godkjenning. Gjennom dette ønsker Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet å dreie oppmerksomheten mot langsiktige strategier og overordnede rammebetingelser for å fremme regional utvikling. Fylkeskommunene og de øvrige regionale aktørene vil ha ansvaret for å lage det årlige programmet og utvikle en samarbeidsavtale om gjennomføring.

Departementet vil legge større vekt på dialog med fylkeskommunene og de øvrige aktørene for å avklare regionale utfordringer og utvikle de nasjonale rammebetingelsene. Klarere resultatkrav til det regionale arbeidet må utformes i forkant. Det regionale handlingsrommet må utnyttes best mulig. Hindringer i rammebetingelsene må synliggjøres, og det må drøftes med ulike departementer hvordan disse eventuelt kan fjernes. Fylkeskommunene vil ha en viktig oppgave med å melde tilbake hvordan den nasjonale politikken fungerer og hva som bør skje for at den regionale utviklingen skal bli best mulig. Gjennom dette sikres en oppstrøm av synspunkter om hvordan den brede regionalpolitikken bør utformes.

Forsøk med videreutvikling av regionale utviklingsprogram i Hedmark og Oppland

Det vil bli gjennomført et forsøk i Hedmark og Oppland med større frihet for fylkene til å bestemme fordelingen av den distriktpolitiske satsingen. Forsøket er et ledd i Regjeringens arbeid med økt regionalisering, hvor desentralisering og delegering av myndighet og ansvar er viktig for å stimulere til en bedre utvikling av næringslivet og bosettingsmønsteret regionalt. Målet er å styrke fylkeskommunens rolle som regionalpolitisk utviklingsaktør, herunder å styrke fylkeskommunens muligheter til å utnytte det regionale handlingsrommet gjennom en regional tilpasning av virkemiddelbruken. Forsøket skal vare til 31.12.2005. Departementet tildeler en ramme over de kapitler og poster som inngår i forsøket. I forsøksperioden vil departementet gi Hedmark og Oppland fylkeskommuner adgang til å omdisponere innenfor den tildelte rammen. Det vises i den forbindelse til forslag til romertallsvedtak V.

Sammenhengen mellom arbeidsmarkedspolitikken og distriktpolitikken

Arbidsmarkedspolitikken gir viktige bidrag til distrikts- og regionalpolitikken, bl.a. ved formidling av arbeidskraft til næringslivet i distriktene og ved bidrag til kompetanseheving i distriktene. Tilsvarende kan distriktpolitikken bidra til å nå arbeidsmarkedspolitiske mål, gjennom tiltak for næringsutvikling, opplæring og utvidelse av sammenhengende bolig- og arbeidsmarkedsregioner.

I enkelttilfeller kan det likevel oppstå konflikt mellom arbeidsmarkedspolitikken og distriktpolitikken. Ut fra arbeidsmarkedspolitiske mål om et effektivt fungerende arbeidsmarked, kan det være nødvendig å kreve mobilitet fra enkeltpersoner for at folk skal få arbeid og arbeidsgivere arbeidskraft. Ut fra det distriktpolitiske målet om å bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret, kan det være uheldig dersom folk må flytte fra distriktene til mer sentrale strøk for å få seg arbeid.

For å sikre samordning og best mulig effekt for disse politikkområdene samlet, legger Regjeringen vekt på samarbeid om fylkesplanleggingen og utforming av årlige regionale utviklingsprogram som kobler plan og virkemiddelbruk i fylkene. Gjennom utviklingsprogrammene er det viktig å styrke samarbeidsrelasjonene og finne praktiske løsninger som fungerer bra regionalt.

Endringer i virkeområder for distriktpolitikk

Virkeområdet for *distriktsutviklingstilskudd* ble med virkning fra 1. januar 1994 gjort til gjenstand for en omfattende revisjon. Noen mindre justeringer fant sted fra 1. mai 1998. ESA vedtok 4. november 1998 nytt regelverk for regionalstøtte. Av den grunn må virkeområdet notifiseres på nytt, med virkning fra 1. januar 2000. Departementet har sendt notiseringsbrev om nytt virkeområde den 4. mai 1999. Det er foreslått bare mindre endringer i

hvilke kommuner som skal være i virkeområdet. De endringene som er gjort skyldes en omprioritering mellom kommuner som har en god utvikling i forhold til kommuner som har hatt en dårlig utvikling. På grunn av nytt statsstøtteregulativ i EU må imidlertid de maksimale støtteintensitetene bli noe redusert.

Det geografiske virkeområdet for *nedsatt arbeidsgiveravgift* har i mange år ligget uendret. Det skyldes bl.a. medlemskapsforhandlingene med EU for noen år tilbake og uenigheten med EU-kommisjonen og ESA hvor Norge har hevdet at spørsmålet om nedsatt arbeidsgiveravgift er et internt skatte- og avgiftsspørsmål som ikke berøres av EØS-avtalen, men hvor EFTA-domstolen 20. mai i år stadfestet ESAs tidligere vedtak om at ordningen må regnes som statsstøtte i henhold til artikkel 61 i EØS-avtalen. Uansett utfallet av EFTA-domstolens avgjørelse var det derfor naturlig å foreta en større revisjon av dette virkeområdet, fra 1. januar 2000.

Utgangspunktet for revisjonen av virkeområdet for nedsatt arbeidsgiveravgift er EØS sitt transportregulativ som inngår i regionalstøtteregulativet og som tillater kompensasjon for transportmessige avstandsulemper. Ifølge regulativet er det bare *ekstrakostnadene* som følge av usentral lokalisering og frem til eksportsted som kan kompenseres, men uansett ikke overkompenseres. Nedsatt arbeidsgiveravgift blir da en indirekte transportstøtte, en slags forhåndsgodkjenning av slike merkostnader i utkantområder. Virkeområdets maksimale størrelse bestemmes av befolkningstettheten (områder med færre enn 12,5 innbyggere pr. km²). Norge må kunne dokumentere merkostnader og følge ESAs tidligere vedtak m.m. når virkeområdet, avgiftssatsene mv. bestemmes. I ESAs vedtak av 2. juli 1998 heter det: *“Overvåkningsorganet er ikke overbevist om at regional transportstøtte er berettiget for alle kommuner som i dag omfattes av sone 2; fylkene Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal og Hedmark”*.

Rent geografiske forhold og ikke minst sentralitet eller avstand til større sentra, er tillagt stor vekt ved revisjonen av virkeområdet for differensiert arbeidsgiveravgift. I St.meld. nr. 31 (1996-97) Om distrikts- og regionalpolitikken, står det at ved fastlegging av det distriktpolitiske virkeområdet skal det ses på forhold som geografi, demografi, arbeidsmarked og inntekt. Dette opplegget fikk tilslutning ved behandling i Stortinget. Det har i tillegg blitt gjort egne undersøkelser hvor en har tatt utgangspunkt i et utvalg enkeltbedrifter og forsøkt å beregne tilleggskostnadene på transportsiden som følge av usentral beliggenhet. Siden arbeidsgiveravgiften er knyttet til arbeidstakernes *bostedskommune* blir det enda viktigere enn for DU-området å se større regioner i sammenheng for å unngå “avgiftsstyrt” pendling. Det er ikke lagt opp til full geografisk overlapp, men “myke” overganger mellom DU-soner og arbeidsgiversoner.

Hovedgrepet i revideringen av virkeområdet er en omprioritering til det indre Østlandet, fjellregioner og svake kystkommuner, som har hatt en dårlig utvikling, fra sterkere kommuner langs kysten og i bynære områder som har vist en bedre utvikling. Avgiftssatsene i de enkelte sonene er uendret. Det er lagt opp til at 53 kommuner får endret avgiftssats fra 1. januar 2000, 39 kommuner får lavere sats og 14 kommuner får høyere sats. Det blir gjort nærmere rede for Regjeringens forslag til nytt virkeområdet for differensiert arbeidsgiveravgift i Finansdepartementets skatte- og avgiftsproposisjon. På grunn av økte kommunale utgifter vil departementet ta hensyn til dette ved fordeling av skjønnsmidler.

Næringsavgrensning

Norge ble i EFTA-domstolen 20. mai 1999 pålagt å oppheve differensieringen overfor enkelte næringer. Det betyr at enkelte næringer må betale full sats for arbeidsgiveravgift uansett hvor arbeidstakerne er bosatt. Dette gjelder, i grove trekk, følgende næringer: Produksjon av elektrisitet fra vannkraft, utvinning av olje og gass, enkelte gruver, deler av verftsnaeringen, produksjon av EKSF-stål, grenseoverskridende finansiell tjenesteyting, bedrifter som driver godstransport på veg med mer enn 50 årsverk, og produksjon av telekommunikasjonstjenester.

For å begrense skadevirkningene av EFTA-dommen vil Regjeringen så langt det er praktisk mulig kompensere de næringer og områder som rammes. I første omgang legger Regjeringen opp til å bevilge nærmere 1 mrd. kr ekstra til distriktsområder over en 6-årsperiode. 120 mill. kr pr. år vil bli bevilget til infrastrukturtiltak over Kommunal- og regionaldepartementets (20 mill. kr) og Samferdselsdepartementets (100 mill. kr) budsjetter. Målet ved bruken av midlene er å redusere transportkostnader for næringslivet i de berørte fylkene. For å bedre lønnsomheten i verftsnaeringen vil det bli satt i verk et eget program rettet mot verftsnaeringen på 40 mill. kr årlig over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. Programmet vil foreløpig få en varighet på tre til fire år, deretter vil evt. andre tiltak rettet

mot verftsneringen bli vurdert.

Avsetning til fond

Bevilgningene på 50-postene under programkategori 13.50 setter rammer for de tilsagn som kan gis i 1999. Når Stortinget har vedtatt en bevilgning, overfører departementet midlene til fond i Norges Bank. Utbetalinger av tilsagn skjer fra disse fondene i det året tilsagn blir gitt og i påfølgende år. Tilsagn gis av departementet eller av dem som har fått slik fullmakt av departementet. Et tilsagn gjelder i det året det blir gitt pluss to år. Etter søknad kan et tilsagn bli forlenget med et tredje år. Ubenyttede midler blir tilbakeført til statskassen. Utbetalinger skjer etter dokumenterte utgifter fra støttemottaker. Prosjektet lar seg ofte ikke realisere innen et budsjettår, slik at det er nødvendig å foreta utbetalinger over flere år. For å kunne gjennomføre dette ble det opprettet offentlige fond i Norges Bank.

Avsetning til offentlige fond er ikke ansett å være i strid med §4 og §14 i bevilgningsreglementet. De postene hvor midler overføres til fond i Norges Bank, har tilføyelsen "fond".

Tabell 4: Overførte fondsmidler til 1999 (mill. kr).

Kap.	Betegnelse	Fra bevilgningsår			
		1996	1997	1998	1999
551	Regional næringsutvikling i fylker og kommuner	191,6	364,8	472,6	622,7
552	Nasjonale programmer og tiltak for regional næringsutvikling	183,5	245,1	264,1	212,2
2425	SND og fylkeskommunene	37,9	31,8	34,2	321,6

KAP. 550 LOKAL NÆRINGSUTVIKLING

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Vedtatt	Forslag
		1998	budsjett 1999	
60	Tilskudd til utkantkommuner, <i>kan overføres</i>	1 684	23 000	26 000
61	Kommunale næringsfond	128 968	130 000	127 540
62	Kompensasjon for ikke-utbygging av Frafjordvassdraget	5 000		
62	Tilskudd til Lynghei-senteret på Lindås		1 000	
	Sum kap. 550	135 652	154 000	153 540

Post 60 Tilskudd til utkantkommuner, *kan overføres*

Bakgrunn

Kap. 550, post 60 Tilskudd til utkantkommuner ble første gang opprettet i 1998. Ordningen er opprettet som et ledd i arbeidet overfor kommuner med sterk nedgang i folketallet. Departementet har etablert tiltaket som et fireårig prosjekt, som er planlagt avsluttet ved utgangen av år 2001.

Mål

Midlene har som mål å bidra til at fylkeskommuner og kommuner, gjennom konkrete tiltak og prosjekter, kan ta ansvar for og påvirke en situasjon med vedvarende nedgang i folketallet. Midlene skal kunne nyttes både til utviklingsprosjekter i enkeltkommuner og regioner, og til sektorovergripende fellestiltak som kan bidra til å påvirke og endre en negativ utviklingssituasjon i utkantkommunene. Midlene skal også dekke kostnader ved sentral prosjektleder.

Tildelingskriterier

Midlene skal forvaltes etter de samme retningslinjer som midlene over kap. 551, post 51, med unntak av tyngre fysiske investeringer. For å tilrettelegge etablering av kreative møteplasser i sentrum av små kommuner, vil en kunne tildele midler til mindre investeringer.

Fordelingen av midler til utkantkommuner/regioner foretas gjennom fylkeskommunene. For å få til en mest mulig effektiv bruk og forvaltning av disse midlene, stilles det krav til de berørte fylkeskommunene om at det gjennom de regionale utviklingsprogrammene skal

utarbeides en strategi for hvordan midlene skal nyttes i forhold til utfordringene som de mest utsatte kommunene i fylket står ovenfor. Departementet kan også tildele midler direkte til regioner/enkeltkommuner, slik som pilotkommunene/region.

Oppfølging og kontroll

Støtteordningen vil være underlagt samme oppfølging og kontroll som kap. 551, post 51 Tilrettelegging for næringsutvikling. Følgeevaluering av prosjektet er igangsatt.

Rapport for 1998 og første halvår 1999

For 1998 ble det bevilget 23 mill. kr over posten. I alt 17 mill. kr av dette ble fordelt mellom fylkeskommunene på bakgrunn av hvor store problemene er i fylkene med hensyn til kommuner med sterk befolkningsnedgang.

For 1999 ble det bevilget 23 mill. kr over posten. Pr. første halvår er fylkeskommunene tildelt 14,3 mill. kr til videreføring av tidligere igangsatte prosjekter, samt oppstartning av nye.

Fylkeskommunene har iverksatt forsøk i kommunene innenfor områder som: Videreutvikle små samfunn, næringsutvikling og personrettede tiltak.

Erfaringene med utviklingsprosjektene i fylkeskommunene vil bli brukt som kompetanseoverføring til øvrige fylkeskommuner og kommuner.

Midler som ikke blir tildelt fylkeskommuner, brukes av departementet til å gjennomføre tiltak/prosjekter i pilotkommunene/region samt samarbeidsprosjekter med øvrige departementer som retter seg mot kommunene. Fylkeskommunene deltar også i arbeidet i pilotkommunene og øvrige prosjekter. Av større prosjekter som gjennomføres i samarbeid mellom flere departementer nevnes:

- Prosjekt “Attraktive kommuner”. Målet er å utvikle effektive strategier for stedsutvikling i tynt befolkede områder med sikte på å finne frem til tiltak/metoder for å øke stedets attraktivitet for kvinner og ungdom. Sju kommuner i Nord-Trøndelag og Nordland fylke deltar.
- Prosjekt “Skole – næringsliv”. Målet er å engasjere mindre bedrifter i utkantkommuner til selv å skaffe seg ny kunnskap, gjennom høyere utdanning, tilgang på FOU-kunnskap samt etablere lærlingordninger som er tilpasset små bedrifter. Prosjektet skal gjennomføres i fjellregion – Nord-Østerdalen samt kommunene Stor-Elvdal og Engerdal.
- Pilotkommunene, omstillingskommunene i Indre Finnmark samt 57 øvrige kommuner som har hatt en befolkningsreduksjon på over 10 pst. de siste 10 år har fått tilbud om opplæring av en ungdom som positivitetsagent. Positivitetsagenten skal være et bindeledd mellom kommunen og ungdommen, iverksette tiltak m.m.
- Det planlegges et samarbeid mellom små kommuner, for å etablere offentlig servicekontor i disse kommunene.

Pilotkommunene Gamvik, Dyrøy, Tjeldsund, Askvoll, Utsira, Vågå, Engerdal og Indre Namdal regionråd gjennomfører for tiden et betydelig antall tiltak/prosjekter, som har som mål å skaffe ny kunnskap om hvordan løse de små kommunenes utfordringer for fremtiden. Pilotprosjekter i disse kommunene ble startet opp i 1998 med støtte på til sammen 3,4 mill. kr fra kap. 551, post 51. Kunnskap/erfaring fra disse kommunene, samt annen innhentet kunnskap, vil departementet formidle til alle kommuner som har betydelig nedgang i folketallet. Departementet planlegger flere erfaringskonferanser høsten 1999.

Foreløpig erfaringsrapport fra arbeidet i pilotkommunene/region er trykt opp.

Budsjettforslag for 2000

Regjeringen foreslår at det for år 2000 bevilges 26 mill. kr til kap. 550, post 60 Tilskudd til utkantkommuner. En del av midlene vil bli fordelt mellom fylkeskommunene, mens en del av rammen avsettes til departementets arbeide med utkantsatsingen, deriblant kostnader ved gjennomføring av prosjekter, samt engasjement av sentral prosjektleder. De fylkene som har de største utkantproblemer, vil også i 2000 bli prioriterte ved fordelingen av midlene.

3 mill. kr skal overføres til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet slik at både menn og kvinner blir omfattet av ordningen med nedskriving av studielån i Indre Namdal. Utvidelsen skjer på bakgrunn av Likestillingsombudets syn på at ordningen med nedskriving av studielån for kvinner er i strid med likestillingsloven.

Post 61 Kommunale næringsfond*Mål*

Målet med bevilgningen er å styrke kommunenes muligheter til lokalt næringsutviklingsarbeid med utgangspunkt i lokalmiljøenes forutsetninger og muligheter. Kommunenes medvirkning og aktive engasjement er en sentral forutsetning for utviklingen av næringslivet, og den bør fortrinnsvis skje i nært samarbeid med private aktører.

Næringsfondet kan nyttes til kommunalt nærings- og tiltaksarbeid, som f.eks. tilrettelegging av kommunale næringsområder, stedsopprusting, vannforsyning og ulike samarbeids- og tiltaksprosjekter. Bruken av midlene forutsettes å være i tråd med fylkets regionale utviklingsprogram. Det kan også gis støtte til nyetableringer og videreutvikling av eksisterende bedrifter. Prosjekter for kvinner og ungdom skal prioriteres.

Tildelingskriterier

Kommuner innenfor det geografiske virkeområdet for de distriktpolitiske virkemidlene kan få tildelt midler til kommunalt næringsfond. Kommuner med store kraftfond får ikke påfylling av kommunalt næringsfond. Kommunene skal ha et tiltaksapparat og næringsplan eller annet hensiktsmessig plandokument der det blant annet er lagt en strategi for kommunens kvinne- og ungdomsrettede arbeid. For at arbeidet med den lokale næringsutviklingen skal bli god, forpliktende og fulgt opp, bør næringslivet ta aktivt del i arbeidet.

Regjeringen vil, som et ledd i satsingen mot kommuner med stor nedgang i folketallet, prioritere tildelingen av næringsfond til slike kommuner. Dette er tatt hensyn til ved fordeling av rammen til fylkeskommunene.

Ved kommunenes forvaltning av fondet, skal retningslinjene for kap. 551, post 51 og kap. 2425 legges til grunn. Departementet fastsetter årlig en øvre kapitalgrense på prosjekter som kan støttes fra næringsfondet. Saker over de fastsatte grenser for kommunale næringsfond skal behandles av fylkeskommunen/departementet eller Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND).

Forsøk med videreutvikling av regionale utviklingsprogram i Hedmark og Oppland

Forsøket vedrørende videreutviklingen av regionale utviklingsprogram i Hedmark og Oppland er omtalt under programkategoriomtalen. Se også romertallsvedtak V.

Oppfølging og kontroll

Fylkeskommunene skal påse at minstekravene, nevnt under "Tildelingskriterier", er oppfylt ved fordelingen av fondet. Kommunene rapporterer om bruken. Departementet foretar stikkprøvekontroll med bruken av fondene. Fra og med år 2000 vil kontrollen skje i samarbeid med regionale revisjonskontorer.

Rapport 1998 og 1. halvår 1999

Ordningen med kommunale næringsfond ble etablert i 1987. Ca. 230 kommuner som er innenfor det distriktpolitiske virkeområdet, har fått midler til kommunale næringsfond en eller flere ganger. Alle kommuner som er tildelt midler har utarbeidet strategisk næringsplan eller annet plandokument, og flere er i gang med å revidere denne. Erfaringene med kommunale næringsfond tyder på at næringsfondet er et viktig incitament for kommunene til å ivareta arbeidet med næringsutvikling og at kommunene utgjør en viktig førstelinjekontakt med både etablerte bedrifter og potensielle etablerere. Gjennom arbeidet med næringsfondene skjer det også en betydelig kommunikasjon og kunnskapsformidling mellom kommunene og næringslivet.

Bevilgningen til kommunale næringsfond var i 1998 på 130 mill. kr. Kommuner som har fått påfylling av kommunale næringsfond over kap. 550, post 61 i 1998, har sendt inn årsrapport. Den samlede sum tilsagn fra kommunene var i 1998 ca. 258 mill. kr for de kommunene som har rapportert. Summen av tilsagn er større enn tildelingen fra kap. 550, post 61, fordi kommunene tilfører egne midler til det kommunale næringsfondet, f.eks. egne kraftinntekter og overføringer fra kommunenes driftsbudsjetter.

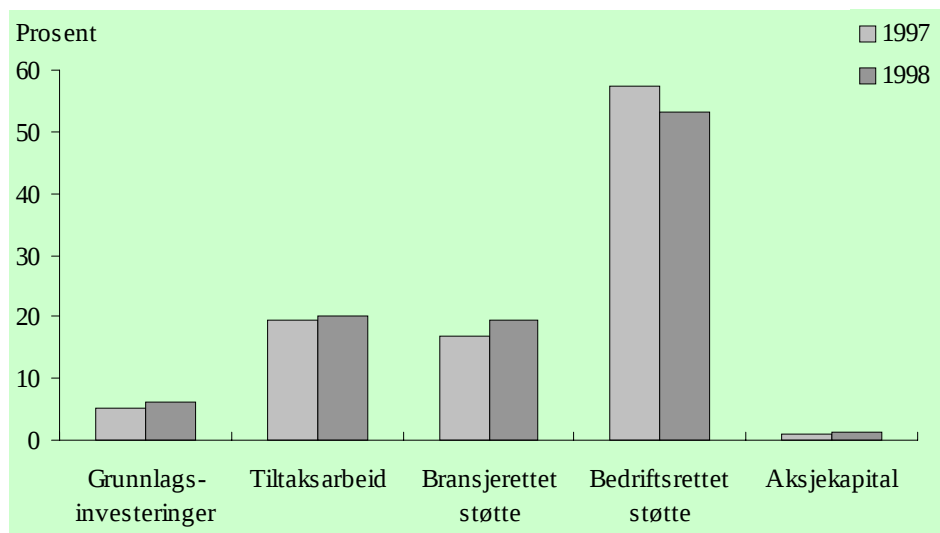
I alt 92 av 219 kommuner som får tildelt midler fra denne posten har en eller annen form for interkommunalt samarbeid. I de fleste tilfeller skjer samarbeidet fra sak til sak med samfinansiering av enkeltprosjekter. 20 av 219 kommuner (4 regioner) har felles beslutningssystem og har delegert hele næringsfondet til interkommunalt samarbeid.

Figur 2 viser at det ikke er store forskjeller i prioriteringer i 1997 og 1998. Samlet sett er den direkte støtten til enkeltbedrifter høyest prioritert fra kommunenes side. Av bedriftsrettet støtte går ca. 38 pst. til nyetableringer og ca. 62 pst. til utvikling av eksisterende bedrifter.

Dette indikerer at kommunale næringsfond har stor betydning både når det gjelder å bidra til mindre bedriftsetableringer og ved omstilling av eksisterende bedrifter. Rapportene for 1998 viser at det ble etablert ca. 970 bedrifter med støtte fra det kommunale næringsfondet. I tillegg til at støtte fra fondet har sikret eksisterende arbeidsplasser, ble det skapt ca. 1 900 nye arbeidsplasser i de bedriftene som fikk støtte fra kommunale næringsfond.

I 1998 utgjorde tilsagn til kvinnerettede prosjekter ca. 21 pst. av alle tilsagnene.

Figur 2: Fordeling av tildelte kommunale næringsfondsmidler fordelt på prosjektkategorier i 1997 og 1998.

Av støtten som går til kommunal tilrettelegging, gikk tidligere en stor del av midlene til tilrettelegging av arealer for næringsvirksomhet. Årsrapportene viser at det skjer en dreining av grunnlagsinvesteringene over mot stedsutvikling og tilrettelegging for reiseliv.

I 1999 er det bevilget 130 mill. kr som er tilsvarende bevilgningen i 1998. Kommuner med stor nedgang i folketallet er prioritert ved fordeling av midlene. I tillegg til at fylkeskommunene har fått et generelt tillegg til rammen på grunn av mange kommuner med stor nedgang i folketallet, ble 50 kommuner gitt en tilleggstilddeling på kr 300 000. Tabell 5 viser hvordan rammen er fordelt på fylkeskommunene.

Tabell 5: Rammer tildelt fylkeskommunene i 1999 (i 1 000 kr).

Fylke	Ramme
Finnmark.....	13 200
Troms.....	18 300
Nordland.....	21 700
Nord-Trøndelag.....	11 600
Sør-Trøndelag.....	9 400
Møre og Romsdal.....	15 000
Sogn og Fjordane.....	10 600
Hordaland.....	3 800
Rogaland.....	2 200
Vest-Agder.....	2 750
Aust-Agder.....	2 950
Telemark.....	2 400
Buskerud.....	600
Oppland.....	5 600
Hedmark.....	7 400
Østfold.....	1 300
Sum tildelt fylkeskommunene	128 800
Evaluering og utredninger	1 200
Sum	130 000

Budsjettforslag for 2000

For 2000 foreslås en bevilgning på 127,54 mill. kr til kommunale næringsfond. Nedgangen i forhold til vedtatt budsjett 1999 skyldes at det fra og med 2000 settes i gang et forsøk med å tildele øremerkede tilskudd som rammetilskudd i 20 kommuner. Tilskudd til kommunale næringsfond er ett av de tilskuddene som omfattes av forsøksordningen. 7 av forsøkskommunene mottok i 1999 midler fra kap. 550, post 61 Kommunale næringsfond. 2,46 mill. kr er derfor overført til kap. 571, post 68 Forsøk med rammefinansiering av øremerkede tilskudd. Se for øvrig til omtale under kap. 571, post 68.

KAP. 551 REGIONAL NÆRINGSUTVIKLING I FYLKER OG KOMMUNER

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
51	Tilrettelegging for næringsutvikling, fond, <i>kan nyttes under kap. 2425, post 51</i>	234 164	232 500	259 000
55	Etablererstipend, fond	105 000	122 000	108 000
57	Tilskudd til INTERREG, inkl. pilotprosjekter, fond	60 000	59 500	60 000
58	Regionale samordningstiltak, fond		100 000	81 000
	Sum kap. 551	399 164	514 000	508 000

Endringer som ikke framgår av tabellen: Ved behandling av St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999 i Stortinget 18. juni 1999 ble post 58 nedsatt med 46 mill. kr, jf. Innst. S. nr. 236 (1998-99).

Mål

Hovedmålet for virkemidlene under kap. 551 er å bidra til at fylkeskommunale myndigheter kan legge til rette for næringsutvikling og nyskaping tilpasset regionenes særegne forutsetninger. Dette skal oppnås ved tilrettelegging gjennom programmer, satsing mot etablere og det grenseregionale samarbeidsprogrammet INTERREG. Midlene skal også nyttes til regionale samordningstiltak som styrker det tverrsektorielle samarbeidet på regionalt nivå.

Det er i hovedsak fylkeskommunene som forvalter midlene under dette kapitlet. I de tilfellene nasjonale og/eller kommunale myndigheter utformer og iverksetter program eller tiltak finansiert med midler fra kap. 551, skal det skje ut fra regionale betraktninger og i tråd med fylkesplaner eller fylkesvise næringsplaner/fylkesdelplaner eller ut fra forsøkskshensyn.

Post 51 Tilrettelegging for næringsutvikling, fond, kan nyttes under kap. 2425, post 51*Mål*

Midlene fra kap. 551, post 51 skal bidra til å realisere kommunal og fylkeskommunal tilrettelegging for næringsutvikling i distriktene tilpasset de særegne forutsetningene i regionene. Målet er å forbedre næringslivets lokale rammebetingelser ved å legge til rette for næringsutvikling ved investeringer i infrastruktur og utviklingsprosjekter. Bruken av midlene skal inngå i de regionale utviklingsprogrammene og nyttes i tråd med de strategier som framkommer i programmene, slik at en får en bedre kobling mellom plan og virkemidler.

Midler har også som formål å gi kommunene hjelp til å gjennomføre viktige vannverksprosjekter, h.h.v. etablering av nye vannverk og oppdimensjonering av eksisterende vannverk. Kvalitetsforbedrende tiltak ved eksisterende vannforsyningsanlegg støttes over statsbudsjettets kap. 552, post 54 Program for vannforsyning.

Særskilt satsing i enkeltområder kan også støttes over denne posten. Et eksempel er omstillingsarbeidet i Indre Finnmark som har bakgrunn i de helt spesielle problemene i rein-driftsnæringen. Posten kan også nyttes til å finansiere regionale samarbeidsprosjekt i de fire nordligste fylkene i regi av Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag (LU).

Også i år 2000 vil midlene bli benyttet overfor den særskilte satsingen overfor utkantkommuner, se egen omtale under kap. 550, post 60. Støtte til kvinne- og ungdomsprosjekter skal gis prioritet gjennom mulighet for bruk av høyere støttesatser, dvs. støtte inntil 75 pst. av prosjektets kapitalbehov mot normalt 50 pst.

Tildelingskriterier

Forvaltningen av midlene er i hovedsak delegert til fylkeskommunene og Landsdelsutvalget for Nord-Norge. For søknader som sendes til sentral behandling, er fylkeskommunen

forberedende saksbehandlingsinstans. De tilretteleggende virkemidlene inngår i de regionale utviklingsprogrammene som hvert år blir utarbeidet av fylkeskommunene. Landsdelsutvalget utarbeider også slike program.

Det kan bli gitt støtte til tre hovedkategorier av tiltak og prosjekter:

- støtte til investeringer i fysisk infrastruktur
- støtte til bruk av kunnskapsrettet infrastruktur som f.eks. å fremme samarbeid mellom skole og næringsliv, IT-prosjekter mv.
- støtte til tiltaks- og samarbeidsprosjekt som f.eks. stedsutvikling

Mulighet for å omdisponere midler mellom kap. 551, post 51 og kap. 2425, post 51

Fylkeskommunene kan overføre inntil 20 pst. mellom kap. 551, post 51 Tilrettelegging for næringsutvikling og kap. 2425, post 51 Distriktsutviklingstilskudd. Omdisponeringen skal være begrunnet i de regionale utviklingsprogrammene. På denne måten kan virkemiddelbruken i større grad tilpasses de ulike utfordringene i hver enkelt region.

Forsøk med videreutvikling av regionale utviklingsprogram i Hedmark og Oppland

Forsøket vedrørende videreutviklingen av regionale utviklingsprogram i Hedmark og Oppland er omtalt under programkategoriomtalen. Se også romertallsvedtak V.

Oppfølging og kontroll

Fylkeskommunen har oppfølgingsansvar for forvaltningen av midlene, også i de tilfeller der departementet avgjør en søknad. Landsdelsutvalget har oppfølgingsansvaret for egen delegert ramme.

Et edb-basert system gir opplysninger om mål og strategi for det enkelte prosjekt og hva som er forventet effekt ved siden av resultatrapporteringen. Gjennom de regionale utviklingsprogrammene blir det stilt krav til den enkelte fylkeskommune om jevnlig evaluering av innsatsen på programnivå. Som en konsekvens av at retningslinjene på posten er revidert, vil departementet utarbeide et forbedret oppfølgings- og kontrollsystem i løpet av 1999.

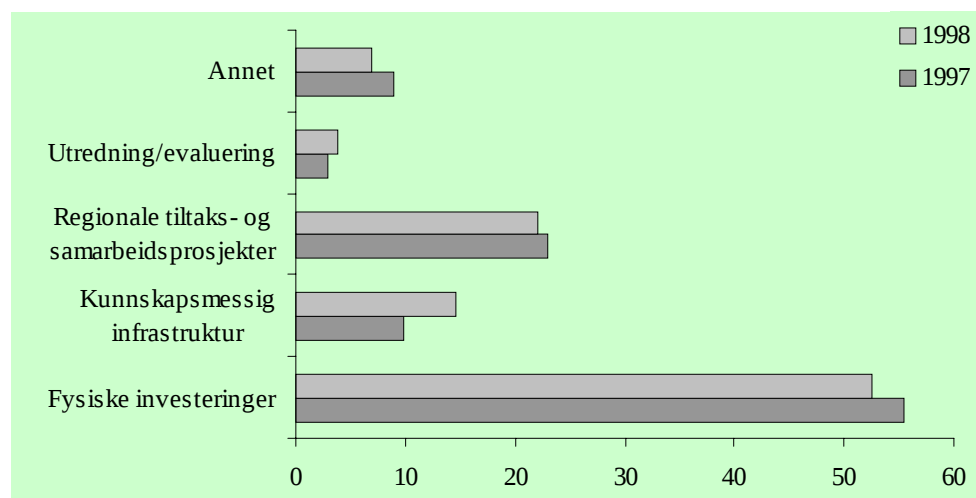
Rapport 1998 og første halvdel av 1999

Rammen for 1998 var på totalt 232,5 mill. kr. Den ble fordelt til følgende formål:

- Tilrettelegging for næringsvirksomhet gjennom fylkeskommuner og kommuner.
- Tildeling til Landsdelsutvalget for Nord-Norge for gjennomføring av programmer for tilrettelegging av næringsvirksomhet.
- Gjennomføring av Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark.

71,5 mill. kr er disponert sentralt til de største grunnlagsinvesteringsprosjektene, til evaluering- og utredningstiltak som departementet har initiert. Rapporteringen om bruken av den totale rammen fremgår nedenfor og er inndelt etter ovennevnte kategorier.

Figur 3: Støtte til tiltak for å fremme tilrettelegging for næringsvirksomhet. Fordeling i pst.

Tilrettelegging for næringsutvikling gjennom fylkeskommuner og kommuner

Under dette formålet er det gitt støtte til tiltak som næringsutvikling gjennom investeringer i fysisk infrastruktur, gjennom kunnskapsspredning og gjennom større samarbeids- og tiltaksprosjekter. I tillegg er bevilgningen nyttet til ulike utrednings- og utviklingsprosjekter

igangsatt av departementet. Det var i 1998 satt av 177,5 mill. kr til slike prosjekter. I tillegg ble det overført ca. 34 mill. kr fra kap. 2425, post 51 til kap. 551, post 51. Gjennom St.prp. nr. 27 (1998-99) er det gitt samtykke til et merforbruk på 1,5 mill. kr på kap. 551, post 51 mot en innsparing på Samferdselsdepartementets kap. 1320, post 23 i forbindelse med tilrettelegging for ilandsetting av hurtigruteskipet Finnmarken i Hadsel kommune.

Næringsutvikling gjennom fysisk infrastruktur

Til fysisk infrastruktur for næringsutvikling er det i 1998 gitt støtte på i alt 113,8 mill. kr, mot 105,7 mill. kr i 1997.

Til tilrettelegging av næringsarealer med fysisk infrastruktur er det gitt ca. 62 mill. kr i 1998. Disse prosjektene omfatter utbedringer/utvidelser av kaianlegg for å kunne møte utviklingen på fartøysiden og investeringer i veg-, vann- og avløpsanlegg i tilknytning til kommunale næringsarealer.

Tilgangen på service og et attraktivt fysisk sentrumsmiljø er viktig for lokalisering av næringsvirksomhet og valg av bosted for enkeltpersoner. I 1998 ble det brukt ca. 34,9 mill. kr fordelt på 25 prosjekter, mot 12,6 mill. kr i 1997 til dette formålet. Den store økningen skyldes i hovedsak at stedsutviklingsprosjekter i forbindelse med reiselivssatsingen, er registrert under denne kategorien, men indikerer også at fylkeskommunene prioriterer stedsutvikling.

Fysisk tilrettelegging for reiselivsaktiviteter er i 1998 støttet med 8,5 mill. kr. I hovedsak gjelder dette framføring av veg, vann og avløp, parkanlegg og lignende i forbindelse med mindre reiselivssatsinger i kommunene. I 1997 ble det åpnet adgang for å gi støtte til felles tiltak i reiselivet (infrastrukturprogrammet for reiseliv) som stedlig infrastruktur. Dette er tiltak som kan være viktig for det lokale reiselivet, men som det er lite eller ingen inntjening på og som verken det offentlige eller næringslivet føler ansvar for. Totalt er det i 1998 bevilget ca. 8,6 mill. kr, mot 12,9 mill. kr i 1997 til dette formålet. Infrastrukturprogrammet blir nå evaluert med tanke på å se om det er behov for å gjennomføre endringer i bl.a. retningslinjene.

I 1998 ble det gitt støtte med til sammen 6,4 mill. kr fra kap. 551, post 51 til gjennomføring av vannverksprosjekter. I 1997 ble det gitt støtte på 4,6 mill. kr. For øvrig vises det til kap. 552, post 54 Program for vannforsyning, et femårig program med formål å bedre vannkvaliteten i tråd med drikkevannsforskriften.

Næringsutvikling gjennom kunnskapsspredning

Som et ledd i arbeidet med næringsutvikling, kan fylkeskommunen støtte kunnskapsbasert infrastruktur. Innenfor dette satsingsfeltet er det gitt støtte til samarbeidsprosjekter mellom næringslivet og høyskoler, videregående skole og forskningsinstitusjoner. Det er bevilget 24 mill. kr til 134 slike samarbeidsprosjekter i 1998, mot 21,4 mill. kr til 123 prosjekter i 1997. Det er gitt 9,7 mill. kr til prosjekter rettet mot kvinner og ungdom.

Tiltaks- og samarbeidsprosjekter

Gjennom delegert ramme kan fylkeskommunen støtte tiltaks- og samarbeidsprosjekter. Dette kan være prosjekter rettet inn mot kulturtiltak som grunnlag for næringsutvikling, videreføring av den særskilte satsingen på kvinner i distriktene, eller andre former for tiltak og programmer som er med på å legge til rette for sysselsetting og næringsutvikling. I 1998 ble det bevilget ca. 48 mill. kr til slike tiltak, mot 52 mill. kr i 1997. Ca. 8,6 mill. kr er gitt til tiltak rettet mot kvinner og ungdom.

Både av den delegerte og av den sentrale rammen er det bevilget støtte til evaluerings- og utredningsarbeider. Totalt er det i 1998 bevilget ca. 8,2 mill. kr, mot 6,8 mill. kr i 1997.

Den spesielle satsingen mot kommuner med stor nedgang i folketallet ble startet opp i 1998. Utkantsatsingen er beskrevet nærmere under kap. 550 post 60, herunder også pilotkommuneprosjektet. Som en del av utkantsatsingen er ble det bevilget 8 mill. kr til videreføringen av MERKUR-programmet (merkantilt kompetanseprogram for utkantbutikker i regionene).

I 1999 er det satt av 232,5 mill. kr til tilrettelegging for næringsutvikling. Rammen er fordelt som følger: 1) Tilrettelegging for næringsutvikling gjennom fylkeskommuner og kommuner: 177,5 mill. kr, hvorav 106 mill. kr er delegert til fylkeskommunene, 2) videreføring av omstillingsarbeid i Indre Finnmark: 26 mill. kr og 3) Landsdelsutvalget i Nord-Norge og Nord-Trøndelag: 29 mill. kr. Kommuner med stor nedgang i folketallet de siste 5 og 10 år prioriteres også i 1999. Av andelen av rammen som disponeres av departementet, 71,5 mill. kr, er 8 mill. kr øremerket MERKUR-programmet.

Omstillingsarbeidet i Indre Finnmark

I 1993 ble det satt i gang et femårig omstillingsprogram for Indre Finnmark. Fire kommuner omfattes av programmet: Kautokeino, Karasjok, Tana og Porsanger. Bakgrunnen er den pågående omleggingen innenfor reindriften som fører til et økende behov for å skape alternative arbeidsplasser i området.

Målet er å legge forholdene til rette for utvikling av alternativ næringsvirksomhet i kommunene. Programmet er konsentrert om tiltak for utvikling og etablering av ny næringsvirksomhet, utdannings- og kompetanseheving, samt tiltak for å bedre levekårene for de gruppene som er direkte berørt av omleggingen av reindriftnæringen. Tiltak som blir gjennomført skjer i regi av eksisterende statlige, fylkeskommunale og kommunale organ.

På bakgrunn av at Regjeringen i 1997 vedtok at omstillingsprogrammet skulle forlenges til utgangen av 1998, ble det over kap. 551, post 51 stilt 27 mill. kr til disposisjon for programmet. Dette er midler som er øremerket næringsutviklingsdelen i programmet. Midlene ble fordelt til lokale omstillingsfond og styrking av plan- og næringssetaten i de fire kommunene, økning av rammene til SND/fylkeskommunen til ekstraordinært tiltaksarbeid, bedriftstilskudd og etablererstipend, samt drift av sekretariat og programstyre. I tillegg er det bevilget 3 mill. kr over kap. 540, post 51 til styrking av Samisk utviklingsfond. Over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett er det bevilget 3 mill. kr til utdanning og kompetanseheving, mens det over Landbruksdepartementets budsjett er bevilget ca. 18 mill. kr til gjennomføring av omstillingslønsordningen samt styrking av arbeidsmarkedsetaten.

Av de øremerkede midlene ble 7 mill. kr forvaltet av fylkeskommunen eller SND som en påplussing på de ordinære rammene på kap. 551, post 51 og kap. 2425, post 51. Det ble gitt støtte til 74 prosjekter fra den ekstraordinære rammen, fordelt med 17 kommunale prosjekter og 57 bedriftsutviklingsprosjekter. I tillegg er det fra de ordinære rammene på nevnte kapitler gitt 2,12 mill. kr og 4,42 mill. kr til henholdsvis kommunale prosjekter og bedriftsutviklingsprosjekter til de fire kommunene.

Bruken av de lokale omstillingsfondene har bidratt til etablering av 61 nye arbeidsplasser. I tillegg er det satt i gang en rekke prosjekter rettet mot de spesielle forutsetninger og problemstillinger som næringslivet i regionen har. Satsing overfor ungdom har også vært et prioritert område innenfor kommunenes næringsutviklingsarbeid. Det er bl.a. etablert ungdomsservicekontorer i alle fire kommunene.

Det tidligere styret for programmet har nedsatt en arbeidsgruppe for å utrede mulighetene for etablering av offentlige arbeidsplasser i Indre Finnmark. I den sammenheng kan nevnes etableringen av UNI-REG-prosjektet (dokumentasjonsprosjekt knyttet til Universitetets registreringssentral). Det er nå etablert i alt 40 opplæringsplasser i de fire kommunene.

Gjennom behandlingen av statsbudsjettet for 1999 ble det bestemt at det i en overgangsperiode på 2 år fortsatt er behov for å drive et ekstraordinært omstillingsarbeid i Indre Finnmark. Landbruksdepartementets omstillingslønsordning går ut år 2000. Det er viktig at kommunene ikke fratas muligheten til ekstra innsats for næringsutvikling i denne perioden. For 1998 ble det derfor avsatt 26 mill. kr over kap. 551, post 51 til dette formålet. Midlene er fordelt med 12,849 mill. kr til kommunale omstillingsfond og styrking av kommunenes plan- og næringsavdeling og 11,35 mill. kr til økning av virkemiddelrammen for fylkeskommunen og SND. I tillegg er midlene fordelt til styrking av administrasjonen i fylkeskommunen, Samisk næringsråd og kontaktgruppen som er etablert mellom de fire kommunene. I tillegg er det bevilget 3 mill. kr over kap. 540, post 51 til styrking av Samisk utviklingsfond. Til gjennomføringen av omstillingslønsordningen samt styrking av arbeidsmarkedsetaten, er det over Landbruksdepartementets budsjett avsatt 12 mill. kr i 1998.

Departementet har fått utredet rollefordelingen i næringsutviklingsarbeidet mellom kommunene, fylkeskommunen, SND og Samisk næringsråd. Utredningens hovedfokus er de nevnte aktørene og deres rolle mht. næringsutvikling og omstilling i Indre Finnmark, og det er lagt vekt på å dokumentere virkemiddelapparatets målsettinger, virkelighetsforståelse og virkemiddelbruk. Utredningen vil være nyttig i arbeidet med å implementere de fire kommunene innenfor det ordinære virkemiddelapparatet etter år 2000.

Tilskudd til utviklingstiltak i Nord-Norge og Nord-Trøndelag (Nord-Norge bevilgningen)

Landsdelsutvalget for Nord-Norge (LU) er det regionale fellesorgan for fylkeskommunene Finnmark, Troms, Nordland og Nord-Trøndelag.

Nord-Norge bevilgningen har siden 1993 vært disponert i sin helhet av LU og anvendes til næringsrettede nyskappingsprosjekter innenfor vedtatte 4-års program og årsplaner. LU fungerer som en samordningsaktør og pådriver i slike utviklingsprosesser mot næringslivet. Bevilgningen har bidratt til at fylkeskommunene, gjennom LU, har kunnet arbeide på områ-

der som i liten grad blir ivarettatt av de andre aktørene innenfor det distriktpolitiske virkemiddelapparatet, til prosjekter i tidlig fase før det ordinære virkemiddelapparatet kan anvendes.

Følgende sentrale kriterier for forvaltningen av Nord-Norge midlene blir lagt til grunn for å vurdere støtte til et prosjekt: Landsdelsnytte, nyskaping, at prosjektet er i en så tidlig fase at finansiering gjennom det ordinære virkemiddelapparatet ikke er klart, stort potensiale, kompetanseutvikling og ny næringsutvikling.

For budsjettåret 1998 ble LU tildelt en ramme på totalt 30 mill. kr. Midlene ble utløst først etter at departementet hadde godkjent årsplanene til LU. Midlene har i 1998 i hovedsak gått til tre programsatsinger (inkludert midler til arenaskaping og nettverksbygging, evaluering og informasjon, samt arbeid med rammebetingelser for næringslivet):

- Fiskeri- og havbruksprogrammet (10,4 mill. kr) har støttet prosjekter innenfor delområder som produkt- og markedsutvikling, utvikling av ny teknologi innen fiskeri- og havbruksnæringen, kommersialisering av nye oppdrettsarter og kompetansekrevede tiltak.
- Industriprogrammet (6,7 mill. kr) har støttet prosjekter innenfor delområdene arbeid med energispørsmål, samarbeids- og prosjektsamarbeid mellom landsdelens store konsernbedrifter og leverandørbedrifter, petroleumsvirksomhet og østhandel, mineralressurser/naturstein og næringsrettet romforskning.
- Reiselivsprogrammet (9 mill. kr) har støttet prosjekter innenfor delområdene konsekvenser av Sveriges og Finlands EU-medlemskap når det gjelder reiselivsnæringen, igangsetting av pilotprosjekter innenfor attraksjonsutvikling, nettverk for reiselivsbedrifter som arbeider med innovative produkter i norsk sammenheng og tilrettelegging av reise- og friluftsliv for funksjonshemmede.

I tillegg til programmene er midler fra bevilgningen benyttet næringsutviklingstiltak innenfor andre områder, totalt 3,9 mill. kr.

I 1. halvår 1999 er det arbeidet med og støttet prosjekter innenfor samme programområder som i 1998. Arbeidet med nytt 4-års program for LUs virksomhet er startet opp og vil danne grunnlaget for LUs virksomhet i neste 4-års periode.

Reviderte retningslinjer

For at midlene over kap. 551, post 51 skal imøtekomme de behov som til enhver tid er tilstede for en effektiv tilrettelegging for næringsutvikling, samt utvikling av lokalsamfunn, har departementet revidert retningslinjene for bevilgningen. De nye retningslinjene tar større hensyn til at ulike regioner har ulike forutsetninger for nærings- og lokalsamfunnsutvikling ved at det, innenfor gitte prinsipper, er lagt opp til en mer fleksibel bruk av bevilgningen. Samtidig er det satt større krav til målformuleringer og resultatkrav. De foretatte endringene er også tilpasset de spesielle utfordringene man på sentralt, regionalt og lokalt nivå står overfor i kommuner med sterk nedgang i folketallet.

Budsjettforslag for 2000

Til kap. 551, post 51 foreslås for 2000 en bevilgning på 239 mill. kr. Bevilgningen kan nyttes til tilretteleggingstiltak og utrednings- og evalueringsprosjekter som samsvarer med budsjettpostens formål. Den reelle økningen på 20 mill. kr skal gå til ekstra satsing på infrastrukturtiltak i områder som i stor grad har blitt berørt av den økte arbeidsgiveravgiften. Midlene skal nyttes til bl.a. havner og annen infrastruktur som bidrar til å lette transportforholdene for næringslivet i distriktene.

Det reserveres inntil 29 mill. kr til Landsdelsutvalgets næringsrettede programvirksomhet. Midlene vil først bli utløst etter drøftinger mellom departementet og LU om den strategiske innretning og de forventede resultater av programvirksomheten.

Det foreslås satt av 20 mill. kr i 2000 til omstillingsarbeidet i Indre Finnmark. Midlene vil kunne benyttes både til ekstraordinær bedriftsstøtte/etablererstøtte gjennom SND/fylkeskommunene, kommunale næringsfond, tilretteleggende tiltak for næringsutvikling samt midlertidige stillinger til gjennomføring og oppfølging av omstillingsarbeidet.

I tråd ved vedtaket i forbindelse med statsbudsjettet for 1999 videreføres omstillingsarbeidet i 2000 som i 1999, men beløpet er redusert noe siden arbeidet er under utfasing. Finnmark fylkeskommune har det overordnede ansvaret for det videre omstillingsarbeidet. Det skal utvikles et eget regionalt utviklingsprogram for Indre Finnmark der både levekår, infrastruktur, næringsutvikling og kompetanseheving i området inngår. Et utviklingsforum med fylkeskommunen, de fire kommunene og Sametinget har et overordnet ansvar for samordning og overvåking av utviklingen i Indre Finnmark. På kommunenivå vil samarbeidet gjennom en egen interkommunal gruppe fortsette. Arbeidet i denne gruppa er koblet tett opp mot utviklingsforumet.

En følgeevaluering i denne overgangsperioden vil gi et best mulig grunnlag for å forankre og videreføre arbeidet innenfor det ordinære virkemiddelapparatet.

For at Sametinget skal kunne delta aktivt i utarbeidelsen og oppfølgingen av det regionale utviklingsprogrammet samt arbeidet med næringsutvikling i Indre Finnmark, vil det også i år 2000 bli avsatt midler til styrking og kjøp av ressurser i administrasjonen. En eventuell videreføring av stillinger etter år 2000 må finansieres innenfor Sametingets ordinære budsjett.

Det foreslås satt av totalt 20 mill. kr i 2000 til departementets arbeid med utvikling og gjennomføring av den spesielle innsatsen overfor kommuner med sterk nedgang i folketallet. Midlene vil brukes som et ledd i gjennomføringen av de valgte strategiene for utkantsatsingen, jf. eget avsnitt om dette i programkategoriomtalen. Av disse midlene vil 8 mill. kr bli reservert til gjennomføring av MERKUR-programmet (merkantilt kompetanseprogram for utkantbutikkene i regionene). Programmet ble i 1995 startet opp som et 3-årig program av Nærings- og handelsdepartementet, og videreført i regi av Kommunal- og regionaldepartementet fra 1.1.1998. Fra og med 1999 vil det bli lagt inn en del endringer i programmet ved at det ses i sammenheng med øvrige aktiviteter og tiltak i lokalsamfunnet. Kommunene vil bl.a. bli involvert i gjennomføringen av programmet.

Post 55 Etablererstipend, fond

Mål

Etablererstipendet er en ordning for småbedriftsetablerere i alle deler av landet, men med særlig vekt på etablerere i Distrikts-Norge. Forvaltningen skjer med grunnlag i fylkets regionale utviklingsprogram. Stipendet gjelder etableringer i alle næringer med unntak for landbruksnæringen. Formålet er å stimulere til økt etableringsvirksomhet, for å skape flere varige og lønnsomme arbeidsplasser. Det kan innvilges inntil kr 200 000 i etablererstipend. Blant de prosjektene som har potensiale for å skape varige og lønnsomme arbeidsplasser, skal næringssvake områder, kvinner, arbeidsledige og yrkeshemmede prioriteres. Minimum 40 pst. av stipendene skal gå til kvinner. Forvaltningen ligger i fylkeskommunen eller SNDs distriktskontor, etter vedtak fattet i fylkeskommunene.

Tildelingskriterier

Stipendet skal gis etter en samlet vurdering av hver enkelt søknad. Det er en forutsetning at søkeren kan sannsynliggjøre at han/hun vil være i stand til å utvikle forretningsideen og drive virksomheten. Ved tildeling er det viktig å legge vekt på tilskuddsbrukens effekter for å sikre bosettingen.

Forsøk med videreutvikling av regionale utviklingsprogram i Hedmark og Oppland

Forsøket vedrørende videreutviklingen av regionale utviklingsprogram i Hedmark og Oppland er omtalt under programkategoriomtalen. Se også romertallsvedtak V.

Oppfølging og kontroll

Stipendmottaker plikter å rapportere på gitte oppfølgingskriterier. Etablererstipend utbetales i to omganger. Stipendiatene må sende rapport om prosjektets framdrift og prosjektrekskap før sluttutbetaling kan foretas. Fylkeskommunene/SNDs distriktskontor har ansvaret for oppfølging og kontroll av den enkelte stipendmottaker.

Rapport 1998

Rapportene fra fylkene viser at det ble gitt 1 017 stipend i 1998. Utnyttingsgraden av midlene er nærmere 100 pst. For 1998 er tilsagnene fordelt slik på de prioriterte grupper: 21 pst. til arbeidsledige, 10 pst. til yrkeshemmede, 3 pst. til arbeidsledige/yrkeshemmede og 40 pst. til kvinner. I alt 48 pst. av stipendene gikk til etableringer innenfor det distriktspolitiske virkeområdet. 64 pst. av stipendene har gått til tradisjonelle nyetableringer.

Budsjettforslag for 2000

Det foreslås at rammen for etablererstipendet settes til 108 mill. kr. Av dette kan inntil 10 mill. kr settes av til nettverkskredittprosjekter og 13 mill. kr nyttes til etablererstipend for ungdom i alderen 18-29 år.

Post 57 INTERREG, inkl. pilotprosjekt, fond*Mål*

Formålet er å gi norske regioner anledning til å delta i EUs grenseregionale samarbeidsprogram INTERREG. Målet for norsk deltakelse er å bedre vilkårene for næringsutvikling, verdiskaping og sysselsetting i grenseregionene. Midlene forvaltes i tråd med fylkenes nærings- og sysselsettingsstrategier. En slik deltagelse bidrar til å skape nye vilkår for regional utvikling i Norge. Den gir oss også anledning til å få førstehånds kunnskap til EUs regionalpolitikk. Utviklingen av regionalpolitikken i EU har betydning for norsk regionalpolitikk bl.a. fordi:

- Norge er som EØS-land underlagt de samme statsstøtteregele som EU-land.
- Norge har, som Sverige og Finland, en del spesielle utfordringer i regionalpolitikken. Når Sverige og Finland får aksept for tilpassede løsninger innenfor EU-systemet, får det innvirkning på legitimiteten av den norske regionalpolitiske innsatsen.

Tildelingskriterier, oppfølging og kontroll

Forutsetningen for å delta i programmet er at medvirkningen fra norsk side finansieres fullt ut av norske statlige og regionale midler. Gjennom årsrapporter, kvartalsoversikter, evalueringer og deltagelse i styrings- og overvåkningskomitéer for samtlige program, følges programarbeidet nøye. Hvert program har egne tildelingskriterier samt rutiner for oppfølging og kontroll.

Evalueringene har bl.a. bidratt til å forbedre de ulike programmenes styringsredskap og målekriterier gjennom å utarbeide operasjonaliserbare indikatorer som nå anvendes for prosjektene. De foreløpige resultatene fra programmene vurderes som positive. En viktig konklusjon i en underveisevaluering foretatt av NIBR av de tre sørligste programmene, er at en oppfølgende programperiode fra år 2000 er nødvendig for å realisere de potensielle langsiktige effektene.

Rapport 1998 og 1. halvår 1999

Norge deltar i seks grenseoverskridende INTERREG IIA-programmer (1996-1999), to transnasjonale INTERREG IIC-programmer og i et Artikkel 10 program som kalles "Nordlig periferi". De seks INTERREG IIA-programmene er INTERREG "Barents", INTERREG "Nordkalotten", INTERREG "Mittskandia-Kvarken", INTERREG "Det grønne beltet", INTERREG "Det indre av Skandinavia" og INTERREG "Et Grenseløst Samarbeid".

INTERREG IIC-Østersjøen er et samarbeid mellom Sverige, Finland, Danmark, Tyskland, Estland, Latvia, Litauen, Russland, Polen og Norge. I INTERREG IIC-Nordsjøen deltar Sverige, Danmark, Tyskland, Nederland, Storbritannia og Norge. Sentrale temaer i begge programmene er: transport og kommunikasjonsnettverk, bysystem, naturressurser og kulturarv. I Artikkel 10 programmet deltar Norge sammen med Storbritannia, Sverige og Finland. Det geografiske området for programmet er Skottland og de fire nordligste fylkene i Norge, samt nordlige deler av Sverige og Finland. Målet for dette samarbeidet er bl.a. gjennom ulike forsøksprosjekter å utvikle og dokumentere gode eksempler og modeller på hvordan en kan opprettholde samt styrke og effektivisere den lokale servicen, både innen offentlig og privat sektor. Utveksling av kunnskap mellom de fire landene er et viktig element i programmet.

Post 57 finansierer i tillegg deltakelse i pilotprosjekter, utredninger og evalueringer i tilknytning til INTERREG, samt nødvendige informasjons- og opplysningstiltak om grenseregionalt samarbeid initiert av departementet. Midlene kan brukes til drift av programmene, inkludert kostnader ved deltakelse i ulike styringsorgan.

Budsjettforslag for 2000

Det foreslås en bevilgning på 60 mill. kr.

Programperioden (1996-1999) er nå i sin slutfase. Neste periode starter i år 2000 og strekker seg fram til 2006. På EUs Berlin-møte tidligere i år vedtok man å sette av 195 mrd. EUR til strukturfondene. Den felles regionalpolitikken i EU utøves gjennom disse strukturfondene. Det legges opp til følgende fellesskapsinitiativ: transnasjonale og grenseoverskridende samarbeid (INTERREG), bygdeutvikling (LEADER), bekjempe ledighet (EQUAL) og byutvikling (URBAN). EU planlegger å bruke om lag 42,5 mrd. kr på INTERREG i kommende periode. INTERREG III vil innbefatte tre typer program: grenseregionalt samarbeid (INTERREG III A), transnasjonalt arbeid (INTERREG III B) og internasjonalt samarbeid (INTERREG III C). INTERREG III A åpner for samarbeidsprogram over sjøgrenser noe som kan øke antall program med norsk deltagelse. Ellers bygger

INTERREG III på videreføring av eksisterende samarbeidsprogram. I arbeidet på norsk side med å utforme INTERREG III program er det lagt til grunn at eksisterende program i det vesentlige skal videreføres.

Post 58 Regionale samordningstiltak, fond

Mål

Målet med bevilgningen er å få til en bred samordnet offentlig innsats på tvers av sektorgrenser og forvaltningsområder. Samordningen skal bidra til å fremme målet om å opprettholde bosettingsmønsteret og utvikle robuste bo-, service- og arbeidsmarkedsregioner.

Bevilgningen har som delmål å stimulere til samarbeid og nye samarbeidsformer mellom regionale aktører om utforming og gjennomføring av prosjekt. Erfaringer fra bl.a. frifylkeforsøkene tilsier at samordning ved administrative prosedyrer trenger forsterking gjennom økonomiske virkemidler for å sikre engasjement og forpliktelse. Bevilgningen har også som delmål å styrke det tverrsektorielle samarbeidet i forbindelse med utarbeiding av regionale utviklingsprogram og regionale planer, og styrke fylkeskommunens regionalpolitiske rolle.

Tildelingskriterier

Samarbeid mellom regionale aktører på tvers av sektor- og forvaltningsgrenser i utforming og gjennomføring av tiltak er et hovedtildelingskriterium. Regional effekt og kobling til regionale og nasjonale føringer vil også være viktige vurderingskriterier.

Forslag til tiltak skal være tydelig forankret i regionale strategiske plandokumenter i fylkene. Prosjektforslag rettet mot sektorer det er naturlig å innlemme i regionale utviklingsprogram, spesielt næringsutvikling, må omtales i utviklingsprogrammene for 2000. Regional medfinansiering på minst 50 pst. av budsjetterte kostnader er en forutsetning for støtte. Midler fra posten skal i hovedsak benyttes innenfor det distriktpolitiske virkeområdet.

Opplegget innebærer en viss konkurranse mellom fylkene om å utvikle prosjekter med stor samordningsgevinst. Tilskuddsordningen forvaltes derfor av departementet.

Forsøk med videreutvikling av regionale utviklingsprogram i Hedmark og Oppland

Forsøket vedrørende videreutviklingen av regionale utviklingsprogram i Hedmark og Oppland er omtalt under programkategoriotalen. Se også romertallsvedtak V.

Oppfølging og kontroll

Posten var ny på statsbudsjettet for 1999. Det er utarbeidet særskilte retningslinjer for tildeling, oppfølging og kontroll. Disse vil bli gjennomgått høsten 1999. I denne prosessen vil fylkeskommunene bli invitert til å komme med innspill.

Rapport første halvdel av 1999

Det er bevilget 37,6 mill. kr i støtte til regionale samordningstiltak per 1.7.1999. Fylkeskommunene har søkt om støtte for i overkant av 140 mill. kr. I tillegg har det kommet inn søknad om støtte til 9 interdepartementale prosjekter.

Fylkeskommunene har hovedansvaret for gjennomføring av de fleste prosjektene som har fått støtte. Av støttede prosjekter ser vi ulike former for samarbeid: 1) programsamarbeid, der fylkeskommunen samarbeider med mange aktører innenfor offentlig og privat sektor, 2) fylkeskommunen samarbeider med flere kommuner, 3) fylkeskommunalt/kommunalt samarbeid med høgskole/universitet og 4) samarbeid mellom fylkeskommuner og interkommunale samarbeidsorgan.

Av søknadene var 29 pst. utdanningsprosjekter, 8 pst. ungdoms- og kulturrelaterte prosjekter, 10 pst. IKT-prosjekter, 23 pst. offentlig service inkl. helseprosjekter og 25 pst. ulike typer næringsrelaterte prosjekter. De aller fleste prosjektsøknadene kobler flere sektorer sammen, som forutsatt i retningslinjene for posten. Eksempler på dette er utdannings- og helseprosjekter, ungdoms- og kulturprosjekter og IKT- og næringsutviklingsprosjekter.

Budsjettforslag for 2000

For budsjettåret 2000 foreslås det en bevilgning på 81 mill. kr over kap. 551, post 58.

KAP. 552 NASJONALE PROGRAM OG TILTAK FOR REGIONAL UTVIKLING

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
53	Programmer for kompetanseutvikling, fond	71 979	98 500	94 000
54	Program for vannforsyning, fond	65 000	66 000	68 000
55	SIVA, fond	17 000	17 000	36 000
56	Omstilling og nyskaping, fond	81 732	82 000	92 000
57	Næringshager, fond		30 000	31 000
58	Profilering av distriktene, fond		9 000	
90	SIVA- innskuddskapital	110 000	10 000	10 000
	Sum kap. 552	345 711	312 500	331 000

Mål

Målet med innsatsen er å bidra til økt kompetanseheving, omstilling og nyskaping i næringslivet i distriktene gjennom særskilte nasjonale program. De konkrete tiltakene skal være forankret i den enkelte region, basert på strategier som bedrifter, kunnskapsmiljøer og nasjonale og regionale myndigheter har samarbeidet om. Program for vannforsyning skal bidra til å forbedre vannkvaliteten i kommunene.

Post 53 Programmer for kompetanseutvikling, fond**Mål**

Målet med bevilgningen er å videreutvikle kompetansemiljøene slik at de får større nytteverdi for små og mellomstore bedrifter (SMB), og slik at SMB i større grad enn i dag etterspør tjenester fra FoU-miljøene.

Ordningen skal styrke lokalt basert næringsutvikling og regionale verdiskapingsmiljøer. En sentral del av innsatsen er å skape større næringsrettet engasjement, særlig i de regionale FoU-miljøene, slik at de bidrar positivt til nyskapingsevnen i næringslivet regionalt. Gjennom sitt strategiarbeid må fylkeskommunene bli viktige premissleverandører for utvikling og videreutvikling av nasjonale program, og i tillegg utforme egne strategier for tiltak som kan supplere de nasjonale satsingene. Satsing på kunnskap og kompetansespredning skal være en av hovedpilarene i fylkeskommunenes arbeid med regionale utviklingsprogram. Med opprettelsen av SNDs distriktskontorer og samarbeidsavtalen mellom Norges Forskningsråd (NFR) og SND, er det et mål å få til en god koordinering mellom nasjonale og regionale satsinger i den enkelte region. En viktig satsing i tiden fremover vil være knyttet til å utvikle ny forskningsbasert næringsvirksomhet.

Tildelingskriterier

Departementet fordeler midler til de enkelte programmene med utgangspunkt i mål for politikkområdet og utarbeidede programbeskrivelser. SND og NFR tildeler midler til enkeltprosjekter på bakgrunn av programbeskrivelser for det enkelte program. I NFR er det et eget styre som står for tildelingen. NT-programmet har også eget styre. I programmene REGINN og FRAM er det søknadsbasert tildeling. Enkeltprosjekter blir vurdert etter kvaliteten på prosjektene i forhold til programmets innretning og bedriftenes behov og egeninnsats. I tillegg skal hovedandelen av prosjektene være i SMB, og en viss andel av bedriftene ligge innenfor det geografiske virkeområdet.

Oppfølging og kontroll

NFR og SND har ansvar for styring og gjennomføring, og utarbeider skriftlige årlige rapporter om aktivitet. Det er utarbeidet resultatkrav knyttet til årlig aktivitet i det enkelte program. Det er også utarbeidet kvantitative resultatmål knyttet til hele porteføljen av NFR sine programmer for perioden 1998-2000. Det gjennomføres regelmessige strategiske analyser og evalueringer for å vurdere effekt og måloppnåelse av innsatsen. Utbetalinger skjer på bakgrunn av regnskaper over medgåtte utgifter.

Rapport 1998 og første halvdel av 1999

Tilsagnsrammen i 1998 var på ca. 72 mill. kr. Programmene er samfinansierte med andre nasjonale aktører. Midler fra posten sikrer distriktpolitisk nedslagsfelt og distriktpolitiske

hensyn. I 1998 deltok 913 bedrifter i de ulike programmene. Av disse var 52 pst. innenfor det distriktpolitiske området, og av disse igjen 17 pst. nordnorske bedrifter. Ordningene ble i stor grad benyttet av SMB. Over 60 pst. av bedriftene hadde færre enn 20 ansatte, og innsatsen var bredt fordelt på ulike bransjer.

Programmer direkte rettet mot kunnskapsheving i små- og mellomstore bedrifter (SMB)

Programmet FRAM er et grunnleggende kompetansehevingsprogram innen strategi- og ledelsesutvikling for små og mellomstore bedrifter som skal gi grunnlag for økt verdiskaping og bedre lønnsomhet for de deltakende bedriftene. I 1998 deltok 333 bedrifter i programmet. Av disse var 58 pst. innenfor det distriktpolitiske virkeområdet, og 20 pst. var hjemmehørende i Nord-Norge.

Programmet for nyskaping og teknologioverføring i Nord-Norge (NT-programmet) har som hovedmål å bidra til nyskaping i nordnorske teknologibedrifter gjennom å investere i kapital, bidra med kompetanse og utvikle nettverk mellom bedrifter og mellom bedrifter og kompetansemiljøer. Målgruppen er eksisterende og nystartede teknologibedrifter i Nord-Norge med evne og vilje til nyskaping. I 1998 ble det igangsatt 40 NT-prosjekter. Programmet skal evalueres med tanke på å framskaffe premisser for oppfølging etter at tredje programperiode utløper 31.12.2000.

Programmet for teknologiformidling fra forskningsinstitutter til SMB (TEFT) er rettet inn mot å gjøre de nasjonale forskningsmiljøene mer SMB-orienterte. Det er også et mål at bedrifter skal få økt konkurranseevne ved å bedre sin evne til å ta initiativ til og gjennomføre FoU-prosjekter i egen bedrift. Attacheer fra teknologiske institutter kobler bedrifter med forskningsmiljøer. I 1998 besøkte TEFT 173 nye bedrifter og utførte 123 teknologiprojekter. Av bedriftene lå 45 pst. innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Totalt sett har TEFT i perioden 1994-98 besøkt 1 878 bedrifter og det er igangsatt 878 teknologiprojekter. TEFT nådde effektmålet ("gjenkjøpsmålet") ved at 27 pst. av bedriftene har foretatt gjenkjøp hos FOU-miljø. Resultatet viser at bedriftene tok egne initiativ til å oppsøke FoU-miljøer etter deltakelse i programmet. I 1998 ble TEFT Nord-Norge skilt ut og et samarbeid med NT-programmet ble etablert (TEFT-fadderprosjekter). Det ble igangsatt 40 fadderprosjekter i 1998. TEFT ble avsluttet i sin daværende form i 1998. Det er vedtatt å iverksette et nytt TEFT-program.

SMB-kompetanse startet opp i 1997 og er et program for rekruttering av personer med høyere utdanning til SMB. I 1998 har 119 kandidater blitt utplassert i bedrifter. SMB-kompetanse skal også bidra til at det etableres et mer varig, formalisert og gjensidig samarbeid mellom SMB og de involverte utdanningsinstitusjonene. Det er planlagt en evaluering av programmet.

Program rettet indirekte mot SMB via ulike kunnskapsproduserende organisasjoner

Program for forskningsbasert nyskaping, FORNY (1995-99), skal få gode forskningsbaserte ideer videreutviklet til lønnsomme produkter. FORNY er organisert som fire regionale programmer i Nord-Norge, Midt-Norge, Vestlandet og Østlandet. I 1998 er det behandlet 310 ideer og gjennomført 51 kommersialiseringer. Disse er fordelt på 29 etableringer og 21 lisensieringer. Det har blitt gjennomført en evaluering av FORNY som vektla behovet for mer langsiktig og tålmodig offentlig innsats når det gjelder forskningsbasert nyskaping. Fremover vil forskningsbasert nyskaping i Distrikts-Norge være et viktig innsatsområde. Departementet vil i denne sammenheng styrke det nye FORNY som vil bli iverksatt i 2000.

Programmet Regional innovasjon (REGINN) som startet opp i 1998, har som oppgave å styrke relasjonene og øke samarbeidet mellom regionalt næringsliv, de regionale FoU-miljøene og andre regionale aktører. Det er gjennomført forprosjekter (identifiseringsfasen) i 10 fylker. Det har blitt bevilget midler til 10 innovasjonsanalyser, og det har blitt igangsatt 9 innovasjonsprosjekter (gjennomføringsfasen).

Program for regional utvikling SMB Høyskoler - RUSH (1995-98) - hadde til oppgave å få etablert næringsrettet oppdragsvirksomhet ved 4 høyskoler som et virkemiddel for kompetanseoverføring til SMB. RUSH ble besluttet avsluttet i 1998, men elementer i programmet blir videreført i REGINN. I 1998 behandlet de involverte høyskolene 260 oppdrag med en omsetning på ca. 17,3 mill. kr og ca. 290 studenter gjennomførte studentprosjekter sammen med næringslivet.

Tabell 6: Samlet oversikt over programmene: budsjett, finansiering over post 53, ansvarlig forvaltningsorganisasjon og antall medvirkende bedrifter i 1998.

Program	Post 53 (mill. kr)	Forvalter	Antall bedrifter
FRAM	13	SND	333
TEFT	15	NFR	173
NT	22	SND	33
RUSH	2	NFR	105
FORNY	6	NFR/SND	52
REGINN	5	NFR	99
SMB-kompetanse	14	NFR	118
SUM	77		913

Andre utviklingstiltak

Departementet har finansiert driften av Barentssekretariatet med 2 mill. kr pr. år i fem år. Barentssekretariatet er nå overdratt til de tre nordligste fylkeskommunene. Kommunal- og regionaldepartementet og Utenriksdepartementet bidrar fortsatt med drifts- og prosjektmidler til sekretariatet.

Bevilgningen blir også brukt til kvinnerettede tiltak, i 1998 ble bl.a. deler av Distriktkvinnenes år finansiert over posten.

Budsjett for 2000

Tilsagns- og bevilgningsrammen for kap. 552, post 53 er foreslått satt til 94 mill. kr for 2000. I 2000 vil kompetanseutvikling bli prioritert på flere av de andre postene under programkategori 13.50. Over kap. 552, post 53 vil midlene bli brukt til program som er satt i gang og nye tiltak som faller inn under formålet med ordningen. Midlene kan også nyttes til statistikk og analysearbeid, utrednings- og evalueringsprosjekter og kvinnerettede tiltak som er i tråd med ordningens formål.

Post 54 Program for vannforsyning, fond

Bakgrunn

Vannverk skal kunne levere vann som tilfredsstiller drikkevannsforskriften og internasjonale avtaler som blant annet EØS-avtalen. I en årrekke har mange vannverk ikke fulgt de bestemmelser som er gitt i tidligere nasjonale forskrifter og normkrav. Dette er særlig et problem for deler av næringslivet, som næringsmiddelbedrifter og reiselivsbedrifter. Vannkvaliteten er mange steder så dårlig at utbedringer av vannverk er nødvendig. En majoritet av slike vannverk ligger i mindre sentrale strøk.

Mål

I 1995 ble det startet opp et program for vannforsyning med varighet i 5 år, og med mulighet for forlengelse inntil 10 år, hvor det bl.a. tas sikte på forbedring av vannkvaliteten gjennom utbedringer av eksisterende anlegg og ledningsnett. Programmet, som har hele landet som nedslagsfelt, inneholder følgende elementer:

- Informasjon og veiledning til kommuner og andre vannverkseiere om deres plikter i forhold til drikkevannsforskriften og til internasjonale forpliktelser.
- Tilskudd til kommuner hvor vannforsyningssituasjonen er kritisk, for å sikre at viktige utbyggingstiltak blir gjennomført.
- Koordinere og yte økonomisk støtte til videre forskning, med henblikk på å komme fram til nye og rimeligere vannbehandlingsmetoder.
- Gjennomføre oppfølgende undersøkelser av grunnvannskilder.

Sosial- og helsedepartementet har det overordnede faglige ansvar for programmet, og Statens institutt for folkehelse (Folkehelsa) er sekretariat. I 1999 er rammen på 75 mill. kr, hvorav 66 mill. kr tilskuddsmidler over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. Nødvendige utbedringstiltak må likevel i stor grad bli finansiert av kommunene/ vannverkene selv.

For mer informasjon viser vi til budsjettproposisjonen til Sosial- og helsedepartementet, kap. 719, post 21.

Tildelingskriterier

Det kan gis støtte til både kommunale og private vannverk som inngår i kommunenes hovedplan for vannforsyning, kommuneplan eller kommunedelplan. Det blir lagt vekt på å

fremme utbedring av vannforsyningsanlegg som gir en god helhetsløsning, først og fremst i de områdene som av kvalitetsmessige og næringspolitiske hensyn har det største behovet. Nødvendige utbedringsbehov må være av en slik størrelsesorden at det er urimelig å pålegge samtlige kostnader på den enkelte abonnent. Nivået på vanngebyrene spiller en viktig rolle i forbindelse med tildeling av tilskudd. Vannverk med næringsmiddelbedrifter innenfor sitt forsyningsområde prioriteres.

Oppfølging og kontroll

Fylkeskommunen og Folkehelse er forberedende saksbehandlingsinstans for søknader fra kommuner/vannverk, før de endelig avgjøres i Kommunal- og regionaldepartementet. Fylkeskommunen har ansvaret for oppfølging av prosjektene.

Rapport for 1998 og 1. halvår 1999

Det er i 1998 gitt 65 mill. kr i støtte til vannforsyningsanlegg i forbindelse med nødvendige kvalitetsforbedrende tiltak. I tillegg er det gitt støtte til driftsassistanse i fylkeskommunene. Driftsassistanse har som formål å bistå kommunene med å komme fram til kostnadseffektive tiltak for utbedring av vannverk.

I 1998 fikk i alt 40 prosjekter tilsagn om støtte, mens 27 fikk avslag fordi de falt utenfor retningslinjene for programmet. I 1997 var tallene henholdsvis 35 og 16. Avslag ble gitt til anlegg som allerede hadde tilfredsstillende vannkvalitet eller der investeringene ikke i særlig grad ville påvirke det årlige vanngebyret.

I 1998 ble det gitt støtte til tiltak til utbedring av vannverk som forsyner ca. 55 000 personer. Tilsvarende tall for 1997 var ca. 63 500. I tillegg har disse vannverkene en rekke nærings- og reiselivsbedrifter innenfor sitt forsyningsområde. Som i 1997 er det i hovedsak vannverk i distriktene som er gitt støtte i 1998.

Programmet har 66 mill. kr til disposisjon til konkrete utbyggingstiltak i 1999. Pr. 1. halvår 1999 er det gitt tilskudd på til sammen 38,5 mill. kr fordelt på 16 prosjekter. Fire søknader er avslått av samme grunn som er anført i rapporten for 1998.

Med de opplysninger en satt inne med ved oppstarten av det 5 årige vannprogrammet var investeringsbehovet anslått til 3,5 mrd. kr. En oppjustering i 1998 anslår at behovet var det dobbelte. Årsaken til dette var at en rekke mindre vannverk ikke var inne i datagrunnlaget ved den første beregningen, i tillegg til at en del kostnader i tillegg til selve renseanlegg ikke var tatt med. Dette gjelder kostnader i forbindelse med bygging av nødvendige bassenger, ledningsnett, veg- og strømframføring til renseanleggene. I de 4 første årene av programperioden (1995-1998) er det gitt støtte på til sammen 315 mill. kr til i alt 185 vannverk. Dette har gitt bedret vannforsyning til ca. 410 000 personer. Totale investeringer som ligger til grunn for denne tilskuddsandelen beløper seg til 1,5 mrd. kr. Utbedring av vannverk som har fått avslag eller som ikke har søkt økonomisk støtte, har i samme periode gitt bedre vannforsyning til anslagsvis 400 000 personer. Sosial- og helsedepartementet vil i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet foreta en evaluering av støtteordningene som inngår i programmet.

Budsjettforslag for 2000

Departementet foreslår at det blir bevilget 68 mill. kr over kap. 552, post 54. Fra programmet ble startet opp har det vært følgende bevilgninger på departementets budsjett: 1995: 90 mill. kr, 1996: 90 mill. kr, 1997: 70 mill. kr, 1998: 65 mill. kr og 66 mill. kr i 1999. Aktiviteten i kommunene innen vannforsyning har vist en klart økende tendens fra programmet startet opp i 1995 og fram til i dag. Basert på oversikter om antall vannverk og vannverksstatus, sett i sammenheng med de forbedringer som er igangsatt med eller uten statlig økonomisk støtte, viser beregninger at det fortsatt er behov for utbedringer på omlag 800 vannverk som til sammen forsyner ca. 550 000 personer.

På grunn av at behovet for utbedringer ikke vil være dekket ved utgangen av 1999, går Regjeringen inn for å forlenge programmet med ytterligere fem år i tråd med det som ble signalisert ved programmets start.

Post 55 SIVA, fond

Mål

Selskapet for industrivekst SF (SIVA) er organisert som statsforetak. Selskapet skal bidra til økt verdiskaping og sysselsetting i distriktene. SIVAs hovedinnsats er knyttet til utvikling og utleie av lokaler for næringsformål i områder der det ellers ville være vanskelig å oppnå etablering av næringsvirksomhet i ønsket omfang. Selskapet har siden 1989 utvidet aktivite-

ten til også å omfatte bl.a. nettverksutvikling og deltakelse i regionale utviklings- og investeringselskap. Formålet med bevilgningen er å finansiere utviklingsaktiviteter mv. som kan styrke SIVAs inntektsgrunnlag ved å opprettholde høy utleiegrad og forebygge tap på investeringer. Videre har SIVAs utviklingsaktivitet som mål å bidra til økt innovasjon gjennom å utvikle nettverk og infrastruktur for overføring av kunnskap og kapital mellom nasjonale og regionale innovasjons- og kunnskapsmiljøer, investorer og distriktsbedrifter.

Program for inkubatorvirksomhet

Det foreslås å etablere et inkubatorprogram som en del av Regjeringens satsing på utvikling av forskningsbasert næringsliv. Nye/potensielle bedrifter har behov for rådgivning og praktisk hjelp i en første kritisk fase av en etablering. En inkubator er et tilrettelagt miljø hvor kunnskapsbaserte bedrifter under etablering i en startfase gis faglig rådgivning, tilgang til kompetansenettverk og husleie/servicefunksjoner til en kostnad tilpasset bedriftens økonomiske evne. Erfaringer fra andre land viser at inkubatorer har gitt meget gode resultater. SIVAs inkubatorkonsept kan gjennomføres i ulike innovasjonsmiljøer som f.eks. forskningsparker og kunnskapsparker. Konseptet innebærer at et innovasjonsmiljø kan gis støtte til etablering og drift av en inkubator i fem år. Støtten fordeles på to områder; 1) Frikjøp av arealer som kan stilles til disposisjon for bedrifter og 2) Støtte til ledelse, servicefunksjoner, rådgivning og nettverk. Etter programperioden vil bedriftene enten flytte ut og overlate inkubatoren til nye bedrifter, eller gå over til vanlige betingelser i lokalene mens inkubatoren flyttes.

SIVA vil dekke deler av kostnadene ved etablering av inkubatorer. Målet er å etablere 8-10 prosjekter årlig over en periode på tre år. Prosjektene vil knyttes opp mot forskningsparker, kunnskapsparker, næringsmiljøer med spesielt interessant kompetanse og spesielt kompetanseintensiv offentlig virksomhet (som sykehus). Det skal legges særlig vekt på utvikling av inkubatorer innenfor det distriktpolitiske virkeområdet, og det skal utvikles opplegg som sikrer klare distriktpolitiske effekter av nyetableringer i inkubatorene.

Oppfølging og kontroll

I forbindelse med iverksetting av nytt økonomireglement for staten er det utarbeidet retningslinjer for utøvelse av statens eierskap i SIVA. Videre arbeides det med videreutvikling av systemer for resultatmåling, rapportering og oppfølging av SIVAs virksomhet.

Rapport 1998

Sysselsettingen i leietakerbedrifter ved SIVAs eiendommer viste en positiv utvikling i 1998. Tabellen nedenfor viser utviklingen i antall sysselsatte ved bygg og anlegg eid av SIVA, og prosentvis endring fra året før. Det gjøres oppmerksom på at statistikkgrunnlaget er endret f.o.m. 1998, slik at bl.a. elever/studenter i SIVA-bygg ikke lenger er inkludert.

Tabell 7: Antall sysselsatte ved SIVAs bygg og anlegg 1991-1998.

År	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Antall sysselsatte	3 795	4 260	5 307	5 438	5 641	6 062	7 037	8 097
Prosentvis endring fra året før		5	12	25	2	4	7	16

SIVA har i 1998 nyttet 3,4 mill. kr til ulike utviklingsprosjekter, 1,3 mill. kr til analyser og kompetanseoppbygging og om lag 3,9 mill. kr til nettverksutvikling mv. I 1998 investerte SIVA ca. 22,8 mill. kr i aksjekapital i investerings- og utviklingsselskap.

SIVA har i 1998 hatt en utleiegrad på 91 pst. mot 92 pst. året før. SIVA (konsernet) har investert 265 mill. kr i bygg og eiendommer i 1998 (hel- eller majoritetseierskap). Av selskapets samlede eiendomsinvesteringer ligger 76 pst. innenfor dagens distriktpolitiske virkeområde. En større del av SIVAs investeringer i 1998 enn tidligere er foretatt utenfor virkeområdet. Det vises for øvrig til kap. 2426, post 90.

Resultat 1998

I forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 62 (1997-98) Omgjøring av deler av SIVAs lån i statskassen til innskuddskapital vedtok Stortinget å konvertere 100 mill. kr av SIVAs lån til innskuddskapital i foretaket. Stortinget sluttet seg videre til forslaget om å fastsette et årlig avkastningskrav på 6,5 pst. for de 100 mill. kr som ble konvertert. For 1998 var resultatet før skattekostnad på 7,4 mill. kr. Årsresultatet var også 7,4 mill. kr, mot 0,4 mill. kr i 1997. Bokført egenkapitalandel var pr. 31. desember 1998 på 22,9 pst. Tilsvarende tall for konsernet var 17,9 pst. I samsvar med vedtak i foretaksmøtet legges det ikke opp til å betale

utbytte til staten for 1998.

Budsjett 2000

Det foreslås en bevilgning på 36 mill. kr over kap. 552, post 55, hvorav 18 mill. kr til program for inkubatorvirksomhet.

Post 56 Omstilling og nyskaping, fond

Mål

Omstillingsbevilgningen er et ekstraordinært virkemiddel som kan nyttes i kommuner/regioner med ensidig næringsgrunnlag, og som står overfor særskilt store omstillingsoppgaver. Målet er å bidra til å styrke næringsgrunnlaget ved økt verdiskaping gjennom nyetablering og videreutvikling av lønnsomme arbeidsplasser slik at området får en mer robust og variert næringsstruktur. I tillegg skal arbeidet med omstilling bidra til å styrke næringsutviklingsevnen i området i løpet av omstillingsperioden gjennom bl.a. økt kompetanse og økt kapasitet innenfor ledelse og økt samhandling mellom private og offentlige aktører. Det skal legges vekt på et helhetlig samfunnsperspektiv i arbeidet med omstilling.

Tildelingskriterier

For å kunne få støtte er hovedkravet at et område (kommune/region), som hovedregel, må ha en reduksjon i den direkte sysselsettingen ved hjørnesteinsbedrift /-næring på minimum 10 pst. av total sysselsetting i området. Unntaksvis kan områder med særskilte og langsiktige problemer knyttet til omstrukturering innen næringslivet få støtte fra denne bevilgningen. Omstillingsprosjektene skal i hovedsak ha et regionalt perspektiv.

Oppfølging og kontroll

SND har utbetalingsansvar for bevilgningen og har på vegne av departementet ansvaret for kvalitetssikring i form av rådgiving og oppfølging. Arbeidet i omstillingsområdene blir regelmessig evaluert, og områdene rapporterer årlig på bruken av midlene.

Rapport for 1998 og første halvår 1999

I 1998 mottok åtte større regioner og seks enkeltkommuner omstillingsmidler. Eksempler på større regionale prosjekter er Grenland, Østfold Industrioftensiv, nordre Nordland og Sør-Troms. Av prosjekter begrenset til en kommune kan nevnes Steinkjer, Odda og Ballangen. Flere av prosjektene er under evaluering. De ulike evalueringene viser bl.a. de store utfordringene som omstillingsarbeid i større regioner medfører. Samtidig er det slik at framdriften i omstillingsarbeidet i enkeltkommuner/mindre områder varierer. Ulikhetene viser seg både m.h.t. grad av strategisk, konsentrert innsats, suksess i prosjektgjennomføring og samarbeid. Som et resultat av strategisk arbeid omkring forvaltningen av omstillingsbevilgningen, vil en heretter legge til rette for at arbeidsmarkedsregioner i større grad blir et naturlig nedslagsfelt for prosjektene. Et annet sentralt perspektiv har vært styrking av fylkeskommunenes rolle i omstillingsarbeidet. Ballangen og Åmot er nye omstillingsområder fra første halvår 1999. Det reduserte aktivitetsnivået i olje- og gassindustrien har ført til vansker ved flere skipsverft og leverandørindustribedrifter. Departementet, i samarbeid med SND og flere fylkeskommuner, arbeider med en nasjonal omstillingskonferanse i Tromsø høsten 1999.

Budsjettforslag for 2000

Det foreslås at det bevilges 92 mill. kr til post 56 Omstilling og nyskaping i 2000. Bevilgningen vil bli nyttet til videreføring av de regionale omstillingssatsingene i nordre Nordland, Sør-Troms, Østfold, Aust-Agder/Telemark og Glåmdalen og nye prosjekter i mindre områder. Bevilgningsforslaget innebærer en økning på 10 mill. kr i forhold til vedtatt budsjett 1999. Regjeringen ønsker å styrke bevilgningen for å kunne støtte områder som opplever sysselsettingsreduksjoner som følge av aktivitetsnedgang i f.eks. olje- og gassrelaterte virksomheter og områder som blir spesielt sterkt berørt av endringene i arbeidsgiveravgiften.

Post 57 Næringshager, fond

Mål

Regjeringen ønsker å videreføre arbeidet med utvikling og etablering av næringshager i 2000. Formålet er å stimulere utvikling av nye arbeidsplasser innenfor kunnskapsintensive næringer i distriktene gjennom å tilby infrastruktur og utviklingsmiljøer til personer med høy

kompetanse.

Etter planen vil hver næringshage få 30-50 arbeidsplasser. Utvikling og etablering av næringshagene skjer i regi av SIVA, i nært samarbeid med lokale og regionale aktører. Målet for 2000 er å bearbeide 10-15 mulige etableringer.

Infrastrukturen i næringshagene vil omfatte både lokaler og informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Eiendomsinvesteringene vil bli søkt finansiert gjennom mobilisering av lokal privat kapital, i tillegg til kapital fra SIVA.

Formålet med bevilgningen er å:

- finansiere særskilte utviklingskostnader for SIVA i forbindelse med næringshagesatsingen. Dette gjelder bl.a. engasjement av medarbeidere, innleie av ekstern kompetanse og utvikling og drift av tjenester knyttet til nettverks- og erfaringsformidling.
- medfinansiere utviklingskostnader knyttet til den enkelte næringshage, bl.a. lokale utviklingsprosjekter, drift av prosjektgrupper mv., både i forprosjektfasen og etter etablering.
- kompensere for reduserte leieinntekter i en overgangsperiode, knyttet til utviklingsarealer og "veksthusfunksjoner" for nyetableringer i den enkelte næringshage.

Midler over denne posten kan også nyttes til informasjonstiltak knyttet til næringshager, samt utvikling og evaluering av tiltaket. Fysiske investeringer forutsettes ikke finansiert over denne bevilgningen. Det vises for øvrig til omtale av tiltaket i St.prp. nr. 1 (1998-99).

Tildelingskriterier

SIVA fatter beslutning om lokalisering av og investeringer i næringshager. Normalt vil ikke større byer eller steder med regionale forskningsmiljøer komme i betraktning. Etablering av næringshager skal i hovedsak skje innenfor det distriktpolitiske virkeområdet.

Oppfølging og kontroll

Midlene som bevilges over posten vil bli stilt til disposisjon for SIVA. Kontroll og oppfølging av bruken av midlene vil foregå i henhold til de generelle retningslinjer og rutiner for departementets oppfølging av SIVAs virksomhet, jf. omtale under kap. 552, post 55.

Rapport for 1998

SIVA hadde ved siste årsskifte mottatt over 100 henvendelser om etablering av næringshage og har lagt ned betydelige ressurser i oppfølging av disse.

Det ble i 1998 igangsatt forprosjekter med sikte på videre næringshageetablering på følgende fem steder: Bardufoss, Leknes, Gol, Rjukan og Rosendal. I 1999 er det foreløpig vedtatt forprosjekter på ytterligere seks steder: Tynset, Sør-Odal, Kristiansund, Gloppen, Hammerfest og Mandal. Næringshagene på Gol og Tynset er på det nærmeste realisert.

Budsjettforslag 2000

For 2000 foreslås bevilget 30 mill. kr til SIVAs arbeid med næringshager.

Post 58 Profilering av distriktene, fond

Bakgrunn

Fraflytting fra distriktene er et økende problem. Det er derfor viktig å skape en bevissthet om distriktenes kvaliteter som bosted og å gjøre dem mer attraktive. Profilering av lokalsamfunn er et av innsatsområdene som blir prioritert av Kommunal- og regionaldepartementet. Det er nødvendig å sette i verk tiltak både for å få ungdom til å bosette seg i distriktene etter endt utdanning, samt tiltak for å redusere fraflyttingen fra distriktene.

Mål

Posten ble opprettet i 1999 og midlene skal nyttes til nye og utradisjonelle tiltak for å få ungdom mer oppmerksom på mulighetene som finnes i distriktene. Bruken av posten sees i sammenheng med øvrige satsingsområder i departementet.

Formålet er å synliggjøre distriktenes kvaliteter som bostedsalternativ, gjennomføre tiltak for å gjøre distriktene mer attraktive for ungdom og unge kvinner og gjennomføre holdningsskapende arbeid i lokalsamfunnene.

Målgruppen for profilering vil primært være ungdom i aldersgruppen 14-30 år. Supplerende tiltak som etableres vil innrettes både mot distriktsungdom og byungdom, deriblant ungdom med høyere utdanning. Spesielt viktig er det å profilere distriktene positivt ovenfor kvinner. Fordi ulike grupper har ulike preferanser og behov, vil innsatsen bli differensiert og rette seg mot aldersgruppen 14-19 år og 20-30 år.

Tildelingskriterier

Midlene skal benyttes til gjennomføring av ulike profileringstiltak i henhold til ovenstående. Når det gjelder disponering av midlene, vil vi konsentrere oss om forholdsvis få operatører. En vil derfor samarbeide med frivillige organisasjoner, samt søke bistand fra profesjonelle miljøer.

Rapport for første halvår 1999

For 1999 er det totalt bevilget 9 mill. kr over kap. 552, post 58. Departementet fordeler midlene mellom følgende tiltak:

- ungdomsutveksling mellom skoler/ungdommer i bygd og by
- reise- og opplevelsestipend for hverdagshelter og ildsjeler/utdeling av "Årets ildsjelpris"
- tilskudd til artikler/videoproduksjon som fokuserer på aktiviteter i distriktene og bidrar til å synliggjøre distriktenes kvaliteter som bostedsalternativer
- ungdomskonferanser
- tiltak som ungdomsorganisasjonene etablerer
- arrangementer som profilerer bygdenes fortrinn

Opprettelse av posten i 1999 var ikke ment som en årlig bevilgning, men som en ekstraordinær satsing som ledd i lanseringen av en egen ungdomssatsing i distrikts- og regionalpolitikken. I år 2000 vil ungdom bli prioritert innenfor de ordinære virkemidlene.

Post 90 SIVA Innskuddskapital

I henhold til § 12 i Lov om statsforetak skal et statsforetak ha en innskuddskapital som står i et forsvarlig forhold til foretakets virksomhet.

Rapport 1998

SIVAs innskuddskapital ble økt med 5 mill. kr i 1997, 10 mill. kr i 1998 og 10 mill. kr i 1999 etter budsjettvedtak i Stortinget, og vedtak i foretaksmøtet. Videre vedtok Stortinget ved behandling av Innst. S. nr. 242 (1997-98) den 18. juni 1998 at 100 mill. kr av SIVAs lån i statskassen skal konverteres til innskuddskapital i foretaket, med virkning fra 1.1.1998. Innskuddskapitalen i SIVA er etter dette 244,5 mill. kr.

Budsjett 2000

På grunn av betydelige utbyggingsoppgaver SIVA står overfor er det behov for å øke innskuddskapitalen også i 2000. Det foreslås en bevilgning på 10 mill. kr for 2000.

KAP. 553 FORSØK

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
63	Tilskudd til dekning av tap under frikommuneforsøk, <i>kan overføres</i>	22 347		
73	Tilskudd til etterbruksfond, <i>kan overføres</i>	500		
	Sum kap. 553	22 847		

I perioden 1988-92 ble det gjennomført et frikommuneforsøk i Nord-Trøndelag og Finnmark. Målet var å effektivisere ressursbruken innen distriktsutbyggingssektoren. Som en del av forsøket fikk de to fylkeskommunene ansvar for tap på lån og garantier i forsøksperioden. Etter at forsøket ble avviklet, fortsatte Nord-Trøndelag og Finnmark å ha tapsansvar for lån og garantier gitt i forsøksperioden. Fylkeskommunene har blitt kompensert for tapet over post 63. Tapskompensasjonen for Nord-Trøndelag er blitt beregnet på grunnlag av gjennomsnittlig tap i SND og fylkeskommunene for tilsagnsårene 1988-92. Finnmarks tapskompensasjon beregnes på tilsvarende måte, men multipliseres med 1,5 da tapene i Finnmark var vesentlig høyere enn gjennomsnittet i de øvrige fylkene i årene før forsøksperioden. Det beregnes i tillegg for begge fylkene en rentekompensasjon som følge av at fylkeskommunene får utbetalt midlene etterskuddsvis.

KAP. 2425 STATENS NÆRINGS- OG DISTRIKTSUTVIKLINGSFOND (SND) OG FYLKESKOMMUNENE

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
51	Distriktsutviklingstilskudd, fond, <i>kan nyttes under kap. 551, post 51</i>	702 829	809 000	836 000
53	Tilskudd til dekning av tap på lån	77 550	120 000	110 000
75	Dekning av tap på låneårganger uten taps-avsetninger	4 856		4 000
	Sum kap. 2425	785 235	929 000	950 000

Endringer som ikke framgår av tabellen: Ved behandlingen av St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999 i Stortinget 18. juni 1999 ble post 51 nedsatt med 25 mill. kr, post 53 nedsatt med 4 mill. kr og post 74 Dekning av tap på risikolån og garantier (ny) bevilget med 24,1 mill. kr jf. Innst.S. nr. 236 (1998-99).

Mål

Midlene over kap. 2425 Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) og fylkeskommunene skal fremme utviklingen av et konkurransedyktig og lønnsomt næringsliv i distrikter med særlige sysselsettingsvansker og/eller et svakt utbygd næringsgrunnlag. Dette skal skje ved å stimulere til nyetableringer, til videreutvikling og omstilling av eksisterende bedrifter, og til kompetanseheving i slike bedrifter.

Kap. 2425 omfatter distriktsutviklingstilskudd og distriktsrettet risikolån. Virkemidlene forvaltes nå i sin helhet av SND. Distriktsutviklingstilskudd og distriktsrettet risikolån kan benyttes innenfor område A, B og C av det distriktspolitiske virkeområdet. Område A er høyest prioritert, og i sone A kan det gis den høyeste maksimalsats for investeringstilskudd.

Strategier og tildelingskriterier

Distriktsutviklingstilskudd og distriktsrettede riskolån skal bidra til at samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter eller prosjekter som er viktige for å nå de distriktspolitiske målsettingene iverksettes. Framtidsrettede og lønnsomme bedrifter er en forutsetning for varige arbeidsplasser. Virkemidlene må derfor rettes mot prosjekter med stor grad av nyskaping og høyt kunnskapsinnhold. Dette er viktig for å bidra til at det legges til rette for arbeidsplasser for personer med høyere utdanning i distriktene.

Det er et krav om at prosjekter som får lån eller tilskudd skal være bedriftsøkonomisk lønnsomme etter tildeling av lån og/eller tilskudd. Lån og tilskudd skal bidra til at prosjekter som ikke ville ha blitt iverksatt, eller ikke ville bli iverksatt i samme grad uten offentlig lån eller tilskudd, blir realisert.

Ved tildeling av midler skal små bedrifter prioriteres, og det skal legges særlig vekt på å utvikle bedrifter og arbeidsplasser som sikrer et variert arbeidsplassstilbud og et tilfredsstillende tjenestetilbud. Tiltak rettet mot kvinner og ungdom skal prioriteres. SND og fylkeskommunene vil sette i verk tiltak og gjøre de nødvendige prioriteringer i lys av situasjonen i det enkelte fylke.

Blant de prosjekter som oppfyller de ovenfornevnte kriterier skal virksomheter i kommuner med stor nedgang i folketallet prioriteres. I de best utbygde delene av det geografiske virkeområdet skal det kun gis støtte til tiltak av større regional betydning, kunnskapsintensive bedrifter eller tiltak som bidrar til å redusere en ensidig næringsstruktur. Parallelt med avtakende sentralitet kan det vises økende åpenhet for støtte til mere lokalmarkedsbaserte tiltak som er av betydning for bosetting og sysselsetting på stedet.

Oppfølging og kontroll

Ansvar for oppfølging av enkeltsaker tilligger det organ som har gjort siste positive vedtak om støtte til bedriften. Det er utarbeidet et nytt mål- og resultatrapporteringssystemet for de bedriftsrettede virkemidlene forvaltet av SND. Det nye systemet ble satt i verk fra 1.1.1999. Styringssystemet for SND omfatter både de landsdekkende og distriktsrettede ordningene. SND blir målt både etter effektivitet i formål, aktivitet og intern produktivitet i institusjonen.

SNDs regionale organisering og forvaltning av øvrige virkemidler

Distriktspolitikken skal være en prioritert oppgave for hele SNDs administrasjon og i forvaltningen av alle SND sine virkemidler. Alle fylkeskommuner har nå inngått avtale om opprettelse av SND distriktskontorer. Distriktskontorene forvalter alle SNDs virkemidler

(både distriktsrettede og landsdekkende). SND har i tillegg opprettet samarbeidsavtaler med bl.a. SIVA, NFR, Eksportrådet og Norsk Designråd. Disse samarbeidsavtalene gjør at næringslivet i fylkene får tilgang til et bredt sammensatt virkemiddelapparat gjennom SNDs distriktskontorer.

SND har nylig vært gjennom en større omstrukturering av organisasjonen. Målet er at en større del av kundebehandling og bevilgninger skal skje ved distriktskontorene. En større del av beslutningene vil da bli fattet av beslutningstakere som sitter nær kundene og som har god kjennskap til det lokale næringsliv. Gjennom fylkesplanene og regionale utviklingsprogram skal fylkeskommunene legge føringer på bruken av alle de virkemidlene som SNDs distriktskontor forvalter. Det er departementets vurdering at avtalene mellom fylkeskommunene og SND gir en god avveining mellom fylkeskommunene sitt strategiske ansvar for næringsutvikling i fylket og SND sitt operative ansvar for bruken av virkemidlene.

Mulighet for å omdisponering av midler

Fylkeskommunene kan overføre inntil 20 pst. mellom de to postene kap. 551, post 51 Tilrettelegging for næringsutvikling og kap. 2425, post 51 Distriktsutviklingstilskudd. Omdisponeringen skal være begrunnet i de regionale utviklingsprogrammene. På denne måten kan virkemiddelbruken i større grad tilpasses de ulike utfordringene i hver enkelt region.

Forsøk med videreutvikling av regionale utviklingsprogram i Hedmark og Oppland

Forsøket vedrørende videreutviklingen av regionale utviklingsprogram i Hedmark og Oppland er omtalt under programkategoriomtalen. Fylkeskommunene kan overføre inntil 20 pst. fra kap. 2425 post 51. Se også romertallsvedtak V.

Post 51 Distriktsutviklingstilskudd

Distriktsutviklingstilskuddet kan gis som vanlig tilskudd, tilskudd med tilbakebetalingsvilkår, eller tilskudd til rentenedsettelse eller rentefritak. For å få best mulig distriktpolitisk effekt av hver krone anvendt er det viktig at bruken av tilskudd skjer etter en samlet vurdering av hver enkelt sak og at støtten differensieres. Støtteelementet ved bruk av tilskuddet er vesentlig høyere enn ved bruk av risikolån. I den grad prosjekter kan realiseres til tilfredsstillende lønnsomhet ved bruk av risikolån eller betingede lån bør disse ordningene benyttes i stedet for tilskudd. I tillegg til finansiering av enkeltprosjekter kan distriktsutviklingstilskuddet nyttes til å finansiere programsatsinger, utrednings- og evalueringsprosjekter initiert av departementet, og informasjons- og opplæringstiltak for fylkeskommunene eller SND-distriktskontorer i regi av SND eller departementet.

Distriktsutviklingstilskuddet kan i hovedsak nyttes til følgende formål:

- støtte til fysiske investeringer
- støtte til konsulentbistand, opplæring og kunnskapsformidling
- støtte til produktutvikling
- støtte til rentenedsettelse/rentefritak

Støtte til fysiske investeringer

Det kan gis investeringsstøtte til investeringer av varig karakter i forbindelse med nyetableringer eller til investeringer som bidrar til vesentlige endringer i produksjonsprosessen i eksisterende bedrifter. I tillegg kan utgifter i forbindelse med kjøp av eiendomsbelagt informasjon i små og mellomstore bedrifter støttes. Fra 1.1.2000 vil nytt geografisk virkeområde for de distriktpolitiske virkemidlene tre i kraft. I den forbindelse vil de maksimale støttesatsene for sone A og sone B bli noe redusert.

Støtte til kjøp av konsulenthjelp, opplæring og kunnskapsformidling

Tilskudd kan gå til kjøp av konsulent/rådgivningstjenester, opplæring, kunnskaps- og informasjonsoverføring som bidrar til at nye bedrifter og nyetablerere får et godt grunnlag for å starte virksomheter, og til at eksisterende bedrifter kan videreutvikles gjennom kompetanseheving, omstilling og nyskaping. Kostnader i forbindelse med etablering av samarbeid/nettverk mellom SMB kan også støttes. Tiltakene må tilfredsstille et engangsbehov for oppdatering av kunnskap og ikke omfatte bedriftens ordinære kjøp av slike tjenester. Kompetanseprogram rettet mot næringslivet finansieres også over kap. 552, post 53.

Støtte til produktutvikling

Det kan gis støtte til industriell forskning, utvikling av prototyper, pilotprosjekter og demonstrasjonsprosjekter. Det er en forutsetning for støtte at slike prosjekter ikke kan omdan-

nes eller anvendes til industrielle formål eller utnyttes kommersielt.

Post 53 Tilskudd til dekning av tap på lån

Risikolån kan gis til de samme støtteformål som beskrevet under omtalen av post 51. For å dekke framtidige tap på risikolånerammen til SND og fylkene bevilges det midler til tapsfond. Tapsfondet skal dekke alle framtidige tap på den tildelte rammen. For 1999 er tapsprosenten satt til 25 pst. av gitte tilsagn om risikolån. I de fylkene der SND og fylkeskommunene har inngått avtale om eget distriktskontor har SND tatt over forvaltning og oppfølgings- og tapsansvar for fylkeskommunenes engasjementsmasse. Det er åpnet opp for at det kan gis betingede lån fra risikolånerammen. Slike lån kan avskrives hvis prosjektet mislykkes, i motsetning til ordinære risikolån som bare kan avskrives hvis bedriften mangler betalingsevne. Betingede lån eller tilskudd med tilbakebetalingsvilkår (betingede tilskudd) bør i større grad benyttes i prosjekt som har høy risiko og høy forventet avkastning.

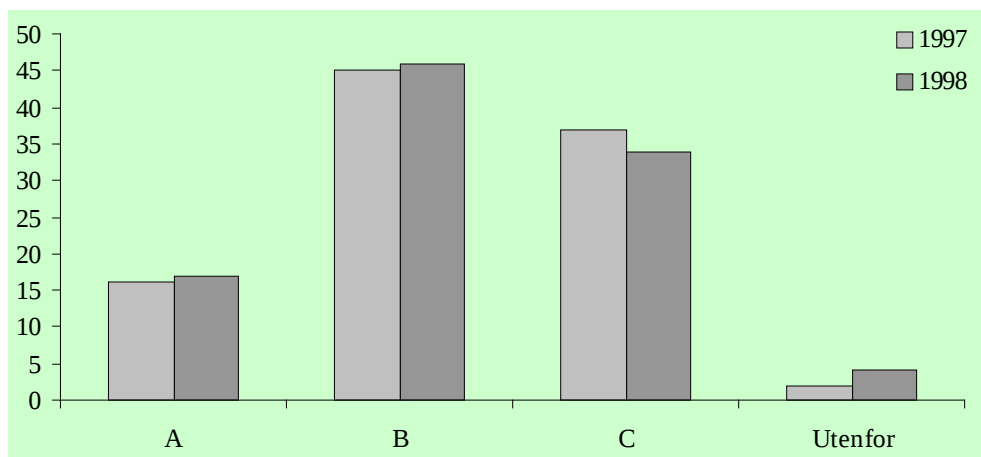
Rapport for postene 51 og 53 for 1998

Tabell 8: Forbruk postene 51 og 53 1998.

Virkemiddel	Ramme i mill. kr			Forbruk i pst.		
	SND	Fylkene	Totalt	SND	Fylkene	Totalt
Distriktsutviklingstilskudd	294	375	669	99	99	99
Distriktsrettet risikolån	152	158	310	99	99	99
Totalt	446	533	979			

Den totale rammen for distriktsutviklingstilskuddet var i 1998 på 669 mill. kr. Av dette disponerte SND 294 mill. kr, det vil si drøye 40 pst. av totalrammen. Fylkeskommunene disponerte 375 mill. kr, det vil si i underkant av 60 pst. av totalrammen. 34 mill. kr ble overført fra kap. 2425, post 51 til kap. 551, post 51. Departementet disponerte 4 mill. kr. Det ble i 1998 gitt tilsagn om distriktsrettede risikolån for 310 mill. kr. Både rammen for distriktsutviklingstilskudd og risikolån er tilnærmet fullt utnyttet. Som figuren nedenfor viser var fordelingen av midler i det geografiske virkeområdet tilnærmet konstant fra 1997 til 1998. Tilsagn registrert til utenfor det distriktpolitiske virkeområdet er gått til bedrifter som har hovedkontor utenfor virkeområdet, men med avdelinger innenfor. Størsteparten av tilsagnene er i 1998 som i 1997 gått til område B og C, som også har det høyeste folketallet innenfor det distriktpolitiske virkeområdet.

Figur 4: Bruk av virkemidlene fordelt på virkemiddelsone i 1998 og 1997.

Fra og med 1998 er også bruk av midler i utkantkommuner (kommuner med størst nedgang i folketallet de siste 5 og siste 10 år) rapportert særskilt. Tallene for 1998 viser at 14,8 pst. av distriktsutviklingstilskuddet og 19,1 pst. av risikolånene gikk til utkantkommuner med stor nedgang i folketallet i løpet av de siste 5 år, mens 19,1 pst. av distriktsutviklingstilskuddet og 22,2 pst. av risikolånene gikk til kommuner med stor nedgang i folketallet i løpet av de siste 10 år. Sett i forhold til at det er om lag 8 pst. av befolkningen som bor i kommunene med størst nedgang i folketallet, viser dette at SND i stor grad prioriterer kommuner med størst nedgang i folketallet.

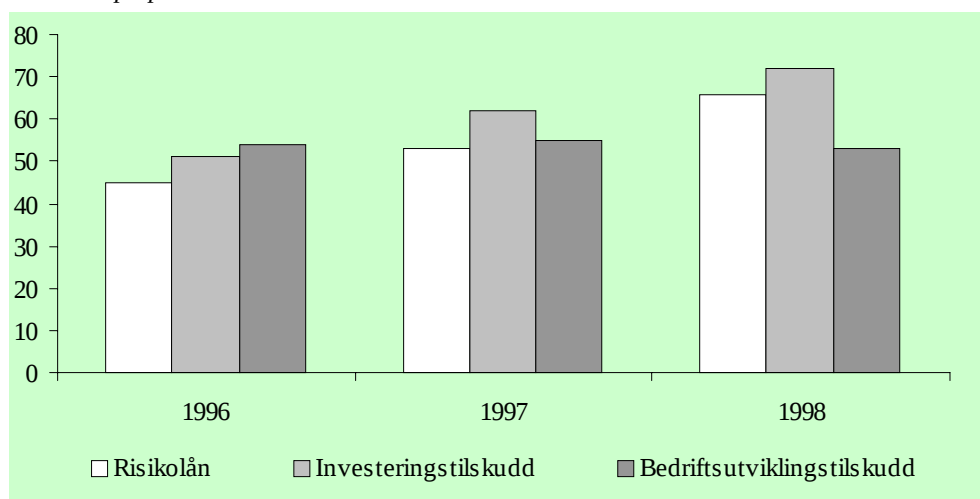
Tabell 9 viser fordelingen av risikolån og distriktsutviklingstilskudd på fylkene. Fylkeskommunenes rammer ble fastsatt etter folketall innenfor sone A, B og C. Sone A gis høyest prioritet. 15 pst. av rammen ble fordelt i henhold til kriterier i mål- og resultatstyringssystemet. SNDs ramme blir ikke fordelt etter geografisk område, slik at det geografiske nedslagsfeltet av den totale rammen derfor vil variere en del fra år til år.

De nordligste fylkene har mottatt mest lån og tilskudd. Finnmark fylke har mottatt mest distriktsutviklingstilskudd og risikolån pr. innbygger, mens Nordland er det fylket som totalt sett har mottatt mest distriktsutviklingstilskudd og risikolån.

Tabell 9: Fordeling av distriktsutviklingstilskudd og risikolån p.r. fylke.

Fylke	Folketall 1.1.1998	Totalt		Pr. innbygger	
		Distrikts- utviklings- tilskudd	Risikolån	Distrikts- utviklings- tilskudd	Risikolån
Østfold	237 045	1 065 000	150 000	4	1
Hedmark	186 118	28 064 820	10 595 000	151	57
Oppland	182 162	20 409 500	9 570 000	112	53
Buskerud	232 967	10 490 000	2 390 000	45	10
Telemark	163 857	31 383 820	19 605 000	192	120
Aust-Agder	101 152	6 010 500	4 365 500	59	43
Vest-Agder	152 553	2 671 000	2 899 000	18	19
Rogaland	364 341	5 788 000	1 851 000	16	5
Hordaland	428 823	23 246 664	10 360 000	54	24
Sogn og Fjordane	107 790	48 666 696	34 523 000	451	320
Møre og Romsdal	241 972	64 353 681	38 857 000	266	161
Sør-Trøndelag	259 177	33 823 000	18 814 000	131	73
Nord-Trøndelag	126 785	38 173 150	10 368 000	301	82
Nordland	239 280	146 266 945	64 520 000	611	270
Troms	150 288	83 758 768	28 012 500	557	186
Finnmark	74 879	86 064 495	51 180 000	1149	684
Svalbard	-	880 000			
Uspesifisert	-	34 001 749	76 000		
Sum	3 255 729	665 117 788	308 136 000		

Figur 5: Andelen midler benyttet til nyetablering, nyskaping og omstilling i 1996-1998. Andel beløp i prosent.

Figuren ovenfor viser at en stadig større del av SNDs midler benyttes til nyskaping, nyetableringer eller omstillingstiltak. Dette er positivt. Særlig er det positivt at det er andelen prosjekter som kan defineres som nyetablering og nyskaping som har økt, mens bruk av midler til omstillingstiltak er noe redusert.

Andelen midler til kompetanseheving har økt, men er fortsatt lav. Kun 4,2 pst. av risiko-

lånene er gitt til kompetansetiltak, mens 18,8 pst. av distriktsutviklingstilskuddet (bedriftsutviklingstilskudd og investeringstilskudd) gikk til kompetansetiltak.

De bedriftsrettede virkemidlene brukes i økende grad til å finansiere kvinnerettede tiltak. I underkant av 45,4 mill. kr ble i 1999 gitt til tiltak som defineres som kvinnerettede. Dette er en markert økning fra 1997 da kun 13,4 mill. kr ble brukt til kvinnerettede tiltak. Registreringen av prosjektene er imidlertid foreløpig mangelfull, men i det nye mål- og resultatsrapporteringsystemet til SND er det utviklet indikatorer for hva som kan defineres som kvinnerettede tiltak. Denne trådte i kraft 1.1.1999.

Tabell 10: Forventet sysselsettingsendring for ordningene risikolån og investeringstilskudd.

År	1994	1995	1996	1997	1998
Effekt på sysselsettingen	2 151	2 294	1 958	3 208	3 401

Tabellen ovenfor viser at det er en økning i antall forventet nye arbeidsplasser som følge av bruk av risikolån og tilskudd i 1998. Som det framgår av tabellen har det vært en økning i forventet nye arbeidsplasser som følge av de bedriftsrettede virkemidlene fra 1994 til 1998.

Det er imidlertid stor usikkerhet knyttet til tall for forventet effekt av virkemidlene. Tallene omfatter heller ikke sysselsettingseffekten av prosjekter som bidrar til å opprettholde eksisterende arbeidsplasser og som uten gjennomføring av prosjektet ville gått tapt.

Tabell 11: Andelen av beløp brukt etter bedriftsstørrelse i 1998. I prosent.

	1997		1998	
	1-19 ansatte	1-99 ansatte	1-19 ansatte	1-99 ansatte
Risikolån	48	83	76	95
Distriktsutviklingstilskudd	57	87	64	97

Andelen av SNDs virkemidler som har gått til bedrifter med mindre enn 19 ansatte har økt i 1998, og nesten 100 pst. av SNDs virkemidler går til bedrifter med under 100 ansatte. Åtte av ti tilsagn om tilskudd går til bedrifter med under 20 ansatte mens drøye 60 pst. av tilsagnsbeløpet gikk i 1998 til bedrifter med under 20 ansatte. Dette er viktig da sysselsetting og verdiskapning i privat sektor skjer i økende grad i SMB-sektoren.

I 1998 ble 2,7 pst. av risikolånene gitt som betingede lån, mens 3,9 pst. av investeringstilskuddet og 3,1 pst. av bedriftsutviklingstilskuddet ble gitt som betinget tilskudd. 1998 var det første året SND kunne gi betingede lån fra den distriktsrettede risikolåneordningen. Departementet ønsker at både bruken av betingede lån og betingede tilskudd skal øke, se omtale av budsjettforslag for år 2000.

Tabell 12: Oversikt over tapsprosent før tapsavsetninger og fylkenes tapsfond, faktisk tapsfond (utnyttet del av tapsfondsbevilgningen), foreløpige realiserende tap og gjenværende tapsfond risikolån i absolutte tall og i pst. pr. 31.12.98. Tall i 1 000 kr.

Tilsagns- årgang	Taps- prosent	Faktisk tapsfond	Realiserende tap	Gjenvæ- rende tapsfond	Gjenværende tapsfond i pst. av gjenværende lånemasse
1994	30	44 417	49 435	- 5 018	-5
1995	30	60 884	38 306	22 578	10
1996	25	64 672	1 770	62 902	37
1997	25	121 576	0	121 576	48
1998	25	77 034	0	77 034	127
Sum		368 583	89 511	279 072	

Post 51 og post 53 Rapport første halvår 1999

Pr. 31.7 var 86 pst. av SND sentralt sin ramme for distriktsutviklingstilskudd brukt, mens 58 pst. av den fylkesfordelte rammen var benyttet. Tilsvarende tall for risikolånene var for SND sentralt 72 pst. av rammen, og av den fylkesfordelte rammen 51 pst.

Budsjett 2000

Post 51 Distriktsutviklingstilskudd

Det foreslås en tilsagns- og bevilgningsramme for kap. 2425, post 51 på 836 mill. kr. Det er ønskelig å vri bruken av distriktsutviklingstilskuddet og risikolån over på tiltak som bidrar

til å heve kunnskapsintensiteten i eksisterende næringsliv, og som bidrar til at det etableres nye kunnskapsintensive bedrifter i distriktene. Det vil bli lagt særlig vekt på at støtte til kompetanseheving, produktutvikling og nettverksbygging skal styrkes. Ved å bidra til økt lønnsomhet og verdiskapning i næringslivet i distriktene, vil man i større grad legge til rette for en type arbeidsplasser som er etterspurt av ungdom og kvinner. Attraktive arbeidsplasser og ønsket næringsutvikling forutsetter en todelt satsning: For det første å bidra til at distriktene får en økt andel av veksten i kunnskapsbaserte og tjenesteytende næringer og bransjer og for det andre å øke lønnsomheten og verdiskapningen i eksisterende næringsliv ved å bidra til økt kunnskapsinnhold og omstillingsevne i eksisterende produksjon. For å lykkes med en slik satsing betinger dette at SND i større i grad arbeider aktivt i for å fremme slike typer investeringer i det eksisterende næringsliv og for å fremme etablering av nye kunnskapsintensive bedrifter. Det åpnes derfor opp for at SND i tilknytning til spesifikke satsinger kan benytte deler av bevilgningen til administrative tiltak for å fremme nyskaping i næringslivet. Bruk av midler til slike tiltak må avklares i hvert enkelt tilfelle med departementet.

Møreforskning sin kundeundersøkelse viser at bedriftene ønsker at SND bidrar med faglig oppfølging av nyetablerte bedrifter. Tiltak som bidrar til å fremme oppfølging av nyetablerte bedrifter vil derfor bli prioritert. Bruk av betingede tilskudd muliggjør at i de tilfelle bedriften oppnår høy avkastning, kan hele eller deler av tilskuddet kreves tilbakebetalt i henhold til fastlagt avtale. Bruken av betingede tilskudd må økes i forhold til 1999. Det stilles krav om at SND i 2000 vil anvende 6 pst. av distriktsutviklingstilskuddsrammen til denne tilskuddsformen. Midler under kap. 2425, post 51 kan etter søknad til departementet benyttes under kap. 2425, post 53.

Program verftsindustrien som kompensasjon for bortfall av arbeidsgiveravgiftsfordel

40 mill. kr vil bli satt av til program rettet mot verftsindustrien i 2000. I første omgang iverksettes et program over en periode på 3 til 4 år. Programmet iverksettes for å motvirke de negative effekter økt arbeidsgiveravgift vil kunne få for næringen. SND får hovedansvaret for gjennomføring av programmet. Midlene skal benyttes til tiltak som bedrer lønnsomheten i næringen. Aktuelle tiltak må være i henhold til EØS-reglementet.

Post 53 Tilskudd til dekning av tap på lån

I forbindelse med at SND og fylkene hvert år får bevilget risikolån, blir det satt av et tapsfond som skal dekke alle framtidige tap på den tildelte rammen. Det foreslås at tapsavsetningen for 2000 settes til 25 pst. av tilsagnsrammen. For 2000 foreslås det satt av 110 mill. kr til tapsavsetning. Den tilhørende lånerammen blir da 440 mill. kr. Risikolån kan eventuelt kombineres med rentefritak i en oppstartsfase av prosjektet. En slikt tilbud vil være særlig aktuelt for å bedre vilkårene for kapitalsvake nyetablerere.

Betingede lån

Det forutsettes at SND i 2000 skal benytte 10 pst. av tapsfondsrammen til betingede lån. Økt bruk av slike lån vil kunne bidra til at flere nyskappingsprosjekter med høy risiko i etablerte bedrifter iverksettes. Det er høyere risiko knyttet til å gi betingede lån enn det er ved bruk av ordinære risikolån. For at SND skal kunne opprettholde en risikoprofil på 25 pst. for ordinære risikolån, foreslås det at tapsfondsavsetningen for betingede lån settes lik 40 pst. av lånerammen. Den samlede lånemassen vil som følge av dette reduseres med 26,4 mill. kr.

Post 74 Dekning av tap på lån (ny post)

SND får tildelt tapsfond til dekning av framtidige tap på risikolån. I den grad SND oppnår et lavere tap enn 25 pst. kan SND beholde inntil 10 pst. av det overskytende beløpet. Hvis tapet derimot er større enn 25 pst. må SND selv dekke inntil 10 pst. av underskuddet. SND fikk ved behandlingen av St.prp. nr 67 (1998-99) bevilget 24,1 mill. kr til dekning av tap på lån utover tapsfondets størrelse.

Post 75 Dekning av tap på låneårganger uten tapsfondsavsetning

Posten skal dekke tap på lån og garantier for lån gitt av Distriktenes utbyggingsfond og fylkeskommunene før 1. januar 1991. Midler er blitt bevilget over statsbudsjettet to år etter at tapene har oppstått. Det foreslås en bevilgning på 4 mill. kr for 2000.

Rapport 1998

Bevilgningsbehovet i 1998 som dekker tap i 1996 var på 4,9 mill. kr.

KAP. 2426 SIVA (JF. KAP. 5326)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
90	Lån til SIVA, <i>overslagsbevilgning</i>	110 000	208 000	340 000
	Sum kap. 2426	110 000	208 000	340 000

Post 90 Lån til SIVA, overslagsbevilgning

I forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 1, Tillegg nr. 10 (1995-96) ble det vedtatt at SIVA fra 1. januar 1996 skal foreta all opplåning i statskassen og betale en låneprovisjon til staten på 0,4 pst. SIVA har anledning til å velge løpetid på sine innlån. Foretaksmøtet fastsetter et øvre tak for opplåningen i statskassen, for tiden på 870 mill. kr. Rammen opprettholdes for 2000.

SIVA (konsernet) investerte 265 mill. kr i bygg og eiendommer i 1998 (hel- eller majoritetseierskap). Tilsvarende sum for 1997 var 220 mill. kr. Av den totale bygningsmassen ligger 86 pst. innenfor dagens distriktpolitiske virkeområde. Tilsvarende tall for samlede eiendomsinvesteringer er 76 pst.

For 2000 foreslås det å sette rammen for brutto innlån til 340 mill. kr. Inkludert i dette er 240 mill. kr til refinansiering av tidligere låneopptak i statskassen.

Det vises ellers til omtale under kap. 552, post 55.

KAP. 5326 SIVA (JF. KAP. 2426)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
71	Låneprovisjon	1 658	2 580	3 000
90	Avdrag utestående fordringer	125 000	110 000	240 000
	Sum kap. 5326	126 658	112 580	243 000

Endringer som ikke framgår av tabellen: Ved behandlingen av St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999 i Stortinget 18. juni 1999 ble post 71 forhøyet med kr 9 000 og post 90 forhøyet med 30 mill. kr.

Post 71 Låneprovisjon og post 90 Avdrag på utestående fordringer

SIVA har adgang til innlån fra statskassen med utgangspunkt i eksisterende statspapirer. Foretaket kan dermed ta opp nye lån fra staten til en rente som er lik løpende effektiv rente på statspapirene. Foretaket velger selv hvilke statspapir lånene skal knyttes til.

SIVA skal betale en årlig låneprovisjon til staten på 0,4 prosent av innlånsporteføljen, regnet til pari kurs. Anslag på låneprovisjonen til staten i 2000 settes til 3 mill. kr. Anslag på avdrag til staten i 2000 settes til 240 mill. kr.

De oppførte beløp på post 71 og post 90 er overslag, og kan endre seg blant annet fordi lån blir innfridd før forfall.

KAP. 5327 SND OG FYLKESKOMMUNEN MV.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
50	Tilbakeføring av tilskudd	216 940	20 000	80 000
51	Tilbakeføring av tapsfond	42 157	50 000	25 000
	Sum kap. 5327	259 097	70 000	105 000

Bevilgninger til tilskudd og tapsfond innenfor det distriktpolitiske virkeområdet blir overført i budsjetterterminen til egne fondskonti i Norges Bank og blir samtidig utgiftsført i statsregnskapet.

De midlene som blir ført tilbake i 2000, stammer fra tilsagn som ble gitt i 1996 og som ikke har eller bare delvis har kommet til utbetaling, eller 1999-midler det ikke er gitt tilsagn for. Det foreslås at post 51 Tilbakeføring av tapsfond bevilges med 25 mill. kr, og at post 50

Tilbakeføring av tilskudd bevilges med 80 mill. kr. Det er vanskelig å vurdere hvor mye som vil blir tilbakeført, og det vil variere fra år til år.

KAP. 5613 RENTER FRA SIVA

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
80	Renter	39 600	60 420	50 490
	Sum kap. 5613	39 600	60 420	50 490

Endringer som ikke framgår av tabellen: Ved behandlingen av St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999 i Stortinget 18. juni 1999 ble post 80 nedsatt med 11,8 mill. kr.

Post 80 Renter

Rentesatsene på SIVAs lån i statskassen bestemmes av markedsrenten på de valgte statspapirer på det tidspunkt renten fastsettes. Anslag på renter til staten i 2000 settes til 50,49 mill. kr. Det vises for øvrig til omtalen under kap. 5326 SIVA.

Programkategori 13.70 Overføringer gjennom inntektssystemet til kommuner og fylkeskommuner

Tabell 1: Samlede utgifter under programkategori 13.70.

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
571	Rammetilskudd til kommuner (jf. kap. 3571)	30 394 331	32 598 289	34 388 000	5,5
572	Rammetilskudd til fylkeskommuner	16 324 050	16 546 929	17 027 000	2,9
	Sum kategori 13.70	46 718 381	49 145 218	51 415 000	4,6

Tabell 2: Samlede inntekter under programkategori 13.70.

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
3571	Tilbakeføring av forskudd	27 121	19 000	33 710	77,4
	Sum kategori 13.70	27 121	19 000	33 710	77,4

Innledning

Inntektssystemet er et system for fordeling av statlige rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner. Rammetilskudd og skatteinntekter fra inntekts- og formuesskatt utgjør til sammen om lag 69 pst. av inntektene til kommunesektoren. Disse inntektene blir ofte kalt frie inntekter, dvs. inntekter som kommunesektoren kan disponere fritt uten andre bindinger fra staten enn det som er gitt i lov- og regelverk.

Tilskudd innenfor inntektssystemet blir gitt som rammetilskudd. Tilskuddene blir utbetalt samlet gjennom ti årlige terminbeløp som skal inntektsføres i kommunale regnskaper og budsjetter på samme hovedkapittel som skatteinntektene. Det inntektsutjevnerende tilskuddet fordeles over syv av de ti terminbeløpene.

Inntektssystemet skal delvis utjevne forskjeller i skatteinntekt og fullt ut utjevne forskjeller i beregnet utgiftsbehov. Utgiftsbehovet blir regnet ut på grunnlag av en kostnadsnøkkel som består av 16 ulike kriterier for kommunene og 17 ulike kriterier for fylkeskommunene. Kostnadsnøgkelen for utgiftsutjevningen er basert på at utjevningen skal omfatte ufrivillige forhold som har dokumentert betydning for utgiftene til (fylkes)kommunene. Med ufrivillige forhold menes her forhold som den enkelte (fylkes)kommune ikke kan påvirke, som f.eks. alderssammensetningen i befolkningen. Utgiftsutjevningen omfatter helse- og sosialsektoren, grunnskolesektoren og administrasjon for kommunene, og helsesektor, videregående opplæring og samferdselssektoren for fylkeskommunene. En felles kostnadsnøkkel for kommunene og en felles kostnadsnøkkel for fylkeskommunene er bygd opp ved å vekte sammen kostnadsnøkklene på de enkelte sektorer og områder.

Om det enkelte tilskudd som blir fordelt gjennom inntektssystemet

Det samlede rammetilskuddet til kommunene for 2000 blir bevilget over sju ulike poster på kap. 571 i statsbudsjettet. Post 61 Inntektsutjevnerende tilskudd faller bort som egen post fra 2000 som følge av innføringen av løpende inntektsutjevning.

For kommunene blir disse tilskuddene bevilget over kap. 571:

- post 60 Innbyggertilskudd med utgifts- og inntektsutjevning
- post 62 Nord-Norge-tilskudd
- post 63 Regionaltilskudd
- post 64 Skjønnstilskudd
- post 65 Hovedstadstilskudd
- post 66 Overgangsordning ved innføring av løpende inntektsutjevning
- post 68 Forsøk med rammefinansiering av øremerkede tilskudd

For fylkeskommunene blir det samlede rammetilskuddet bevilget over fem ulike poster på kap. 572. Post 61 Inntektsutjevningstilskudd faller bort som egen post fra 2000 som følge av innføringen av løpende inntektsutjevning.

For fylkeskommunene blir disse tilskuddene bevilget over kap. 572:

- post 60 Innbyggertilskudd med utgifts- og inntektsutjevning
- post 62 Nord-Norge-tilskudd
- post 64 Skjønnstilskudd
- post 65 Hovedstadstilskudd
- post 66 Overgangsordning ved innføring av løpende inntektsutjevning

Post 60 Innbyggertilskudd med utgifts- og inntektsutjevning

Det blir bevilget et innbyggertilskudd til kommunene og et tilsvarende til fylkeskommunene. Størrelsen på innbyggertilskuddet utgjøres av differansen mellom de samlede rammeoverføringer og summen av postene 62-68. Inntektsutjevningen inngår nå i post 60 som en følge av innføringen av løpende inntektsutjevning fra 1.1.2000.

Innbyggertilskuddet blir i utgangspunktet beregnet som et likt beløp pr. innbygger til alle kommuner og fylkeskommuner. Deretter blir tilskuddet justert for den enkelte kommune og fylkeskommune for følgende:

- omfordeling gjennom utgiftsutjevningen basert på kostnadsnøkklene for kommuner og fylkeskommuner
- omfordeling av skatteinntekter gjennom inntektsutjevningen
- innlemming av øremerkede tilskudd m.m. som ikke omfattes av overgangsordningen
- overgangsordningen for regelendringer, oppgaveendringer, innlemming av øremerkede tilskudd m.m.

Beregningen av innbyggertilskuddet/utgiftsutjevningen er vist i rundskriv H-28/99 Beregningsteknisk dokumentasjon til St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Kommunal- og regionaldepartementet ("Grønt hefte"). Inntektsutjevningen blir beregnet fortløpende i løpet av år 2000.

Justering av kostnadsnøkkelen for kommunene

Kostnadsnøkkelen for kommunene blir endret med virkning fra 1.1.2000 som en følge av innlemmingen av pensjonstilskudd til lærere i inntektssystemet. Det vises til omtale i St.prp. nr. 69 (1998-99) Om kommuneøkonomien 2000 mv.

Tabell 3: Kostnadsnøkkel for kommunene.

Kriterium	Vekt
Basistillegg	0,028
Innbyggere 0-5 år	0,025
Innbyggere 6-15 år	0,309
Innbyggere 16-66 år	0,130
Innbyggere 67-79 år	0,082
Innbyggere 80-89 år	0,123
Innbyggere 90 år og over	0,045
Skilte og separerte 16-59 år.....	0,066
Arbeidsledige 16-59 år.....	0,023
Dødelighet.....	0,024
Ikke-gifte 67 år og over	0,024
Innvandrere med fjernkulturell bakgrunn.....	0,004
Beregnet reisetid	0,037
Innbyggere bosatt spredtbygd	0,011
Psykisk utviklingshemmede 16 år og over	0,066
Psykisk utviklingshemmede under 16 år	0,003
Sum	1,000

Justering av kostnadsnøkkelen for fylkeskommunene

Kostnadsnøkkelen for fylkeskommunene er endret med virkning fra 1.1.2000 grunnet uttrekk av midler knyttet til innsatsstyrt finansiering av sykehus. Det vises til omtale i St.prp. nr. 69 (1998-99) Om kommuneøkonomien 2000 mv.

Tabell 4: Kostnadsnøkkel for fylkeskommunene.

Kriterium	Vekt
Innbyggere 0-15 år	0,072
Innbyggere 16-18 år	0,273
Innbyggere 19-34 år	0,084
Innbyggere 35-66 år	0,153
Innbyggere 67-74 år	0,072
Innbyggere 75 år og over	0,096
Dødelighet 0-64 år	0,049
Skilte og separerte 16-59 år	0,017
Enslige og enslige forsørgere	0,030
Rutenett til sjøs	0,014
Innbyggere bosatt spredtbygd	0,009
Areal.....	0,004
Storbyfaktor	0,007
Befolkning på øyer	0,004
Vedlikeholdskostnader (veg)	0,028
Reinvesteringskostnader (veg)	0,014
Søkere yrkesfag.....	0,074
Sum	1,000

Inntektsutjevningende tilskudd som en del av post 60

Det inntektsutjevningende tilskuddet, som hittil har vært en egen post 61, skal utjevne forskjeller i skatteinntekter mellom kommuner og mellom fylkeskommuner. Fra 1.1.2000 utjevnes skatteinntektene fortløpende gjennom året. Som grunnlag for beregning av det inntektsutjevningende tilskuddet, fastsettes et referansenivå og en kompensasjonsgrad. Referansenivået viser hvilket nivå av landsgjennomsnittlig skatteinntekt pr. innbygger en ønsker å utjevne opp til. Alle kommuner og fylkeskommuner med skatteinntekt under referansenivået vil motta inntektsutjevningende tilskudd. Kompensasjonsgraden er den delen av differansen mellom referansenivået og egen skatteinntekt som blir kompensert.

For kommunene er referansenivået for inntektsutjevningen i 2000 på 108 pst. av landsgjennomsnittet, mens kompensasjonsgraden er 91 pst. Kommuner med skatteinntekter under 108 pst. av landsgjennomsnittet får kompensert 91 pst. av differansen mellom egne skatteinntekter og 108 pst. av landsgjennomsnittet. Kommuner med skatteinntekter over 108 pst. av landsgjennomsnittet mottar ikke inntektsutjevningende tilskudd. Kommuner som har skatteinntekter over 140 pst. av landsgjennomsnittet, blir trukket for halvparten av overskytende beløp.

For fylkeskommunene er referansenivået for inntektsutjevningen i 2000 på 119 pst. av landsgjennomsnittet, mens kompensasjonsgraden er 91 pst. Fylkeskommuner med skatteinntekter under 119 pst. av landsgjennomsnittet får kompensert 91 pst. av differansen mellom egne skatteinntekter og 119 pst. av landsgjennomsnittet. Fylkeskommuner med skatteinntekter over 119 pst. mottar ikke inntektsutjevningende tilskudd. Det er ingen trekkordning for fylkeskommuner med høye skatteinntekter.

Som nevnt over vil inntektsutjevningen integreres i post 60 fra 2000. Dette innebærer at det først beregnes hvor mye den enkelte kommune og fylkeskommune skal motta eller trekkes i inntektsutjevning. Dette tilsvarer dagens inntektsutjevning, og blir med innføringen av løpende inntektsutjevning omtalt som *brutto* inntektsutjevning. For å finansiere inntektsutjevningen beregnes summen av brutto inntektsutjevning for kommunene og for fylkeskommunene. Dette beløpet fordeles med et likt trekk i kr pr. innbygger fra alle kommunene og fylkeskommunene. *Netto* inntektsutjevning er differansen mellom brutto inntektsutjevning og finansieringsbeløpet. Netto inntektsutjevning for kommunene og for fylkeskommunene er utformet som en omfordeling som til sammen summerer seg til null. Utrekningsmåten for det inntektsutjevningende tilskuddet er vist i rundskriv H-28/99 Beregningsteknisk dokumentasjon til St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Kommunal- og regionaldepartementet ("Grønt hefte").

Oppgjør for eget skattetrekk og innføring av løpende inntektsutjevning

Arbeidsgiver vil normalt innbetale skattetrekk for 6. termin (november-desember) i januar. Noen kommuner har reist spørsmålet om de kan påvirke nivået på inntektsutjevningende tilskudd i 2000 ved å fremskynde tidspunktet for oppgjøret for skattetrekket for egne ansatte fra januar 2000 til desember 1999. En slik transaksjon vil medføre at kommunens innbetalte skatteinntekter i 1999 blir høyere, mens skatteinntektene i 2000 blir tilsvarende lavere. Siden

innføring av løpende inntektsutjevning medfører at kommunenes skatteinntekter i 1998 og 1999 ikke vil inngå i grunnlaget for inntektsutjevningen, kan denne type transaksjon isolert sett medføre at kommunene får høyere rammeoverføringer enn de ellers ville ha fått. I tillegg vil disse kommunene også beholde den ekstra skatteinngangen i 1999, siden denne ikke inngår i inntektsutjevningen.

Siden inntektsutjevningen finansieres av kommunene selv, vil den type transaksjoner som her er omtalt ikke påvirke samlede overføringer over statsbudsjettet, men kun fordeling av inntekt mellom kommunene. Departementet legger til grunn at kommuner ikke bør kunne påvirke størrelsen på sine rammeoverføringer ved å endre tidspunktet for eget skattetrekk. Departementet vurderer å innhente informasjon om omfanget av for tidlig betalt skattetrekk. Departementet vil på grunnlag av dette vurdere å foreta korrigeringer i enkeltkommuners rammeoverføringer dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Post 62 Nord-Norge-tilskudd

Regjeringen ønsker som et ledd i sin distrikts- og regionalpolitikk at kommuner og fylkeskommuner i Nord-Norge skal sikres muligheter til å gi et bedre tjenestetilbud enn kommuner og fylkeskommuner ellers i landet. Derfor blir det gitt et særskilt tilskudd til kommuner og fylkeskommuner i Nord-Norge. Tilskuddet skal også bidra til en høy kommunal og fylkeskommunal sysselsetting i et område med et konjunkturavhengig næringsliv.

Tilskuddet blir utbetalt som en felles sats pr. innbygger for alle kommunene innenfor hvert fylke og en sats for hver fylkeskommune. Satsene blir fastsatt i statsbudsjettet. Regjeringen foreslår at satsene oppjusteres i takt med prisstigningen for 2000.

Tabell 5: Nord-Norge-tilskudd.

	Kr pr. innbygger
<i>Kommuner:</i>	
Nordland	1 141
Troms	2 189
Finnmark	5 330
<i>Fylkeskommuner:</i>	
Nordland	1 289
Troms	1 546
Finnmark	1 805

Post 63 Regionaltilskudd

Det er bare kommuner som mottar regionaltilskudd. For å motta regionaltilskudd må en kommune ha færre enn 3 000 innbyggere og lavere skatteinntekter pr. innbygger enn 110 pst. av landsgjennomsnittet. Tilskuddet blir gradert etter det geografiske virkeområde for distriktpolitiske virkemidler, gitt i forskrift om distriktpolitiske virkemidler, fastsatt ved kongelig resolusjon av 30. april 1998. Regjeringen har, på grunnlag av nytt statsstøtteregulativ i EU, gjort noen endringer i det geografiske virkeområdet for de bedriftsrettete distriktpolitiske virkemidlene. Dette er nå sendt til godkjenning i ESA, EFTA Surveillance Authority. Nytt virkeområde skal gjelde fra 1.1.2000. Endringene vil berøre få kommuner. Virkeområdet er delt i fire prioriteringsområder (A-D) innenfor det distriktpolitiske virkemiddelområdet. Område A har høyest prioritet ved bruk av distriktpolitiske virkemidler, område D har lavest prioritet. Tabell 6 viser graderingen og regionaltilskudd pr.kommune.

I 2000 vil ytterligere fire kommuner oppfylle kravene for tildeling av regionaltilskudd sammenliknet med 1999, mens to kommuner ikke lenger oppfyller kravene. Dette kommer av endringer i innbyggertallet i kommunene, inndelingen i distriktpolitiske virkemiddelområder, eller i skatteinntekten pr. innbygger sett i forhold til landsgjennomsnittet. Regionaltilskuddet er en del av tapskompensasjonen for omleggingen av inntektssystemet, og for tapskommuner vil eventuelt bortfall av regionaltilskudd bli kompensert ved økt ekstraordinært skjønn.

Tabell 6: Gradering av regionaltilskudd etter prioriteringsområde for distriktspolitiske virkemiddel (i 1 000 kr).

	Beløp pr. kommune	
	1999	2000
Prioriteringsområde A.....	4 500	6 168
Prioriteringsområde B, C, D	1 950	2 673
Utenfor distriktspolitisk virkeområde	0	0

Post 64 Skjønnstilskudd

Kommunal- og regionaldepartementet fordeler årlig en del av rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner etter skjønn. Fordelingen etter skjønn ses i sammenheng med fordelingen etter objektive kriterier i den faste delen i inntektssystemet. Samlet skjønnsramme for 2000 på 4 310 mill. kr ble vedtatt under Stortingets behandling av St.prp. nr. 69 (1998-1999) Om kommuneøkonomien 2000 mv. Overgangsordningen ved innføring av løpende inntektsutjevning gjør at skjønnsrammen blir redusert med 273,9 mill. kr. Det vises her til omtale av løpende inntektsutjevning under post 66.

Av den resterende skjønnsrammen på 4 036,1 mill. kr går 2 372,8 mill. kr til ordinært skjønn og 1663,3 mill. kr til ekstraordinært skjønn (tapskompensasjon). Det ordinære skjønn for 2000 utgjør 1 676,9 mill. kr for kommunene og 695,9 mill. kr for fylkeskommunene. Det ordinære skjønn til kommunene inkluderer 310 mill. kr som kompensasjon knyttet til særlig ressurskrevende brukere av kommunale tjenester. Det er også innenfor skjønnsrammen gitt kompensasjon til kommuner som i 1999 har tap på departementets beregning av overgangsordningen ved innlemmingen av Reform 97 i inntektssystemet, og det er gitt tilskudd til kommuner som har store utgifter som følge av regelen om språkdeling i grunnskoleloven.

Ordningen med tilskudd over ordinært skjønn til utviklings- og utredningsprosjekter i kommuneforvaltningen foreslås videreført i 2000 med inntil 20 mill. kr. Av dette foreslås det at inntil 10 mill. kr øremerkes til et eget arbeid rettet mot kommunene og fylkeskommunene om utvikling og bruk av data i egen planlegging og styring. Arbeidet vil være integrert i utviklingen av KOSTRA, rapporteringssystemet for kommuneforvaltningen. Det vises her til omtale av KOSTRA under kap. 500, post 22. Departementet vil rapportere tilbake til Stortinget om bruk av skjønnsmidler til slike prosjekt i Kommuneøkonomiproposisjonen for 2001.

Det ekstraordinære skjønnstilskuddet

Det ekstraordinære skjønnstilskuddet er en kompensasjon til (fylkes)kommuner som taper på omleggingen av inntektssystemet og som ikke får dekket dette tapet gjennom regionaltilskuddet. Det ekstraordinære skjønnstilskuddet for 2000 er basert på tidligere utsendt beregningsgrunnlag for år 2000 og år 2001. Beløpet for 2000 er korrigert for prisstigningen, og utgjør 1663,3 mill. kr, fordelt med 1179,8 mill. kr for kommunene og 483,5 mill. kr for fylkeskommunene.

Tabell 7: Skjønnstilskudd (mill. kr).

	Ordinært skjønnstilskudd	Ekstraordinært skjønnstilskudd	Sum
Kommuner	1676,9	1179,8	2856,7
Fylkeskommuner	695,9	483,5	1179,4
Samlet sum	2372,8	1663,3	4036,1

Post 65 Hovedstadstilskudd

Ved behandlingen av St.prp. nr. 60 (1997-98) Om kommuneøkonomien 1999 mv. sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag om å opprette et eget hovedstadstilskudd, der Oslo får kompensert om lag halvparten av sitt inntektsbortfall ved at selskapsskatten gjøres statlig. Begrunnelsen for denne spesielle kompensasjonen til Oslo er at regjeringen vurderer det slik at Oslo har spesielle oppgaver som hovedstad. Disse hovedstadsfunksjonene er til nå blitt kompensert gjennom at Oslo har hatt et forholdsvis høyt nivå på sine skatteinntekter.

I februar 1999 overtok Oslo kommune driftsansvaret for Oslo Nye Teater og hovedstadstilskuddet ble økt med 33,025 mill. kr. Under behandlingen av St.prp. nr. 67 (1998-99) vedtok Stortinget å redusere hovedstadstilskuddet med 22 mill. kr. Disse 22 mill. kr er lagt

inn igjen for år 2000. Hovedstadstilskuddet er prisjustert og vil for år 2000 utgjøre 196,8 mill. kr for Oslo kommune og 132,6 mill. kr for Oslo fylkeskommune.

Post 66 Overgangsordning ved innføring av løpende inntektsutjevning

Ved behandlingen av St.prp. nr. 69 (1998-99) sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag om å innføre en overgangsordning for å kompensere kommuner og fylkeskommuner som kom uheldig ut av at 1998 og 1999 bortfaller som grunnlag for det inntektsutjevnenne tilskuddet ved at løpende inntektsutjevning innføres. Kompensasjonen gjennom overgangsordningen utbetales i 2000. Prinsippene for beregning av overgangsordningen er gjort rede for i St.prp. nr. 69 (1998-99) og i rundskriv H-28/99 Beregningsteknisk dokumentasjon til St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Kommunal- og regionaldepartementet ("Grønt hefte").

Stortinget ønsket videre at overgangsordningen skulle finansieres innenfor skjønnsstilskuddet, men synliggjøres som egen post under kap. 571 og 572. Skjønnsrammen på 4 310 mill. kr som ble vedtatt i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 69 (1998-99) blir dermed redusert med 273,9 mill. kr, fordelt med 250,87 mill. kr på kap. 571 og 23,06 mill. kr på kap. 572.

Post 68 Forsøk med rammefinansiering av øremerkede tilskudd

Fra år 2000 skal det settes i gang et fireårig forsøk med tildeling av øremerkede tilskudd som rammetilskudd i 20 kommuner. Et viktig formål med forsøket er å finne ut om tilførsel av inntekter som rammetilskudd bidrar til mer effektiv oppgaveløsning. Det er ønskelig å se både om kommunene kan produsere billigere tjenester og om tjenesteytingen i større grad blir målrettet i forhold til innbyggernes behov. Forsøket vil også kunne si noe om betydningen av større handlefrihet for lokaldemokratiet.

De 20 kommunene som skal delta i forsøket er: Stavanger, Nettet, Flakstad, Norddal, Namdalseid, Søgne, Randaberg, Orkdal, Alta, Nord-Aurdal, Hurdal, Etne, Meldal, Nordreisa, Nore og Uvdal, Råde, Frogn, Nord-Odal, Tønsberg og Lillehammer. For hver forsøkskommune er det også valgt ut en sammenlikningskommune til hjelp i evalueringen av forsøket.

Boks 1: Tilskudd som inngår i forsøket med rammefinansiering av øremerkede tilskudd.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

Kap. 221 post 63 Tilskudd til skolefritidsordninger
Kap. 221 post 65 Tilskudd til opplæring for språklige minoriteter i grunnskolen
Kap. 221 post 66 Tilskudd til leirskoleopphold
Kap. 221 post 67 Tilskudd til kommunale musikk- og kulturskoler
Kap. 254 post 60 Tilskudd til norskopplæring for innvandrere

Kommunal- og regionaldepartementet

Kap. 521 post 60 Integreringstilskudd
Kap. 550 post 61 Kommunale næringsfond
Kap. 586 post 63 Kompensasjon for utgifter til renter og avdrag

Sosial- og helsedepartementet

Kap. 614 post 63 Utvikling av sosialtjenesten, rusmiddeltiltak
Kap. 670 post 61 Tilskudd til omsorgstjenester
Kap. 673 post 61 Vertskommunetilskudd
Kap. 673 post 63 Begrenset bruk av tvang
Kap. 743 post 62 Tilskudd til psykiatri i kommuner

Barne- og familiedepartementet

Kap. 840 post 60 Tilskudd til kommuner til krisetiltak
Kap. 856 post 60 Driftstilskudd til barnehager

Det vises for øvrig til omtale under de aktuelle kapitlene og postene.

Det er ikke valgt ut kommuner med egne konfliktråd som mottar tilskudd fra kap. 474, post 60 Konfliktråd, fra Justisdepartementet. I Kommuneøkonomiproposisjonen for 2000 var det lagt til grunn at tilskuddet skulle inngå i forsøket, men det er nå tatt ut.

Det er en forutsetning for forsøket at kommunene ikke skal tape på å delta, og at forsøket gjennomføres innenfor rammen av kommuneopplegget. Samtidig skal forsøket være reelt basert på rammefinansiering. Det er også viktig med forholdsvis stabile rammebetingelser for kommunene. Disse premissene er lagt til grunn for beregning av totalbeløpet på kap. 571, ny post 68 Forsøk med rammefinansiering av øremerkede tilskudd. Beløp som normalt ville blitt bevilget til forsøkskommunene fra postene i listen ovenfor er overført til kap. 571, post 68, og utgjør 752,6 mill. kr. Ved behov vil det være adgang til å omdisponere mellom kap. 571, post 68 på den ene siden og postene som inngår i forsøket, jf. forslag til vedtak VII.

Selv om antall øremerkede tilskudd som omfattes av forsøket er relativt lavt, er de største tilskuddene inkludert. Dette betyr at den beløpsmessige andelen av øremerkede tilskudd er relativt høy. Denne andelen kan foreløpig ikke beregnes helt presist, fordi beregningsgrunnlaget ikke er endelig avklart på alle punkter. Foreløpig kan andelen anslås til omlag 70-80 pst.

Før oppstart av forsøket vil Kommunal- og regionaldepartementet presentere opplegget for forsøkskommunene i møte og informasjonsskriv, bl.a. vil forholdet til regelverk knyttet til de øremerkede tilskuddene som omfattes bli vurdert nærmere. Departementet vil også arbeide videre med å forberede et opplegg for evaluering. Evalueringen vil bli gjennomført av eksterne forskningsmiljøer.

KAP. 571 RAMMETILSKUDD TIL KOMMUNENE (JF. KAP. 3571)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
60	Innbyggertilskudd/utgiftsutjevning	22 154 073	22 421 368	28 941 758
61	Inntektsutjevnenende tilskudd	4 886 098	6 179 259	
62	Nord-Norge-tilskudd	940 619	973 812	995 593
63	Regionaltilskudd	189 800	283 350	393 747
64	Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 572, post 64</i>	2 204 741	2 581 500	2 856 674
65	Hovedstadstilskudd		159 000	196 786
66	Overgangsordning ved innføring av løpende inntektsutjevning			250 869
68	Forsøk med rammefinansiering av øremerkede tilskudd			752 573
90	Forskudd på rammetilskudd	19 000		
	Sum kap. 571	30 394 331	32 598 289	34 388 000

Nærmere omtale av de enkelte postene under kap. 571 Rammetilskudd til kommunene, med unntak av post 90, er gitt under programkategoriomtalen. For en nærmere omtale av mål og resultat under de ulike tjenesteområdene som blir dekket av rammetilskuddet, vises det til budsjettproposisjonene til fagdepartementene.

Post 90 Forskudd til kommuner

Kommunal- og regionaldepartementet har i 1999 utbetalt 33,710 mill. kr i forskudd på rammetilskuddet for 2000. Pengene vil bli tilbakebetalt i løpet av 2000, jf. kap. 3571.

I forslag til vedtak VI nr. 1 bes det om Stortingets samtykke til at det kan utbetales inntil 150 mill. kr i 2000 som forskudd på rammetilskudd til kommuner for 2001.

KAP. 3571 TILBAKEFØRING AV FORSKUDD (JF. KAP. 571)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
90	Tilbakeføring av forskudd	27 121	19 000	33 710
	Sum kap. 3571	27 121	19 000	33 710

Post 90 Tilbakeføring av forskudd

Ved behandlingen av St.prp. nr. 1 (1998-99) fikk Kommunal- og regionaldepartementet fullmakt til å gi inntil 100 mill. kr i forskudd på rammetilskudd for 2000 til kommuner i statsbudsjettet for 1999. Departementet har hittil i 1999 gitt forskudd på 33,71 mill. kr. Utbetalte forskudd vil bli tilbakebetalt i løpet av 2000.

KAP. 572 RAMMETILSKUDD TIL FYLKESKOMMUNENE

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
60	Innbyggertilskudd/utgiftsutjevning	9 821 950	9 133 829	15 018 643
61	Inntektsutjevnennde tilskudd	4 896 100	5 587 000	
62	Nord-Norge-tilskudd	634 500	657 600	673 300
64	Skjønnstilskudd, kan nyttes under kap. 571, post 64	971 500	1 039 500	1 179 400
65	Hovedstadstilskudd		129 000	132 600
66	Overgangsordning ved innføring av løpende inntektsutjevning			23 057
	Sum kap. 572	16 324 050	16 546 929	17 027 000

Nærmere omtale av de enkelte postene under kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommunene er gitt under programkategoriomtalen. For en nærmere omtale av mål og resultat under de ulike tjenesteområdene som blir dekket av rammetilskuddet, vises det til budsjettproposisjonene til fagdepartementene.

I forslag til vedtak VI nr. 2 bes det om Stortingets samtykke til at det kan utbetales inntil 50 mill. kr i 2000 som forskudd på rammetilskudd til fylkeskommuner for 2001.

SAMLET VEKST I KOMMUNESEKTORENS RAMMEOVERFØRINGER

Tabell 8: Tilskudd gjennom inntektssystemet 1999 og 2000.

	1999 faktisk	1999 korrigert	Forslag 2 000	Faktisk vekst 1999-2000	Korrigert vekst 1999-2000
Innbyggertilskudd/utgifts- og inntektsutjevning	28 603 527	28 421 439	28 941 758	1,2	1,8
Nord-Norgetilskudd	973 812	973 812	995 593	2,2	2,2
Regionaltilskudd	283 350	283 350	393 747	39,0	39,0
Skjønnstilskudd	2 581 500	2 547 464	2 856 674	10,7	12,1
Hovedstadstilskudd	170 025	170 025	196 786	15,7	15,7
Overgang løpende inn- tektsutjevning.		244 036	250 869		2,8
Forsøk rammefinansiering		732 075	752 573		2,8
Sum kommuner	32 612 214	33 372 201	34 388 000	5,4	3,0
Innbyggertilskudd/utgifts- og inntektsutjevning	14 720 829	14 697 800	15 018 643	2,0	2,2
Nord-Norgetilskudd	657 600	657 600	673 300	2,4	2,4
Skjønnstilskudd	1 039 500	1 017 071	1 179 400	13,5	16,0
Hovedstadstilskudd	129 000	129 000	132 600	2,8	2,8
Overgang løpende inn- tektsutjevning.		22 429	23 057		2,8
Sum fylkeskommuner	16 546 929	16 523 900	17 027 000	2,9	3,0
Sum kommunesektor	49 159 143	49 896 101	51 415 000	4,6	3,0

Tabellen over viser tilskudd gjennom inntektssystemet i 1999 før og etter korreksjoner for oppgaveendringer, regelendringer og innlemminger av øremerkede tilskudd. Tabellen er i

nomielle kroner. Tabellen viser også Regjeringens forslag til bevilgning for 2000 fordelt på de ulike postene i rammetilskuddet. Kolonne 1 viser faktisk tildeling for 1999 til kommuner og fylkeskommuner. Kolonne 2 viser den samme tildelingen korrigert for oppgaveendringer. Hensikten med å korrigere for oppgaveendringer er å gjøre tallstørrelsene for de to årene sammenlignbare. Oppgaveendringene som det er korrigert for, er nærmere omtalt nedenfor.

Den *reelle veksten* i rammeoverføringene er 122 mill. kr. Veksten er fordelt med 82 mill. kr til kommunene og 40 mill. kr til fylkeskommunene.

Når det gjelder de enkelte poster, vises det til omtale av inntektssystemet i innledningen over.

I vedlegg I og II vises Regjeringens forslag til rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner ekskl. skjønn. Endringer i rammetilskudd for den enkelte (fylkes)kommune kan komme av flere forhold:

- Endret budsjettramme.
- Omleggingen av inntektssystemet. (Fylkes)kommuner som tjener på omleggingen av inntektssystemet, vil få tilført mer i rammetilskudd enn de ville fått med det gamle systemet, mens regionaltilskudd og ekstraordinært skjønnstilskudd sikrer kompensasjon til kommuner som taper på omleggingen av inntektssystemet. Dette skjer innenfor fastsatte rammer, slik at både vinner- og tapskommuner er med på å finansiere kompensasjonen. Økningen i kompensasjonen fra 1999 til 2000 er beregnet til om lag 490 mill. kr.
- Endringer i kriterieverdier. Det blir gitt 100 pst. gjennomslag for endringer i kriterieverdier fra 1999 til 2000.
- Endring i skatteinntekt fra 1997 til 1998 blir i liten grad tatt hensyn til. Dette skyldes innføringen av løpende inntektsutjevning, som innebærer at inntektsutjevningen i 2000 blir basert på skatteinntangen i 2000. Imidlertid vil om lag halvparten av kommunene og fem fylkeskommuner motta kompensasjon gjennom overgangsordningen (post 66) for at 1998 bortfaller som grunnlag for inntektsutjevningen i 2000.
- Oppgaveendringer og regelendringer.

Kommunal- og regionaldepartementet vil dokumentere beregningene i Beregningsteknisk dokumentasjon til St.prp. nr. 1 (1999-2000) Inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner 2000, Rundskriv H-28/99 ("Grønt hefte"). Inntektsutjevningen vil bli foretatt løpende i år 2000, og blir derfor ikke vist i Beregningsteknisk dokumentasjon. Prinsippene for beregning er imidlertid dokumentert i "Grønt hefte".

Endringer i oppgavefordeling mellom forvaltningsnivåer, regelendringer, innlemmelser av øremerkede tilskudd osv.

I budsjettet for 2000 vil det som tidligere år, bli gjort en rekke korrigeringer i rammetilskuddet for endringer i oppgavefordeling mellom forvaltningsnivåene, regelendringer, innlemmelser av øremerkede tilskudd osv. Disse endringene vil bli omfattet av overgangsordningen som sørger for at overgangen fra opprinnelig fordeling til fordeling etter kriteriene i inntektssystemet vil ta fem år. Rammetilskuddet til *kommunene* vil for 2000 bli korrigert for de følgende endringene. Tallene er her oppgitt i 1999-kroner:

- 1,408 mill. kr legges inn i rammetilskuddet til Gamvik kommune. Dette beløpet erstatter det statlige særtilskuddet kommunen har mottatt siden den overtok driften av Skjånes skoleinternat i 1997.
- Særtilskuddet til Statens skogskole, Osen, legges inn i rammetilskuddet med 1,4 mill. kr til Åmot kommune.
- I forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 45 (1997-98) Om visse endringer i tilskottsordninga for skoler som får statstilskott etter lov om tilskott til private grunnskoler og private skoler som gir videregående opplæring, jf. Innst. S. nr. 3 (1998-99), er det fastsatt at staten skal dekke husleieutgifter for skoler for funksjonshemmede under tilskuddsregel 1. Merutgiftene for staten på 0,261 mill. kr (halvårsvirkning) trekkes ut av kommunenes rammetilskudd.
- 0,5 mill. kr overføres fra tilskudd til Hospice Lovisenberg kap. 730, post 67. Prosjektet Hospice Lovisenberg er nå avsluttet. Hospice Lovisenberg har nå vanlig drift og er knyttet til Lovisenberg Diakonale Sykehus. Midlene legges inn i rammetilskuddet til Oslo kommune.
- Midlene til lærebøker til Reform 97 på 208 mill. kr trekkes ut av rammetilskuddet. Dette var en engangsbevilgning i 1999.
- 210 mill. kr overføres fra Sosial- og helsedepartementets kap 673, post 61 Innsatsmidler til psykisk utviklingshemmede til kap. 571, post 64 Skjønnstilskudd. Midlene er en del av

tilskuddet til ressurskrevende brukere av kommunale tjenester, se omtale under post 64 Skjønnstilskudd.

- Tilskuddet til lærerpensjon blir innlemmet i overgangsordningen i inntektssystemet i 2000. Statens Pensjonskasse har foretatt en etterberegning av tallgrunnlaget fra 1998. Det er foretatt korrigeringer på de fleste kommuner. Samlet korrigeringsbeløp medfører økt rammetilskudd med 41,153 mill. kr
- Maksimalsatsene ved egenbetaling for korttidsopphold på sykehjem økes. Endringene er anslått å gi merinntekter for kommunene på 18,288 mill. kr. Tilsvarende beløp trekkes i rammetilskuddet.

Rammetilskuddet til fylkeskommunene vil for 2000 bli korrigert for de følgende endringene (1999-kroner):

- Det legges 6 mill. kr inn i rammetilskuddet til Finnmark fylkeskommune som en følge av at sekretariatet for Samordningsutvalget Finnmark som utdanningsregion (SUFUR) blir overført til Finnmark fylkeskommune f.o.m. 1.1.2000.
- De øremerkede tilskuddene til Statens skogskole (Sønsterud) og Maskinførerskolen for landbruket (Vikseid) legges inn i rammetilskuddet med 3,5 mill. kr til Hedmark fylkeskommune og 0,8 mill. kr til Nordland fylkeskommune.
- Det skal fra 1.1.2000 foretas en omlegging av administrasjonstilskudd for distriktsrettet risikolån og distriktsutviklingstilskudd. Dette skal ikke lenger dekkes over rammetilskuddet, som derfor reduseres med 33,329 mill. kr.

Programområde 14 Bolig, bomiljø og bygningssaker

Tabell 1: Samlede utgifter under programområde 14.

(i 1 000 kr)

Kat.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
14.10	Bolig og bomiljø	12 402 922	12 048 800	15 165 000	25,9
14.20	Bygningssaker	20 765	22 200	25 725	15,9
	Sum område 14	12 423 687	12 071 000	15 190 724	25,8

Tabell 2: Samlede inntekter under programområde 14.

(i 1 000 kr)

Kat.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
14.10	Bolig og bomiljø	7 658 766	10 109 460	9 099 671	-10,0
14.20	Bygningssaker	10 162	6 840	9 485	38,7
	Sum område 14	7 668 928	10 116 300	9 109 156	-10,0

Under programområde 14 blir Regjeringens politikk for boligsektoren, bomiljø og bygningssaker presentert. Programkategori 14.10 Bolig og bomiljø, er i hovedsak knyttet til virksomheten i Den Norske Stats Husbank. Programkategori 14.20 Bygningssaker, omtaler virksomheten til Statens bygningstekniske etat.

Det overordnede målet for Regjeringens boligpolitikk er at alle skal kunne disponere en god bolig i et godt bomiljø. Innenfor bygningspolitikken vektlegger Regjeringen at det skal være god kvalitet på bygninger og anlegg, samt at det er en god og effektiv saksbehandling i kommunene. Økonomiske og juridiske virkemidler, samt veiledning og informasjon, benyttes i arbeidet med å oppfylle disse målsettingene. De økonomiske virkemidlene blir i all hovedsak forvaltet av Husbanken. Statens bygningstekniske etat er den sentrale fagmyndighet for det bygningstekniske regelverket.

Rapportering om Handlingsplan for funksjonshemmede 1998 – 2001

Regjeringens handlingsplan for funksjonshemmede 1998–2001, St.meld. nr. 8 (1998-99), ble lagt fram for Stortinget i begynnelsen av oktober 1998. Planens overordnede mål er full deltakelse og likestilling for funksjonshemmede. Viktige satsingsområder er økt tilgjengelighet, planlegging, brukermedvirkning, funksjonshemmedes rettigheter og økt yrkesaktivitet.

Kommunal- og regionaldepartementet har ansvaret for flere tiltak i handlingsplanen, som særlig er knyttet til økt tilgjengelighet for funksjonshemmede. Under tiltak 3.4.1.3 Informasjon for å redusere dispensasjon fra krav til tilgjengelighet, har Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet, under utarbeidelse et rundskriv om tilgjengelighet og planlegging (Miljøverndepartementets del) og krav om adkomst til bygninger (Kommunal- og regionaldepartementets del). Hovedvekten i krav om adkomst legges på dispensasjonsadgangen fra tilgjengelighetskravet. Rundskrivet vil gå ut til kommunene i løpet av høsten. I løpet av høsten 1999 vil departementet initiere et samarbeidsprosjekt mellom byggebransjen og funksjonshemmedes organisasjoner for å øke kunnskapen om og interessen for boliger med livsløpstandard (tiltak 3.4.1.5 Flere boliger med livsløpstandard). Under tiltak 3.4.1.6 Evaluering av Husbankens låne- og tilskuddsordninger for funksjonshemmede, har blant annet Norges byggforskningsinstitutt i 1998 evaluert boligtilskuddet til tilpasning av bolig. Hovedkonklusjonen i evalueringen er at det fortsatt er behov for denne typen tilskudd. Tilskuddsmottakerne rapporterer virkninger av tilskuddet som er i tråd med målsettingene, som økt selvhjelpenhet og mindre behov for offentlig hjelp. Flere av Husbankens låne- og tilskuddsordninger vil bli evaluert fram mot år 2000. Tiltakene 3.4.1.1 Kartlegging av behov for bedre tilgjengelighet og utarbeiding av egen handlingsplan og 3.4.1.4 Pålegg om utbedring av bygg regulert i egen forskrift, er under arbeid.

Programkategori 14.10 Bolig og bomiljø

Tabell 3: Samlede utgifter under programkategori 14.10.

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
2412	Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 5312 og 5615)	9 301 305	8 900 700	10 904 000	22,5
580	Bostøtte	1 480 971	1 576 200	1 623 000	3,0
581	Bolig- og bomiljøtiltak	765 819	438 900	707 000	61,1
586	Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser	854 827	1 133 000	1 931 000	70,4
	Sum kategori 14.10	12 402 922	12 048 800	15 165 000	25,9

Tabell 4: Samlede inntekter under programområde 14.10.

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
5312	Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 2412)	4 073 556	4 933 460	4 270 671	-13,4
5615	Renter fra Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 2412)	3 326 083	5 176 000	4 829 000	-6,7
3585	Selskapet for innvandrere- og flyktningeboliger, utviklings- kostnader	259 127			
	Sum kategori 14.10	7 658 766	10 109 460	9 099 671	-10,0

Budsjettforslag for 2000 - prioriteringer

Boligpolitikken er et sentralt politikkområde når det gjelder fordeling, bedre levekår, velferd og bærekraftig utvikling. I budsjettet for 2000 har Regjeringen lagt følgende hovedprioriteringer til grunn:

- økt satsing på tiltak som kan legge til rette for at særlig vanskeligstilte, herunder bostedsløse, skal kunne etablere seg i egnet bolig, jf. St.meld. nr. 50 (1998-99) Utjammingsmeldinga
- behovet for omsorgsboliger og sykehjem skal dekkes, jf. Handlingsplan for eldreomsorgen
- økt hensyn til miljøvennlig ressursbruk og byggeskikk i boligsektoren
- utvidelse av Husbankens utlånsramme

Tilstandsvurdering

Regjeringen har i perioden 1998-99 lagt fram tre stortingsmeldinger på prioriterte boligpolitiske områder. St.meld. nr. 49 (1997-98) Om boligetablering for unge og vanskeligstilte, omhandler tiltak som skal legge forholdene bedre til rette for ungdom og andre utsatte grupper som skal etablere seg på boligmarkedet. I stortingsmeldingen om Husbankens virksomhet i 1996-97, jf. St.meld. nr. 14 (1998-99), fastslås det at Husbanken må settes i stand til å være tilstede også ved nybygging i storbyene og pressområdene. Siktemålet er å få til økt nybygging, utbedring og fornyelse i bebygde områder som skal bidra til utjamning av levekår. I denne meldingen gis også en bred omtale av Husbankens bostøtteordning og kommunale bostøtteordninger. St.meld. nr. 28 (1997-98) Oppfølging av HABITAT II - Om miljøhensyn i bolig- og byggesektoren, inneholder en helhetlig vurdering av bolig- og byggepolitikken i lys av målene om en bærekraftig samfunnsutvikling.

Regjeringen legger opp til å videreføre satsingen på omsorgsboliger og sykehjemsplasser i tråd med den opprinnelige framdriftsplanen, jf. St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999.

I St.meld. nr. 49 (1997-98) presiserer Regjeringen at det er behov for å forsterke kommunenes arbeid med boligspørsmål overfor vanskeligstilte. Kommunene oppfordres til å lage kommunale handlingsplaner for boligetablering og utleieboliger i samarbeid med Husban-

ken og andre aktører. Husbankens rolle er å støtte opp om de kommunale handlingsplanene med lån og tilskudd til anskaffelse av utleieboliger. Husbanken har etablert et prosjekt samt iverksatt informasjonstiltak for å stimulere kommunene til utvikling av kommunale boligstrategier og lokale handlingsplaner for boligetablering.

Når det gjelder nybygging i storbyene og pressområdene understreker departementet i St.meld. nr. 14 (1998-99), at det er et mål å stimulere utbygging av boliger som har god kvalitet, selv om det er press i boligmarkedet og etterspørsel etter rimelige boliger. Et av siktemålene må være at det blir bygget nøkterne familieboliger, som igjen frigjør mindre og rimeligere boliger for unge og vanskeligstilte.

Av St.meld. nr. 28 (1997-98) framgår det at bolig- og byggsektoren står overfor betydelige utfordringer som følge av miljømålsettingene. En viktig oppgave er å vurdere hvordan Husbankens virkemidler i økende grad kan stimulere til mer miljøvennlige løsninger både i forhold til nybygging og fornyelse. Arealbegrensning som vilkår for lån, er et viktig tiltak for begrensning av energiforbruket.

Regjeringen varslet i St.prp. nr. 1 (1998-99) et ønske om en harmonisering av bostøtteregulverket for barnefamilier og alders-, uføre- og etterlattepensjonister. Som følge av dette er boutgiftstaket til barnefamilier satt opp til samme nivå som for pensjonister. Også barnefamilier som bor i privatfinansierte utleieboliger med en nøktern og god standard er nå innlemmet i bostøtteordningen.

Renten i Husbanken er knyttet til henholdsvis 3 måneders statssertifikater (flytende rente) og 5 års statsobligasjoner (fast rente). Tabellen under viser utviklingen i Husbankens rentesatser i 1998 og 1999.

Tabell 5: Nominelle rentesatser 1998-1999 i prosent.

År	Kvartal	Flytende	Fast
1998	1. kvartal.....	4,2	5,6
	2. kvartal.....	4,1	5,6
	3. kvartal.....	4,2	5,5
	4. kvartal.....	4,6	5,5
1999	1. kvartal.....	6,7	5,8
	2. kvartal.....	8,1	5,8
	3. kvartal.....	7,3	5,6
	4. kvartal.....	6,6	5,6

Systemet for fastsettelse av fastrente blir noe endret fra 2000. Husbankens fastrentetilbud vil bli justert hver måned, i motsetning til to ganger i året slik systemet er i dag, jf. omtale under kap. 2412.

Overordnet mål

Det overordnede målet for Regjeringens boligpolitikk er at alle skal kunne disponere en god bolig i et godt bomiljø.

Hovedmål og strategier

De boligpolitiske målene er:

- god boligdekning og godt fungerende bolig- og byggemarked
- god boligfordeling
- gode boliger, god byggkvalitet og godt bomiljø
- botrygghet
- en funksjonell og rettferdig organisering av eie- og leieforhold

De boligpolitiske målene søkes nådd gjennom bruk av økonomiske og juridiske virkemidler, samt gjennom veiledning.

Regjeringen slår fast at Husbanken skal være en generell boligbank og det sentrale boligpolitiske gjennomføringsorganet. Husbanken skal fremme bygging av boliger med en nøktern standard og god kvalitet, slik at hensynet til god økologisk og økonomisk ressursbruk blir ivarettatt gjennom påvirkning av nybyggingen.

Husbanken gir lån og tilskudd til boligbygging, boligfornyelse, boligetablering, omsorgsboliger, sykehjem, barnehager mv. Deler av låneordningene, som etableringslån, kjøpslån og utbedringslån på sosialt grunnlag, er behovsprøvde. Disse midlene rettes inn mot husstander som på egen hånd har vansker med å skaffe seg gode og nøkterne boliger til aksep-

table bokostnader. Husbanken forvalter den statlige bostøtteordningen, og har viktige virkemidler som skal stimulere bygging av omsorgsboliger og sykehjemsplasser for pleie- og omsorgstrengende eldre og for funksjonshemmede. I tillegg har Husbanken virkemidler som skal øke bolig- og bomiljøkvaliteten i eksisterende boligområder, særlig i byer og tettbygde strøk.

Regjeringen vil i løpet av høsten 1999 nedsette et offentlig utvalg som på bredt grunnlag skal gå igjennom boligpolitikken, jf. St.meld. nr. 49 (1997-98) Om boligetablering for unge og vanskeligstilte og Innst. S. nr. 100 (1998-99), vedtak VI.

Husbanken forvalter alle virkemidlene som omtales i programkategorien, bortsett fra kap. 581, post 60 Handlingsplan for Oslo indre øst, post 73 Tilskudd til opplysning, informasjon m.m., samt deler av post 78 Tilskudd til utvikling av bomiljø, boligforvaltning og boligpolitikk. Disse postene forvaltes av Kommunal- og regionaldepartementet.

KAP. 2412 DEN NORSKE STATS HUSBANK (JF. KAP. 5312 OG KAP. 5615)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Driftsutgifter	203 795	202 600	214 000
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 455	4 100	4 000
70	Tilskudd til Husbankens risikofond	106 600		40 000
72	Rentestøtte	76 999	97 000	73 000
90	Lån til Husbanken, <i>overslagsbevilgning</i>	8 909 456	8 597 000	10 573 000
	Sum kap. 2412	9 301 305	8 900 700	10 904 000

Endringer som ikke framgår av tabellen: Ved Stortingets behandling 18. juni 1999 av St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggssbevilgninger på statsbudsjettet 1999 ble post 72 forhøyet med 2 mill. kr og post 90 forhøyet med 2 mill. kr, jf. Innst.S. nr. 236 (1998-99).

Husbanken skal være et effektivt verktøy for gjennomføringen av Regjeringens boligpolitikk. Husbankens hovedoppgaver er å:

- utvikle og forvalte effektive og målrettede virkemidler
- yte god service, informasjon og veiledning
- forvalte statens midler effektivt og sikkert
- utvikle en effektiv, rasjonell og endringsdyktig organisasjon

Resultatrapport 1997-99

Boligmarkedet i 1998 startet på en oppgangsbølge, som resulterte i både høy igangsetting av nye boliger og økning i pris- og kostnadsnivå. Etter den kraftige renteoppgangen i begynnelsen av 2. halvår, stoppet veksttendensene opp, og resultatet ble for året sett under ett redusert igangsetting av nye boliger. Husbanken hadde imidlertid stor etterspørsel, noe som medførte betydelig press på både låne- og tilskuddsrammene i 1998. Disse ble disponert i sin helhet.

Tabellen nedenfor gir en kort oppsummering av Husbankens aktivitet på boligmarkedet i 1997, 1998 og 1. halvår 1999. 1998 ble preget av den sterke satsingen på omsorgsboliger og sykehjemsplasser. Tilsagn om oppstartingsstilskudd ble mer enn fordoblet i forhold til 1997, både målt i kroner og antall boliger. Også innvilgningene av de behovsprøvde låneordningene, etableringslån og kjøpslån, viste en markert økning, mens tilsagn om ordinære oppføringslån og utbedringslån ble noe lavere enn i 1997.

Mens bare 1 700 av lånene i Husbanken så sent som i september 1998 hadde fast rente, så hadde hele 70 400 lån fast rente ved utgangen av året. 68 700 lån fikk dermed endret rentevilkårene fra flytende til fem års fast rente i 4. kvartal 1998. I alt 56 pst. av lånene og 79 pst. av lånemassen hadde fast rente ved inngangen til 1999. Denne store forskjellen mellom relativ andel lån og lånevolum som nå har fast rente innebærer at det gjennomsnittlige fastrentelånet er på kr 911 600 mens det flytende er på kr 303 500. Ytterligere 15 000 lån er bundet i 1. halvår 1999.

Tabell 6: Husbankens virksomhet i 1997¹⁾, 1998 og 1. halvår 1999.

Ordning	1997	1998	1. halvår 1999
Oppføringslån, antall ordinære boliger med tilsagn ²⁾	8 512	7 515	5 165
Oppføringslån, gjennomsnittlig størrelse i kvm ²⁾	114	106	110
Alle igangsatte boliger, gjennomsnittlig størrelse i kvm	130	128	-
Lån til omsorgsboliger og sykehjemsplasser, antall boenheter med tilsagn	1 657	1 325	1 010
Oppføringslån, antall boliger med tilsagn om lånetillegg	5 928	5 395	3 964
Etableringslån, antall saker med tilsagn	7 660	8 179	-
Kjøpslån, antall boliger med tilsagn	1 299	2 099	1 000
Utbedringslån, antall boliger med tilsagn	8 891	7 017	5 906
Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser, antall boenheter med tilsagn	2 482	5 616	1 978
Tilskudd til boligkvalitet, antall boliger med tilsagn	4 039	4 351	1 289
Boligtilskudd til etablering og til utleieboliger, antall boliger med tilsagn	3 013	3 004	926
Herav boligtilskudd til utleieboliger	940	838	463
Boligtilskudd til tilpassing, antall saker med tilsagn fra kommunene ³⁾	6 432	5 599	-
Bostøtte, antall husholdninger med støtte ⁴⁾	93 166	96 656	97 338

1) Tallene for 1997 er korrigert i forhold til tidligere publiserte tall. 2) Eksklusiv omsorgsboliger mv. 3) Tallene for 1. halvår foreligger etter at proposisjonen er forelagt Stortinget. 4) Antall husholdninger med støtte 1. termin 1997, 1998 og 1999. Gjelder ikke klagebehandling, etterbetaling og overgangsordning.

Husbanken gjennomførte i 1998 en omorganisering for å bedre den kunderettede virksomheten og for å bedre rapporterings- og evalueringsvirksomheten. I denne forbindelse ble det opprettet to nye avdelingskontorer. Avdelingskontor Øst har ansvar for fylkene Oslo, Akershus, Østfold, Hedmark og Oppland, mens avdelingskontor Sør har ansvar for Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder.

Taps- og misligholdsrapport 1998-1999

Misligholdet gikk ytterligere ned i 1998 og utgjorde 2,3 pst. av totalt antall lån ved utgangen av året. Samtidig ble antall gjennomførte tvangssalg nær halvert i forhold til 1997.

I 1998 utgjorde tapene (brutto) 25,7 mill. kr. Med tilbakeføring av tidligere tapsføringer på 19,2 mill. kr, utgjorde netto tap 6,5 mill. kr, som er mindre enn 0,1 promille av Husbankens utlånskapital. Tap forekom i hovedsak på lån til private låntakere.

Husbankens risikofond utgjorde ved inngangen til 1999 i overkant av 173 mill. kr. Ved utgangen av 1. halvår 1999 var det i alt bokført 11,2 mill. kr i brutto tap på utlån, som i all hovedsak er knyttet til personlige låntakere.

Stiftelser med utleielån og oppføringslån har representert et betydelig tapspotensiale for Husbanken. Stiftelsene har låneforpliktelser på i alt 1,9 mrd. kr fordelt med vel 1 450 mill. kr på grunnlån og 460 mill. kr på utleielån. Utleielån med 10 års rente- og avdragsfrihet ble gitt i perioden 1988-94 slik at flere av stiftelsene nå får betydelige økonomiske merbelastninger ved betjening av husbanklånene. Husbanken har foretatt en aktiv gjennomgang av de aktuelle lånene og gjennomført tiltak i samarbeid med den enkelte stiftelse.

Resultatmål for år 2000

Husbanken vil fortsatt legge vekt på å gi god service og å opprettholde høy kvalitet i kundebehandlingen. Det vil bli utarbeidet serviceerklæringer i løpet av 2000, som et ledd i den brede satsingen på dette området. Husbanken vil fortsatt legge vekt på å opprettholde og forbedre det gode samarbeidet med kommunene, jf. bl.a. arbeidet med lokale handlingsplaner for boligetablering og opplæringstilbud om byggeskikk. Som et ledd i arbeidet med å gi god informasjon til Husbankens kunder og andre aktører på bolig- og byggemarkedet, har Husbanken utvidet internett-satsingen betydelig. Dette arbeidet vil fortsette i budsjettperioden. Husbanken vil avsette utredningsressurser i arbeidet med å følge opp sentrale planer og satsingsområder for boligpolitikken. Husbanken vil arbeide for å øke andelen av ansatte med innvandrerbakgrunn. Videre vil likestillingsarbeid og seniorpolitikk fortsatt være viktige satsingsområder.

Budsjettforslag 2000

Regjeringen forslår å øke lånerammen med 2 mrd. kr til 11 mrd. kr. Det er fastslått i behandlingen av flere stortingsmeldinger at lån gjennom Husbanken er et effektivt virkemiddel til å nå boligpolitiske mål både når det gjelder boligetablering, kvalitet og miljø. Videre skal Husbanken fortsatt være en statsbank med en bred påvirkning av kvalitet og miljø innenfor generell boligbygging og utbedring.

Regjeringen ønsker å styrke Husbankens rolle som det sentrale gjennomføringsorgan for statlig boligpolitikk. Husbanken har dessuten behov for økte ressurser pga. at banken er tilført nye oppgaver, samt at det over flere år har vært en dreining mot prioritering av de mer arbeidskrevende låne- og tilskuddsordningene. Det gjelder særlig de behovsprøvde ordningene som kjøpslån, og lån og tilskudd til omsorgsboliger og sykehjem. Kommunesatsingen har gitt en økning i behovet for informasjonsutveksling og veiledning overfor kommunesektoren. Arbeidet med å bidra til arbeidet med utvikling av lokale handlingsplaner for boligetablering krever økte ressurser.

Fra 2000 vil Husbanken få et særlig ansvar for saksfeltet byggeskikk etter at perioden for Statens byggeskikkutvalg utgår 31.12.1999. Arbeidet med byggeskikk har over tid fått et omfang og en karakter som tilsier en mer varig forankring i bolig- og bygningssektoren enn det utvalgsformen kan gi. Husbanken har i flere år hatt sekretariatsansvaret for Statens byggeskikkutvalg og har både god kompetanse og betydelig erfaring på saksfeltet. Byggeskikkarbeidet med sin brede tilnærming skal videreføres og styrkes.

Fastrentetilbudet i Husbanken vil fra 2000 bli endret hver måned. Fastrenten vil dermed raskere tilpasse seg utviklingen i det generelle rentenivået. Det vises til nærmere omtale i boks 1 nedenfor.

For 2000 er det utarbeidet følgende forslag til mål og oppfølgingskriterier for låneordningene i Husbanken:

Boks 1: Resultatmål og oppfølgingskriterier for lån.

Bidra til å dekke behovet for nye, gode og nøkterne boliger:

- antall nye boliger med innvilget oppføringslån i Husbanken¹⁾

Bidra til at mål om barnehagedekning blir oppfylt:

- antall barnehageplasser med innvilget lån i Husbanken

Stimulere til at nye boliger som bygges har spesielle, ønskede tilleggskvaliteter²⁾:

- andel boliger med god utomhuskvalitet
- andel boliger med lånetillegg for god helse-, miljø- og sikkerhetskvalitet
- andel boliger med livsløpsstandard
- andel boliger med heis i lavhus

Stimulere til god og nøktern utbedring av boliger:

- antall boliger med innvilget utbedringslån totalt
- antall boliger med innvilget lån til fornyelse i tett bebyggelse
- antall boliger med innvilget lån til utbedring til ENØK-formål
- antall boliger med innvilget lån til utbedring til kulturhistorisk og antikvarisk verdi

Bidra til at prioriterte målgrupper på boligmarkedet kan få dekket sitt behov for gode og egnede boliger:

- antall boliger med innvilget lån til anskaffelse av bolig
- fordeling etter utvalgte (vanskeligstilte) brukergrupper
- fordeling etter utvalgt inntektsgruppe/grense
- antall boliger med spesielle tilleggskvaliteter for funksjonshemmede
- antall boliger med innvilget lån som bidrar til at ulike brukergrupper kan bli boende i boligen

1) Antall boliger med tilsagn eller prosjektgodkjenning.

2) Andelene vil kunne bli dobbelttelt fordi en bolig kan få flere lånetillegg.

Boks 2: Endring i fastrentesystemet i Husbanken.

Husbanken har siden 1. januar 1996 kunnet tilby sine kunder lån med fast rente. Fastrentetilbudet er med 5-års bindingstid og er knyttet opp mot rentenivået for 5-årige statsobligasjoner tillagt en margin på 0,5 prosentpoeng. Renten for nye fastrentelån justeres hvert halvår, 1. januar og 1. juli.

Bakgrunnen for dagens rentesystem i Husbanken, var bl.a. ønsket om et oversiktlig og administrativt enkelt system. Samtidig er det i St.meld. nr. 34 (1994-95) Om Husbankens rentevilkår og subsidieprofil, lagt til grunn at Husbanken i hovedsak skal ha et fastrentesystem som er sammenlignbart med det andre kredittinstitusjoner tilbyr sine lånekunder.

I forbindelse med innføring av dette rentesystemet i Husbanken stod det følgende i St.prp. nr. 16 (1995-96) Om endringer i Husbankens rente- og avdragvilkår: *“Den foreslåtte omlegginga er relativt omfattande og ein kan ikkje sjå bort frå at det kan vere føremåls-tenleg å gjere visse tekniske justeringar etter kvart som ein haustar erfaringar med det nye systemet. KAD får fullmakt til å justere retninglinjene undervegs med omsyn til val av kva statspapir ein skal knytte husbankrenta til, val av kva for en observasjonsperiode som skal nyttast for statspapirrenta og val av tidspunkt for justering av rentene.”*, jf. også Innst. S. nr. 83 (1995-96) romertallsvedtak I.

Regjeringen ønsker at endringer i det generelle rentenivået raskere skal gi seg utslag i fastrentetilbudet fra Husbanken. Dette vil gjøre tilbudet mer likt tilbudet i andre kredittinstitusjoner. Husbankens fastrentesystem vil derfor bli endret med virkning fra 1. januar 2000 slik at ny fastrente vil bli fastsatt hver måned.

I gjeldende fastrentesystem beregnes renten med bakgrunn i en observasjonsperiode på seks måneder. Etter at observasjonsperioden er avsluttet, går det tre måneder, en såkalt i-verksettingsperiode, før renteperioden begynner. Renten for 2. halvår 1999 er således basert på gjennomsnittet av rentene fra 1. oktober 1998 til og med 30. mars 1999.

I det nye systemet vil fastrenten fortsatt bli beregnet på bakgrunn av 5-årige statsobligasjoner tillagt en margin på 0,5 prosentpoeng, samt at fastrenten vil gjelde for 5 år som i dagens system. Imidlertid vil justeringen føre til endringer i observasjonsperioden, ved at fastrenten vil bli beregnet som gjennomsnittet av den 5-årige statsobligasjonsrenten i en måned. Iverksettingsperioden blir satt til to måneder. Renten som skal gjelde i januar 2000 vil altså bli beregnet med utgangspunkt i 5-årig statsobligasjonsrente i oktober 1999.

Post 1 og post 45 Husbankens administrasjonsbudsjett

Husbanken har behov for en reell styrking av sitt administrasjonsbudsjett for mer aktivt å kunne bistå kommunene med planlegging overfor vanskeligstilte på boligmarkedet (lokale handlingsplaner), jf. St.meld. nr. 49 (1997-98) Om boligetablering for unge og vanskeligstilte. Videre vil den bebudede omleggingen av byggeskikkarbeidet kreve økte ressurser.

Post 70 Tilskudd til Husbankens risikofond

Fortsatt lave tap i første halvår 1999 og lavt mislighold, tilsier lave tap på personlige låntakere også i 2000. Den økte renten fra 1998 til 1999 vil imidlertid isolert sett kunne medføre en mindre oppgang i tapene for personlige låntakere. Tap på lån til ikke-personlige låntakere i år 2000 forventes å bli lavere enn tidligere antatt, jf. nærmere omtale under resultatdelen. Det ble ikke foretatt bevilgning til fondet i 1999. Det gjøres framlegg om en bevilgning på 40 mill. kr i 2000.

Post 72 Rentestøtte

Rentestøtten omfatter lån gitt med 10 års rente- og avdragsfrihet til utleieformål gitt i perioden 1988-93, og lån gitt med særvilkår før 1996 som har en rentesats 1 prosentpoeng under gjeldende flytende rente. En renteendring vil slå ut i endret rentestøttebehov for de rentefrie utleielånene. Forsinkelsesrenter kommer til fratrekk på rentestøtten.

Rentestøtten er budsjettet til 73 mill. kr for 2000. Nedgangen er i hovedsak forårsaket av lavere rentenivå og at flere utleielån etter hvert kommer over på ordinære rentevilkår.

Post 90 Lån til Husbanken, overslagsbevilgning

Posten viser Husbankens brutto finansieringsbehov ved utlånsvirksomheten, dvs. utbetalinger av nye lån og rentestøtte. Utbetalingsanslaget for nye lån for 2000 er budsjettet til 10 573 mill. kr.

KAP. 5312 DEN NORSKE STATS HUSBANK (JF. KAP. 2412)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Gebyrer	29 532	27 800	28 964
4	Tilkjente saksomkostninger	87	100	103
9	Salg av datatjenester		1 500	1 542
10	Husleie, tjenesteboliger	45	60	62
11	Tilfeldige inntekter	4 473		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 017		
90	Avdrag	4 037 803	4 904 000	4 240 000
	Sum kap. 5312	4 072 957	4 933 460	4 270 671

Endringer som ikke framgår av tabellen: Ved Stortingets behandling 18. juni 1999 av St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggssbevilgninger på statsbudsjettet 1999 ble post 1 forhøyet med 1,2 mill. kr og post 90 nedsatt med 804 mill. kr, jf. Innst. S. nr. 236 (1998-99).

Resultatrapport 1998-99

I statsbudsjettet for 1998 ble det vedtatt å samle alle Husbankens gebyrposter på post 1 Gebyrer. Ved utgangen av 1. halvår var det innbetalt 14,4 mill. kr på denne posten.

Post 9 Salg av datatjenester, ble opprettet i 1997 etter at Landbruks- og Husbankens felles driftsavdeling for edb ble lagt inn under Husbanken.

Post 90 Avdrag, er redusert jf. fotnote til ovenstående tabell. De ekstraordinære innbetalingene, som inngår i posten, beløp seg til 2,4 mrd. kr totalt i 1998. Disse innbetalingene ble dermed mer enn halvert i forhold til i 1997. Hittil i 1999 synes nedgangen å fortsette. Det er kun innbetalt 903,1 mill. kr i ekstraordinære innbetalinger i 1. halvår 1999, mot 1 534,5 mill. kr på samme tidspunkt i 1998.

Budsjettforslag 2000**Post 1 Gebyrer**

Posten inneholder alle Husbankens gebyrposter, herunder takstgebyrer, gebyr for oppdeling av lån, forvaltningsgebyr, termingebyr for gjeldsforsikring og varslingsgebyr. Det legges ikke opp til vesentlige gebyrendringer i 2000, men inntektene antas å øke noe i forhold til budsjettet for 1999 på grunn av økt utlånsramme og låneportefølje.

Post 4 Tilkjente saksomkostninger

Posten dekker de saksomkostningene som Husbanken eventuelt blir tilkjent ved inkasso.

Post 9 Salg av datatjenester

Posten dekker de inntekter som Husbanken har ved salg av datatjenester til Landbruksbanken.

Post 10 Husleie tjenesteboliger

På denne posten blir husleieinntekter fra tjenesteboligen i Hammerfest inntektsført.

Post 90 Avdrag

Posten omfatter mottatte avdrag, tap og rentestøtte, noe som følger av prinsippet om bruttobudsjettering. Posten budsjetteres med 4 240 mill. kr for 2000. Ordinære innbetalinger er anslått til 1 887 mill. kr, og bruttotap og rentestøtte til hhv. 80 og 73 mill. kr. De ekstraordinære innbetalingene er anslått til 2 200 mill. kr.

KAP. 5615 RENTER FRA DEN NORSKE STATS HUSBANK

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
80	Renter	3 326 083	5 176 000	4 829 000
	Sum kap. 5615	3 326 083	5 176 000	4 829 000

Endringer som ikke framgår av tabellen: Ved Stortingets behandling 18. juni 1999 av St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggssbevilgninger på statsbudsjettet 1999 ble kap. 5615 post 80 nedsatt med 430 mill. kr.

Post 80 Renter fra Husbanken

Posten omfatter mottatte renter fra kundene samt rentestøtte. Det vises for øvrig til egen omtale av endring av fastrentesystemet i Husbanken, jf. boks 2.

Budsjettforslag 2000

Bevilgningen reduseres noe som følge av lavere forventet rentenivå i 2000.

KAP. 580 BOSTØTTE

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Vedtatt	Forslag
		1998	budsjett 1999	
70	Bostøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	1 480 971	1 576 200	1 623 000
	Sum kap. 580	1 480 971	1 576 200	1 623 000

Målsetting

Bostøtten er et bolig- og inntektspolitisk virkemiddel som er knyttet til hovedmålsettingene om botrygghet og god boligfordeling, jf. målstruktur for boligpolitikken i omtalen av programkategori 14.10.

Bostøtten skal medvirke til at alders-, uføre- og etterlattepensjonister og barnefamilier m.fl. med svak økonomi, skal kunne anskaffe seg en god, hensiktsmessig og nøktern leie- eller eierbolig og ha mulighet til å bli boende i denne. Videre skal bostøtte utjevne forskjeller i levekår for pensjonistgrupper som følge av forskjeller i boutgifter.

Tildelingskriterier

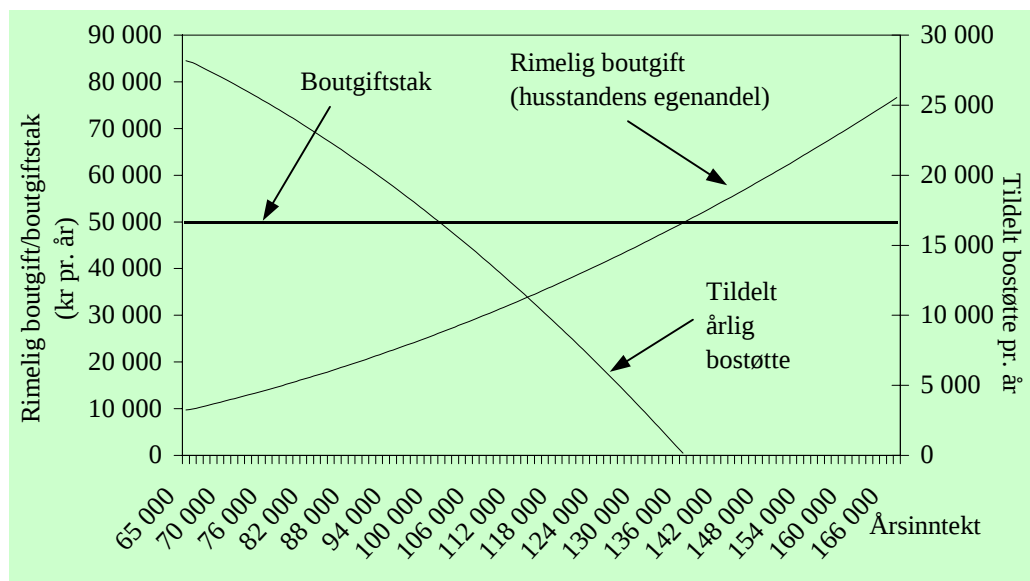
Regelverket til bostøtten er innrettet slik at husstandene med de laveste inntektene og de høyeste boutgiftene får mest i støtte, jf. figur 1.

For å motta bostøtte må vilkårene rettet både mot boligen og husstanden være oppfylt. Deretter vil forholdet mellom husstandens inntekter og boutgifter avgjøre om det blir innvilget bostøtte og eventuelt hvor mye bostøtte som blir tildelt. For å kunne motta bostøtte må det i husstanden være barn under 18 år, personer over 65 år eller personer som har mottatt trygd eller pensjon gjennom folketrygden. I tillegg vil personer som mottar enkelte trygder, nærmere spesifisert i regelverket, kvalifisere til at husstanden har rett til bostøtte.

For alders-, uføre- og etterlattepensjonister med inntekt under minstepensjon tillagt 30 pst., er det ingen krav rettet mot boligen. For alle andre grupper må boligen ha kjøkken, bad og oppholdsrom og være over 40 kvm. I tillegg må boligen ha påhvilende lån fra Husbanken eller Landbruksbanken, eller uavhengig av lån være en bolig i borettslag, en bolig der kommunen eller en kommunal stiftelse står som utleier. For husstander med barn m.fl. som bor i en leid bolig, er det heller ikke rettet krav til finansieringskilden til boligen.

Bostøtten utgjør 70 pst. av forskjellen mellom godkjente boutgifter og det som til enhver tid beregnes som rimelig boutgift (egenandel) for husstanden. Utgifter som inngår i beregningen av bostøtte er husleie, renter og avdrag på boliglån, driftsutgifter, festeavgift, eiendomsskatt og kommunale avgifter. For alders-, uføre og etterlattepensjonister med inntekt under minstepensjon tillagt 30 pst., dekkes utgifter til lys og varme etter en fastsatt sjablon. Kommunal- og regionaldepartementet fastsetter satsene i bostøtteregelverket.

Figur 1: Bostøtte til barnefamilier m.fl. (et eksempel med 2 pers. i husstanden).

Figuren illustrerer hvor mye bostøtte som tildeles en husstand med ett barn ved ulike scenarier for inntekt/pensjon. Av figuren fremkommer det at bostøtten er avtagende ved økende inntekt/pensjon. Dette skyldes at egenandelen, dvs. rimelig boutgift, til husstanden er stigende med inntekt/pensjon. Husstandens boutgifter er i denne illustrasjonen beregnet med utgangspunkt i det som maksimalt godkjennes ved beregning av bostøtte, det såkalte boutgiftstaket. Dette er på kr 50 000 pr. år for denne husstanden. Minste årlige utbetaling av bostøtte for denne målgruppen er på kr 2 000. Figuren viser også at inntektsgrensen er på kr 133 000 pr. år i 1999 for denne husstanden.

Oppfølging og kontroll

Boks 3: Oversikt over resultatmål og oppfølgingskriterier for kap. 580, post 70 Bostøtte.

Følgende resultatmål og oppfølgingskriterier skal legges til grunn for vurdering av effekten og måloppnåelsen for bostøtten i 2000:

Bidra til at husstander med alders-, uføre- og etterlattepensjonister som har inntekt under eller lik minstepensjon + 30 pst. får kompensert for høye boutgifter i forhold til inntekten:

- antall husstander som mottar bostøtte
- gjennomsnittlig brutto boutgift i prosent av inntekten, før og etter bostøtte, for husstander som mottar bostøtte

Bidra til at øvrige hushold med lave inntekter skal kunne ha et høyere boligkonsum enn det inntekten skulle tilsi (innenfor rammen av en god, hensiktsmessig og nøktern bolig):

- antall husstander med bostøtte, fordelt etter målgruppe

Igangsatte evalueringer

Departementet har i samarbeid med Husbanken igangsatt to prosjekter i tilknytning til oppfølging og evaluering av bostøtteordningen. Dette er i tråd med kravene som bl.a. er fastsatt i økonomireglementet, samtidig som det er en oppfølging av Riksrevisjonens gjennomgang av bostøtten til barnefamilier, jf. Dok. 3:13 (1997-98) Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende bostøtte til barnefamilier.

For det første er det igangsatt et prosjekt rettet mot nye mottakere av bostøtte som skal kartlegge hvordan bostøtten bidrar til at økonomisk vanskeligstilte kan etablere seg i en eie- eller leiebolig, eller være i stand til å bli boende i en allerede ervervet hensiktsmessig bolig. Det tas sikte på ferdigstillelse av denne undersøkelsen i løpet av 1999.

For det andre ble det i St.meld. nr. 50 (1998-99) Utjamningsmeldinga, varslet at departementet skulle vurdere sammenhengen mellom bostøtte og sosialhjelp. Dette prosjektet ble igangsatt første halvår 1999 og det tas sikte på at prosjektet blir ferdigstilt i løpet av første halvår i år 2000.

Begge prosjektene vil kunne bidra til nyttig kunnskap om ordningen, og vil eventuelt gi føringer på hvordan bostøtten kan forbedres ytterligere.

Resultatrapport

Bostøtten utbetales tre ganger i året, hhv. januar, mai og september, og det ble totalt utbetalt om lag 1,5 mrd. kr i bostøtte i 1998. Fordelt på mottaksgrupper mottok eldre/uføre om lag 1 015 mill. kr, mens barnefamilier m.fl. mottok om lag 465 mill. kr. I tabellen under framgår hovedtall for bostøtteutbetalinger i første termin 1997-99.

Tabell 7: Hovedtall for bostøtteutbetaling 1. termin 1997-99¹⁾.

	1997	1998	1999
Antall husholdninger totalt med innvilget bostøtte	93 166	96 656	97 342
Herav:			
– Uføre under 65 år med barn.....	2 241	2 476	2 722
– Uføre under 65 år uten barn.....	22 100	24 398	25 268
– Eldre over 64 år/annen pensjon	48 500	51 268	50 422
– Enslige forsørgere.....	13 276	12 176	12 603
– Barnefamilier for øvrig.....	4 993	4 285	4 177
– Andre støtteberettigede.....	2 055	2 053	2 150
Gjennomsnittlig husstandsinntekt pr. md.....	5 989	6 323	6 638
Gjennomsnittlig boutgift pr. md., under tak.....	2 873	2 997	3 368
Gjennomsnittlig bostøtte pr. md.....	977	1 195	1 258
Boutgift under tak, i pst. av inntekt før bostøtte.....	48	47	51
Boutgift under tak, i pst. av inntekt etter bostøtte	32	28	32
Sum tilkjent bostøtte ved hovedkjøring 1. termin (mill. kr)...	364	462	489

1) Gjelder kun hovedkjøring og ikke klagebehandling, etterbetaling og overgangsordning.

Fra 1999 faller omsorgsboliger med oppstartingsstilskudd inn under ordningen, uavhengig av hvor lånet er tatt opp. Regelverket er harmonisert mellom barnefamilier og pensjonister ved at boutgiftstaket for barnefamilier er økt opp til samme nivå som for pensjonister. For husstander med barn er videre privatfinansierte utleieboliger innlemmet i bostøtteordningen.

I 1997 ble dagens bostøtteordning samordnet med Sosial- og helsedepartementets ordning for tilskudd til reduksjon av boutgifter til eldre og uføre og Kommunal- og arbeidsdepartementets bostøtte. Stortinget vedtok en overgangsordning for de som hadde tapt på samordningen. Overgangsordningen er videreført med en gradvis nedtrapping. Se for øvrig boks 4 om rapportering fra overgangsordningen.

Budsjettforslag 2000

Folketrygdens minstepensjon ble økt med kr 1 000 pr. md. med virkning fra 1. mai 1998, jf. St.prp. nr. 76 (1997-98) Om trygdeoppjøret 1998 og Innst. S. nr. 243 (1997-98). Ved beregning av bostøtte, legges det til grunn siste tilgjengelige ligningsår. Som følge av dette vil økningen i minstepensjonen i 1998 på kr 12 000 i året få effekt i år 2000. På bakgrunn av dette vil departementet justere satsene i bostøtteregelverket, med sikte på å opprettholde bostøttenivået for husstandene som mottok økningen i minstepensjon i 1998. Dette ble også varslet av Regjeringen i St.prp. nr. 76 (1997-98) Om trygdeoppjøret for 1998.

Ut i fra ønsket om størst mulig likebehandling foreslås den såkalte overgangsordningen redusert i 2000. Dette innebærer at kompensasjonsgraden reduseres fra 60 pst. til 30 pst., og at det settes en nedre grense for utbetaling fra overgangsordningen på kr 3 000 pr. år. Det vises til nærmere omtale i boks 4 om overgangsordningen og til vedtak X.

Boks 4: Nærmere om reduksjon av overgangsordningen.

I forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 80 (1996-97) Om oppfølging av samordning av dei statlege bustøtteordningane, vedtok Stortinget: *“Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at bostøttemottakerne som har fått redusert bostøtte i 1997 etter nytt system i forhold til hva de hadde grunn til å påregne utregnet etter gammelt system, skal gis kompensasjon fullt ut for sitt tap i 1997. I 1998 gis kompensasjonen med 90 pst., i 1999 med 80 pst., i 2000 med 70 pst. og i 2001 med 60 pst., som også blir gjeldende for senere år”, jf. Innst. S. nr. 291 (1996-97) samt stortingsvedtak datert 19. juni 1997. Etter forslag fra Regjeringen i St.prp. nr. 1 (1998-99), vedtok Stortinget en kompensasjonsgrad på 60 pst. for 1999.*

Etter Regjeringens oppfatning, må statlige støtteordninger være innrettet med et grunnleggende prinsipp om likebehandling. Overgangsordningen medfører en forskjellsbehandling mellom identiske husstander. Dette følger av at overgangsordningen bare gjelder de som mottok botilskudd i 1996 og som i tillegg søkte om bostøtte i 1997. En identisk husstand som først søkte bostøtte i 1997, eller senere, men som ikke hadde mottatt botilskudd i 1996, vil ikke nyte godt av overgangsordningen.

Mange husstander mottar støtte både fra bostøtten og kompensasjon fra overgangsordningen. Det var i alt 15 922 husstander som mottok kompensasjon fra overgangsordningen ved utbetalingen av 1. termin 1999. Gjennomsnittlig kompensasjon fra overgangsordningen var i samme termin på kr 927. Kompensasjonen fra overgangsordningen er i gjennomsnitt lav som følge av at de aller fleste husstandene også mottar bostøtte. Imidlertid mottar noen få husstander opp mot om lag kr 38 000 i kompensasjon i 1999 fra overgangsordningen og hvor husstanden har opp mot kr 150 000 i boutgifter, jf. tabell nedenfor. Husstander som mottar mye støtte fra overgangsordningen er i hovedsak ikke innlemmet i den ordinære bostøtteordningen.

Ut i fra ønsket om størst mulig likebehandling foreslår Regjeringen at kompensasjonsgraden reduseres fra 60 pst. til 30 pst. i 2000, og at det settes en nedre grense for utbetaling fra overgangsordningen på kr 3 000 pr. år, jf. romertallsvedtak X.

Tabellen nedenfor viser i hovedtrekk hvordan 1. termin utbetalingen av overgangsordningen i 1999 fordeles mellom de ulike gruppene i ordningen.

Mottakergruppe	Antall husstander	Beløp pr. husstand (pr. termin)			Sum tilkjent fra overgangsordningen
			Husstandens boutgifter	Tilkjent stønad fra overgangsordningen	
Uføre m/barn	299	Gj.snitt	17 781	2 399	717 271
		Minimum	3 485	42	
		Maksimum	47 888	12 760	
Uføre u/barn	6 764	Gj.snitt	13 688	1 137	7 691 202
		Minimum	2 120	33	
		Maksimum	46 190	10 651	
Eldre enn 64/alderspension	8 734	Gj.snitt	10 618	705	6 160 628
		Minimum	953	33	
		Maksimum	40 188	8 988	
Annen type pensjon	125	Gj.snitt	13 486	1 532	191 509
		Minimum	3 895	46	
		Maksimum	29 466	9 068	
TOTALT	15 922	Gj.snitt	12 071	927	14 760 610
		Minimum	953	33	
		Maksimum	47 888	12 760	

KAP. 581 BOLIG- OG BOMILJØTILTAK

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
60	Handlingsprogram for Oslo indre øst	99 700	50 000	50 000
70	Tilskudd til byfornyelse og boligkvalitet, <i>kan overføres</i>	185 132		
71	Tilskudd til byfornyelse og boligkvalitet, <i>kan overføres</i>		98 200	135 000
72	Tilskudd til funksjonshemmedes organisasjoner mv.	8 398		
73	Tilskudd til opplysning, informasjon m.m.	4 998	5 300	5 500
74	Boligtilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger, <i>kan overføres</i>	444 396		
75	Boligtilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger, <i>kan overføres</i>		250 000	480 500
78	Tilskudd til utvikling av bomiljø, boligforvaltning og boligpolitikk, <i>kan overføres</i>	18 936	35 400	36 000
81	Tilskudd til gjeldssanering, <i>kan overføres</i>	4 259		
	Sum kap. 581	765 819	438 900	707 000

Endringer som ikke framgår av tabellen: Stortinget bevilget 75 mill. kr til kap. 581, post 75 ifbm. behandlingen av St.prp. nr. 59 (1998-99) Tilleggsbevilgninger i statsbudsjettet for 1999 i forbindelse med mottak av flyktninger fra Kosovo, jf. Innst.S. nr. 175 (1998-99).

Post 60 Handlingsprogram for Oslo indre øst**Bakgrunn**

Kommunal- og arbeidsministeren undertegnet i 1997 en politisk plattform for et samarbeid over ti år mellom staten og Oslo kommune om et handlingsprogram for Oslo indre øst. Oslo kommune har satt av 50 mill. kr pr. år til handlingsprogrammet i en fireårs periode fra 1997 i sin økonomiplan. Det er fra statens side årlig fra 1997 blitt bevilget 50 mill. kr til formålet. Oslo kommune har forpliktet seg til samarbeidet gjennom bystyrevedtak og bevilget tilsvarende beløp.

Målsetting

Handlingsprogram for Oslo indre øst skal bidra til å utjevne levekårsforskjellene i Oslo gjennom en ekstra innsats i bydelene der levekårsproblemene er størst, dvs. Grünerløkka-Sofienberg, Sagene-Torshov og Gamle Oslo. Innsatsen skal bidra til å bedre levekår for grupper med særlig dårlige levekår, gjøre områder innen Oslo indre øst mer attraktive og bidra til utviklingen av en bedre bystruktur i Oslo indre øst.

Styring og samarbeidsformer

Det holdes et eller flere politiske kontaktmøter årlig om handlingsprogrammet. Kommunal- og regionaldepartementet samordner statlige interesser i forhold til kommunen. En styringsgruppe med medlemmer fra departementer og kommunen skal sikre samarbeid om handlingsprogrammets utvikling, tverrsektorielt perspektiv og oppfølgingen av avtalte politiske retningslinjer. Etter innstilling fra styringsgruppa er midlene fra staten tildelt Oslo kommune som har gjort de endelige budsjettvedtak for programmets samlede midler. De tre bydelene og flere kommunale etater står for gjennomføringen av prosjektene innenfor handlingsprogrammet.

Tildelingskriterier

Det er fastlagt prinsipper for tildeling av midler. Tiltakene skal være innenfor følgende fagområder:

- styrking av barn og unges oppvekstmiljø i Oslo indre øst
- bedre integrering av innvandrere/styrking av tiltak for innvandrere
- opprusting av det fysiske miljø i Oslo indre øst
- trygghetsskapende tiltak
- miljø, kultur og identitetsskapende tiltak

Ved vurdering av forslag til tiltak innen handlingsprogram for Oslo indre øst, skal det bl.a. legges vekt på at tiltaket:

- er rettet mot utpekte geografiske områder
- generer ytterligere innsats fra andre instanser (offentlige og private)
- er tverrsektorielt koordinert
- er utviklende og nyskapende
- direkte eller indirekte kommer mange beboere i Oslo indre øst til gode

Oppfølging og kontroll

Tiltakene skal vurderes i forhold til de årlige handlingsprogram som styringsgruppa fastsetter. Et opplegg for rapportering og evaluering ble vedtatt av styringsgruppa høsten 1998. Dette innebærer at alle tiltak skal levere fastsatte rapporter til handlingsprogrammet. Videre skal det gjennomføres et opplegg for forskningsbasert evaluering for utvalgte tiltak eller grupper av tiltak. Evalueringen og rapporteringen skal følges opp gjennom tett oppfølging av tiltakshavere. Dette skal bidra til å sikre at rapporteringene gir et godt grunnlag for å vurdere tiltakenes effektivitet og overførbarhet i henhold til handlingsprogrammets målsettinger. Opplegg for rapportering og evaluering skal også sikre et godt grunnlag for en sluttevaluering av handlingsprogrammet.

Resultatrapport for 1998-99

Handlingsprogrammet har ført til en omfattende innsats i de tre bydelene, spesielt innen skolesektoren. En rekke tiltak har stor verdi som modellutvikling i det videre levekårsarbeid. Regjeringen har drøftet handlingsprogrammet som ledd i sin storbypolitikk i St.meld. nr. 50 (1998-99), Utjamningsmeldinga.

Oppvekstvilkår for barn og ungdom har vært et prioritert fagområde i 1997, -98 og -99. Det er bl.a. gitt midler til tiltak i skolen, til styrking av skolefritidsordningen, til pedagogisk tilbud for 5-åringer o.l. Handlingsprogramarbeidet har kommet godt igang med et mangfold av tiltak og prosjekter som er i samsvar med de overordnede faglige føringene.

I perioden ble 24 pst. av midlene fordelt av de tre bydelsutvalgene til en rekke driftstiltak. Midlene er for øvrig fordelt på 59 hovedtiltak. Av disse er 40 driftstiltak og 19 er investeringsprosjekter. Syv av hovedtiltakene har til sammen 73 undertiltak.

Bevilgningen for 1997 ble først utbetalt i 1998, jf. regnskap 1998 i tabellen.

Bevilgningsforslag år 2000

Handlingsprogram for 2000 ble vedtatt på politisk kontaktmøte i august 1999 etter anbefaling av styringsgruppen, med satsingsområder og andre retningslinjer. Fra og med år 2000 vil bydelene fordele 49 pst. av samlet bevilgning.

Regjeringen foreslår å videreføre bevilgningen på 50 mill. kr også i 2000.

Post 70 Tilskudd til byfornyelse og boligkvalitet, kan overføres er erstattet av

Post 71 Tilskudd til byfornyelse og boligkvalitet, kan overføres

Tilsagn gitt før 1999 utbetales fra post 70. Tilsagn gitt f.o.m. 1999 utbetales fra post 71.

Målsetting

Tilskuddsordningen skal bidra til at Regjeringens mål om gode boliger, god byggkvalitet og godt bomiljø nås. Tilskuddsordningen er todelt:

Tilskudd til byfornyelse skal bidra til bedre boforhold og levekår i utsatte områder med særlig lav boligstandard i de største byene. Tilskuddet skal benyttes til fornyelse av boliger og bomiljø i definerte byfornyelsesområder slik at det oppnås god kvalitet med akseptable boutgifter.

Tilskudd til boligkvalitet skal stimulere bolig- og bomiljøkvaliteter som det er samfunnsmessig ønskelig å innarbeide ved fornyelse og nybygging i bymessige strøk. Tilskuddet skal stimulere til miljøvennlige løsninger i boliger og boligområder, til planmessig bolig- og miljøfornyelse av god kvalitet og til god byggeskikk. Tilskuddet skal også stimulere til reduksjon av radonnivået i eksisterende helårsboliger.

Tildelingskriterier

Tilskudd skal fortrinnsvis gis til fornyelse og standardheving av boliger og utearealer som normalt ikke ville blitt gjennomført på ordinære markedsmessige vilkår. Tilskudd til byfornyelse gis enten som programtilskudd til kommunene eller direkte til enkeltprosjekter. Utenfor de definerte byfornyelsesområdene gis tilskudd til boligkvalitet.

Områder med en opphopning av levekårsproblemer der det legges opp til planmessig bolig- og miljøfornyelse, skal prioriteres innenfor begge ordningene. Det forutsettes at fysiske og sosiale forhold sees i sammenheng ved slik fornyelse, fortetting og nybygging i konsentrert bebyggelse. Tilskuddet skal rettes mot de tiltak som gir størst samfunnsmessig nytteverdi. Prosjekter med interessante miljøvennlige løsninger skal stimuleres. Andre viktige formål er økt tilgjengelighet, et godt sosialt og fysisk oppvekstmiljø, og god byggeskikk. Ordningene skal stimulere til områdeplanlegging i strøk med særlige miljø- og levekårsutfordringer og bidra til utvikling av gode planer for bolig- og bomiljøfornyelse i konsentrert bebyggelse med spesielle behov.

Oppfølging og kontroll

Boks 5: Oversikt over resultatmål og oppfølgingskriterier for kap. 581, post 71 Tilskudd til byfornyelse og boligkvalitet.

Følgende resultatmål og oppfølgingskriterier legges til grunn for vurdering av effekten og måloppnåelsen for tilskudd til byfornyelse og boligkvalitet i 2000:

Byfornyelse

Initiere byfornyelsestiltak i definerte områder i storbyene Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger:

- Antall prosjekter med innvilget tilskudd.
- Antall utbedrede boliger i prosjekter med innvilget tilskudd.
- Antall prosjekter med innvilget tilskudd knyttet til utearealer og fellesområder.
- Antall boliger som får forbedret utearealer og fellesområder.

Redusere antall boliger med understandard:

- Antall boliger fjernet fra understandard ved utbedring eller riving.

Boligkvalitet

Stimulere til gode og rimelige helhetsløsninger ved fornyelses- og fortettingsprosjekter i bymessig og konsentrert bebyggelse:

- Antall prosjekter med innvilget tilskudd til fornyelse/fortetting etter type.

Stimulere til god kvalitet i bolig og boligområder

- Antall prosjekter og boliger med innvilget tilskudd for utomhuskvalitet/tilgjengelighet.
- Antall prosjekter og boliger med innvilget tilskudd for god byggeskikk.
- Antall prosjekter og boliger med innvilget tilskudd for forsøksbygging.

Initiere god tilstandsvurdering av boligbygg og bomiljø:

- Antall prosjekter med innvilget tilskudd til tilstandsvurdering.
- Antall boliger som omfattes av innvilgede tilskudd til tilstandsvurdering.

Stimulere til reduksjon av radonnivået i eksisterende boliger:

- Antall boliger med innvilget tilskudd til reduksjon av radon i eksisterende boliger.

Det blir igangsatt en evaluering av tilskudd til byfornyelse i 1999. Tilskuddsordningen ble sist evaluert i 1996. Husbanken har jevnlig oppfølgingsmøter med Oslo, Bergen og Trondheim kommune. Det arbeides med å etablere bedre statistikkgrunnlag for å få en mer fullstendig oversikt over behovet for fornyelsen i den eldste boligmassen i sentrale byområder, og for å muliggjøre en mer systematisk evaluering av framdrift og kvalitet i byfornyelsesarbeidet.

Resultatrapport for 1998-99

Byfornyelse

Totalt ble det gitt tilsagn om tilskudd til byfornyelse for 66,9 mill. kr i 1998. Det var en halvering i forhold til 1997. I første halvår 1999 er det gitt godkjenning om tilskudd til byfornyelse for 41,7 mill. kr. Det er en økning på 10 pst. i forhold til samme periode i 1998. Tilskuddet ble tildelt videre av kommunene til prioriterte programområder, og i Trondheim også direkte til enkeltprosjekter.

I 1998 mottok Oslo 38 mill. kr i tilskudd til byfornyelse, og kommunen har inngått avtaler om full bygningsmessig utbedring av 150 boliger og full gårdsromsutbedring for 111 boliger. I første halvår 1999 er det innvilget vel 13 mill. kr i byfornylestilskudd til Oslo, hvorav 3 prosjekter med utbedringsavtale som omfatter 107 boliger og 6 prosjekter med gårdsromutbedring for 342 boliger. Oslo kommune innførte i 1998 en egen tilskuddsordning til mindre forbedringstiltak/enkelttiltak som finansieres gjennom byfornylestilskudd og boligkvalitetstilskudd. Ordningen omfatter også områder utenfor prioriterte byfornylesområder. I 1998 ble det gitt tilskudd til bl.a. bad/wc, brannsikring, fuktsikring, etterisolering, balkonger og heis i ca. 1 000 boliger. Videre fikk 750 boliger tilskudd til utredning/forprosjekt om installasjon av heis, hvorav ca. halvparten har fått tilskudd til installasjon av heis. I første halvår 1999 fikk 24 prosjekter med 642 boliger tilskudd til mindre utbedringsarbeider.

Bergen mottok 17 mill. kr i byfornylestilskudd i 1998. De siste årene har kommunen benyttet om lag halvparten av programtilskuddet fra staten til byfornylesområdet Nedre Nygård, totalt 62 mill. kr. Det er der utbedret uteareal og gjennomført en fortetting som har øket boligtalet med ca. 310 nye boliger og studenthybler. De resterende tilskuddsmidlene er gått til prosjekter i andre byfornylesområder, i hovedsak til opparbeidelse av uteareal.

I Trondheim ble det i 1998 gitt tilskudd til enkeltprosjekter med totalt 10,5 mill. kr. Av tilskuddet er 8,2 mill. kr brukt til ulike miljøtiltak/-prosjekt på Møllenberg og Lademoen.

Boligkvalitet

Følgende resultatmål og oppfølgingskriterier er lagt til grunn for vurdering av effekten og måloppnåelsen for tilskudd til boligkvalitet i 1998:

Tabell 8: Resultatmål, oppfølgingskriterier og resultat for tilskudd til boligkvalitet.

Resultatmål og oppfølgingskriterier	1998		1. halvår 1999	
	Prosjekt	Boliger	Prosjekt	Boliger
<i>Stimulere til gode og rimelige helhetsløsninger ved fornyelses- og fortettingprosjekter i byer og tettbygde strøk:</i>				
Antall prosjekter og boliger med innvilget tilskudd til fornyelse/fortetting	50	1 430	84	372
<i>Stimulere til god kvalitet i bolig og boligområder:</i>				
Antall prosjekter og boliger med innvilget tilskudd for utomhuskvalitet	130	1 429	53	705
Antall prosjekter og boliger med innvilget tilskudd for tilgjengelighet	29	643	17	295
Antall prosjekter og boliger med innvilget tilskudd for god byggeskikk	36	1 603	10	245
Antall prosjekter og boliger med innvilget tilskudd for god forsøksbygging	5	83	2	38
<i>Stimulere til god tilstandsvurdering av boligbygg og bomiljø:</i>				
Antall prosjekter med innvilget tilskudd til tilstandsvurdering	255		161	
Antall boliger som omfattes av innvilgede tilskudd til tilstandsvurdering		24 195		13 389

Totalt ble det gitt tilskudd til boligkvalitet for 104,5 mill. kr i 1998, og dette fordeler seg på ca. 250 prosjekter med i alt 4 350 boliger. Tilskudd til oppføring av nye boliger utgjorde 13,4 mill. kr, til tilgjengelighet/heis 6,4 mill. kr og til byggeskikk 14,1 mill. kr.

63 pst. av tilskuddsmidlene til boligkvalitet ble fordelt til eksisterende boliger for installasjon av heis, utbedring og fornyelse av utearealer og sammenslåing av leiligheter. Husbanken har gjennom bruk av kvalitetstilskudd oppnådd en klar bevisstgjøring om bolig- og miljøkvaliteter i boligene. I 1998 er det en tydelig økning i andelen boliger som fikk tilskudd for å ha lagt inn økt kvalitet. Andelen har gått opp med drøyt 10 prosentpoeng fra 1997, og det var stor etterspørsel etter kvalitetstilskudd.

I første halvår 1999 ble det gitt godkjenning om kvalitetstilskudd til nesten 1 300 boliger, fordelt på 84 prosjekter. Det er nå flere store og mer tidkrevende saker under behandling,

omfattende i alt 4 597 boliger, mot 2 067 boliger på samme tidspunkt i 1998. Interessen for ordningen er fortsatt meget stor.

Det er i budsjettet for 1999 avsatt 5 mill. kr til tiltak mot radon i eksisterende bygninger. Retningslinjer og tildelingskriterier er utarbeidet, men ingen saker er ferdigbehandlet i første halvår 1999.

Budsjettforslag 2000

Tilskudd skal fortrinnsvis gis til fornyelse og standardheving av boliger og utearealer som normalt ikke ville blitt gjennomført på ordinære markedsmessige vilkår. Den kraftige verdiøkningen på boliger i storbyene de senere år forventes å medføre at flere prosjekter bør kunne gjennomføres uten statlige tilskudd. Rammen for Husbankens aktivitetsnivå for 2000 foreslås derfor redusert i forhold til tidligere år. Det foreslås at det kan gis nye tilsagn for totalt 125,5 mill. kr. Husbanken må vurdere fordelingen av tilskuddet mellom de ulike formålene, ut fra erfaring med behov og effektiv utnyttelse av midlene.

Til dekning av tilsagn gitt i 1999 og 2000 foreslås at det over post 71 bevilges 135 mill. kr. I tillegg foreslås det en tilsagnsfullmakt på 54,2 mill. kr, jf. vedtak IX nr. 1.

Post 72 Tilskudd til funksjonshemmedes organisasjoner

Post 72 ble vedtatt avvirket i statsbudsjettet for 1999. Ordningen med tilskudd til gjennomgangsboliger for funksjonshemmede under utføring opphørte. Ordningen med tilskudd til funksjonshemmedes organisasjoner mv. ble innlemmet i kap. 581, post 78 Tilskudd til utvikling av bomiljø, boligforvaltning og boligpolitikk.

I 1998 ble hele bevilgningen på 8,4 mill. kr brukt opp. Det ble gitt 3 mill. kr i tilskudd til gjennomgangsboliger for funksjonshemmede, og 5,4 mill. kr til funksjonshemmedes organisasjoner. Norges handikapforbund, Norges blindeforbund, Boligselskapet LHL, FFO og Norges byggforskningsinstitutt fikk tilskudd til drift. Norges handikapforbund, FFO, Norges byggforskningsinstitutt, og SINTEF fikk dessuten tilskudd til prosjekter.

Post 73 Tilskudd til opplysning og informasjon m.m.

Målsetting

Tilskuddsordningen skal nyttes til informasjons- og opplysningstiltak som bidrar til at de politiske målene for bolig- og bygningssektoren kan nås gjennom formidling av viktig informasjon og kunnskap til aktørene i sektoren og til publikum generelt.

Tildelingskriterier

Tilskuddsmottakere kan være forskningsmiljøer, fylkesmannsembetene, kommuner og organisasjoner og aktører i bolig- og byggsektoren. Departementet kan også anvende midler til særlige informasjons- og formidlingstiltak i egen regi. Det kan gis tilskudd til utgivelse av publikasjoner, kurs, seminarer og konferanser og annen informasjonsformidling som sikter på å høyne kunnskapene om de ulike virkemidlene i bolig- og byggsektoren, som kan gi bedre innsikt i bolig- og byggpoltiske problemstillinger eller som kan bidra til å gi bedre beslutningsgrunnlag for aktørene i sektoren. Tilskuddsordningen forvaltes av departementet.

Resultatrapport for 1998-99

I 1998 hovedvekten lagt på informasjon og formidlingstiltak i forbindelse med oppfølgingen av St.meld. nr. 28 (1997-98) Oppfølging av HABITAT II – Om miljøhensyn i bolig- og byggsektoren, samt at opplæringsvirksomhet i forbindelse med de nye reglene i plan- og bygningsloven ble prioritert. Det ble i 1998 gitt tilskudd til i alt 44 informasjons- og formidlingsprosjekter. Omkring 40 pst. av midlene gikk til tiltak vedrørende miljøhensyn, ca. 30 pst. til informasjon om bygningslovgivningen og byggtekniske forhold og ca. 30 pst. til boligfaglig informasjon.

Også i 1999 er formidling og informasjon vedrørende miljøhensyn i bolig- og byggsektoren prioritert, og det er lagt vekt på å følge opp informasjon om plan- og bygningsloven. Det blir gitt støtte til informasjon om den nye husleieloven. Den største enkeltsatsningen i 1. halvår 1999 er tilskudd til ØkoBygg-programmet, et formidlingsprogram for økt miljøeffektivitet i eiendoms-, bygg- og anleggsbransjen. Til dette er det bevilget 1,5 mill. kr.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddene utbetales på grunnlag av attestert regnskap over medgåtte utgifter.

Budsjettforslag 2000

Prioritering av tilskudd til informasjons- og formidlingsprosjekter vedrørende miljøhensyn i bolig- og byggsektoren foreslås videreført bl.a. med bakgrunn i at det skal legges fram en miljøhandlingsplan for bolig- og byggsektoren i tilknytning til statsbudsjettet for 2001. Tilskuddet til ØkoBygg-programmet vil bli øket, jf. omtale av dette og miljøsatting i sektoren i vedlegg IV. Det ses også som viktig å fortsette med opplæring og informasjon om plan- og bygningsloven med tilhørende forskrifter, samt informasjonstiltak i forbindelse med departementets oppfølging av ny husleielov (Ot.prp. nr. 82 (1997-98)), St.meld. nr. 49 (1997-98) Om boligetablering for unge og vanskeligstilte, St.meld. nr. 14 (1997-98) Om Husbankens virksomhet og relevante deler av St.meld. nr. 50 (1998-99) Utjamningsmeldinga.

Det foreslås en bevilgning på 5,5 mill. kr for 2000.

Post 75 Boligtilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger, kan overføres (tidligere post 74)

En vesentlig del av statens virksomhet i boligsektoren er rettet mot å bidra til at vanskeligstilte på boligmarkedet får disponere egnede boliger. Boligtilskuddet er et sentralt virkemiddel i den forbindelse. Ordningen skal bidra til at målene om god boligfordeling, botrygghet og gode boliger, god byggkvalitet og godt bomiljø nås. Tilsagn gitt t.o.m. 1998 utbetales over post 74, mens tilsagn gitt f.o.m. 1999 utbetales over post 75.

Målsetting

Tilskuddet skal medvirke til at husstander med vedvarende svak økonomi skal kunne disponere egnede boliger.

Tildelingskriterier

Boligtilskudd gis til etablering i egen eid bolig, til utbedring av bolig, og til utleieboliger. Tilskuddet blir gitt til kommuner for videretildeling eller direkte fra Husbanken.

Ordningen er behovsprøvd. Tilskudd til etablering gis til husstander med svak økonomi blant annet funksjonshemmede, sosialt vanskeligstilte, unge førstegangsetablerere, flyktninger m.fl., for at de skal kunne skaffe seg en nøktern og hensiktsmessig bolig. Tilskudd til utleieboliger gis til kommuner, stiftelser og lignende som etablerer utleieboliger for de samme målgruppene. Tilskudd til utbedring skal bidra til at eldre, funksjonshemmede eller andre med et særlig behov får en bolig som over tid fungerer godt i forhold til bevegelsesvansker eller annen funksjonshemming. Kommunene kan sette av inntil 20 pst. av tildelte midler for å dekke tap på etableringslån.

Oppfølging og kontroll

Boks 6: Oversikt over resultatmål og oppfølgingskriterier for kap. 581, post 75 Boligtilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger.

Følgende resultatmål og oppfølgingskriterier skal legges til grunn for vurdering av effekten og måloppnåelsen for boligtilskuddet i 2000:

Bidra til at økonomisk vanskeligstilte kan etablere seg i egen bolig:

- Antall innvilgede tilskudd til etablering, fordelt på mottakergrupper.
- Antall innvilgede tilskudd til etablering gitt til unge under 30 år.

Bidra til utbedring og tilpasning av boliger slik at økonomisk vanskeligstilte eldre og funksjonshemmede kan disponere en godt egnet bolig:

- Antall innvilgede tilskudd til utbedring og tilpassing av bolig, fordelt på mottakergrupper.

Øke antallet utleieboliger med lavt bouthiftsnivå:

- Antall utleieboliger som omfattes av innvilgede tilskudd.

Boligtilskudd til tilpasning av bolig ble evaluert av Norges byggforskningsinstitutt i 1998 (Byggforskrappport 246:98). Rapporten konkluderer med at ordningen har positive virkninger for tilskuddsmottakerne, som økt selvhjulpenhet og mindre behov for offentlig hjelp, og at virkningene er i tråd med målsettingene for ordningen. Bruken av tilskuddet bidrar til at mottakerne kan bli boende lengre i egen bolig. For mange ville flytting vært et alternativ dersom tiltaket ikke var blitt gjennomført. Rapporten konkluderer også med at det er behov

for gjennomgang og endring av tilskuddsordningen mht. informasjon, behovsprøving og Husbankens fordeling av tilskuddsmidlene. Oppfølging av evalueringen er igangsatt i 1999.

Rapport for 1998-99

Følgende resultatmål og oppfølgingskriterier er lagt til grunn for vurdering av effekten og måloppnåelsen for boligtilskuddet:

Tabell 9: Resultatmål, oppfølgingskriterier og resultat for boligtilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger.

Resultatmål og oppfølgingskriterier	1. halvår	
	1998	1999
<i>Bidra til at unge i etableringsfasen uten økonomiske midler kan etablere seg i egen bolig:</i>		
Antall innvilgede tilskudd til etablering (ekskl. utleieboliger), fordelt etter brukergrupper ¹⁾		
Totalt.....	2 166	463
Ungdom	483	114
Flyktninger	41	4
Sosialt vanskeligstilte.....	792	155
Funksjonshemmede.....	451	147
Andre	399	43
Antall innvilgede tilskudd til etablering gitt til unge under 30 år ²⁾	653	119
<i>Bidra til utbedring og tilpasning av boliger, slik at økonomisk vanskeligstilte eldre og funksjonshemmede kan disponere en godt egnet bolig:</i>		
Antall innvilgede tilskudd til utbedring og tilpasning av bolig, fordelt på mottakergrupper ³⁾		
Totalt.....	5 599	-
Funksjonshemmede.....	1 847	-
Eldre.....	2 776	-
Sosialt vanskeligstilte.....	976	-
<i>Øke antall utleieboliger med lavt boutgiftsnivå:</i>		
Antall utleieboliger som er omfattet av innvilget tilskudd	838	463

1) Brukergruppene er ikke gjensidig utelukkende. Dette medfører at ungdom kan være kategorisert i en av de øvrige undergruppene. 2) Omfatter ikke utleieboliger da det ikke foreligger personopplysninger om de som skal bo i utleieboligene. 3) Tall for 1. halvår 1999 foreligger ikke.

I 1998 ga Husbanken tilsagn om boligtilskudd til etablering til 1 207 boliger, hvorav 838 utleieboliger. Kommunene har gitt tilsagn om tilskudd til etablering til 1 797 boliger. Videre ble det gitt tilsagn om tilskudd til tilpasning av boligen i 5 599 saker av kommunene. I tillegg satte kommunene av i overkant av 30 mill. kr til avsetning til tap på etableringslån.

Til sammen 30 pst. av de personlige tilskuddsmottakerne i 1998 var under 30 år. Gjennomsnittlig husstandsinnkomst blant tilskuddsmottakerne var på kr 137 000 i 1998, og 89 pst. av mottakerne hadde en inntekt på under kr 200 000.

For 1999 er den totale tilsagnsrammen for boligtilskuddet på 494 mill. kr, etter at den opprinnelig vedtatte rammen på 419 mill. kr ble økt med 75 mill. kr for bosetting av flyktninger i forbindelse med mottak av flyktninger fra Kosovo, jf. Innst.S. nr. 175 (1998-99).

I alt 238 mill. kr (57 pst.) av den opprinnelig rammen på 419 mill. kr er fordelt til kommuner for videretildeling til personlige søkere, mens 178 mill. kr er beholdt i Husbanken for tildeling til personer i kommuner der kommunen ikke selv har påtatt seg tildelingsansvaret, samt til alle utleieprosjekter. De resterende 3 mill. kr skal nyttes som prosjekteringsstilskudd til tilpasning av bolig for eldre og funksjonshemmede.

Søknadsinngangen til Husbanken om boligtilskudd i 1. halvår 1999 var 12 pst. høyere enn i tilsvarende periode i 1998 - en periode som også viste en tydelig økning (17 pst.) fra året før. Husbanken har pr. 30.06.1999 under behandling søknader om boligtilskudd for 133 mill. kr til 689 boliger, som er 32 pst. flere enn på samme tidspunkt i 1998. Husbanken har imidlertid i 1. halvår 1999 gitt færre tilsagn enn i 1. halvår 1998. Dette skyldes i første rekke at Husbanken i 1999 har innført kvartalsvis tildeling av tilskudd til utleieboliger. Eterspørselen er så stor i forhold til disponible rammer at Husbanken har funnet det nødven-

dig å vurdere de ulike søknadene opp mot hverandre for å sikre at midlene går til de høyest prioriterte prosjektene.

Kommunene rapporterer om forbruk av boligtilskudd til tilpasning etter 1. halvår og for hele året. Tallene for 1. halvår 1999 foreligger imidlertid for sent til å kunne rapporteres i St.prp. nr. 1.

Budsjettforslag 2000

I St.meld. nr. 49 (1997-98) presiserer Regjeringen at det er behov for å forsterke kommunenes arbeid med boligspørsmål. Kommunene oppfordres til å lage kommunale handlingsplaner for boligetablering og utleieboliger i samarbeid med Husbanken og andre aktører. Regjeringen vil sikre Husbanken mulighet til å støtte opp om de kommunale handlingsplanene med lån og tilskudd. Stortinget har sluttet seg til dette, jf. Innst. S. nr. 100 (1998-99).

I St.meld. nr. 50 (1998-99) Utjamningsmeldinga er mer sosial boligpolitikk en av hovedstrategiene for jevnere fordeling av levekår i befolkningen. Regjeringen vil i samråd med kommunene prioritere arbeidet med å bedre boligsituasjonen for bostedsløse.

Det foreslås en tilsagnsramme på 439 mill. kr for 2000. Det vil fortsatt bli en stram prioritering av saker både i Husbanken og i kommunene. Regjeringen vil følge utviklingen nøye når det gjelder bygging og etablering av utleieboliger og eventuelt vurdere bevilgning og tilsagnsramme i forbindelse med revidert budsjett 2000.

Til dekning av tilsagn gitt i 1999 og 2000 som kommer til utbetaling i 2000, foreslås en bevilgning på 480,5 mill. kr på post 75. I tillegg foreslås det en tilsagnsfullmakt på 104,8 mill. kr i 2000, jf. vedtak IX nr. 2.

Post 78 Tilskudd til utvikling av bomiljø, boligforvaltning og boligpolitikk

Målsetting

Tilskuddet skal bidra til utvikling og spredning av kompetanse og kunnskap om boforhold, bomiljøspørsmål og boligpolitikk. Tilskuddet skal stimulere til utvikling av kommunal boligpolitikk og lokale handlingsplaner for boligetablering jf. St.meld. nr. 49 (1997-98) Om boligetablering for unge og vanskeligstilte. Tilskuddet skal bidra til en miljøvennlig bolig- og byggesektor, jf. St.meld. nr. 28 (1997-98) Oppfølging av HABITAT II Om miljøhensyn i bolig- og byggesektoren. Videre skal tilskuddet bidra til å sikre funksjonshemmede gode boforhold, jf. tidligere kap. 581, post 72. Tilskuddet skal også stimulere til bedre samarbeid mellom ulike sektorer og nivåer for å bedre bomiljø og jevne ut levekår.

Tildelingskriterier

Tilskuddet skal gå til tiltak som gir økt kompetanse, kunnskap og bedre plangrunnlag for boligarbeidet, spesielt rettet mot kommunens ansvar for vanskeligstilte grupper. Tiltak for utvikling av kommunale boligstrategier og lokale handlingsplaner for boligetablering vil bli prioritert.

Tilskuddet skal også gå til forskning og utvikling, kompetanseheving og informasjon om fysisk bomiljø og miljøvennlig bolig- og byggesektor.

Tilskuddet skal i tillegg gå til støtte til organisasjoner mv. som arbeider for å sikre funksjonshemmede gode boforhold.

Oppfølging og kontroll

Boks 7: Oversikt over resultatmål og oppfølgingskriterier for kap. 581, post 78 Tilskudd til utvikling av bomiljø, lokal boligforvaltning og kommunal boligpolitikk.

Følgende resultatmål og oppfølgingskriterier legges til grunn for vurdering av effekten og måloppnåelsen for tilskuddet i 2000:

Bidra til utvikling av kommunale boligstrategier og lokale handlingsplaner for boligitablering:

- Antall prosjekter med støtte, fordelt på kommuner, organisasjoner og kommunetyper.

Bidra til utvikling av og informasjon om nye modeller og metoder for tiltak knyttet til bolig- og bomiljøspørsmål:

Utvikling:

- Antall utviklingsprosjekter med innvilget tilskudd fordelt på innsatsområder, etter type mottaker.

- Totalt innvilget tilskuddsbeløp fordelt på innsatsområder, etter type mottaker.

- Beskrivelse av innholdet i utviklingsprosjekter på særlig prioriterte områder.

Informasjon:

- Antall informasjonstiltak med innvilget tilskudd fordelt på antall organisasjoner med bevilget driftsstøtte for informasjonsvirksomhet.

Andre informasjonstiltak:

- Beskrivelse av sentrale informasjonstiltak og informasjonskanaler.

Stimulere til forskning, utviklings- og forsøksvirksomhet om bolig-, bygning-, og utemiljøspørsmål knyttet til funksjonshemmedes behov:

- Antall prosjekter med innvilget tilskudd, fordelt på kategori.

- Samlet stønadsbeløp.

- Kortfattet beskrivelse av sentrale tiltak: tilskuddsmottaker og tema.

Bidra til kompetansetiltak og informasjon om bolig-, bygning-, og utemiljøspørsmål knyttet til funksjonshemmedes behov:

- Antall prosjekter med innvilget tilskudd, fordelt på kategori.

- Samlet stønadsbeløp.

- Kortfattet beskrivelse av sentrale tiltak: tilskuddsmottaker og tema.

Ovenstående resultatmål og oppfølgingskriterier ble lansert i St.prp. nr. 1 (1998-99) og en vil i budsjettet for 2001 rapportere i henhold til disse.

Resultatrapport 1998-99

I 1998 ble til sammen 5 mill. kr disponert til forskningsprogrammet "Bolig og levekår" under Norges Forskningsråd. 18 mill. kr ble i 1998 disponert av Husbanken som tilskudd til 52 prosjekter. Alle tilsagnene ble ikke utbetalt i 1998, jf. at bevilgningen er overførbar og at utbetaling foretas på grunnlag av attestert regnskap for prosjektet.

I 1998 ble Bomiljøtjenesten ved Norges byggforskningsinstitutt evaluert. På bakgrunn av evalueringen ble denne rådgivnings- og svartjenesten om sosiale problemer i bomiljø nedlagt i 1998.

Det ble gitt støtte til prosjekter vedrørende sosialt og fysisk bomiljøarbeid, bl.a. fikk Oslo kommune tilskudd i 1999 til oppbygging av en tjeneste for hele kommunen som skal gi råd og veiledning til borettslag som har ulike former for sosiale problemer.

I 1. halvår 1999 ble 14,5 mill. kr av rammen på 30,5 mill. kr disponert. Flere prosjekter som har fått tilskudd behandler temaene bærekraft og energieffektivisering i boligsektoren, jf. St.meld. nr. 28 (1997-98). 6 mill. kr er tildelt 8 prosjekter som arbeider med kompetansebygging, utvikling og informasjon om boligspørsmål for funksjonshemmede, jf. sammenlåing av postene 72 og 78 i 1999.

Budsjettforslag 2000

Ved tildeling av midler i 2000 vil prosjekter som bidrar til gjennomføring av de politiske føringene i St.meld. nr. 49 (1997-98) Om boligitablering for unge og vanskeligstilte og St.meld. nr. 28 (1997-98) Oppfølging av HABITAT II - Om miljøhensyn i boligsektoren, bli prioritert.

Dette gjelder prosjekter som bidrar til utvikling av boligpolitikk og boligplanlegging, med særlig vekt på utvikling av lokale handlingsplaner for boligetablering slik at vanskeligstiltes levekår og boforhold bedres. Støtte til områdeplanlegging som legger til rette for koordinert innsats av private og offentlige aktører, vil fortsatt bli prioritert. Tilskudd til forskning, utvikling og forsøk om fysiske miljøtiltak og utviklingsarbeid for en miljøvennlig boligsektor, grønne bomiljø, byggeskikk og boligforvaltning og samvirkeløsninger vil også være høyt prioritert i 2000. Tilskuddet skal også i 2000 bidra til å øke kunnskap om behov for tiltak i boliger, bygninger og utemiljø for ulike kategorier funksjonshemmede gjennom tilskudd til utdanningsinstitusjoner, funksjonshemmedes organisasjoner og utredningsinstitusjoner.

Det foreslås en bevilgning på 36 mill. kr for 2000.

Post 81 Tilskudd til gjeldssanering, kan overføres

Stortinget vedtok i løpet av perioden 1994-97 4 ordninger for gjeldssanering etter byfornyelsearbeidet i Oslo, Bergen og Trondheim i perioden 1978-93.

Arbeidet med gjeldssanering for borettslag, sameier og gjeldsofre i byfornyelsen har vært foretatt av Husbanken og er nå sluttført. I alt har 2 572 husholdninger fått en samlet gjeldssanering på nær 512 mill. kr. Dette utgjør gjennomsnittlig ca. kr 199 000 pr. husholdning.

KAP. 3585 SIFBO

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
50	Tilbakeføring fra tapsfond	259 127		
	Sum kap. 3585	259 127		

Det ble i 1998 tilbakeført 259,1 mill. kr fra tapsfondet som ble opprettet i forbindelse med at selskapet for innvandrere- og flyktninger ble avviklet. Framtidige tap på overtatte SIFBO-engasjement dekkes over Husbankens ordinære risikofond, jf. kap. 2412, post 70.

KAP. 586 TILSKUDD TIL OMSORGSBOLIGER OG SYKEHJEMSPLASSER

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
60	Oppstartingstilskudd, kan overføres	108 215	870 800	1 497 800
62	Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser, kan overføres	707 202		
63	Tilskudd til kompensasjon for utgifter til renter og avdrag	39 410	262 200	433 200
	Sum kap. 586	854 827	1 133 000	1 931 000

Endringer som ikke framgår av tabellen: Ved Stortingets behandling 18. juni 1999 av St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggbevilgninger på statsbudsjettet 1999 ble post 60 forhøyet med 139 mill. kr og post 63 forhøyet med 19,8 mill. kr, jf. Innst. S. nr. 236 (1998-99).

Målsetting

Tilskuddene skal stimulere kommunene til å øke tilbudet av sykehjemsplasser og boliger tilrettelagt for heldøgns pleie og omsorg (omsorgsboliger). Tilskuddene skal sette kommunene i stand til å bygge, kjøpe eller utbedre sykehjem og omsorgsboliger ut fra lokale behov til dem som på grunn av alder, funksjonshemming, funksjonsnedsettelse eller sykdom har behov for det.

Tilskuddet inngår som en sentral del av Handlingsplan for eldreomsorgen. For omtale av kommunenes planer for utbygging og oppnådde resultater i handlingsplanen, se Sosial- og helsedepartementets budsjettproposisjon, programkategori 9.70 Eldre og funksjonshemmede.

Post 60 Oppstartingsstilskudd, kan overføres**Tildelingskriterier**

Tilskuddet gis på grunnlag av investeringer knyttet til bygging, kjøp og utbedring av omsorgsboliger og sykehjemsplasser. Tilskuddet går til kommunene uavhengig av om det er kommunen selv eller andre aktører som skal eie og forvalte boligene/plassene. Kommunene kan videretildele tilskuddet til andre aktører som kommunen samarbeider med. Det er en forutsetning for å få tilskudd at kommunen har organisert et heldøgns pleie- og omsorgstilbud. Prosjektene skal være innarbeidet i kommunenes årsbudsjett og den fireårige økonomiplanen, og kommunen skal ha disposisjonsrett over boligene og plassene i 20 år.

Oppfølging og kontroll

Boks 8: Oversikt over resultatmål og oppfølgingskriterier for kap. 586, post 60 Oppstartingsstilskudd.

Følgende resultatmål og oppfølgingskriterier legges til grunn for vurdering av effekten og måloppnåelsen for oppstartingsstilskuddet i 2000:	
<i>Stimulere til opprettelse og utbedring av 6 070 omsorgsboliger og sykehjemsplasser med god kvalitet:</i>	
– Antall nye omsorgsboliger og sykehjemsplasser som omfattes av innvilgede tilskudd.	
– Antall utbedrede omsorgsboliger og sykehjemsplasser som omfattes av innvilgede tilskudd.	
– Andelen nye sykehjemsplasser med innvilgede tilskudd som oppfyller Husbankens anbefalte størrelse for privatareal.	
– Andelen utbedrede sykehjemsplasser med innvilgede tilskudd som oppfyller Husbankens anbefalte størrelse for privatareal.	

Rapport for 1998-99

Følgende resultatmål og oppfølgingskriterier er lagt til grunn for vurdering av effekten og måloppnåelsen for oppstartingsstilskuddet i 1998:

Tabell 10: Resultatmål, oppfølgingskriterier og resultat for oppstartingsstilskuddet.

Resultatmål og oppfølgingskriterier	1. halvår	
	1998	1999
<i>Stimulere til opprettelse og utbedring av 6 070 omsorgsboliger og sykehjemsplasser med god kvalitet:</i>		
Antall nye omsorgsboliger og sykehjemsplasser som omfattes av innvilgede tilskudd	4 606	1 751
Antall utbedrede omsorgsboliger og sykehjemsplasser som omfattes av innvilgede tilskudd ¹⁾	1 010	227
Andelen nye sykehjemsplasser med innvilgede tilskudd som oppfyller Husbankens anbefalte størrelse for privatareal, pst.	88	99
Andelen utbedrede sykehjemsplasser med innvilgede tilskudd som oppfyller Husbankens anbefalte størrelse for privatareal, pst. ¹⁾	63	82

1) Inneholder også kjøp av omsorgsboliger og sykehjemsplasser.

I 1998 var det en kraftig økning i aktiviteten. Totalt ble 5 616 boenheter godkjent for tilskuddsfinansiering, herav 3 843 omsorgsboliger og 1 773 sykehjemsplasser. Dette gir en måloppnåelse på 97 pst. i forhold til handlingsplanen for eldreomsorgens måltall på 5 800 boenheter.

81 pst. av alle privatenhetene i sykehjem med innvilget tilsagn i 1998, dvs. både nybygging og utbedring, tilfredsstilte Husbankens rettleidende kvalitetsnorm. Denne normen forutsetter minimum 24 kvm privatareal. I 1997 var andelen på 87 pst. At andelen har gått noe ned skyldes i hovedsak at en større del av sykehjemsplassene er etablert ved utbedring. 88 pst. av alle sykehjemsplassene som i 1998 ble etablert ved nybygging tilfredsstilte kvalitetsnormen.

For 1999 er måltallet for utbygging på 6 070 boenheter, herav 270 omsorgsboliger i forbindelse med opptrappingsplanen for psykisk helse 1999-2006. Rammen for samlet aktivitet er i 1999 på 1 582 mill. kr, etter en økning i aktivitetsnivået i handlingsplanen for eldreomsorgen fra 3 700 boenheter til 5 800 boenheter i forbindelse med revidert budsjett 1999, jf. St.prp. nr. 67 (1998-99). Søknadsinngangen til Husbanken var 21 pst. høyere i 1. halvår

1999 enn for tilsvarende periode i 1998. Søknadsinngangen hittil indikerer at måltallet for 1999 vil bli oppfylt.

Budsjettforslag 2000

Målet for Regjeringen er at investeringene i handlingsplanen for eldreomsorgen gjennomføres som forutsatt i St.meld. nr. 50 (1996-97), dvs. innen 2001. Dette medfører at det i 2000 kan bli gitt tilsagn til 5 800 boenheter. I tillegg kan det gis tilsagn til 470 omsorgsboliger i forbindelse med opptrappingsplanen for psykisk helse 1999-2006. Det foreslås derfor en tilsagnramme på 1 617,3 mill. kr, hvorav 1 535 mill. kr er knyttet til eldreplanen og 82,3 mill. kr til opptrappingsplanen for psykisk helse.

Med den utbetalingsprofilen som er lagt til grunn, forutsetter dette en bevilgning på i alt 1 497,8 mill. kr, hvorav 1 458,3 mill. kr til eldreplanen og 39 mill. kr til opptrappingsplanen for psykisk helse. Bevilgningen vil gå til å dekke tilsagn gitt i 1998, 1999 og 2000 som kommer til utbetaling i 2000. I tillegg foreslås det en tilsagnsfullmakt på 1 212,9 mill. kr, jf. vedtak IX nr. 3.

Post 62 Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser, kan overføres

Rapport for 1998-99

Etter at kap. 586, post 60 ble opprettet i forbindelse med omleggingen av budsjetterings-systemet i revidert budsjett 1998, jf. St. prp. nr. 65 (1997-98), består post 62 kun av utbetalinger av tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser som fikk tilsagn før 1. januar 1998. Midlene på posten er overførte midler fra tidligere budsjettår.

I 1998 ble det utbetalt 707,2 mill. kr. Pr. 1. halvår 1999 er det utbetalt 109,5 mill. kr til prosjekter med tilsagn før 1998.

Post 63 Tilskudd til kompensasjon for utgifter til renter og avdrag

Tildelingskriterier

Tilskuddsordningen omfatter alle sykehjemsplasser og omsorgsboliger med tilsagn om oppstartingsstilskudd/tilskudd gitt etter 1. januar 1997. Tilskuddet skal sjablonmessig dekke utgifter til renter og avdrag som påløper f.o.m. 1. januar 1998. Samtlige som søker om og får oppstartingsstilskudd, vil også få tilskudd til kompensasjon for utgifter til renter og avdrag på lån. Tilskuddet utbetales en gang i året i fjerde kvartal.

Rapport for 1998-1999

På grunn av lavere forbruk enn beregnet, ble 130 mill. kr av den opprinnelige vedtatte bevilgningen for 1998 på 210 mill. kr trukket inn i forbindelse med revidert budsjett 1998, slik at bevilgningen var på 80 mill. kr, jf. St.prp. nr. 65 (1997-98).

Det ble i 1998 utbetalt 39,4 mill. kr.

Budsjettforslag 2000

Det foreslås en bevilgning på 433,2 mill. kr for 2000. I tillegg bevilges det over kap 571, post 68 Forsøk med rammefinansiering av øremerkede tilskudd, 17 mill. kr. Av den samlede bevilgning er 441,2 mill. kr knyttet til handlingsplanen for eldreomsorgen og 9 mill. kr av bevilgningen er knyttet til opptrappingsplanen for psykisk helse.

Det er lagt til grunn at 25 pst. av de 6 270 boenhetene som gis tilsagn om oppstartingsstilskudd i 2000, kommer til utbetaling. I tillegg er det lagt til grunn at 65 pst. av tilsagnene gitt i 1999 og 95 pst. av tilsagnene gitt i 1998 er utbetalt og skal motta kompensasjonstilskudd i 2000.

Fra og med 2000 settes det i gang et forsøk med å tildele øremerkede midler som rammetilskudd i 20 kommuner. Tilskuddet til kompensasjon for utgifter til renter og avdrag er ett av tilskuddene som omfattes av forsøket. Tolv av de 20 kommunene som er med i forsøket mottok kompensasjonstilskudd i 1999. Se for øvrig omtale under kap. 571, post 68.

Programkategori 14.20 Bygningssaker

Tabell 1: Samlede utgifter under programkategori 14.20.

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
587	Statens bygningstekniske etat (jf. kap. 3587)	20 765	22 200	25 725	15,9
	Sum kategori 14.20	20 765	22 200	25 725	15,9

Tabell 2: Samlede inntekter under programkategori 14.20.

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
3587	Statens bygningstekniske etat (jf. kap. 587)	10 162	6 840	9 485	38,7
	Sum kategori 14.20	10 162	6 840	9 485	38,7

Programkategori 14.20 omhandler budsjettpostene for Statens bygningstekniske etat.

Budsjettforslag 2000 - prioriteringer

Viktige arbeidsoppgaver innenfor bygningspolitikkområdet i 2000 vil være:

- evaluering av endringene i plan- og bygningsloven og i byggeforskriftene
- koordinering av regler for byggesaker mot andre myndigheter
- utvikling av bedre virkemidler for fortetting og bedre arealutnyttelse
- oppfølging av St.meld. nr. 28 (1997-98) Oppfølging av HABITAT II - Om miljøhensyn i bolig- og byggesektoren
- kvalitetsutvikling i offentlig byggesaksbehandling
- vurdering av kravene til bestående byggverk

Tilstandsvurdering

En omfattende revisjon av plan- og bygningsloven og nye forskrifter om saksbehandling, kontroll og godkjenning av foretak er nå i ferd med å bli innarbeidet i kommuner og i næringen. Målene med endringene var bl.a. å bedre byggkvaliteten og få en bedre og mer effektiv saksbehandling.

Kvalitetskravet er nedfelt i teknisk byggeforskrift, bl.a. i krav til konstruksjonssikkerhet, brannsikkerhet, innemiljø, energiøkonomisering og god tilgjengelighet i boliger og bygninger. Reviderte tekniske byggeforskrifter trådte i kraft 1. juli 1997.

Bygningspolitikken skal sikre hensynet til god og effektiv saksbehandling i kommunene. Regelverket sikrer dialog mellom kommunene, tiltakshavere og de utøvende. I tillegg skal det ligge til rette for en god kontroll i byggesakene, bl.a. gjennom en sentral godkjenningsordning for ansvarsrett. Hensynet til miljøvennlig ressursbruk og ivaretagelse av estetiske hensyn i utformingen av bygninger og anlegg skal også vektlegges.

Alle forskriftene til plan- og bygningsloven er revidert i 1999, bl.a. som en følge av behov for forenklinger og en del praktiske justeringer i regelverket.

Overordnet mål

De overordnede mål for Regjeringens bygningspolitikk i 2000 vil være:

- god kvalitet på bygninger og anlegg
- god og effektiv saksbehandling i kommunene
- økt hensyn til miljøvennlig ressursbruk, byggeskikk og estetikk i bygninger og anlegg

Oppfølging av økonomireglementet

Statens bygningstekniske etat har inngått en fullserviceavtale med Skattefogden som regnskapssentral. Hovedinstruks er fastsatt av departementet og det er med basis i denne

utviklet intern instruks og rutiner for praktiseringen. Nytt reglement ble implementert fra 1.6.1999.

KAP. 587 STATENS BYGNINGSTEKNISKE ETAT (JF. KAP. 3587)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
1	Driftsutgifter	20 765	22 200	25 725
	Sum kap. 587	20 765	22 200	25 725

Endringer som ikke framgår av tabellen: Ved Stortingets behandling 18. juni 1999 av St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggssbevilgninger på statsbudsjettet 1999 ble kap. 587, post 1 forhøyet med 1,6 mill. kr.

Statens bygningstekniske etat (BE) er den sentrale fagmyndighet for det bygningstekniske regelverket og krav til ansvarlige i byggesaker. Etaten skal innenfor Regjeringens bygningspolitikk medvirke til at byggverk blir utformet og utført slik at de kan utnyttes på en måte som er gagnlig for den enkelte og for samfunnet. Etaten skal ha god kjennskap til byggevirkksomheten og være et bindeledd til departementet. Sentrale oppgaver for etaten er:

- å føre tilsyn med praktiseringen av regelverket
- å informere og veilede om forståelse og god praktisering av regelverket
- å arbeide for utvikling, forenkling og forbedring av regelverket som skal ivareta helse, miljø og sikkerhet, samt nødvendige krav til byggesaker og til aktørenes faglige kvalifikasjoner
- å være sekretariat for den sentrale godkjenningsordningen for foretak i byggenæringen
- å bistå lokale bygningsmyndigheter med å sørge for at nye bygninger tilfredsstillende offentlige krav

Resultatrapport for 1998-99

Store deler av etatens kapasitet er knyttet til saksbehandling, overvåking og drift av godkjenningsordninger, samt kontroll med bruk av regelverket for å bidra til at dette virker etter sin hensikt. Etter endringene i plan- og bygningsloven og byggeforskriftene som trådte i kraft 1. juli 1997, har oppbygging og drift av sentral godkjenningsordning for foretak lagt beslag på en vesentlig del av etatens ressurser. Pr. 30.6.1999 hadde 3 600 foretak fått godkjenning. I løpet av 1999 antas at om lag 6 000 foretak vil ha fått sentral godkjenning. En betydelig høyere sakstilgang enn forutsatt viser at målsettingen om at flest mulig foretak bør søke sentral godkjenning er ivarettatt. Dette legger til rette for enklere og raskere byggesaksbehandling i kommunene. Det er i løpet av 1999 iverksatt tilsyn med sentralt godkjente foretak. Etaten har arbeidet med implementering og videreutvikling av nytt regelverk. Etaten har hatt et bredt samarbeid med andre instanser som bidrar til at faglig utfyllende materiale finnes tilgjengelig for regelverksbrukerne. Det er bl.a. gitt bistand til kommuner, f.eks. gjennom tilrettelegging for lokal kompetanseoppbygging. Hele regelverket og informasjon knyttet til dette er gjort tilgjengelig via Internett.

Resultatmål for 2000

Implementering av regelverk

Statens bygningstekniske etat skal ha god kunnskap om hvordan regelverket fungerer bl.a. saksbehandlingstid i kommunene og virkninger på byggebransjen. Siktemålet er at behov for justeringer, herunder forenklinger fortløpende kan følges opp. Etaten skal fortsette arbeidet med å utvikle veiledningsmaterialet for å bidra til å sikre etterlevelse av regelverket.

Kontroll/tilsyn og saksbehandling

I saksbehandlingen skal det legges særlig vekt på å holde god kontakt med kommunene med fokus på praktiseringen av lokal godkjenning, kontrollplaner og teknisk regelverk. Etaten er tilsynsmyndighet for reglene om dokumentasjon av egenskaper for byggevarer og produkter. Særlig innsats er påkrevet inntil CE-merking av byggeprodukter i følge byggevarsredirektivet fungerer. De etablerte kontroll- og tilsynsordningene for heis og tivoliinnretninger videreføres.

Sentral godkjenningsordning for foretak i byggebransjen

Sekretariatsfunksjonen for den sentrale godkjenningsordningen for foretak i byggebransjen videreføres. Den sentrale godkjenningnemnda for ansvarsrett skal fungere effektivt og ha en kortest mulig saksbehandlingstid. Etter en oppbyggingsfase for ordningen med omfattende nytutstedelse av godkjenninger, skal nå tilsyns- og oppfølgingsfunksjonene videreutvikles for å sikre at godkjenningsordningen på varig basis er et troverdig hjelpemiddel i byggesaksbehandlingen. Det er fremdeles et mål at flest mulig foretak søker sentral godkjenning for å bidra til enklere og raskere lokal byggesaksbehandling både for foretakene og de lokale bygningsmyndighetene. I løpet av 2000 er målsettingen at totalt 10 000 foretak skal ha sentral godkjenning.

Internasjonal standardisering/harmonisering

Det skal fremskaffes grunnlag for standarder, godkjenninger og harmoniserte tekniske krav etter de felles europeiske reglene innen byggområdet med spesiell vekt på nordisk koordinering.

Informasjon og kunnskapsutvikling

Brukernes tilgang til informasjon om det nye regelverket må være god for å få reglene til å fungere effektivt. Informasjonsvirksomheten overfor brukerne er en sentral oppgave og skal være en integrert del av alt faglig arbeid. I denne sammenheng vil informasjonstiltak om bedre utnyttelse av funksjonsbaserte forskrifter bidra til forenkling og større valgfrihet for brukerne.

Miljøkrav i byggevirksomheten

Hensynet til miljøvern er et viktig utgangspunkt for framtidige endringer i de tekniske forskriftene til plan- og bygningsloven, ikke minst som følge av internasjonale forpliktelser. Kompetansen på fagfeltet må videreutvikles, bl.a. gjennom internasjonalt samarbeid og samarbeid med sentrale aktører i privat og offentlig sektor. Det vises til omtalen av Øko-Bbygg, utviklingsprogrammet for økt miljøeffektivitet i eiendoms-, bygg- og anleggsbransjen under kap. 581, post 73.

Budsjettforslag 2000**Post 1 Driftsutgifter**

Det foreslås en bevilgning på 25,6 mill. kr, hvorav 9,5 mill. kr er knyttet til drift av sentral godkjenningsordning. Den sentrale godkjenningsordningen skal være selvfinansierende, jf. kap. 3587, post 4 Gebyrer, godkjenningsordning for foretak for ansvarsrett.

KAP. 3587 STATENS BYGNINGSTEKNISKE ETAT (JF. KAP. 587)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
2	Gebyrer, byggevarer og produkter	225	64	
3	Leieinntekter	182	176	
4	Gebyrer, godkjenningsordning for foretak for ansvarsrett	9 266	6 600	9 485
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	489		
Sum kap. 3587		10 162	6 840	9 485

Endringer som ikke framgår av tabellen: Ved Stortingets behandling 18. juni 1999 av St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999 ble kap. 3587, post 4 forhøyet med 1,6 mill. kr.

Budsjettforslag 2000

I 2000 er det budsjettert med 9,5 mill. kr i gebyrinntekter for saksbehandlingen innenfor ordninger etaten administrerer. Gebyrinntektene gjelder nå i sin helhet den sentrale godkjenningsordningen for foretak. Dette tilsvarer det totale kostnadsnivået for ordningen. Det vises for øvrig til omtale under kap. 587, post 1.

Post 2 Gebyrer, byggevarer og produkter

Gebyr for saksbehandling innenfor de godkjennings- og klassifiseringsordninger som etaten tidligere har administrert faller helt bort fra 2000. Dette er en følge av regelverksendringene som er gjennomført.

Post 3 Leieinntekter

Etaten disponerer ikke lenger ekstra kontorarealer som kan fremleies.

Post 4 Gebyrer, godkjenningsordning av foretak

Gebyrene dekker alle utgifter til sekretariatet, sentral godkjenningsnemnd for ansvarsrett og klagenemnd. Budsjettert inntekt har usikkerhetsfaktorer knyttet til saksmengde og saksbehandlingstid. Eventuell mer- eller mindreinntekt forutsettes kompensert med tiltak på utgiftssiden slik at utgifter og inntekter av ordningen balanserer best mulig.

Kommunal- og regionaldepartementet

t i l r å r :

1. I proposisjonen om statsbudsjettet for 2000 føres de summene opp som er nevnt i et
framlagt forslag:
 - a. Sum utgifter under kap. 500-587, 2412 og 2425-2426 kr 72 464 520 000
 - b. Sum inntekter under kap. 3500-3587, 5312, 5316, 5326-5327,
5613 og 5615-5616 kr 10 350 735 000
2. Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak som nevnt under I til X i forslaget.

FORSLAG

til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2000,
kap 500-587, 2412, 2425-2426, 3500-3587, 5312, 5316, 5326-5327, 5613, 5615-5616.

I

Utgifter:

Kap	Post	Kr	Kr	Kr
Administrasjon m.m.				
500	Kommunal- og regionaldepartementet (jf. kap. 3500)			
	1 Driftsutgifter	136 949 000		
	21 Spesielle forsknings- og utrednings- oppdrag	21 712 000		
	22 KOSTRA - rapporteringssystem for kommunene og fylkeskommunene	14 700 000		
	45 Større utstysanskaffelser og vedlike- hold, <i>kan overføres</i>	5 500 000	178 861 000	
502	Valgutgifter			
	1 Driftsutgifter	4 274 000	4 274 000	
	Sum Administrasjon m.m.			183 135 000
Innvandring				
520	Utlendingsdirektoratet (jf. kap. 3520)			
	1 Driftsutgifter	216 260 000		
	21 Spesielle driftsutgifter, statlige mottak .	811 000 000	1 027 260 000	
521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere (jf. kap. 3521)			
	60 Integreringstilskudd, <i>kan overføres</i>	1 662 700 000		
	62 Kommunale innvandreriltak	11 000 000		
	70 Analyse av ressursbruk	1 600 000		
	71 Kunnskapsutvikling	21 500 000		
	72 Tilbakevending for flyktninger, <i>kan overføres</i>	62 000 000		
	73 Tilskudd til innvandrerorganisasjoner og annen frivillig virksomhet	18 000 000		
	74 Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m.	900 000	1 777 700 000	
522	Senter mot etnisk diskriminering			
	1 Driftsutgifter	5 090 000	5 090 000	
523	Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene			
	1 Driftsutgifter	3 000 000	3 000 000	
	Sum Innvandring.....			2 813 050 000

Kap	Post	Kr	Kr	Kr
Nasjonale minoriteter				
526	Nasjonale minoriteter			
	70 Tilskudd til nasjonale minoriteter	2 500 000	2 500 000	
	Sum Nasjonale minoriteter			2 500 000
Arbeidsmiljø og sikkerhet				
530	Arbeidstilsynet (jf. kap. 3530)			
	1 Driftsutgifter	230 900 000		
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 700 000	234 600 000	
531	Statens arbeidsmiljøinstitutt (jf. kap. 3531)			
	1 Driftsutgifter	54 700 000		
	21 Oppdrag	6 100 000		
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 400 000	63 200 000	
532	Produktregisteret (jf. kap. 3532)			
	1 Driftsutgifter	10 300 000	10 300 000	
533	Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (jf. kap. 3533)			
	1 Driftsutgifter	60 700 000		
	21 Spesielle driftsutgifter	700 000		
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	750 000		
	70 Tilskudd til Norsk Brannvern Forening	500 000	62 650 000	
534	Arbeidsretten, meklingsinstitusjonen m.m.			
	1 Driftsutgifter	9 200 000	9 200 000	
535	Arbeidsforskningsinstituttet (jf. kap. 3535)			
	1 Driftsutgifter	24 900 000	24 900 000	
536	Arbeidsmiljøtiltak			
	21 Forsknings- og utredningsoppdrag m.m., <i>kan overføres</i>	7 500 000		
	51 Forskningsprogrammer under Norges forskningsråd	5 100 000		
	70 Tilskudd til forskning og informasjon ..	3 800 000	16 400 000	
537	Produkt- og Elektrisitetstilsynet (jf. kap. 3537)			
	1 Driftsutgifter	51 100 000	51 100 000	
538	Tilskudd til Norsk Elektroteknisk Komité			

Kap	Post	Kr	Kr	Kr
	70	Grunnbevilgning	2 600 000	2 600 000
		Sum Arbeidsmiljø og sikkerhet.....		474 950 000
		Samiske formål		
540		Sametinget (jf. kap. 3540)		
	50	Sametinget	100 734 000	100 734 000
541		Tilskudd til samiske formål		
	70	Tilskudd til samiske formål.....	1 886 000	1 886 000
		Sum Samiske formål		102 620 000
		Regional- og distriktpolitikk		
550		Lokal næringsutvikling		
	60	Tilskudd til utkantkommuner, <i>kan overføres</i>	26 000 000	
	61	Kommunale næringsfond.....	127 540 000	153 540 000
551		Regional næringsutvikling i fylker og kommuner		
	51	Tilrettelegging for næringsutvikling, fond, <i>kan nyttes under kap. 2425, post 51</i>	259 000 000	
	55	Etablererstipend, fond	108 000 000	
	57	Tilskudd til INTERREG, inkl. pilot-prosjekter, fond	60 000 000	
	58	Regionale samordningstiltak, fond	81 000 000	508 000 000
552		Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling		
	53	Programmer for kompetanseutvikling, fond	94 000 000	
	54	Program for vannforsyning, fond.....	68 000 000	
	55	SIVA, fond.....	36 000 000	
	56	Omstilling og nyskaping, fond.....	92 000 000	
	57	Næringshager, fond.....	31 000 000	
	90	SIVA- innskuddskapital.....	10 000 000	331 000 000
		Sum Regional- og distriktpolitikk		992 540 000
		Overføringer gjennom inntektssystemet til kommuner og fylkeskommuner		
571		Rammetilskudd til kommuner		
	60	Innbyggertilskudd/utgiftsutjevning	28 941 758 000	
	62	Nord-Norge-tilskudd.....	995 593 000	
	63	Regionaltilskudd	393 747 000	
	64	Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 572, post 64</i>	2 856 674 000	
	65	Hovedstadstilskudd.....	196 786 000	
	66	Overgangsordning ved innføring av løpende inntektsutjevning	250 869 000	

Kap	Post	Kr	Kr	Kr
	68	Forsøk med rammefinansiering av øremerkede tilskudd.....	752 573 000	34 388 000 000
572		Rammetilskudd til fylkeskommuner		
	60	Innbyggertilskudd/utgiftsutjevning.....	15 018 643 000	
	62	Nord-Norge-tilskudd.....	673 300 000	
	64	Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 571, post 64</i>	1 179 400 000	
	65	Hovedstadstilskudd.....	132 600 000	
	66	Overgangsordning ved innføring av løpende inntektsutjevning.....	23 057 000	17 027 000 000
		Sum Overføringer gjennom inntekts- systemet til kommuner og fylkes- kommuner		51 415 000 000
		Bolig og bomiljø		
580		Bostøtte		
	70	Bostøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	1 623 000 000	1 623 000 000
581		Bolig- og bomiljøtiltak.....		
	60	Handlingsprogram for Oslo indre øst ...	50 000 000	
	71	Tilskudd til byfornyelse og boligkva- litet, <i>kan overføres</i>	135 000 000	
	73	Tilskudd til opplysning, informasjon m.m.	5 500 000	
	75	Boligtilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger, <i>kan overføres</i>	480 500 000	
	78	Tilskudd til utvikling av bomiljø, boligforvaltning og boligpolitikk, <i>kan overføres</i>	36 000 000	707 000 000
586		Tilskudd til omsorgsboliger og syke- hjemsplasser		
	60	Oppstartingstilskudd, <i>kan overføres</i>	1 497 800 000	
	63	Tilskudd til kompensasjon for utgifter til renter og avdrag.....	433 200 000	1 931 000 000
		Sum Bolig og bomiljø.....		4 261 000 000
		Bygningssaker		
587		Statens bygningstekniske etat (jf. kap. 3587)		
	1	Driftsutgifter	25 725 000	25 725 000
		Sum Bygningssaker		25 725 000
		Statsbanker og statsforetak m.m.		
2412		Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 5312 og 5615)		

Kap	Post	Kr	Kr	Kr
	1	Driftsutgifter	214 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 000 000	
	70	Tilskudd til Husbankens risikofond	40 000 000	
	72	Rentestøtte	73 000 000	
	90	Lån til Husbanken, <i>overslagsbevilgning</i>	10 573 000 000	10 904 000 000
2425		Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) og fylkeskommunene		
	51	Distriktsutviklingstilskudd, fond, <i>kan nyttes under kap. 551, post 51</i>	836 000 000	
	53	Tilskudd til dekning av tap på lån	110 000 000	
	75	Dekning av tap på låneårganger uten tapsavsetninger.....	4 000 000	950 000 000
2426		SIVA		
	90	Lån til SIVA, <i>overslagsbevilgning</i>	340 000 000	340 000 000
		Sum Statsbanker og statsforetak m.m.		12 194 000 000
		Sum departementets utgifter		72 464 520 000

Inntekter:

Kat.	Post	Kr	Kr	Kr
3520	Utlendingsdirektoratet (jf. kap. 520)			
	2 Gebyr nødvisum.....	84 000		
	4 Diverse inntekter.....	569 000 000	569 084 000	
3521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere (jf. kap. 521)			
	1 Tilbakevending for flyktninger	62 000 000	62 000 000	
3530	Arbeidstilsynet (jf. kap. 530)			
	1 Arbeidervern	2 000 000		
	2 Bibliotek tjenester	15 000		
	4 Kjemikaliekontroll, gebyrer	3 700 000		
	5 Tvangsmulkt	800 000		
	7 Byggesaksbehandling, gebyrer	10 200 000	16 715 000	
3531	Statens arbeidsmiljøinstitutt (jf. kap. 531)			
	1 Inntekter av laboratorievirksomhet	1 200 000		
	2 Informasjon, kurs og tjenesteyting.....	1 100 000		
	3 Oppdrag	6 200 000	8 500 000	
3533	Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (jf. kap. 533)			
	2 Gebyrer	37 900 000		
	3 Sertifiseringsinntekter	4 500 000	42 400 000	
3535	Arbeidsforskningsinstituttet (jf. kap. 535)			
	1 Tilfeldige inntekter	300 000		
	3 Oppdragsforskning.....	15 700 000	16 000 000	
3537	Produkt- og Elektrisitetstilsynet (jf. kap. 537)			
	1 Gebyr mv. for tilsyn med elektriske anlegg.....	45 000 000	45 000 000	
3571	Tilbakeføring av forskudd			
	90 Tilbakeføring av forskudd	33 710 000	33 710 000	
3587	Statens bygningstekniske etat (jf. kap. 587)			
	4 Gebyrer, godkjenningsordning for foretak for ansvarsrett	9 485 000	9 485 000	
5312	Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 2412)			
	1 Gebyrer	28 964 000		
	4 Tilkjente saksomkostninger	103 000		
	9 Salg av datatjenester	1 542 000		
	10 Husleie, tjenesteboliger.....	62 000		
	90 Avdrag	4 240 000 000	4 270 671 000	

Kat.	Post	Kr	Kr	Kr
5316	Kommunalbanken AS			
	70 Garantiprovisjon	30 000 000	30 000 000	
5326	SIVA (jf. kap. 2426)			
	71 Låneprovisjon	3 000 000		
	90 Avdrag utestående fordringer.....	240 000 000	243 000 000	
5327	Statens nærings- og distriktsutvikling- fond og fylkeskommunene mv.			
	50 Tilbakeføring av tilskudd.....	80 000 000		
	51 Tilbakeføring av tapsfond.....	25 000 000	105 000 000	
5613	Renter fra SIVA			
	80 Renter.....	50 490 000	50 490 000	
5615	Renter fra Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 2412)			
	80 Renter.....	4 829 000 000	4 829 000 000	
5616	Renter og utbytte fra Kommunalban- ken AS			
	80 Renter.....	680 000		
	81 Utbytte	19 000 000	19 680 000	
Sum departementets inntekter			10 350 735 000	

II

Fullmakt om midlertidig innkvartering av asylsøkere og flyktninger

Stortinget samtykker i at Kommunal- og regionaldepartementet i 2000 kan inngå avtaler om midlertidig innkvartering av asylsøkere og flyktninger med varighet utover 2000. Dersom behovet for mottaksplasser for asylsøkere og flyktninger blir større enn antatt i budsjettet for 2000, samtykker Stortinget i at Kommunal- og regionaldepartementet kan øke antall plasser i statlige mottak, selv om det medfører et bevilgningsmessig merbehov under kap. 520, post 21 Spesielle driftsutgifter, statlige mottak.

III

Merinntektsfullmakt

Stortinget samtykker i at Kommunal- og regionaldepartementet i 2000 kan overskride bevilgningen under:

1. kap. 530 Arbeidstilsynet, post 1 Driftsutgifter, mot tilsvarende merinntekt under kap. 3530 Arbeidstilsynet, post 1 Arbeidervern, post 6 Refusjoner og post 7 Byggesaksbehandling, gebyrer
2. kap. 531 Statens arbeidsmiljøinstitutt, post 1 Driftsutgifter, mot tilsvarende merinntekt under kap. 3531 Statens arbeidsmiljøinstitutt, post 1 Inntekter av laboratorievirksomhet og post 2 Informasjon, kurs og tjenesteyting
3. kap. 531 Statens arbeidsmiljøinstitutt, post 21 Oppdrag, mot tilsvarende merinntekt under kap. 3531 Statens arbeidsmiljøinstitutt, post 3 Oppdrag
4. kap. 533 Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern, post 1 Driftsutgifter, mot tilsvarende merinntekt under kap. 3533, post 6 Refusjoner
5. kap. 535 Arbeidsforskningsinstituttet, post 1 Driftsutgifter, mot tilsvarende merinntekt under kap. 3535 Arbeidsforskningsinstituttet, post 1 Tilfeldige inntekter og post 3 Oppdragsforskning

IV

Unntak fra bevilgningsreglementet

Stortinget samtykker i at Sametinget gis unntak fra § 4 i Bevilgningsreglementet

V

Omdisponeringsfullmakt forsøk regionale utviklingsprogram

Stortinget samtykker i at Kommunal- og regionaldepartementet i forbindelse med forsøket med videreutvikling av regionale utviklingsprogram i Hedmark og Oppland fylkeskommune får adgang til å omdisponere mellom følgende bevilgninger:

1. kap. 550 Lokal næringsutvikling post 61 Kommunale næringsfond
2. kap. 551 Regional næringsutvikling i fylker og kommuner post 51 Tilrettelegging for næringsutvikling, fond, kan nyttes under kap. 2425, post 51
3. kap. 551 Regional næringsutvikling i fylker og kommuner post 55 Etablererstipend, fond
4. kap. 551 Regional næringsutvikling i fylker og kommuner post 58 Regionale samordningstiltak, fond
5. kap. 2425 Statens nærings- og distriktsutviklingfond og fylkeskommunene post 51 Distriktsutviklingstilskudd, fond, kan nyttes under kap. 551, post 51

VI

Forskudd på rammetilskudd

Stortinget samtykker i at Kommunal- og regionaldepartementet kan:

1. Utgiftsføre uten bevilgning inntil 150 mill. kr på kap. 571, post 90, i statsbudsjettet for 2000 som forskudd på rammetilskudd for år 2001 til kommuner.
2. Utgiftsføre uten bevilgning inntil 50 mill. kr på kap. 572, post 90, i statsbudsjettet for 2000 som forskudd på rammetilskudd for år 2001 til fylkeskommuner.

VII*Omdisponeringsfullmakt i forbindelse med forsøk med rammefinansiering*

Stortinget samtykker i at Kommunal- og regionaldepartementet i samråd med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Sosial- og helsedepartementet og Barne- og familiedepartementet får adgang til å omdisponere mellom bevilgningen under kap. 571 Rammetilskudd til kommuner, post 68 Forsøk med rammefinansiering av øremerkede tilskudd på den ene siden og bevilgningene under:

1. kap. 221 Tilskudd til grunnskolen, post 63 Tilskudd til skolefritidsordninger
2. kap. 221 Tilskudd til grunnskolen, post 65 Tilskudd til opplæring for språklige minoriteter i grunnskolen
3. kap. 221 Tilskudd til grunnskolen, post 66 Tilskudd til leirskoleopplæring
4. kap. 221 Tilskudd til grunnskolen, post 67 Tilskudd til kommunale musikk- og kulturskoler
5. kap. 254 Tilskudd til voksenopplæring, post 60 Tilskudd til norskopplæring for innvandrere
6. kap. 521 Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere, post 60 Integreringstilskuddet
7. kap. 550 Lokal næringsutvikling, post 61 Kommunale næringsfond
8. kap. 586 Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser, post 63 Tilskudd til kompensasjon for utgifter til renter og avdrag
9. kap. 614 Utvikling av sosialtjenesten, tiltak for rusmiddelmissbrukere m.v., post 63 Utvikling av sosialtjenesten, rusmiddeltiltak
10. kap. 670 Tiltak for eldre, post 61 Tilskudd til omsorgstjenester
11. kap. 673 Tiltak for funksjonshemmede, post 61 Oppfølging av ansvarsreformen for mennesker med psykisk utviklingshemming
12. kap. 673 Tiltak for funksjonshemmede, post 63 Begrenset bruk av tvang
13. kap. 743 Statlige stimulerings tiltak for psykisk helsevern, post 62 Tilskudd til psykiatri i kommuner
14. kap. 840 Tilskudd til krisetiltak, post 60 Tilskudd til kommuner til krisetiltak
15. kap. 856 Barnehager, post 60 Driftstilskudd til barnehager

VIII*Garantiprovisjon Kommunalbanken AS*

Stortinget samtykker i at Kommunalbanken AS for 2000 betaler en provisjon på statsgarantien på 0,1 pst. av bankens lån opptatt før 1.10.99.

IX*Tilsagnsfullmakt*

Stortinget samtykker i at Kommunal- og regionaldepartementet i 2000 kan:

1. Gi tilsagn om tilskudd til byfornyelse og boligkvalitet for inntil 54,2 mill. kr i tillegg til det som blir bevilget på kap. 581, post 71 Tilskudd til byfornyelse og boligkvalitet.
2. Gi tilsagn om Boligtilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger for inntil 104,8 mill. kr i tillegg til det som blir bevilget på kap. 581, post 75 Boligtilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger.
3. Gi tilsagn om oppstartingsstilskudd til bygging og utbedring av sykehjemsplasser og omsorgsboliger for inntil 1 212,9 mill. kr i tillegg til det som blir bevilget på kap. 586, post 60 Oppstartingsstilskudd.

X*Bostøtte*

Stortinget samtykker i at Regjeringen endrer overgangsordningen, som ble vedtatt av Stortinget 19. juni 1997 som følge av samordningen mellom botilskuddsordningen fra Sosial- og helsedepartementet og bostøtten fra Kommunal- og arbeidsdepartementet, slik at kompensasjonsgraden blir 30 pst. og minsteutbetalingen blir på 3 000 kr pr. år i år 2000.

VEDLEGG I

Inntektssystemet - tilskudd til fylkeskommunene for 2000

Tabellen viser tilskudd til fylkeskommunene eksklusive inntektsutjevning og skjønn i inntektssystemet i henhold til den foreslåtte tildelingen på kap 572. Fordeling av skjønnstilskuddet og tilskudd knyttet til overgangsordning ved innføring av løpende inntektsutjevning er vist i Rundskriv H-28/99 fra Kommunal- og regionaldepartementet (Grønt hefte).

Da løpende inntektsutjevning blir innført i år 2000, blir tallene i kolonne 1 og 4 ikke sammenlignbare med tilsvarende tall fra i fjor.

Kolonne 1 viser innbyggertilskudd/utgiftsutjevning til fylkeskommunene, beregnet i henhold til kriteriene i inntektssystemet. Inntektsutjevningen er gjort selvfinansierende og innbyggertilskuddet er økt tilsvarende landssummen av tidligere års inntektsutjevning. Innbyggertilskuddet blir i utgangspunktet fordelt som et likt beløp pr. innbygger i alle fylkeskommuner. For den enkelte fylkeskommune blir dette beløpet justert for følgende forhold:

- omfordeling gjennom utgiftsutjevningen
- innlemming av øremerkede tilskudd som ikke er omfattet av overgangsordningen dette året
- overgangsordningen for regelendringer, oppgaveendringer mv.
- overgangsordningen for systemendring

Kolonne 2 viser tilskudd til fylkeskommunene i Nord-Norge.

Kolonne 3 viser hovedstadstilskudd.

Kolonne 4 viser sum tilskudd som vil bli utbetalt til den enkelte fylkeskommune i 2000 (ekskl. post 64 Skjønnstilskudd og post 66 Overgangsordning ved innføring av løpende inntektsutjevning).

Fordelingen av inntektsutjevningen på hver enkelt fylkeskommune er ennå ikke foretatt. Utbetalingen til den enkelte fylkeskommune vil være avhengig av inntektsutjevningen som beregnes fortløpende i 2000. Det endelige beløpet på post 60 Innbyggertilskudd / utgiftsutjevning / inntektsutjevning vil først foreligge i februar 2001.

					(1 000 kr)
		1	2	3	4
Nr.	Fylke	Innbyggertilskudd/ utgiftsutjevning	Nord-Norge- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum til- skudd 2000
1	Østfold	735 225	0	0	735 225
2	Akershus	1 104 212	0	0	1 104 212
3	Oslo	1 175 916	0	132 600	1 308 516
4	Hedmark	737 335	0	0	737 335
5	Oppland	688 177	0	0	688 177
6	Buskerud	701 871	0	0	701 871
7	Vestfold	619 366	0	0	619 366
8	Telemark	579 574	0	0	579 574
9	Aust-Agder	402 220	0	0	402 220
10	Vest-Agder	542 887	0	0	542 887
11	Rogaland	1 183 077	0	0	1 183 077
12	Hordaland	1 483 921	0	0	1 483 921
14	Sogn og Fjordane	596 789	0	0	596 789
15	Møre og Romsdal	957 285	0	0	957 285
16	Sør-Trøndelag	862 261	0	0	862 261
17	Nord-Trøndelag	564 644	0	0	564 644
18	Nordland	1 113 195	307 600	0	1 420 795
19	Troms	622 305	232 000	0	854 305
20	Finnmark	348 383	133 700	0	482 083
SUM		15 018 643	673 300	132 600	15 824 543

VEDLEGG II

Inntektssystemet - tilskudd til kommunene for 2000

Tabellen viser tilskudd til kommunene eksklusive inntektsutjevning og skjønn i inntektssystemet i henhold til den foreslåtte tildelingen på kapittel 571. Fordeling av skjønntilskuddet og tilskudd knyttet til overgangsordning ved innføring av løpende inntektsutjevning er vist i Rundskriv H-28/99 fra Kommunal- og regionaldepartementet (Grønt hefte).

Da løpende inntektsutjevning blir innført i år 2000, blir tallene i kolonne 1 og 5 ikke sammenlignbare med tilsvarende tall fra i fjor.

Kolonne 1 viser innbyggertilskudd/utgiftsutjevning til kommunene, beregnet i henhold til kriteriene i inntektssystemet. Inntektsutjevningen er gjort selvfinansierende og innbyggertilskuddet er økt tilsvarende landsummen av tidligere års inntektsutjevning. Innbyggertilskuddet blir i utgangspunktet fordelt som et likt beløp pr. innbygger i alle kommuner. For den enkelte kommune blir dette beløpet justert for følgende forhold:

- omfordeling gjennom utgiftsutjevningen
- innlemming av øremerkede tilskudd som ikke er omfattet av overgangsordningen dette året
- overgangsordningen for regelendringer, oppgaveendringer mv.
- overgangsordningen for systemendring

Kolonne 2 viser tilskudd til kommunene i Nord-Norge.

Kolonne 3 viser regionaltilskudd.

Kolonne 4 viser hovedstadstilskudd.

Kolonne 5 viser sum tilskudd som vil bli utbetalt til den enkelte kommune i 2000 (ekskl. post 64 Skjønntilskudd og post 66 Overgangsordning ved innføring av løpende inntektsutjevning).

Fordelingen av inntektsutjevningen på hver enkelt kommune er ennå ikke foretatt. Utbetalingen til den enkelte kommune vil være avhengig av inntektsutjevningen som beregnes fortløpende i 2000. Det endelige beløpet på post 60 Innbyggertilskudd / utgiftsutjevning / inntektsutjevning vil først foreligge i februar 2001.

Østfold

(1 000 kr)

		1	2	3	4	5
		Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr.	Kommune					
101	Halden	174450	0	0	0	174450
104	Moss	133565	0	0	0	133565
105	Sarpsborg	284787	0	0	0	284787
106	Fredrikstad	405136	0	0	0	405136
111	Hvaler	31542	0	0	0	31542
118	Aremark	17804	0	0	0	17804
119	Marker	30509	0	0	0	30509
121	Rømskog	10628	0	2673	0	13301
122	Trøgstad	33932	0	0	0	33932
123	Spydeberg	28145	0	0	0	28145
124	Askim	72924	0	0	0	72924
125	Eidsberg	68008	0	0	0	68008
127	Skiptvet	25288	0	0	0	25288
128	Rakkestad	55884	0	0	0	55884
135	Råde	34553	0	0	0	34553
136	Rygge	69491	0	0	0	69491
137	Våler	25895	0	0	0	25895
138	Hobøl	28786	0	0	0	28786
SUM fylke		1531327	0	2673	0	1534000

Akershus

(1 000 kr)

		1	2	3	4	5
		Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr.	Kommune					
211	Vestby	55608	0	0	0	55608
213	Ski	110380	0	0	0	110380
214	Ås	64855	0	0	0	64855
215	Frogn	52627	0	0	0	52627
216	Nesodden	68706	0	0	0	68706
217	Oppegård	86934	0	0	0	86934
219	Bærum	472563	0	0	0	472563
220	Asker	192435	0	0	0	192435
221	Aurskog-Høland	80337	0	0	0	80337
226	Sørums	69895	0	0	0	69895
227	Fet	42490	0	0	0	42490
228	Rælingen	51329	0	0	0	51329
229	Enebakk	43235	0	0	0	43235
230	Lørenskog	99771	0	0	0	99771
231	Skedsmo	167725	0	0	0	167725
233	Nittedal	72085	0	0	0	72085
234	Gjerdrum	27091	0	0	0	27091
235	Ullensaker	96018	0	0	0	96018
236	Nes	99935	0	0	0	99935
237	Eidsvoll	113174	0	0	0	113174
238	Nannestad	60490	0	0	0	60490
239	Hurdal	23062	0	0	0	23062
SUM fylke		2150745	0	0	0	2150745

Oslo

(1 000 kr)

		1	2	3	4	5
		Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr.	Kommune					
301	Oslo	2634554	0	0	196786	2831340
SUM fylke		2634554	0	0	196786	2831340

Hedmark

(1 000 kr)

		1	2	3	4	5
		Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr.	Kommune					
402	Kongsvinger	110879	0	0	0	110879
403	Hamar	163742	0	0	0	163742
412	Ringsaker	218934	0	0	0	218934
415	Løten	50975	0	0	0	50975
417	Stange	106373	0	0	0	106373
418	Nord-Odal	42151	0	0	0	42151
419	Sør-Odal	55449	0	0	0	55449
420	Eidskog	54304	0	0	0	54304
423	Grue	53754	0	0	0	53754
425	Åsnes	77020	0	0	0	77020
426	Våler	34027	0	0	0	34027
427	Elverum	116867	0	0	0	116867
428	Trysil	66182	0	0	0	66182
429	Åmot	41559	0	0	0	41559
430	Stor-Elvdal	33961	0	2673	0	36634
432	Rendalen	27803	0	2673	0	30476
434	Engerdal	17482	0	2673	0	20155
436	Tolga	20886	0	2673	0	23559
437	Tynset	48687	0	0	0	48687
438	Alvdal	23086	0	2673	0	25759
439	Folldal	18612	0	2673	0	21285
441	Os	22025	0	2673	0	24698
SUM fylke		1404758	0	18711	0	1423469

Oppland

(1 000 kr)

		1	2	3	4	5
		Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr.	Kommune					
501	Lillehammer	138061	0	0	0	138061
502	Gjøvik	171837	0	0	0	171837
511	Dovre	26599	0	2673	0	29272
512	Lesja	28363	0	2673	0	31036
513	Skjåk	26532	0	2673	0	29205
514	Lom	22485	0	2673	0	25158
515	Vågå	31615	0	0	0	31615
516	Nord-Fron	41933	0	0	0	41933
517	Sel	48084	0	0	0	48084
519	Sør-Fron	30508	0	0	0	30508
520	Ringebu	47542	0	0	0	47542
521	Øyer	35592	0	0	0	35592
522	Gausdal	46901	0	0	0	46901
528	Østre Toten	98265	0	0	0	98265
529	Vestre Toten	80471	0	0	0	80471
532	Jevnaker	45359	0	0	0	45359
533	Lunner	51006	0	0	0	51006
534	Gran	95216	0	0	0	95216
536	Søndre Land	48516	0	0	0	48516
538	Nordre Land	55549	0	0	0	55549
540	Sør-Aurdal	37642	0	0	0	37642
541	Etnedal	17527	0	2673	0	20200
542	Nord-Aurdal	55506	0	0	0	55506
543	Vestre Slidre	22000	0	2673	0	24673
544	Øystre Slidre	29401	0	0	0	29401
545	Vang	23071	0	2673	0	25744
SUM fylke		1355581	0	18711	0	1374292

Buskerud

(1 000 kr)

	1	2	3	4	5
	Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr. Kommune					
602 Drammen	330134	0	0	0	330134
604 Kongsberg	125037	0	0	0	125037
605 Ringerike	175061	0	0	0	175061
612 Hole	27794	0	0	0	27794
615 Flå	15769	0	2673	0	18442
616 Nes	29012	0	0	0	29012
617 Gol	36681	0	0	0	36681
618 Hemsedal	16047	0	0	0	16047
619 Ål	43554	0	0	0	43554
620 Hol	39564	0	0	0	39564
621 Sigdal	33274	0	0	0	33274
622 Krødsherad	22070	0	2673	0	24743
623 Modum	89901	0	0	0	89901
624 Øvre Eiker	96470	0	0	0	96470
625 Nedre Eiker	109541	0	0	0	109541
626 Lier	117388	0	0	0	117388
627 Røyken	73028	0	0	0	73028
628 Hurum	51035	0	0	0	51035
631 Flesberg	22833	0	2673	0	25506
632 Rollag	20385	0	2673	0	23058
633 Nore og Uvdal	27118	0	0	0	27118
SUM fylke	1501696	0	10692	0	1512388

Vestfold

(1 000 kr)

	1	2	3	4	5
	Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr. Kommune					
701 Borre	145906	0	0	0	145906
702 Holmestrand	59403	0	0	0	59403
704 Tønsberg	216562	0	0	0	216562
706 Sandefjord	248206	0	0	0	248206
709 Larvik	259349	0	0	0	259349
711 Svelvik	37267	0	0	0	37267
713 Sande	51195	0	0	0	51195
714 Hof	23176	0	0	0	23176
716 Våle	30964	0	0	0	30964
718 Ramnes	29175	0	0	0	29175
719 Andebu	36033	0	0	0	36033
720 Stokke	57623	0	0	0	57623
722 Nøtterøy	115328	0	0	0	115328
723 Tjøme	31126	0	0	0	31126
728 Lardal	20611	0	0	0	20611
SUM fylke	1361924	0	0	0	1361924

Telemark

(1 000 kr)

		1	2	3	4	5
		Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr.	Kommune					
805	Porsgrunn	199575	0	0	0	199575
806	Skien	297209	0	0	0	297209
807	Notodden	90494	0	0	0	90494
811	Siljan	17387	0	0	0	17387
814	Bamble	85746	0	0	0	85746
815	Kragerø	80666	0	0	0	80666
817	Drangedal	38695	0	0	0	38695
819	Nome	56288	0	0	0	56288
821	Bø	37611	0	0	0	37611
822	Sauherad	35961	0	0	0	35961
826	Tinn	57413	0	0	0	57413
827	Hjartdal	22055	0	0	0	22055
828	Seljord	26753	0	2673	0	29426
829	Kviteseid	30541	0	2673	0	33214
830	Nissedal	19520	0	2673	0	22193
831	Fyresdal	17252	0	2673	0	19925
833	Tokke	24859	0	0	0	24859
834	Vinje	36766	0	0	0	36766
SUM fylke		1174791	0	10692	0	1185483

Aust-Agder

(1 000 kr)

		1	2	3	4	5
		Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr.	Kommune					
901	Risør	61766	0	0	0	61766
904	Grimstad	105563	0	0	0	105563
906	Arendal	250167	0	0	0	250167
911	Gjerstad	26397	0	2673	0	29070
912	Vegårshei	20018	0	2673	0	22691
914	Tvedestrand	50469	0	0	0	50469
919	Froland	36138	0	0	0	36138
926	Lillesand	58921	0	0	0	58921
928	Birkenes	34520	0	0	0	34520
929	Åmli	23237	0	2673	0	25910
935	Iveland	14731	0	2673	0	17404
937	Evje og Hornnes	24531	0	0	0	24531
938	Bygland	21713	0	2673	0	24386
940	Valle	18077	0	0	0	18077
941	Bykle	9663	0	0	0	9663
SUM fylke		755911	0	13365	0	769276

Vest-Agder

(1 000 kr)						
		1	2	3	4	5
Nr.	Kommune	Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
1001	Kristiansand	412074	0	0	0	412074
1002	Mandal	91374	0	0	0	91374
1003	Farsund	63306	0	0	0	63306
1004	Flekkefjord	74394	0	0	0	74394
1014	Vennesla	75011	0	0	0	75011
1017	Songdalen	40121	0	0	0	40121
1018	Søgne	50048	0	0	0	50048
1021	Marnardal	27800	0	2673	0	30473
1026	Åseral	13952	0	0	0	13952
1027	Audnedal	18691	0	2673	0	21364
1029	Lindesnes	38551	0	0	0	38551
1032	Lyngdal	50407	0	0	0	50407
1034	Hægebostad	18716	0	2673	0	21389
1037	Kvinesdal	46592	0	0	0	46592
1046	Sirdal	20577	0	0	0	20577
SUM fylke		1041614	0	8019	0	1049633

Rogaland

						(1 000 kr)
		1	2	3	4	5
Nr.	Kommune	Innbyggertilskudd/utgiftsutjevning	Nord-Norge tilskudd	Regionaltilskudd	Hovedstads-tilskudd	Sum tilskudd 2000
1101	Eigersund	79475	0	0	0	79475
1102	Sandnes	251317	0	0	0	251317
1103	Stavanger	538527	0	0	0	538527
1106	Haugesund	183836	0	0	0	183836
1111	Sokndal	28427	0	0	0	28427
1112	Lund	27078	0	0	0	27078
1114	Bjerkreim	23111	0	0	0	23111
1119	Hå	79456	0	0	0	79456
1120	Klepp	63895	0	0	0	63895
1121	Time	76992	0	0	0	76992
1122	Gjesdal	56465	0	0	0	56465
1124	Sola	86360	0	0	0	86360
1127	Randaberg	39144	0	0	0	39144
1129	Forsand	15790	0	0	0	15790
1130	Strand	69944	0	0	0	69944
1133	Hjelmeland	30497	0	0	0	30497
1134	Suldal	40107	0	0	0	40107
1135	Sauda	39575	0	0	0	39575
1141	Finnøy	33270	0	2673	0	35943
1142	Rennesøy	25652	0	0	0	25652
1144	Kvitsøy	7594	0	2673	0	10267
1145	Bokn	10185	0	0	0	10185
1146	Tysvær	64703	0	0	0	64703
1149	Karmøy	222145	0	0	0	222145
1151	Utsira	7330	0	2673	0	10003
1154	Vindafjord	43883	0	0	0	43883
SUM fylke		2144758	0	8019	0	2152777

Hordaland

(1 000 kr)

		1	2	3	4	5
		Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr.	Kommune					
1201	Bergen	1384838	0	0	0	1384838
1211	Etne	30839	0	0	0	30839
1214	Ølen	29956	0	0	0	29956
1216	Sveio	45949	0	0	0	45949
1219	Bømlo	81791	0	0	0	81791
1221	Stord	79824	0	0	0	79824
1222	Fitjar	21960	0	2673	0	24633
1223	Tysnes	36594	0	2673	0	39267
1224	Kvinnherad	113541	0	0	0	113541
1227	Jondal	15806	0	2673	0	18479
1228	Odda	62466	0	0	0	62466
1231	Ullensvang	36498	0	0	0	36498
1232	Eidfjord	12827	0	0	0	12827
1233	Ulvik	16205	0	0	0	16205
1234	Granvin	15038	0	2673	0	17711
1235	Voss	110319	0	0	0	110319
1238	Kvam	79169	0	0	0	79169
1241	Fusa	36191	0	0	0	36191
1242	Samnanger	21978	0	2673	0	24651
1243	Os	79439	0	0	0	79439
1244	Austevoll	42270	0	0	0	42270
1245	Sund	38333	0	0	0	38333
1246	Fjell	99130	0	0	0	99130
1247	Askøy	92705	0	0	0	92705
1251	Vaksdal	43358	0	0	0	43358
1252	Modalen	8262	0	0	0	8262
1253	Osterøy	58568	0	0	0	58568
1256	Meland	36558	0	0	0	36558
1259	Øygarden	33755	0	0	0	33755
1260	Radøy	41529	0	0	0	41529
1263	Lindås	94942	0	0	0	94942
1264	Austrheim	23106	0	0	0	23106
1265	Fedje	10082	0	2673	0	12755
1266	Masfjorden	22291	0	0	0	22291
SUM fylke		2956117	0	16038	0	2972155

Sogn og Fjordane

						(1 000 kr)
		1	2	3	4	5
Nr.	Kommune	Innbyggertilskudd/utgiftsutjevning	Nord-Norge tilskudd	Regionaltilskudd	Hovedstads-tilskudd	Sum tilskudd 2000
1401	Flora	74113	0	0	0	74113
1411	Gulen	32661	0	2673	0	35334
1412	Solund	17370	0	2673	0	20043
1413	Hyllestad	21885	0	2673	0	24558
1416	Høyanger	41645	0	0	0	41645
1417	Vik	37147	0	2673	0	39820
1418	Balestrand	19081	0	2673	0	21754
1419	Leikanger	16806	0	2673	0	19479
1420	Sogndal	41196	0	0	0	41196
1421	Aurland	20109	0	0	0	20109
1422	Lærdal	21547	0	0	0	21547
1424	Årdal	33857	0	0	0	33857
1426	Luster	50908	0	0	0	50908
1428	Askvoll	37067	0	0	0	37067
1429	Fjaler	31503	0	2673	0	34176
1430	Gaular	31860	0	2673	0	34533
1431	Jølster	30997	0	2673	0	33670
1432	Førde	55810	0	0	0	55810
1433	Naustdal	25542	0	2673	0	28215
1438	Bremanger	46634	0	0	0	46634
1439	Vågsøy	48443	0	0	0	48443
1441	Selje	27873	0	0	0	27873
1443	Eid	43181	0	0	0	43181
1444	Hornindal	16704	0	2673	0	19377
1445	Gloppen	49976	0	0	0	49976
1449	Stryn	57919	0	0	0	57919
SUM fylke		931834	0	29403	0	961237

Møre og Romsdal

						(1 000 kr)
		1	2	3	4	5
Nr.	Kommune	Innbyggertilskudd/utgiftsutjevning	Nord-Norge tilskudd	Regionaltilskudd	Hovedstads-tilskudd	Sum tilskudd 2000
1502	Molde	132679	0	0	0	132679
1503	Kristiansund	114416	0	0	0	114416
1504	Ålesund	210155	0	0	0	210155
1511	Vanylven	32582	0	0	0	32582
1514	Sande	30923	0	0	0	30923
1515	Herøy	54849	0	0	0	54849
1516	Ulstein	38817	0	0	0	38817
1517	Hareid	32127	0	0	0	32127
1519	Volda	60461	0	0	0	60461
1520	Ørsta	71556	0	0	0	71556
1523	Ørskog	18639	0	0	0	18639
1524	Norddal	25243	0	0	0	25243
1525	Stranda	35393	0	0	0	35393
1526	Stordal	12943	0	2673	0	15616
1528	Sykkylven	44820	0	0	0	44820
1529	Skodje	27089	0	0	0	27089
1531	Sula	43133	0	0	0	43133
1532	Giske	41123	0	0	0	41123
1534	Haram	65470	0	0	0	65470
1535	Vestnes	52070	0	0	0	52070
1539	Rauma	64392	0	0	0	64392
1543	Nesset	36321	0	0	0	36321
1545	Midsund	18782	0	2673	0	21455
1546	Sandøy	15327	0	2673	0	18000
1547	Aukra	26364	0	2673	0	29037
1548	Fræna	68786	0	0	0	68786
1551	Eide	23952	0	0	0	23952
1554	Averøy	47233	0	0	0	47233
1556	Frei	35139	0	0	0	35139
1557	Gjemnes	27788	0	2673	0	30461
1560	Tingvoll	32203	0	0	0	32203
1563	Sunndal	47580	0	0	0	47580
1566	Surnadal	54737	0	0	0	54737
1567	Rindal	22684	0	2673	0	25357
1569	Aure	29918	0	2673	0	32591
1571	Halsa	24751	0	2673	0	27424
1572	Tustna	14098	0	2673	0	16771
1573	Smøla	24816	0	2673	0	27489
SUM fylke		1759359	0	26730	0	1786089

Sør-Trøndelag

(1 000 kr)

		1	2	3	4	5
		Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr.	Kommune					
1601	Trondheim	740535	0	0	0	740535
1612	Hemne	30203	0	0	0	30203
1613	Snillfjord	18449	0	2673	0	21122
1617	Hitra	47108	0	0	0	47108
1620	Frøya	37780	0	0	0	37780
1621	Ørland	34026	0	0	0	34026
1622	Agdenes	23250	0	2673	0	25923
1624	Rissa	55995	0	0	0	55995
1627	Bjugn	41144	0	0	0	41144
1630	Åfjord	33359	0	0	0	33359
1632	Roan	18130	0	2673	0	20803
1633	Osen	16348	0	2673	0	19021
1634	Oppdal	46459	0	0	0	46459
1635	Rennebu	30678	0	2673	0	33351
1636	Meldal	36494	0	0	0	36494
1638	Orkdal	67472	0	0	0	67472
1640	Røros	42540	0	0	0	42540
1644	Holtålen	27984	0	2673	0	30657
1648	Midtre Gauldal	56502	0	0	0	56502
1653	Melhus	87758	0	0	0	87758
1657	Skaun	42224	0	0	0	42224
1662	Klæbu	32652	0	0	0	32652
1663	Malvik	56477	0	0	0	56477
1664	Selbu	38852	0	0	0	38852
1665	Tydal	13162	0	0	0	13162
SUM fylke		1675581	0	16038	0	1691619

Nord-Trøndelag

(1 000 kr)

		1	2	3	4	5
		Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr.	Kommune					
1702	Steinkjer	145355	0	0	0	145355
1703	Namsos	81322	0	0	0	81322
1711	Meråker	28630	0	2673	0	31303
1714	Stjørdal	109081	0	0	0	109081
1717	Frosta	24970	0	2673	0	27643
1718	Leksvik	32652	0	0	0	32652
1719	Levanger	125224	0	0	0	125224
1721	Verdal	87449	0	0	0	87449
1723	Mosvik	15193	0	2673	0	17866
1724	Verran	30129	0	2673	0	32802
1725	Namdalseid	21231	0	2673	0	23904
1729	Inderøy	45498	0	0	0	45498
1736	Snåsa	25386	0	2673	0	28059
1738	Lierne	22259	0	2673	0	24932
1739	Røyrvik	9512	0	0	0	9512
1740	Namsskogan	15489	0	0	0	15489
1742	Grong	25454	0	2673	0	28127
1743	Høylandet	17263	0	2673	0	19936
1744	Overhalla	31968	0	0	0	31968
1748	Fosnes	13166	0	2673	0	15839
1749	Flatanger	17958	0	2673	0	20631
1750	Vikna	32718	0	0	0	32718
1751	Nærøy	54012	0	0	0	54012
1755	Leka	10705	0	0	0	10705
SUM fylke		1022624	0	29403	0	1052027

Nordland

(1 000 kr)

		1	2	3	4	5
		Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr.	Kommune					
1804	Bodø	184050	46515	0	0	230565
1805	Narvik	107066	21107	0	0	128173
1811	Bindal	26229	2226	2673	0	31128
1812	Sømna	24674	2436	2673	0	29783
1813	Brønnøy	62422	8453	0	0	70875
1815	Vega	19108	1601	2673	0	23382
1816	Vevelstad	10047	686	2673	0	13406
1818	Herøy	22187	2162	2673	0	27022
1820	Alstahaug	53779	8410	0	0	62189
1822	Leirfjord	27642	2559	2673	0	32874
1824	Vefsn	91878	15459	0	0	107337
1825	Grane	20901	1880	2673	0	25454
1826	Hattfjelldal	19438	1867	2673	0	23978
1827	Dønna	23561	1820	2673	0	28054
1828	Nesna	20694	2128	2673	0	25495
1832	Hemnes	44021	5312	0	0	49333
1833	Rana	137425	28793	0	0	166218
1834	Lurøy	31663	2398	2673	0	36734
1835	Træna	8653	552	2673	0	11878
1836	Rødøy	26854	1813	2673	0	31340
1837	Meløy	64638	7717	0	0	72355
1838	Gildeskål	32704	2709	2673	0	38086
1839	Beiarn	17041	1497	2673	0	21211
1840	Saltdal	48950	5639	0	0	54589
1841	Fauske	62006	10968	0	0	72974
1842	Skjerstad	20928	1268	2673	0	24869
1845	Sørfold	27174	2774	0	0	29948
1848	Steigen	36987	3448	0	0	40435
1849	Hamarøy	27816	2324	2673	0	32813
1850	Tysfjord	29298	2687	2673	0	34658
1851	Lødingen	25654	2849	2673	0	31176
1852	Tjeldsund	19036	1740	2673	0	23449
1853	Evenes	18736	1742	2673	0	23151
1854	Ballangen	28256	3238	2673	0	34167
1856	Røst	9022	746	2673	0	12441
1857	Værøy	11745	924	2673	0	15342
1859	Flakstad	16936	1810	2673	0	21419
1860	Vestvågøy	81717	12203	0	0	93920
1865	Vågan	73008	10474	0	0	83482
1866	Hadsel	66306	9518	0	0	75824
1867	Bø	35894	3802	0	0	39696
1868	Øksnes	38939	5425	0	0	44364
1870	Sortland	69340	10505	0	0	79845
1871	Andøy	48441	6578	0	0	55019
1874	Moskenes	14011	1546	2673	0	18230
SUM fylke		1886875	272308	69498	0	2228681

Troms

(1 000 kr)

		1	2	3	4	5
		Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr.	Kommune					
1901	Harstad	126087	50421	0	0	176508
1902	Tromsø	271891	127227	0	0	399118
1911	Kvæfjord	33225	7007	0	0	40232
1913	Skånland	35198	6873	0	0	42071
1915	Bjarkøy	12507	1329	2673	0	16509
1917	Ibestad	25520	3958	2673	0	32151
1919	Gratangen	21401	2909	2673	0	26983
1920	Lavangen	18172	2342	2673	0	23187
1922	Bardu	25250	8305	0	0	33555
1923	Salangen	26286	5219	2673	0	34178
1924	Målselv	47807	15404	0	0	63211
1925	Sørreisa	28290	7226	0	0	35516
1926	Dyrøy	19945	2988	2673	0	25606
1927	Tranøy	24091	3662	2673	0	30426
1928	Torsken	18710	2561	2673	0	23944
1929	Berg	18043	2452	2673	0	23168
1931	Lenvik	77189	24042	0	0	101231
1933	Balsfjord	51240	12727	0	0	63967
1936	Karlsøy	28427	5389	2673	0	36489
1938	Lyngen	34594	7103	0	0	41697
1939	Storfjord	17231	4078	2673	0	23982
1940	Kåfjord	24469	5317	6168	0	35954
1941	Skjervøy	21362	6379	6168	0	33909
1942	Nordreisa	44090	10431	0	0	54521
1943	Kvænangen	20008	3192	6168	0	29368
SUM fylke		1071033	328541	47907	0	1447481

Finnmark

(1 000 kr)

	1	2	3	4	5
	Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Nr. Kommune					
2002 Vardø	21379	14919	6168	0	42466
2003 Vadsø	35248	32950	0	0	68198
2004 Hammerfest	53191	48775	0	0	101966
2011 Kautokeino	26554	16635	0	0	43189
2012 Alta	107640	88084	0	0	195724
2014 Loppa	21302	7691	6168	0	35161
2015 Hasvik	14213	6593	6168	0	26974
2017 Kvalsund	15439	5799	6168	0	27406
2018 Måsøy	17636	7979	6168	0	31783
2019 Nordkapp	28392	18943	0	0	47335
2020 Porsanger	33990	23436	0	0	57426
2021 Karasjok	24951	15302	6168	0	46421
2022 Lebesby	18847	7904	6168	0	32919
2023 Gamvik	14747	6838	6168	0	27753
2024 Berlevåg	16274	6673	6168	0	29115
2025 Deatnu-Tana	30384	16288	0	0	46672
2027 Nesseby	17363	5442	6168	0	28973
2028 Båtsfjord	15258	13080	6168	0	34506
2030 Sør-Varanger	67868	51413	0	0	119281
SUM fylke	580676	394744	67848	0	1043268

Totalsum for kommunene

(1 000 kr)

	1	2	3	4	5
	Innbyggertil- skudd/utgifts- utjevning	Nord- Norge tilskudd	Regional- tilskudd	Hovedstads- tilskudd	Sum tilskudd 2000
Sum kommunene	28941758	995593	393747	196786	30527884

VEDLEGG III

Omtale av tiltak innenfor den brede distriktpolitikken

Innledning

For å nå målsetningen om å sikre hovedtrekkene i bosettingsmønsteret er det viktig å se de ulike tiltakene under den "brede" distriktpolitikken i sammenheng. Helhetlige og samordnede hovedgrep i distriktpolitikken står sentralt i Regjeringens opplegg for å skap en positiv utvikling i distriktene.

Hensikten med dette vedlegget er først og fremst å fremheve tiltak/ordninger under de departementene som bidrar til en ekstrainsats for distriktene. Hovedtyngden av overføringene til distriktene kanaliseres gjennom sektorpolitikken. Flere departementer har landsdekkende ordninger som er av spesiell betydning for distriktene. For eksempel kan nevnes at Landbruksdepartementet har hovedansvaret for ordninger som berører landbruket generelt (produksjonstilskudd, driftstilskudd, arealtilskudd m.m.). Landsdekkende ordningene vil i denne sammenheng ikke karakteriseres som en ekstrainsats for distriktene.

Distriktpolitiske ordninger som faller inn under Kommunal- og regionaldepartementets programområde 13.50 Regional- og distriktpolitikk omtales ikke i dette vedlegget.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet

Pristilskuddsordningene på kap. 1560: Tilskuddsordningene under dette kapittel består av frakttilskudd for bensin og autodiesel og særtilskudd til Nord-Norge. Formålet med frakttilskuddene er å bidra til å jevne ut prisforskjeller mellom ulike områder for de aktuelle varene. Tilskuddene til bensin og autodiesel utbetales til oljeselskapene slik at disse ved salg til bensinforhandlere maksimalt krever et frakttillegg på 7 øre pr. liter inkl. mva.

Særtilskuddene til Nord-Norge består av frakttilskudd for fyringsolje nr. 1 og nr. 2 samt parafin på samme vilkår som den generelle ordningen for bensin og autodiesel. Videre ytes tilskudd til fatlevering av bensin og fyringsprodukter på visse vilkår med 18 øre pr. liter. For visse sorter frukt gis pristilskudd. Tilskuddene til frukt er høyest i den nordligste sonen og utgjør 125 øre pr. kg i sone I, 95 øre i sone II, 65 øre i sone III og 35 øre i sone IV. I Nord-Troms og Finnmark ytes også pristilskudd til melk med 20 øre pr. liter. For 2000 er budsjettforslag for kap. 1560, post 70 på 145 mill. kr.

Barne- og familiedepartementet

Ungdomssatsing i distriktene: Barne- og familiedepartementet vil styrke og videreutvikle den distriktpolitiske innsatsen rettet mot ungdom i 2000. Responsen fra distriktskommuner på tilskuddsordningen "Ungdomssatsing i distriktene" (kap. 857, post 74) som departementet opprettet i 1999 har vært svært god. Departementet vil fortsatt støtte opp om lokalt arbeid og innsats som kan bidra til å sikre ungdomsbosettingen og styrke ungdoms tilhørighet til hjemkommunen. I utvelgelsen av kommuner som skal få støtte gjennom ordningen vil det bli lagt vekt på å få til en god geografisk spredning og et mangfold i hvilke satsinger kommunene legger opp til. Det vil også bli avsatt midler til informasjon og erfaringsspredning. Gjennom arbeidet skal det stimuleres til at ungdom får en positiv holdning til en framtid lokalt, og at de ser verdien av å engasjere seg. Vedtatt budsjett for 1999 på kap. 857, post 74 er på 2,8 mill. kr. Forslaget for år 2000 er på 2,9 mill. kr.

Lønnstilskudd til førskolelærere: For å bedre tilgangen på førskolelærere i barnehagene i Finnmark og kommunene i Nord-Troms (Karlsøy, Kvæangen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy og Storfjord), gis det et lønnstilskudd på kr 20 000 til førskolelærere med godkjent førskolelærerutdanning. Tilskuddet gis i de kommunene hvor over 30 pst. av de pedagogiske lederne/styrerne ikke har godkjent førskolelærerutdanning. Førskolelærere som er ansatt i kommunens barnehageadministrasjon mottar også tilskuddet. Antatte utgifter for 2000 er på 2 mill. kr.

Tillegg i stønadssatsene til barnetrygden: Da Stortinget i desember 1988 fastsatte satsene for barnetrygd for 1989, ble det vedtatt et tillegg i stønadssatsene for stønadsmottakere som fikk utbetalt barnetrygd fra et trygdekontor i Finnmark fylke og i 7 kommuner i Nord Troms. Tillegget var en del av en samlet tiltakspakke for landsdelen. Tillegget er i 2000 på kr 3 792 pr. barn pr. år. Regnskapsførte utgifter til tillegget var i 1998 på 78,5 mill. kr. I 2000 er det budsjettet med en utgift på 80 mill. kr.

Finansdepartementet*Spesielle tiltak i Finnmark og Nord-Troms:*

- Ingen arbeidsgiveravgift i sone 5. Inntektstapet for staten anslås til om lag 1,4 mrd. kr i 2000 (regnet mot høyeste sats på 14,1 pst.).
- Ingen el-avgift på forbruk i Finnmark og Nord-Troms. Innteksttapet for staten anslås til 100 mill. kr i 2000.
- Ingen investeringsavgift for bygg og anlegg. Inntektstapet til staten anslås til mellom 10 og 20 mill. kr i 2000.
- Særskilt fradrag i alminnelig inntekt med kr 15 000 i skatteklasser 1 og 2 og kr 30 000 i skatteklasser 3 og 4. Inntektstapet for staten av ordningen anslås isolert til om lag 205 mill. kr i 2000.
- Lavere skatt på alminnelig inntekt med 24,5 pst. Inntektstapet for staten av ordningen anslås isolert til om lag 290 mill. kr i 2000.
- Lavere toppskatt på 9,5 pst. Inntektstapet for staten anslås isolert til om lag 35 mill. kr i 2000.
- Ingen passasjeravgift ved flygninger. Inntektstapet for staten av ordningen anslås til om lag 0,8 mill. kr i 2000

Distriktene ellers:

- Det er 5,1 pst. arbeidsgiveravgift i sone 4. Inntektstapet for staten anslås til om lag 3,8 mrd. kr i 2000 (regnet mot høyeste sats på 14,1 pst.).
- 6,4 pst. arbeidsgiveravgift i sone 3. Inntektstapet for staten av ordningen anslås til om lag 107 mill. kr i 2000.
- 10,6 pst. arbeidsgiveravgift i sone 2. Inntektstapet for staten av ordningen anslås i underkant av 2,1 mrd. kr i 2000.
- 0-sats for merverdiavgift for forbruk av elektrisk kraft til husholdet. Inntektstapet for staten av ordningen anslås til om lag 500 mill. kr i 2000. Ordningen gjelder i Nord-Norge.

Fiskeridepartementet

Fiskeridepartementet gir i de overordnede fiskeripolitiske retningslinjene til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) føringer om at søknader vedrørende fiskeri- og havbruksnæringen på steder som er særlig fiskeriavhengige skal gis prioritet innenfor rammen av de distriktsrettede virkemidlene.

For å sikre en regional fordeling i anvendelsen av de økonomiske virkemidlene for flåtefornyelse har det fra Fiskeridepartementets side vært gitt spesifikke føringer om at halvparten av disse midlene skal tilfalle de tre nordligste fylkene, samt øvrige områder som faller innenfor de to høyest prioriterte områdene i det distriktpolitiske virkeområdet. Innenfor de ulike delene av havfiskeflåten skal SND i låne- og tilskuddssammenheng prioritere utskifting av gamle fartøy og prosjekter som sikrer råstofftilgangen til industrien i distriktpolitisk prioriterte områder.

Blant de budsjettmessig største ordningene utenom tilskuddsordningene for flåtefornyelse under kap. 2415 Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak, er tilskudd til fiskerihavner og tilskudd til gjennomføring av fiskeritavtalen. Bevilgningen under Fiskeridepartementets post for kvinnevern og kompetansehevinge tiltak går også i stor grad til tiltak og prosjekter i distriktene.

Forsvarsdepartementet

I budsjettet for 2000 foreslås det bevilget til sammen ca. 1 169 mill. kr til spesielle byggeoppdrag- og tiltak over kap. 1760 hvor det tas hensyn til distriktpolitiske mål. Av dette går ca. 852 mill. kr til nybygg og nye anlegg og ca. 317 mill. kr til fellesfinansierte bygge- og anleggsprosjekter gjennom NATOs investeringsprogram.

Justisdepartementet

Tilskudd til rettshjelp: Det gis tilskudd til Rettshjelpkontoret i Indre Finnmark som driver egen rettshjelpvirksomhet. Utgiftene forbundet med ordningen utgjorde ca. 1,1 mill. kr i 1999. Det gis tilskudd til advokater som etablerer seg, eller avholder kontordager i utkantstrøk med dårlig advokatdekning. Utgiftene forbundet med ordningen utgjorde ca. kr 300 000 i 1999.

Rekrutteringstiltak: Det er innført en egen stipendordning for politihøgskolestudenter med sikte på å rekruttere tjenestemenn til steder med vedvarende rekrutteringsproblemer. Utgiftene forbundet med denne ordningen er beregnet til ca. 3 mill. kr i 1999 og 2000.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

Grunnskolen og videregående skole: Stortinget har vedtatt en ny virkemiddelordning for skoleverket i Nord-Norge som gjelder for perioden 1. august 1998 – 31. juli 2003. Målet med tilskuddsordningen er å bidra til et godt opplæringstilbud for elever i Nord-Norge ved at flest mulig skoler har lærere med godkjent utdanning, og ved at skolen styrkes i utsatte områder. Tilskuddsordningen skal finansiere kommunenes og fylkeskommunenes kostnader ved å ta i bruk de virkemidler som ordningen gir rom for. I 1999 er det bevilget om lag 30,5 mill. kr til formålet over kap. 221, post 1 og 60. Bevilgningsnivået videreføres i 2000.

Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet har iverksatt et tre-årig utviklingsprosjekt – PILOT: "Prosjekt: Innovasjon i Læring, Organisering og Teknologi" – i grunnskole og videregående opplæring. Deltakerfylkene i PILOT er Hedmark, Vest-Agder, Møre og Romsdal og Nord-Norge med et felles prosjekt i Nordland, Troms og Finnmark. Prosjektet har fått en tydelig distriktsprofil, både når det gjelder utvelgelse av fylker og innhold i prosjektet. Det er i 1999 bevilget 10 mill. kr til formålet over kap. 238, post 1 og kap 249, post 60. Denne satsingen vil bli videreført i år 2000.

Desentralisert høyere utdanning: Ved utbygging av høyere utdanning har det lenge vært tatt regionale hensyn. Dette gjelder både ved utbygging av utdanningsinstitusjoner og ved fastsettelse av fag- og studietilbud ved disse. Fra 1992 til 1998 har antall studieplasser innenfor det distriktspolitiske virkeområdet økt med ca. 30 pst. I 1999 er det tildelt 18 mill. kr over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets kap. 274 til delvis dekning av ekstra kostnader ved desentralisert utdanning. Midlene ble fordelt på prioriterte utdanninger innenfor helse- og sosialfag, lærerutdanninger, ingeniørutdanninger og IT-utdanninger. I tillegg er det bevilget 4 mill. kr over Sosial- og helsedepartementets kap. 705 til å dekke merkostnader ved desentralisert sykepleierutdanning. Dette vil bidra til en geografisk spredning av kapasiteten ved de prioriterte utdanningene, samtidig som det kan bedre søkertilgangen til studier med rekrutteringsvansker i sektoren. For 2000 er det over kap. 274 budsjettert med 10 mill. kr til delvis dekning av merkostnader ved desentralisert utdanning.

Forskning: 10 regionale forskningsinstitutter mottar basisbevilgninger kanalisert via Norges forskningsråd. I tillegg kanaliserer Forskningsrådet basisbevilgninger til den samfunnsvitenskapelige forskningsaktiviteten ved Rogalandsforskning og NORUT i Tromsø. Instituttene utfører i betydelig grad forskning som er rettet mot regionale kunnskapsbehov innenfor næringsliv og offentlig forvaltning. Basisbevilgningene til de regionale instituttene utgjør til sammen om lag 32,2 mill. kr i 1999, en økning på 15 mill. kr i forhold til 1998. Det økte nivået på basisbevilgningene videreføres i 2000.

Kirken: I Tromsø er det etablert et Kirkelig utdanningscenter, bl.a. for å styrke rekrutteringen til kirkelige stillinger i Nord-Norge. Senteret, som er organisert under Det praktisk-teologiske seminar i Oslo, tilbyr ulike kurs og etterutdanningstilbud for kirkelige ansatte, herunder det praktisk-kirkelige årsstudiet for prester, kateketer og diakoner. Det er for 2000 budsjettert med om lag 3 mill. kr til senteret.

Finnmark og Nord-Troms: Innenfor voksenopplæring ble det i 1999 tildelt 1,2 mill. kr til særlige utviklingstiltak i Finnmark. Bevilgningsnivået videreføres i 2000. Tilskuddet er nytt til utviklingsarbeid som fremmer samarbeid mellom utdanningsarrangører, og til driftstilskudd til Voksenopplæringsforbundet i Finnmark. Tiltaksstipend for borteboende elever fra Finnmark og Nord-Troms i videregående skole vil bli videreført på samme nivå som 1999, dvs. om lag 15 mill. kr. Ordningen med ettergivelse av utdanningslån for låntakere som bor i og utøver et yrke i Finnmark eller i en av de sju virkemiddelkommunene i Nord-Troms, samt låntakere som er yrkesaktive leger i utvalgte kommuner utenfor Finnmark og Nord-Troms, vil bli videreført på samme nivå som i 1999, dvs om lag 85 mill. kr. Ordningene budsjetteres over kap. 2410, post 70 og 73.

Indre Namdal: Som et ledd i Kommunal- og regionaldepartementets utkantkommunesatsing tas det sikte på å starte et avgrenset forsøk med delvis ettergivelse av utdanningslån i seks kommuner i Indre Namdal.

Kommunal- og regionaldepartementet

Lånetillegg for boliger i Troms og Finnmark: Husbanken gir lånetillegg til boliger i Finnmark og Nord-Troms. For lån til bygging av boliger i disse områdene, kan lånet økes med inntil 50 000 kr pr. bolig utover de satsene som gjelder. Dette tillegget gjelder også for Svalbard.

Lånetillegg for klimatilpasning i værharde strøk: Husbanken gir lånetillegg for klimatilpasning av boliger i spesielt værharde strøk. Disse tiltakene kan deles inn i to grupper:

1. For tiltak som gjelder både regulerings- og utbyggingsplan for et bestemt utbyggingsområde og den enkelte boligen i område, kan Husbanken gi et lånetillegg på inntil 60 000 kr pr. bolig.
2. Tiltak som bare gjelder for en enkelt bolig, kan Husbanken gi et lånetillegg på inntil 30 000 kr pr. bolig.

Lån til utbedring av husstandarden i Finnmark og Nord-Troms: Husbanken gir lån til utbedring og fornying av boliger og bomiljø. Hustander i Finnmark og Troms er en prioritert gruppe. Normalt blir det forutsatt at boligen må være minst 10 år for å få utbedringslån. I spesielle tilfelle kan Husbanken gi utbedringslån til nyere boliger.

Inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner: I inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner er det et eget rammetilskudd for kommuner og fylkeskommuner i Nord-Norge. Tilskuddet blir gitt som en fast sats pr. innbygger. Det er ulike satser for kommunene alt etter som de hører til Nordland, Troms eller Finnmark. Den samme forskjellen gjelder også for fylkeskommunene. Tilskuddene blir bevilget over kap. 571, post 62 og kap. 572, post 62 på Kommunal- og regionaldepartementet sitt budsjett. For 2000 blir tilskuddet prjustert og videreført i samme form som tidligere. For nivået på satsene for det enkelte fylke viser vi til omtale under kap. 571, post 62 og kap. 572, post 62.

I inntektssystemet blir det gitt et særskilt regionaltilskudd til små utkantkommuner. Prinsipp for fordeling av tilskuddet er kommunestørrelse, skattenivå og prioriteringsområde for distriktpolitiske virkemiddel. Ved å gi et fast beløp innenfor denne graderingen, får tilskuddet mest å si for små kommuner, men med en særlig virkning for kommuner og fylkeskommuner i de tre nordligste fylkene. Dette tilskuddet gis over kap. 571, post 63. Regionaltilskuddet for 2000 blir foreslått til 393,7 mill. kr. Regjeringen tar sikte på en opptrapping i 2001.

Kulturdepartementet

Tilskudd til lokale og regionale kulturbygg (kap. 320, post 60): For å legge til rette for økt aktivitet og bedre ressursutnyttelse ser Kulturdepartementet videreutvikling av eksisterende kulturbygg som et godt alternativ til å bygge nytt. For statlige investeringstilskudd til lokale og regionale kulturbygg er det en høyere stønadssats i Nord-Norge og Namdalen (inntil 50 pst. av kostnadene) enn for resten av landet (inntil 1/3 av kostnadene). Maksimalstøtten til lokale kulturbygg er også høyere i de nordlige fylkene (2 mill. kr i Troms og Finnmark, 1,6 mill. kr i Nordland og Namdalen og normalt 1 mill. kr i resten av landet). I 1999 ble det bevilget 36,3 mill.kr. Budsjettforslaget for 2000 er på 43,1 mill. kr.

Tilskudd til festivaler (kap. 323, post 78): Under denne posten blir det bevilget midler til festivaler. Midlene blir forvaltet av Rikskonsertene. Rikskonsertene har oppnevnt et eget faglig utvalg som foretar innstilling om fordeling. Det er Rikskonsertenenes styre som vedtar hvordan midlene skal fordeles. I 1999 ble det bevilget 19,9 mill.kr. Budsjettforslaget for 2000 er på ca. 23 mill. kr.

Tilskudd til distriktsopera (kap. 324, post 73): Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til Operaen i Kristiansund, Ringsaker Operaen og Steinvikholm Musikkteater. I 1999 ble det bevilget 71,5 mill. kr. Budsjettforslaget for 2000 er på 85,5 mill. kr.

Tilskudd til mobil bibliotekjeneste og biblioteklokaler (kap. 326, post 60): Posten omfatter tilskudd til mobil bibliotekjeneste i kommuner og fylkeskommuner, og investeringstilskudd til kjøp av bokbusser i økonomisk svake kommuner og i samiske områder. Det blir gitt tilskudd til kommuner som ligger innenfor de områdene som inngår i virkefeltet for Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, og som staten av hensyn til det nasjonale nettverket ønsker skal ha et tilbud om mobil bibliotekjeneste. Posten omfatter også tilskudd til bygging m.m. av biblioteklokaler. I 1999 ble det bevilget 18,6 mill. kr. Budsjettforslaget for 2000 er på 19,1 mill. kr.

Tilskudd til museer (kap. 328, post 60): Bevilgningen under denne posten blir utbetalt til fylkeskommunene og gjelder den statlige delen av tilskuddet til museumsdrift i fylkeskommunene. Fylkeskommunene og kommunene yter også selv driftsmidler til museene. Formålet med ordningen er å virke stimulerende på et desentralisert museumstilbud. I alt ca. 260 museer mottar tilskudd fra vedkommende fylkeskommune gjennom denne ordningen. I 1999 ble det bevilget 121,1 mill. kr. Budsjettforslaget for 2000 er på 131,3 mill. kr.

Tilskudd til knutepunktinstitusjoner (kap. 334, post 72): Bevilgningen under denne posten gjelder tilskudd til Nordnorsk filmsenter. Budsjettforslaget for 2000 er på 53 mill. kr, som i 1999.

Distribusjonstilskudd (kap. 335, post 77): Bevilgningen under denne posten gjelder distribusjonstilskudd til aviser i Finnmark. Budsjettforslaget for 2000 er på 15 mill. kr, som i 1999.

Landbruksdepartementet

Regjeringen legger til grunn at norsk landbruk skal medvirke til å oppfylle viktige samfunns mål som trygg matproduksjon og matforsyning, stabil bosetting i distriktene, en bærekraftig ressursforvaltning, et levende kulturlandskap og en verdiskaping som kan medvirke til å opprettholde sysselsettingen på bygdene.

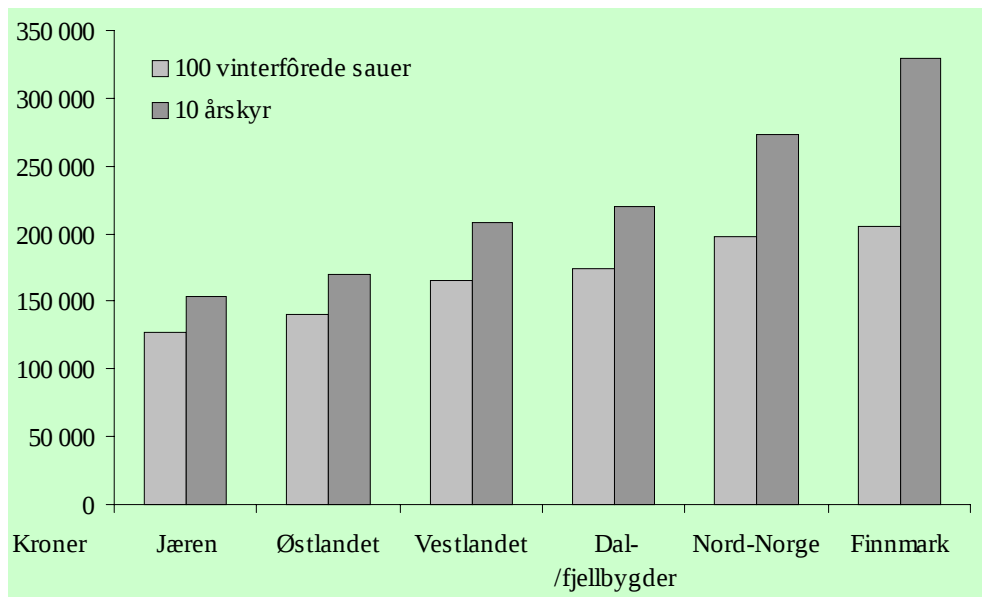
Kap. 1150 Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.: I Landbruksdepartementets budsjettforslag er det lagt til grunn tiltak som kan sikre et levedyktig landbruk i hele landet. Det foreslås en bevilgning på 12,9 mrd. kr til gjennomføring av jordbruksavtalen, som er en økning på 539 mill. kr ift. 1999. Dette er midler som først og fremst kommer distriktene til gode. Strukturprofilen på tilskuddsordningene over jordbruksavtalen er videreført og en fortsatt prioritering av småskala-jordbruket med variert bruksstruktur er lagt til grunn. Det er videre lagt opp til fortsatt satsing på utviklingstiltak og alternativ sysselsetting i distriktene samt økt satsing på investeringer i tradisjonelt landbruk.

Midlene under kap. 1150 utbetales i hovedsak til jordbruket og er differensiert etter distrikt eller har betydelig distriktpolitisk begrunnelse eller betydning. Store deler av budsjettoverføringene går, som følge av kanaliseringspolitikken, til typiske distriktsproduksjoner som melk, storfekjøtt, sau og geit. Enkelte ordninger har videre strukturdifferensiering med betydning for distriktene eller høyere satser for typiske distriktsproduksjoner. De distriktsdifferensierte ordningene er med unntak av fylkesvise bygdeutviklingsmidler differensiert etter andre regioninndelinger enn fylke.

- For distriktstilskudd på melk er landet delt inn i 11 soner, med satser fra 0 til 1,58 kr pr. liter i Finnmark
- For distriktstilskudd på kjøtt er landet delt inn i 5 soner, med satser fra 0 til 11,10 kr pr. kg for storfe og til 13 kr pr. kg for sau.
- For areal- og kulturlandskapstilskuddet er landet delt inn i 7 soner, med varierende distriktsdifferensiering både etter produksjon og bruksstørrelse.

Figuren under illustrerer den samlede differensieringen av budsjettstøtten til melkebruk og bruk med sauer. Eksemplet er vist for gårdsbruk med produksjonsomfang på 10 melkekyr og 100 vinterfødende sauer. Det er regnet med satser for avtaleåret 1999-2000.

Figur 1: Differensiering i budsjettstøtte for bruk med 100 vinterfødende sauer eller 10 årskyr.

Rekruttering: Regjeringen har som mål å styrke rekrutteringen til landbruket, spesielt i distriktene. Ved jordbruksoppkjøret i vår ble tilskuddet til unge bønder økt, praktikanthordningen skal styrkes og en arbeidsgruppe skal fremme forslag til opplegg og gjennomføring av et kompetanseutviklingsprogram i landbruket. Innvilgningsrammen for Landbrukets utviklingsfond ble økt med 25 mill. kr. Det ble fra 1.1.1999 innført en tidligpensjonsordning som skal bidra til tidligere generasjonsskifte.

Kap. 1142 Miljø- og næringstiltak i skogbruket: Regjeringen la i 1998 fram St.meld. nr. 17 (1998-99) Verdiskaping og miljø – muligheter i skogsektoren (Skogmeldingen). Denne slår fast at det er knyttet store verdier til skogen i Norge og at skogbruk gir gode muligheter for et variert næringsliv i Fastlands-Norge. Skogen gir derfor viktige bidrag til verdiskaping og til livskraftige lokalsamfunn.

Det foreslås en bevilgning i 2000 til miljø- og næringstiltak i skogbruket (kap. 1142, postene 71 og 76) på om lag 151 mill. kr. Midler under kap. 1142, post 71 går til langsiktige investeringer (skogkultur og skogsveier) og verdiskapingstiltak. Satsingen på verdiskapings-tiltak, 11 mill. kr i 1999, økes til 20 mill. kr i 2000. Store deler av midlene under kap. 1142, post 71 går i 1999 til Nordland, Troms og Finnmark (20 pst.), Hedmark og Oppland (18 pst.) og Trøndelagsfylkene (17 pst.). I tillegg går omtrent halvparten av midlene avsatt til skogbruk over Landbrukets utviklingsfond (kap. 1150) til nevnte fylker.

Kap. 1137 Forskning og utvikling: Landbruksdepartementet bidrar med basisbevilgninger til forskningsinstitutter, deriblant NORSØK og AKVAFORSK i Møre og Romsdal og Senter for Bygdeforskning som er en del av forskningsstiftelsen Allforsk i Sør-Trøndelag. NORSØK er et kompetansesenter innen økologisk landbruk. AKVAFORSK er et ledende forskningsinstitutt innen avl, ernæring og produktkvalitet i akvakultur, mens Senter for Bygdeforskning skal gi kunnskap som kan skape en positiv utvikling i Distrikts-Norge. Det er samlet foreslått 142 mill. kr i basisbevilgninger til forskningsinstitutter, som vil bli fordelt etter råd fra et basisfordelingsutvalg i Norges forskningsråd.

Miljøverndepartementet

En viktig strategi for å motvirke fraflytting fra distriktene og stimulere tilflytting vil være å utvikle attraktive og opplevelsesrike tettsteder som grunnlag for næringsutvikling, kultur og sosialt liv. Utviklingen i kommuner/distrikter fremover bør ha sitt utspring i utnytting av lokale ressurser i tråd med prinsipper for en bærekraftig utvikling. Med dette som utgangspunkt har Miljøverndepartementet satt i gang arbeidet med et eget prosjekt for tettstedsutvikling. Målsetningen for prosjektet er å få i stand stedsutviklingsprosesser i alle fraflyttingsdistrikter i løpet av en femårsperiode. Det etablerte fylkesnettverket for stedsutvikling og de regionale knutepunktene for Lokal Agenda 21 vil spille en viktig rolle i gjennomføringen av prosjektet. I budsjettet for 2000 foreslås det bevilget 1,5 mill. kr til dette prosjektet over kap. 1463, post 1.

Nærings- og handelsdepartementet

Veiledningsinstituttet i Nord-Norge: Veiledningsinstituttet i Nord-Norge (VINN) er en privat stiftelse lokalisert i Narvik. Det har som formål å drive behovsorientert kunnskapsformidling og kompetanseheving innen tekniske og økonomisk/administrative fagområder. Stiftelsen har de tre nordligste fylkene som hovedvirkeområde. For 1999 er det bevilget 19,7 mill. kr til VINN og 8,8 mill. kr til drift av Narviktelefonen. Budsjettforslag for 2000 er på 13,7 mill. kr til VINN og 8,8 mill. kr til drift av Narviktelefonen.

Omstillingen i Sør-Varanger: Stortinget vedtok i juni 1996 at Sydvaranger ASA skulle avvikle sin malmbaserte virksomhet i løpet av 1996. Stortinget sluttet seg samtidig til et opplegg med ytterligere tiltak for å utvikle næringsvirksomheten i Sør-Varanger. Spørsmålet om framtidig gruvedrift i regi av ABM i Sør-Varanger forventes å bli avklart i løpet av første halvår 2000. Kirkenes Utvikling AS, som eies av SND, SIVA, Sør-Varanger kommune og Finnmark fylkeskommune, forestår det løpende omstillingsarbeidet i Sør-Varanger. Det er hittil stilt til disposisjon 44 mill. kr av omstillings-bevilgningen til selskapet for å drive et aktivt næringsutviklingsarbeid. Regjeringen har stilt seg positiv til å fremme forslag for Stortinget om frisone i Kirkenes etter samme regler som for Mo i Rana og Fredrikstad. Kirkenes Utvikling utreder nå grunnlaget for en slik frihavn/frisone. Utredningen ventes å foreligge i slutten av 1999.

Olje- og energidepartementet

Kap. 1820, post 30 Forebyggningsarbeid og oppryddingstiltak: Midlene under denne posten går til ulike sikringstiltak i vassdrag. Det fåreslås å bevilge på 42 mill. kr til dette formålet i budsjettet for 2000.

Kap. 1820, post 70 Tilskudd til lokale el-forsyningsanlegg: Det foreslås å bevilge 1 mill. kr til lokale el-forsyningsanlegg.

Kap. 1820 post 73 Tilskudd til utjevning av overføringstariffer: Det foreslås å bevilge 10 mill. kr til utjevning av overføringstariffer. Hovedmålet med tilskuddsordningene er å dempe tariffene for fastboende i områder som har høye overføringskostander som følge av naturgitte forhold.

Samferdselsdepartementet

Hovedtrekk i vegpolitikken for årene framover er fastlagt gjennom behandlingen av St.meld. nr. 37 (1996-97) Norsk veg- og vegtrafikkplan 1998-2007. På grunn av bosettingsmønster og topografi har vegtransporten en svært sentral rolle i et effektivt transportsystem. Vegpolitikken bidrar til å opprettholde bosettingen i distriktene gjennom å bedre framkommeligheten for vegtransport regioner og landsdeler i mellom. Det blir særlig lagt vekt på: strekninger mellom kommunesentra og regionale sentra, utbedring av særlig smale vegstrekninger, redusert vinterstengning, sikring av rasutsatte strekninger, legging av fast dekke på grusveger og videreføring av ferjetilbudet. Også de øremerkede tilskuddene til fylkesvegnettet blir prioritert. Disse går i stor grad til distriktene.

Krengetog: Det er i 1999 bevilget 310 mill. kr til krengetogtiltak på jernbanenettet over Samferdselsdepartementets budsjett. I budsjettforslaget for 2000 er det avsatt 500 mill. kr til krengetogtiltak på Sørlandsbanen, Dovrebanen og Bergensbanen. Krengetogtiltakene vil innebære en betydelig forbedring av både gods- og persontransporttilbudet på de aktuelle strekningene. Krengetogtiltakene vil legge forholdene til rette for en betydelig økning i tog-hastigheten og dermed bidra til Regjeringens mål om å redusere avstandskostnadene for å gjøre næringslivet i distriktene mer konkurransedyktig.

Redusert startavgift på lufthavner: Med virkning fra 1. januar 1998 er det for statens landingsplasser i Oppland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag med unntak av Trondheim lufthavn, Værnes, Nordland med unntak av Bodø lufthavn, Troms og Finnmark inntil videre gitt en rabatt på 30 pst. av gjeldende takster for startavgiften. Rabatten er gitt ut fra at den på kort sikt ikke skal gi noen provenymessig virkning på kap. 2450 Luftfartsverket. For å unngå provenytap er satsene på de øvrige lufthavnene økt. Over kap. 1311 Tilskudd til regionale flyplasser, post 70 Overføring til Luftfartsverket gis et tilskudd på 90,5 mill. kr i 2000 til Luftfartsverket som kompensasjon for drift og investeringer ved de regionale lufthavnene.

Sosial- og helsedepartementet

Trygg og forsvarlig primærhelsetjeneste: For å sikre befolkningen i utkant- og småkommunene en trygg og forsvarlig primærhelsetjeneste, er det nødvendig å bedre stabiliteten i allmennlegetjenesten i distriktene. Dette er spesielt viktig i forbindelse med forberedelsene til innføring av fastlegeordningen. Det ble i 1999 avsatt 20 mill. kr til stimuleringsstiltak for å bedre rekrutteringen av turnusleger og nyutdannede leger til distriktkommuner. Stimuleringsmidlene i 1999 har først og fremst blitt benyttet til: Veiledning av turnuskandidater, opprettelse av vikarordning, tilskudd til interkommunalt legevaktsamarbeid, utvidelse av ressurskommuner, tilskudd til etter- og videreutdanning for primærleger, kurs i nasjonale fag for utenlandske leger som rekrutteres gjennom legerekreteringsprosjektet.

Bevilgningen i 2000 foreslås styrket med 4 mill. kr, til totalt 24 mill. kr. Tiltakene i 1999 skal videreføres og vurderes utvidet til å gjelde flere distrikter med legemangel. I tillegg planlegges etablering av et allmennmedisinsk forskningsprogram i Nord-Norge, samt en utvidelse av ordningen med nedskrivning av studielån. Videre tas det sikte på en videreutvikling av ressurskommunemodellen. I tillegg har Sosial- og helsedepartementet satt av 5 mill. kr til desentralisert sykepleierutdanning.

Tannlegebemanningen i den offentlige tannhelsetjenesten: De siste 10-15 årene har det vært store problemer med tannlegebemanningen i den offentlige tannhelsetjenesten i Nord-Norge og en del distriktkommuner i Sør-Norge. I 1999 er det tildelt 1,3 mill. kr til iverksetting av tiltak for å bidra til økt rekruttering og stabilisering i Den offentlige tannhelsetjenesten i Nord-Norge. For 2000 vurderes tiltakene utvidet til også å gjelde distrikter i Sør-Norge med stor tannlegemangel. Det foreslås bevilget 1 mill. kr i 2000 til en styrket satsing på rekruttering og stabilisering innen tannhelsetjenesten. Tiltakene vil bli gjennomført i nært samarbeid med Kommunenes Sentralforbund og Den norske tannlegeforening.

Tannlegeutdanning m.m.: En utredning fra Universitetet i Tromsø om tannlegebehov og opprettelse av tannlegeutdanning i Nord-Norge sendes på høring høsten i 1999. Sosial- og helsedepartementet tar sikte på å behandle utredningen i løpet av 1. kvartal 2000. Sosial- og

helsesdepartementet vil i samarbeid med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet framlegge saken for Stortinget på egnet måte.

Handlingsplan for helse- og sosialpersonell: Som ledd i Handlingsplan for helse- og sosialpersonell ga Sosial- og helsedepartementet i 1999 et tilskudd på 4 mill. kr til desentralisert sykepleierutdanning. Midlene ble overført Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, som fordelte dem til aktuelle høgskoler. Tiltaket videreføres og styrkes med 1 mill. kr i 2000. Tilskuddet skal bidra til å dekke merkostnadene høgskolene har ved å tilby utdanningen desentralt fremfor sentralt. Ordningen har som formål å bedre behovsdekningen for sykepleiere i distrikter med særlig stor mangel, og er i første rekke rettet mot erfarne hjelpepleiere og andre med helse- og omsorgsfag fra videregående skole. Utdanninger på deltid prioriteres slik at det gis muligheter for å studere på hjemstedet samtidig som man er i arbeid.

Rekrutteringen til helsetjenesten i Nord-Norge m.m.: For å bedre rekrutteringen til helsetjenesten i Nord-Norge og øke stabiliteten i helsepersonellstillinger gis et tilskudd til Psykiatrisk forskningssenter i Troms og Finnmark. I 1999 er tilskuddet på 1,5 mill. kr og videreføres i 2000.

VEDLEGG IV

Miljøprofilen i budsjettforslaget

PROGRAMKATEGORI 13.21 NASJONALE MINORITETER

I. Miljøutfordringer

Resultatområde 3: Kulturminner og kulturmiljøer

Kulturminner: Dette gjelder de nasjonale minoritetene kvener, skogfinner, romanifolket (tatere/de reisende), rom (sigøynere) og jøder. Store deler av de kvenske kulturminnene gikk tapt under 2. verdenskrig. De gjenværende kulturminner har derfor spesielt behov for vern. Det skal utarbeides en stortingsmelding om politikken i forhold til nasjonale minoriteter. I den forbindelse vil det være aktuelt å vurdere vern av kulturminner i tilknytning til disse gruppene.

PROGRAMKATEGORI 13.30 ARBEIDSMILJØ OG SIKKERHET

Virkeområdet til arbeidsmiljø- og sikkerhetsmyndighetene er sektorovergripende på lik linje med Miljøverndepartementets og Finansdepartementets områder i forhold til f.eks. tverrgående avgifter og regelverk. Innsats på arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet kan ofte bidra positivt også mht. ytre miljø, men dette vil kreve samarbeid og samordning mellom flere departementer og etater.

I. Miljøutfordringene for arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet

Bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier i arbeidslivet reguleres av arbeidsmiljømyndighetene. Arbeidsmiljømyndighetene sammen med miljøvernmyndighetene forvalter et system for faremerking, registrering av opplysninger, tilsyn og kontroll for å redusere helse- og miljøfaren ved bruk av kjemikalier.

Sikkerhetsmyndigheten har ansvaret for landtransport av farlig gods samt petroleumsvirksomheten. Færre uhell i form av olje- og kjemikalieutslipp bidrar til økt sikkerhet for mennesker, miljø og materielle verdier.

Branner med påfølgende slokking medfører miljøbelastninger ved at det avgis gasser til luft og avrenning av slokkevann og brannhemmende stoffer til jord. Utfordringen blir både å redusere antall branner samt å bidra til at slokkevann og brannhemmende stoffer er miljøvennlig.

II. Mål for arbeidsmiljø og sikkerhetsområdet

Ut fra ovennevnte miljøutfordringer under arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet er det utarbeidet følgende mål. Målene vil bli fulgt opp gjennom departementets underliggende etater:

- Redusere antall branner og derav også miljøbelastningen ved at det avgis gasser til luft og avrenning av slokkevann og brannhemmende stoffer.
- Bidra til å redusere utslipp ved å hindre uhell fra virksomheter (inkl. petroleumsvirksomheten) og landtransport av farlig gods.
- Bidra med kompetanse og kunnskap om hvilke kjemikalier som utgjør en alvorlig trussel mot helse- og miljø.
- Bidra med deklarasjon dvs. sammensetningsopplysninger av helse- og miljøfarlige kjemikalier, oversikt over omsetning og utbredelse av kjemikalier.

III. Rapport 1998/1999. Resultatområde 5: Helse- og miljøfarlige kjemikalier

Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern

Anlegg for klor, svoveldioksid og ammoniakk. De fleste større kuldeanlegg er nå gjennomgått. Prøver fra eldre kuldeanlegg viser at kvaliteten er svært varierende. Dette følges opp under tilsyn ved krav om tilstandskontroll.

Nye kuldemedier. Propan og isobutan som har beskjedne negativ virkning på klimaet blir benyttet i stadig økende grad som kuldemedier til erstatning for klimaødeleggende kuldemedier. Spesielt i varmepumper for oppvarming av boliger og i kjøle-/fryseskap.

Gassanlegg på fyllplasser. Biogass (metan) fra kloakkrensingsanlegg og fyllplasser blir i større grad tatt vare på til oppvarming eller produksjon av strøm. For å sikre at anlegg blir tilfredsstillende, har direktoratet i august 1998 utarbeidet ny veiledning om biogass (fyllplass og kloakkrensingsanlegg).

Miljøvennlige energibærere. Det er fortsatt vekst i forbruket av propan som energibærer. Dette gir en miljøgevinst ved redusert luftforurensning lokalt. Spesielt er det registrert at aluminiumsindustrien erstatter fyringsolje med propan. Boligmarkedet konverterer fra fastbrensel/olje til nyetablering av gassanlegg for oppvarming. Gassfyrte anlegg i boliger krever sikker forsyning av gass og det er en økning i bruk av nedgravde tanker.

Normer for slike anlegg er utarbeidet. Ny feieforskrift legger opp til at feierne nå skal foreta tilsyn på eksisterende fyringsanlegg hvert fjerde år i bolig. Det forventes her en miljøgevinst pga. bedre informasjon til eier om teknisk riktig fyring og ellers kontroll av tekniske installasjoner.

Avfall med eksplosive egenskaper. Forberedelser for et nytt regelverk er igangsatt med blant annet kartlegging av problemstillinger i tilknytning til destruksjon av denne type avfall. Arbeidet er noe forsinket i forhold til tidligere ambisjoner.

Transport av farlig gods. Nye reviderte transportregler for vei og jernbane trådte i kraft 1. januar 1999. Arbeidet med forskrift for "sikkerhetsrådgiver" innen farlig gods transport er godt i gang, og skal implementeres i 1999. En større informasjonskampanje i forbindelse med det nye regelverket er gjennomført i tillegg til en landsomfattende farlig gods konferanse. Arbeidet med å få farlig gods kompetanse innen jernbanesektoren på samme nivå som for vei, er godt i gang. Dette er et område som også i fremtiden vil bli prioritert.

Beredskap mot akutt forurensning. Den regionale beredskap mot akutt forurensning som er etablert i utvalgte brannvesen, har gitt innsatspersonalet kunnskaper og hjelpemidler i det skadereduserende arbeid av denne type. De fleste regionene har utarbeidet og fått godkjent beredskapsplan i 1998. Opplæring av innsatspersonell fra brannvesenet har vært videreført ved Norges brannskole i nødvendig utstrekning.

Kjemikalieaksjon

Arbeidstilsynet, Statens forurensningstilsyn, Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern og Produktregisteret gjennomførte i juni 1999 en felles aksjon for å kontrollere at ulike kjemiske produkter er deklarerert, merket, registrert og blir brukt i samsvar med regelverket. Det er første gang myndighetene har gjennomført en slik felles aksjon på kjemikalieområdet. Resultatene viste bl.a. at 70 pst. av virksomhetene innenfor bygg- og anleggsbransjen i for liten grad informerer sine tilsatte om giftige og helsefarlige produkter. For 75 pst. av de produktene som ble sjekket, forelå det ikke HMS-datablad på arbeidsplassen. Stikkprøver av over 700 produkter viste også at 28 pst. av disse manglet faremerking med norsk tekst.

Rapport 1998/1999

Resultatområde 7: Klimaendringer, luftforurensninger og støy

Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern

Brannskadeutviklingen. Det er registrert en reduksjon i de materielle tap som følge av brann. Tall fra Norges Forsikringsforbund viser at de samlede utbetalinger utgjorde 2,4 mrd. kr i 1998. Dette utgjør en reduksjon på 340 mrd. kr sett i forhold til 1997. Også antall bygningsbranner gikk ned med 9 pst. i forhold til 1997. Reduksjon i antall og omfang av branner antas å gi en miljøgevinst.

IV. Nærmere om tiltak for 2000 under enkelte miljøvernpolitiske resultatområder

Resultatområde 5: Helse- og miljøfarlige kjemikalier

Når det er behov for å vurdere faren ved evt. utslipp i naturen, vil Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) kunne bidra med generell toksikologisk kompetanse og kunnskap om hvilke kjemikalier som utgjør en alvorlig trussel mot helse og miljø. Etatens kartleggingskompetanse og overvåking i forskjellige bransjer, kan også medvirke til å nå de nasjonale resultatomål.

Gjennom merkeplikt og deklarasjonsplikt for farlige kjemikalier vil Produktregisteret bidra til en bevisstgjøring og bedre aktsomhet hos importører og produsenter som markedsfører kjemikalier. Gjennom deklarasjonsplikten får myndighetene hjelp til å korrigere tiltak ut fra målet om å redusere bruk av kjemikalier og utslipp.

Gjennom tilsyn med risikofylt virksomhet, vil Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern påse at virksomheten har tilfredsstillende sikkerhetsnivå mot uhell som forårsakes av brann, eksplosjon, landtransport av farlig gods samt væsker og gasser under trykk, og at det er etablert ordninger som begrenser konsekvensene ved eventuelle uhell.

I år 2000 skal tilsyn av risikofylt virksomhet spesielt følge opp olje- og gassvirksomheten på land for å sikre at nye anlegg fungerer tilfredsstillende når det går over i driftsfasen.

Foruten en kontinuerlig revidering og bedring av regelverket, vil det i år 2000 bli satt fokus på kvaliteten på så vel det tekniske utstyret som benyttes ved transport av farlig gods, som på produksjons- og godkjenningsprosedyrer.

Resultatområde 7: Klimaendringer, luftforurensninger og støy

Gjennom sentrale og lokale brannvernmyndigheter vil tilsyn og informasjonsarbeid videreføres med sikte på å gjennomføre tiltak for å hindre at brann oppstår og å redusere omfang av utbrutt brann.

PROGRAMKATEGORI 13.40 SAMISKE FORMÅL

I. Miljøutfordringer

Miljøutfordringene for det samiske samfunnet er knyttet både til det materielle grunnlaget for samisk kultur, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer. Ansvar for oppfølging av miljøspørsmål i tilknytning til disse områdene ligger hos den enkelte fagmyndighet. Med unntak av driftsmidler til Samisk kulturminneråd som er underlagt Sametinget, er det ikke avsatt midler på Kommunal- og regionaldepartementets budsjett til slike formål.

Resultatområde 1: Vern og bruk av biologisk mangfold

Reindrift: Reindrift er en sentral bærer av samisk kultur. På grunn av store reintropp er reindriften i enkelte områder sterkt presset, og samenes materielle grunnlag i disse områdene står i fare. Konflikten mellom rovdyr og reindrift er en konflikt mellom prinsippene om kulturelt og biologisk mangfold, som begge er beskyttet av internasjonale konvensjoner. Spesielt den sørsamiske kulturen er avhengig av reindriften for å overleve. I enkelte deler av Finnmark er overbeite et problem som har ført til tap av rein. Vegetasjonen er enkelte steder sterkt nedbeitet og trenger tid for å bygge seg opp igjen.

Laksefiske: Laksefiske er en viktig næring i enkelte sentrale samiske områder. Rømt oppdrettslaks, vassdragsreguleringer og sykdommer har satt den nordatlantiske laksebestanden i fare. Dette vil få konsekvenser for yrkesfiskere av laks i samiske fjordstrøk og elvefiskere.

Lokal Agenda 21: Det ble inngått en samarbeidsavtale 24. februar 1999 mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om å etablere et samisk knutepunkt for Lokal Agenda 21. Intensjonen er at ordningen med samisk knutepunkt for Lokal Agenda 21 skal gjelde i tre år, dvs. ut år 2001.

Urfolks kunnskap: Ifølge konvensjon om biologisk mangfold av 22. mai 1992 (biokonvensjonen) skal partene bevare og opprettholde urbefolkningens og lokalsamfunnenes kunnskaper om bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold. Det vil bli aktuelt med nasjonal oppfølging og samarbeid om prosjekter for kartlegging av samisk tradisjonell kunnskap om økosystemer og forvaltning av naturressursene. Det er viktig at Sametinget og representanter for lokalsamfunn deltar i denne prosessen.

Resultatområde 3: Kulturminner og kulturmiljøer

Samiske kulturminner: I kulturminneloven av 1978 fikk samiske kulturminner et særskilt vern. Ifølge loven er samiske kulturminner eldre enn 100 år automatisk fredet. Samisk kulturminneråd skal organisere forvaltningen av samiske kulturminner i henhold til lov om kulturminner med tilhørende forskrifter. Rådet ivaretar også kulturminnehensyn i plan- og byggesaker etter plan- og bygningsloven. Riksantikvaren har det overordnede fagansvaret for Samisk kulturminneråd, mens den politiske styringen og arbeidsgiveransvaret ligger hos Sametinget. Samisk kulturminneråds formål er å verne samiske kulturminner og kulturmiljø for framtidige generasjoner på en måte som bidrar til å styrke og videreføre samisk kultur og identitet. Rådets oppgave er å bidra til at den miljømessige kulturarven blir vernet, dokumentert og vedlikeholdt på en best mulig måte. Samisk kulturminneråd hadde i 1998 et driftsbudsjett på 5,4 mill. kr. Kulturminnerådet disponerte i 1999 0,6 mill. kr på Riksantikvarens kap. 1429, post 72.7.

PROGRAMKATEGORI 13.50 REGIONAL- OG DISTRIKTSPOLITIKK

I-II. Mål og Miljøutfordringer i regionalpolitikken

Det overordnede målet for distrikts- og regionalpolitikken er å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. Raske endringer i bosettingsmønsteret kan innebære store samfunnsøkonomiske kostnader, blant annet i form av økte forurensningsproblemer og kapasitetsproblemer.

tetsproblemer innen samferdselssektoren i sentrale strøk, og dårlig utnytting av ressursene i distriktene. På denne måten er distriktpolitikken et viktig bidrag til å bevare miljøet.

III. Rapport

Innenfor budsjetttrammene for de distriktpolitiske tiltakene er det ikke øremerket spesielle midler til miljøtiltak. Innenfor de fleste områder er det derfor vanskelig å kvantifisere hvilken virkning regionalpolitikken har for miljøet.

De årlige regionale utviklingsprogrammene bygger på fylkesplanen eller fylkesdelplan om næring- og sysselsetting, hvor miljøhensyn er integrert. Systemet sikrer derfor at tiltakene som gjennomføres årlig, er i tråd med miljømålsettingene. I det praktiske arbeidet kan det likevel være behov for å forbedre metodene på dette feltet, f.eks. ved å utvikle manualer for saksbehandling.

Hav og vannforurensing

Program for vannforsyning

Formålet med programmet er å få vannforsyningen opp på et nivå som tilfredsstiller de kravene Norge har forpliktet seg til i henhold til EØS-avtalen. I 1998 ble det bevilget 65 mill. kr til programmet på Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. 35 vannverk over hele landet fikk tilsagn om tilskudd i 1998 og fem fylker fikk støtte til driftsassistanse i en to-års periode. I 1999 er det bevilget 66 mill. kr til program for vannforsyning over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. For 2000 vil bevilgningen bli foreslått videreført på om lag samme nivå.

Internasjonalt miljøvernssamarbeid

INTERREG

Målet med norsk medvirkning i EU-programmet INTERREG er å bedre vilkårene for næringsutvikling, verdiskaping og sysselsetting i grenseregionene. Det er opp til den enkelte regionen å prioritere satsingsområde som er tilpasset lokale regionale forhold innenfor de overordnede målsettingene. Norske grensefylker deltar i 6 INTERREG-programmer. I et av disse programmene "Et grenseløst samarbeid" mellom Østfold og Bohuslen/Dalsland er et av satsingsområdene delvis rettet mot miljøvern. Satsingsområdet miljø og helse har bl.a. som mål å fremme et godt miljø i kyst- og innsjøområder og ivareta det biologiske mangfoldet. *Planer som blir laget for miljøvernssamarbeid for Nordsjøen får støtte av INTERREG IIC-programmet.*

Tilrettelegging for næringsutvikling

Over kap. 551, post 51 Tilrettelegging for næringsutvikling, blir det gitt støtte til fysisk infrastruktur, kunnskapsspredning og tiltaksprosjekt. Et eksempel er støtte til avløpsanlegg for å legge til rette for nye nærings- og serviceområder. Det er vanskelig å vurdere hvor mye av dette som vil gå til miljøformål.

Statens nærings- og distriktsutviklingsfonds (SND) miljøkriterium

SNDs overordnede mål er å fremme en bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i landet. SND innarbeidet i 1994 miljøkriterium som en integrert del av søknadsbehandlingen. Bakgrunnen er en erkjennelse av at bedriftenes miljøsituasjon har betydning for bedriftens lønnsomhet. Det videre arbeidet vil bli konsentrert om utviklings- og oppfølgingstiltak som å tilby opplæring i miljøvurderinger til de lokale SND-kontorene, og oppfølging og videreutvikling av rutinene for miljøvurderinger.

IV. Tiltak 2000

På grunn av at vannkvaliteten mange steder er så dårlig, har det vært stor etterspørsel etter midler innenfor program for vannforsyning for å utbedre vannverkene. Programmet ble startet opp i 1995 og har en varighet på 5 år (med mulighet for forlengelse i inntil 10 år). I 2000 foreslås programmet videreført på samme nivå som i fjor.

Innenfor de andre områdene i regionalpolitikken er det vanskelig å kvantifisere hvilke miljøtiltak som vil bli løst i 2000.

PROGRAMOMRÅDE 14 BOLIG, BOMILJØ OG BYGNINGSSAKER***I. Miljøutfordringene for bolig- og byggsektoren***

Bolig- og byggsektoren er en tung sektor i miljøsammenheng. Når anleggsvirksomhet inkluderes, står sektoren for i størrelsesorden 40 pst. av energiforbruket og 40 pst. av alt avfall til deponi. Ca. 40 pst. av alle materialer som settes inn i økonomien, går til bygninger. Mange byggematerialer inneholder stoffer som kan være til skade for helse og miljø. I tillegg har arealbehovet i sektoren og utbyggingsmønstrene betydelige miljøvirkninger.

Sektoren har innvirkning på de fleste miljøvernpolitiske resultatområder, men særlig på områdene "vern- og bruk av biologiske mangfold", "helse- og miljøfarlige kjemikalier", "avfall og gjenvinning", "klimaendringer, luftforurensninger og støy" samt "kulturminner og kulturmiljøer". Utviklingen over de senere år indikerer at forbruksnivået i sektoren er stigende, og de negative miljøkonsekvensene i forhold til flere av resultatområdene er økende.

Det vil være en utfordrende oppgave å snu trenden. Miljøeffektiviteten i arealanvendelse, både i forhold til by- og tettstedsutviklingen og i boligsektoren, byggevirksomhet og materialbruk bør økes. Gjenbruk av byggematerialer har lite omfang og bør bli vesentlig høyere.

Bolig- og bygningspolitikken har sammenheng med en rekke andre politikkområder. Målene om en mer miljøvennlig bolig- og bygningssektor vil derfor kreve samarbeid og samordning på en rekke politikkområder og mellom flere departement og etater. De sentrale departementer er - foruten Kommunal- og regionaldepartementet - Olje- og energidepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Miljøverndepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Alle disse departementene har ansvar og virkemidler som direkte berører miljøvirkningene av bolig- og byggsektoren. Regjeringen vil legge vekt på å styrke samarbeidet mellom de aktuelle myndigheter for å kunne gjennomføre en helhetlig politikk når det gjelder miljøkrav og virkemidler i bolig- og byggsektoren.

Redegjørelsen nedenfor gir en samlet presentasjon av ovennevnte departementers virksomhet som har direkte relevans for miljøvirkningene i bolig- og byggsektoren

II. Strategisk mål for en mer miljøvennlig bolig- og byggsektor

I St.meld. nr. 28 (1997-98) Oppfølging av HABITAT II – om miljøhensyn i bolig- og byggsektoren, jf. Innst. S. nr. 223 (1997-98), la Regjeringen til grunn at det også innen bostettingssektoren må oppnås et mer økologisk riktig produksjons-, forbruks- og utbyggingsmønster, og at sektoren må bidra til en mer fornuftig og bærekraftig ressursanvendelse. Det langsiktige målet for bolig- og bygningspolitikken er at miljø- og ressurseffektiviteten i hele bygningsmassen bedres. Det legges opp til at både nybygging og utbedring i økende grad skal ta hensyn til at byggevirksomheten i alle faser skal drives med forsvarlig belastning på ressurser og miljø.

III. Rapport 1998***Generelt***

Arbeidet i 1998 har blant annet tatt utgangspunkt i oppfølging av Habitat-meldingen. Utformingen av *en miljøhandlingsplan for bolig- og byggsektoren*, som vil bli lagt fram i forbindelse med budsjettet for 2001, er startet opp.

Statens bygningstekniske etat arbeider med å videreutvikle de tekniske byggeforskriftene der økt vekt på miljøhensyn i byggingen er et sentralt mål.

Husbanken har innenfor de eksisterende ordninger og rammer lagt økende vekt på miljøforhold i sin låne- og tilskuddsvirksomhet. Banken administrerer dessuten flere utviklings- og prøveprosjekter som er grunnlag for framtidige justeringer. Det er igangsatt et økende antall utviklings-, formidlings- og informasjonsprosjekter som sikter på å øke miljøkunnskap og kompetanse blant de mange aktørene i bolig- og byggsektoren.

Informasjon og FoU

ØkoBygg-programmet er bygg-, anlegg- og eiendomsbransjens bransjeutviklingsprogram for økt miljøeffektivitet og styres av bransjen selv. Programmet ble startet i 1998 og skal gå over fem år med et planlagt, samlet budsjett på ca. 300 mill. kr fordelt på privat og statlig finansiering. Gjennom formidling først og fremst av eksisterende kunnskap er det programets mål å sette i gang varige endringsprosesser i bransjen. Innsatsen i programmet orienteres mot energi, materialbruk, helse- og miljøfarlige stoffer samt metoder for dokumentasjon av utviklingen i bransjens miljøbelastninger. ØkoBygg-programmet vil kunne få stor betydning for en positiv utvikling i bransjen fremover.

I 1998 hadde programmet følgende finansiering:

Tabell: ØkoBygg-programmets finansiering i 1998 (1 000 kr).

Departement/etat	Bevilgning 1998
Kommunal- og regionaldepartementet.....	1 000
Miljøverndepartementet	2 610
Statens Forurensingstilsyn	5 000
NVE	1 000
Sum statlig finansiering.....	9 610
Finansiering bransje/private	7 000
Finansiering totalt	16 700

I 1999 er budsjettet på ca. 40 mill. kr, hvorav omkring en halvdel er tilskudd fra statlige finansører.

Kommunal- og regionaldepartementet har i tillegg i 1998 over kap. 581.73 bevilget midler også til flere informasjons- og formidlingsprosjekter blant annet i regi av organisasjonen Norske arkitekter for en bærekraftig utvikling (NABU), og har i egen regi gitt ut rapporten "Bærekraftig boligplanlegging" med en rekke gode eksempler på miljøvennlige løsninger, jf. Omtale under kap. 581.73.

Gjennom sin bevilgning til de brukerstyrte programmene samt til de strategiske instituttprogrammene medvirker *Nærings- og handelsdepartementet* til BA-forskning. For 1999 gir NHD 30 mill. kr til det brukerstyrte BA-programmet under Norges forskningsråd. En overordnet målsetning med Forskningsrådets støtte til den brukerstyrte BA-forskningen er at denne skal føre til at BA-næringen effektivt og lønnsomt leverer, vedlikeholder og rehabiliterer de bygninger, anlegg og produkter som markedet til enhver tid etterspør uten å skape indre eller ytre miljøforurensninger, samt også demonterer for ombruk eller deponerer konstruksjoner som ikke lenger er hensiktsmessige. Videre skal man innenfor Forskningsrådets BA-forskning følge opp de rammebetingelser som samfunnet setter til ressurs- og energibruk og bevaring av bebygd miljø, og utvikle kompetanse som bl.a. kan utvikle miljøteknologi til nye forretningsområder.

Annet utredningsarbeide

Det er startet opp et samarbeidsprosjekt mellom Kommunal- og regionaldepartementet, Landbruksdepartementet, Miljøverndepartementet og 6 kommuner vedrørende virkemidler for bedre arealutnyttelse innenfor byggesonen i byer og tettsteder. Resultatene av prosjektet skal etter planen foreligge sommeren år 2000.

Planlovutvalget som ble nedsatt høsten 1998 (jf. St.meld. nr. 29 (1996-97) om regional planlegging og arealbruk) er anmodet om å vurdere forskjellige forslag som vil kunne gi en mer miljøeffektiv arealbruk i bolig- og byggsektoren.

En bedre arealutnyttelse i byggesonen og en mer miljøeffektiv arealbruk vil være vesentlig i forhold til vern av biologisk mangfold, men vil i tillegg kunne gi redusert utslipp av klimagasser bl.a. som følge av redusert transport og også kunne berøre andre miljøvernpolitiske resultatområder.

Statens byggevirksomhet

I Statsbyggs byggevirksomhet legges betydelig vekt på miljøspørsmål. Innsatsen er relatert til energi, avfall, bruk og utslipp av giftige stoffer, materialbruk og inneklima. Statsbygg er en viktig medspiller for Arbeids- og administrasjonsdepartementet når det gjelder deltakelse i ØkoBygg-programmet og Grønn stat prosjektet.

Også Forsvarets bygningstjeneste prioriterer miljøspørsmål i sin virksomhet.

Nærmere om tiltak under enkelte miljøvernpolitiske resultatområder

Resultatområde 3: Kulturminner og kulturmiljøer

Gjennom Statens byggeskikkutvalg foregår informasjons-, rådgivning og kursvirksomhet om betydningen av god kvalitet, estetisk og miljømessig, i de bygde omgivelser. Dette bidrar til å øke oppmerksomheten om bevaring av verneverdige bygg og bebyggelse.

Resultatområde 5: Helse- og miljøfarlige kjemikalier

Regjeringen har gjennom Ot.prp. nr. 40 (1998-99) om endringer i produktkontrollen, foreslått å lovfeste substitusjonsprinsippet, og Stortinget har nylig vedtatt lovfestingen. Forslaget innebærer at alle virksomheter som bruker helse- og miljøfarlige kjemikalier i sin

drift, produksjon og i sine produkter, må vurdere om de kan gå over til mindre farlige kjemikalier. Det gjelder likevel ikke hvis det påfører virksomheten urimelig kostnad eller ulempe.

Resultatområde 7: Klimaendringer, luftforurensninger og støy

Som oppfølging av St.meld. nr. 29 (1998-99) Om energipolitikken, vil det i 1999 bli satt ned et utvalg som skal vurdere tiltak for strengere krav til bruk av energi i bygninger. Krav om vannbåren varme og krav til eksisterende bygg er muligheter som skal utredes. Det er også aktuelt å vurdere Energiutvalgets forslag om å utarbeide energisertifikater for bygninger. Olje- og energidepartementet vil også gjennom NVE's bygningsnettverk, ha relevante tilskuddsordninger for bolig- og byggsektoren.

Det er nedsatt en interdepartemental arbeidsgruppe som skal vurdere hvilke virkemidler og tiltak som kan sikre at de nye nasjonale målene for luftkvalitet oppfylles på en kostnads-effektiv måte på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Dette vil kunne omfatte bygg- og anleggsbransjen gjennom virkemidler og tiltak for å redusere luftforurensningen fra vedfyring.

I 1999 er det satt i gang en ordning med tilskudd fra Husbanken til radonreduserende tiltak.

IV. Tiltak 2000

Miljøhandlingsplanen for bolig- og byggsektoren blir lagt fram i forbindelse med statsbudsjettet for 2001. En vurdering av målsettinger knyttet til de miljøvernpolitiske resultatområdene, og en nærmere gjennomgang av aktuelle virkemidler, vil bli tatt opp i denne sammenheng. Satsningene i år 2000 vil først og fremst skje gjennom en ytterligere forsterkning av informasjons- og formidlingsinnsatsen. Det vil også bli satt i verk tiltak for å redusere bruk av farlige kjemikalier som også vil få betydning for bolig- og byggsektoren.

Generelle tiltak

Informasjons- og formidlingsaktiviteten vil i år 2000 i første rekke rette seg mot BA-bransjen og vil dekke de fleste av de miljøvernpolitiske resultatområdene. Det vil bli gitt støtte til en rekke mindre informasjons-, formidlings- og utviklingsprosjekter rettet mot kommuner, boligsamvirket og individuelle tiltakshavere.

Den største enkeltsatsningen vil være videreføringen av *ØkoBygg-programmet*. Det legges opp til en ytterligere opptrapping av programmets virksomhet, og økte bevilgninger fra ulike departementer og etater.

Resultatområde 1: Vern og bruk av biologisk mangfold

Våren 2000 vil det bli lagt fram en handlingsplan om biologisk mangfold der også bolig- og byggsektoren vil bli omtalt.

Resultatområde 3: Kulturminner og kulturmiljøer

Kommunal- og regionaldepartementet vil i år 2000 styrke innsatsen når det gjelder arbeidet med god byggeskikk. Byggeskikkarbeidet skal administrativt forankres i Husbanken som vil få styrket sitt budsjett til formålet. Dette gir bedre muligheter for aktiv oppfølging blant annet av Handlingsplan for arkitektur og design som skal legges fram ved årsskiftet 1999/2000. Handlingsplanen utarbeides av Kulturdepartementet i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet, Miljøverndepartementet og Nærings- og handelsdepartementet.

Resultatområde 5: Helse- og miljøfarlige kjemikalier

Regjeringen har som mål å utfase eller redusere vesentlig en rekke kjemikalier som er oppført på "prioritetslisten" innen år 2000, 2005 og 2010. I løpet av 2000 vil det derfor innføres strenge virkemidler for flere av disse kjemikaliene. Flere av disse vil ha stor betydning for bolig- og byggesektoren, bl.a. foreslår Regjeringen å innføre avgift på trevirke impregnert med miljøgiftene kobber, krom og arsen (CCA-impregnert, trykkimpregnert) fra 1.1.2000. Videre har Miljøverndepartementet nylig sendt på høring ny PCB-forskrift med forbud mot PCB-holdige kondensatorer i lysrør-armaturer fra 31.12.2004. I henhold til forskriften vil virksomheter få en plikt til å skifte ut slike kondensatorer i sine bygninger.

Miljøvernmyndighetene vil utgi en obs-liste over kjemikalier myndighetene anser som uønskede. Obs-listen skal inneholde et større antall kjemikalier som brukere av kjemikalier særlig bør være på vakt overfor. En rekke av kjemikaliene på denne listen vil være relevante for bolig- og byggesektoren.

Innenfor den produktorienterte innsatsen tar miljøvernmyndighetene sikte på gjennomføre samarbeidsprosjekter med maling- og lakkbransjen i 2000. Flere av prosjektene innenfor dette samarbeidet kan få betydning for bolig- og byggesektoren. Prosjektene vil fokusere på sikrere, riktigere og redusert bruk av kjemikalier i bransjen, både i produksjons- (inkl. valg av råvarer), bruks- og avfallsfasen av produktenes livsløp. I samarbeidsprosjektene vil det bli lagt stor vekt på miljøinformasjon, produsentansvar og grønne innkjøp.

Resultatområde 6: Avfall og gjenvinning

I stortingsmeldingen om Regjeringens miljøprofil og rikets miljøtilstand som legges fram høsten 1999, vil det bli redegjort for eventuelle nye virkemidler for å bidra til mer miljømessig fornuftig håndtering av bygg- og anleggsavfall i tråd med målsetningene i avfallspolitikken.

Tabell 1: Miljøprofilen i budsjettforslaget. Kostnadsoverslag for de foreslåtte tiltak (i mill. kr)¹⁾. Tidligere beregningsmetode.

Kat./betegnelse	Rene miljøtiltak		Tiltak med betydelig miljømessig motivasjon		Sum	
	Budsjett 1999	Forslag 2000	Budsjett 1999	Forslag 2000	Budsjett 1999	Forslag 2000
13.30 Arbeidsmiljø og sikkerhet <i>Resultatområde 1,5,6 og 7</i>	0,7	0,7	3,4	3,4	4,1	4,1
13.50 Regional- og distriktpolitikk <i>Resultatområde 4</i>			66,0	68,0	66,0	68,0
14 Bolig, bomiljø og bygningssaker <i>Resultatområde 3, 5, 6 og 7</i>	25,0	32,0	154,6	171,0	179,6	203,0
Sum kat. 13.30, 13.50 og 14	25,7	32,7	224,0	242,4	249,7	275,1

Tabell 2: Miljøprofilen i budsjettforslaget. Kostnadsoverslag for de foreslåtte tiltak (i mill. kr)¹⁾. Ny beregningsmetode.

Kat./betegnelse	Brukes i sin helhet til miljøforbedringer		Miljøhensyn avgjørende		Sum	
	Budsjett 1999	Forslag 2000	Budsjett 1999	Forslag 2000	Budsjett 1999	Forslag 2000
13.30 Arbeidsmiljø- og sikkerhet	0	0	0	0	0	0
13.50 Regional- og distriktpolitikk <i>Resultatområde 4</i>			66,0	68,0	66,0	68,0
14 Bolig, bomiljø og bygningssaker <i>Resultatområde 3,5,6 og 7</i>	25,0	32,0	45,0	57,0	70,0	89,0
Sum kat. 13.30, 13.50 og 14	25,0	32,0	111,0	125,0	136,0	157,0

1) Tallene angir anslag og er foreløpige og usikre. Det statistiske grunnlaget er svakt i forhold til å registrere faktiske miljøvirkninger. Fokus på miljøspørsmål øker imidlertid i sektoren, og trenden i de midler som brukes til miljøforbedringer er økende.